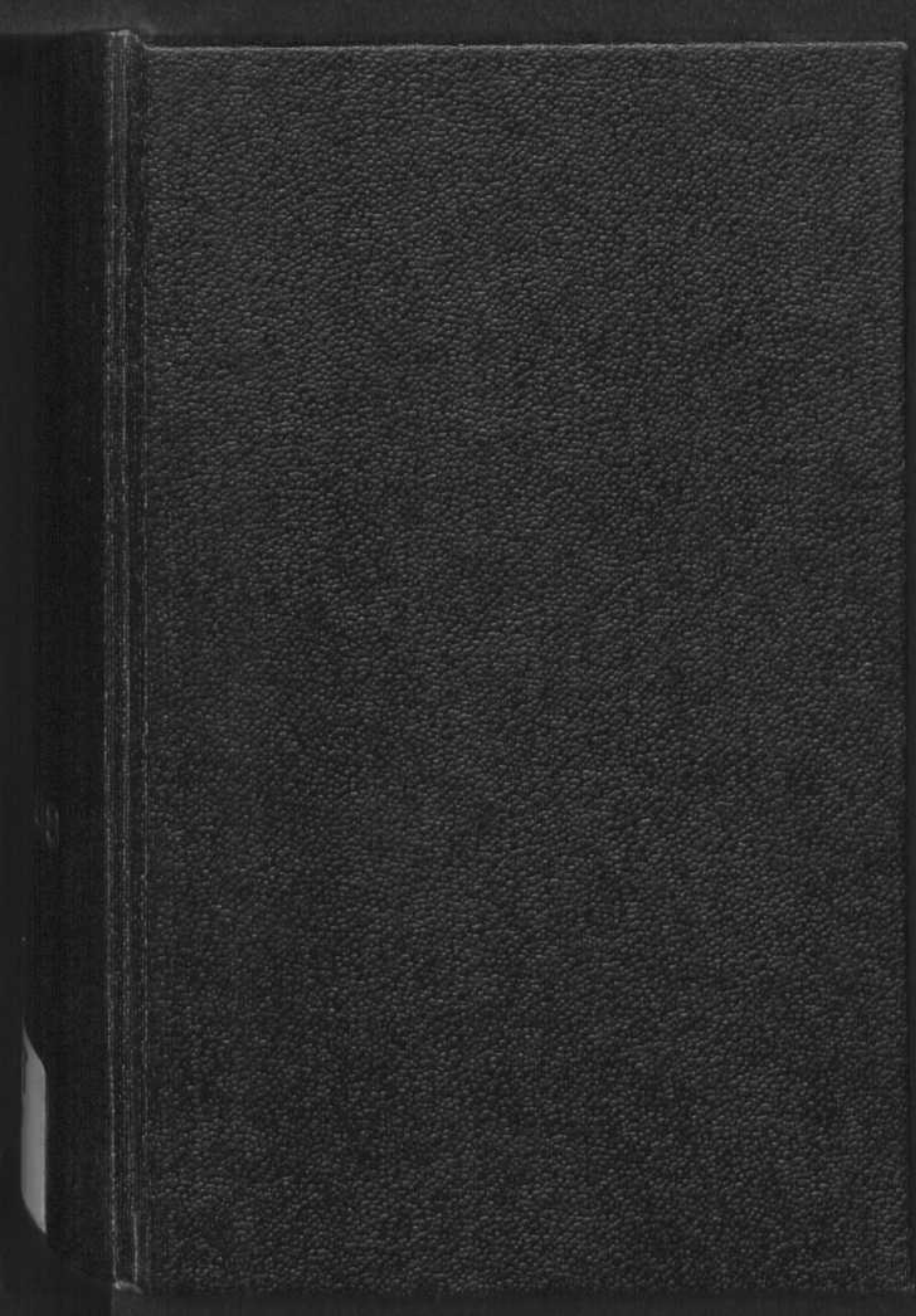
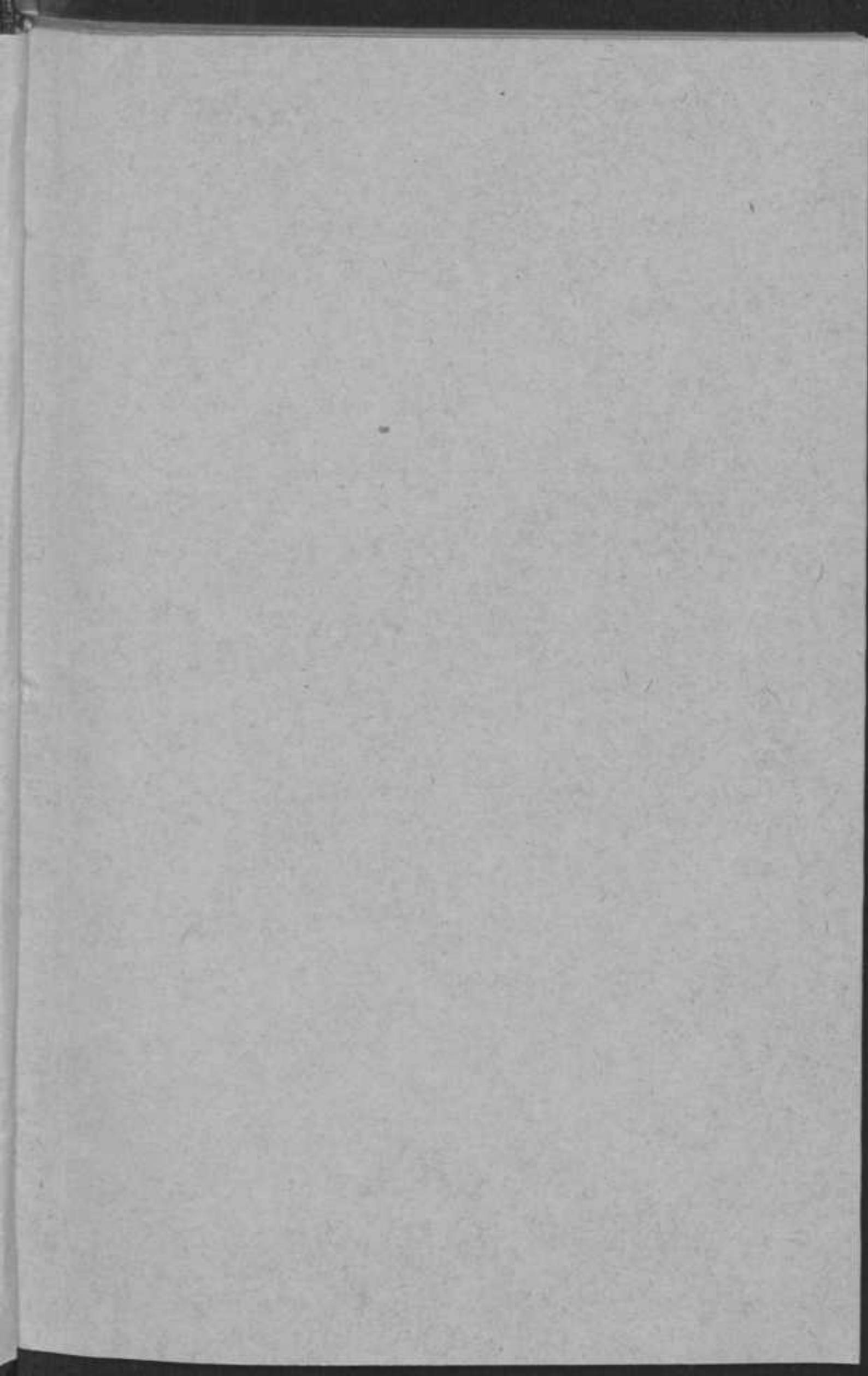
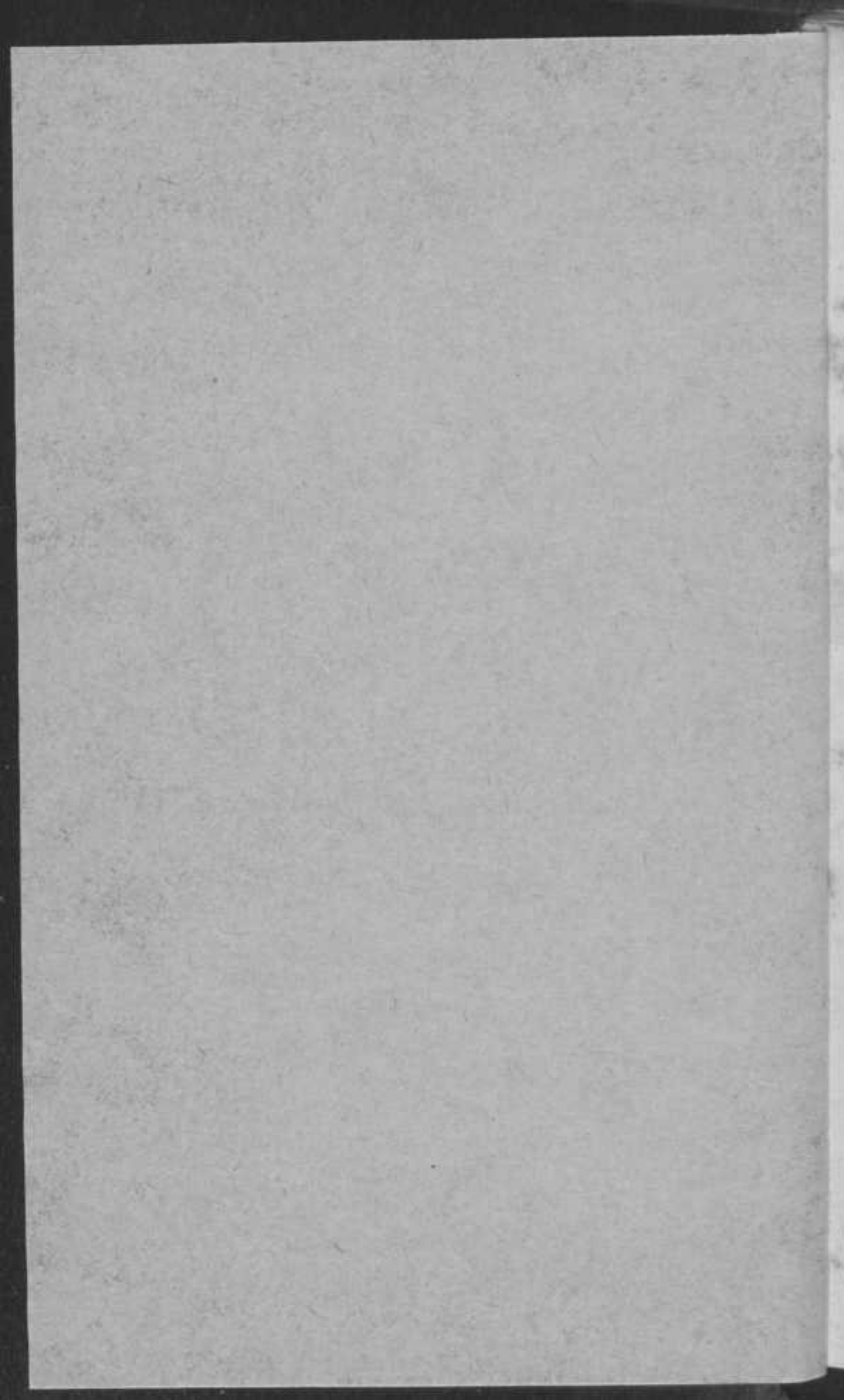

DELFTSCHE

STUDENTEN ALMANAK.

1867

INSPICE ET CAUTUS ERIS.

STUDENTS' ANSWERS

$\frac{6}{12}$ 66.

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1 8 6 7.

TE DELFT, BIJ
J. WALTMAN, JR.
1867.

EXHIBIT

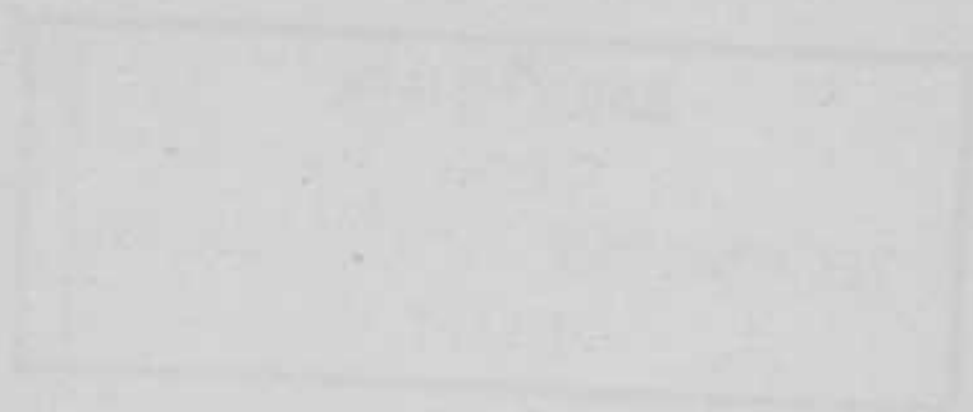
Witnesses
The following witnesses were called and examined by the
prosecution in the case of the State vs. John Doe
and John Smith, charged with the murder of
John Doe, on the 1st day of January, 1900.
The witnesses were examined in the following order:
1. John Doe
2. John Smith
3. John Doe
4. John Smith
5. John Doe
6. John Smith
7. John Doe
8. John Smith
9. John Doe
10. John Smith
11. John Doe
12. John Smith
13. John Doe
14. John Smith
15. John Doe
16. John Smith
17. John Doe
18. John Smith
19. John Doe
20. John Smith
21. John Doe
22. John Smith
23. John Doe
24. John Smith
25. John Doe
26. John Smith
27. John Doe
28. John Smith
29. John Doe
30. John Smith
31. John Doe
32. John Smith
33. John Doe
34. John Smith
35. John Doe
36. John Smith
37. John Doe
38. John Smith
39. John Doe
40. John Smith
41. John Doe
42. John Smith
43. John Doe
44. John Smith
45. John Doe
46. John Smith
47. John Doe
48. John Smith
49. John Doe
50. John Smith
51. John Doe
52. John Smith
53. John Doe
54. John Smith
55. John Doe
56. John Smith
57. John Doe
58. John Smith
59. John Doe
60. John Smith
61. John Doe
62. John Smith
63. John Doe
64. John Smith
65. John Doe
66. John Smith
67. John Doe
68. John Smith
69. John Doe
70. John Smith
71. John Doe
72. John Smith
73. John Doe
74. John Smith
75. John Doe
76. John Smith
77. John Doe
78. John Smith
79. John Doe
80. John Smith
81. John Doe
82. John Smith
83. John Doe
84. John Smith
85. John Doe
86. John Smith
87. John Doe
88. John Smith
89. John Doe
90. John Smith
91. John Doe
92. John Smith
93. John Doe
94. John Smith
95. John Doe
96. John Smith
97. John Doe
98. John Smith
99. John Doe
100. John Smith

Examination of Witnesses
The following is a list of the witnesses who were
examined in the case of the State vs. John Doe
and John Smith, charged with the murder of
John Doe, on the 1st day of January, 1900.
The witnesses were examined in the following order:
1. John Doe
2. John Smith
3. John Doe
4. John Smith
5. John Doe
6. John Smith
7. John Doe
8. John Smith
9. John Doe
10. John Smith
11. John Doe
12. John Smith
13. John Doe
14. John Smith
15. John Doe
16. John Smith
17. John Doe
18. John Smith
19. John Doe
20. John Smith
21. John Doe
22. John Smith
23. John Doe
24. John Smith
25. John Doe
26. John Smith
27. John Doe
28. John Smith
29. John Doe
30. John Smith
31. John Doe
32. John Smith
33. John Doe
34. John Smith
35. John Doe
36. John Smith
37. John Doe
38. John Smith
39. John Doe
40. John Smith
41. John Doe
42. John Smith
43. John Doe
44. John Smith
45. John Doe
46. John Smith
47. John Doe
48. John Smith
49. John Doe
50. John Smith
51. John Doe
52. John Smith
53. John Doe
54. John Smith
55. John Doe
56. John Smith
57. John Doe
58. John Smith
59. John Doe
60. John Smith
61. John Doe
62. John Smith
63. John Doe
64. John Smith
65. John Doe
66. John Smith
67. John Doe
68. John Smith
69. John Doe
70. John Smith
71. John Doe
72. John Smith
73. John Doe
74. John Smith
75. John Doe
76. John Smith
77. John Doe
78. John Smith
79. John Doe
80. John Smith
81. John Doe
82. John Smith
83. John Doe
84. John Smith
85. John Doe
86. John Smith
87. John Doe
88. John Smith
89. John Doe
90. John Smith
91. John Doe
92. John Smith
93. John Doe
94. John Smith
95. John Doe
96. John Smith
97. John Doe
98. John Smith
99. John Doe
100. John Smith

BIBLIOTHEEK
DER
TECHNISCHE HOGESCHOOL
DELFT

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK.

815 F

3 Hage C.M.J. Hermelink Phot.

J. Sebrer

INHOUD.

Kalender.

Tijdperken	Bladz.	3
Guldengetal, Epacta, enz.	»	3
Verjaardagen der leden van het Kon. Huis.	»	6
Akademische gedenkdagen	»	8
Kalender	»	9
Jaargetijden.	»	21
Paaschtafel voor 1867—1875.	»	21
Eclipsen	»	22
Schijngestalten der Maan	»	23
Tafel van het lengen en korten der dagen.	»	25

Vertrek van Posten, enz.

Brievenposten	»	29
Stoombooten	»	33
Algemeene Nederlandsche Railroute Maatschappij.	»	34
Trek- en Pakschuiten	»	35
Diligences	»	39
Spoortreinen	»	41

Polytechnische School.

Hoogleeraren, enz.	»	59
Programma der lessen	»	62
Toelichting	»	71
Reglement voor het gebruik van de Bibliotheek der Polytechnische School	»	73
Tijdschriften in de Bibliotheek voorhanden.	»	77

Studentencorps.

Naamlijst der leden van het corps, die ingeschreven zijn aan de Polytechnische School.	»	83
Geen leden van het Corps	»	89
Getal der ingeschrevenen aan de Polytechnische School	»	90
Eindexamens	»	91

Commissiën mit de Studenten	Bladz. 92
Bijzondere Gezelschappen en Disputen	» 95
Vervolg op de Geschiedenis van het Delftsche Studentencorps (van Sept. 1865 tot Sept. 1866)	» 97

Mengelwerk.

Rehuel Lobatto	» 125
Aan Heine	» 137
Een hoogstgewichtig stuk	» 139
1ste Kroegfeest.	» 151
Ideën	» 153
Een staf	» 156
Uittreksel uit de papieren van een krankzinnig oud-student.	» 157
Sehnsucht.	» 180
In den Maalstroom	» 182
De blokker	» 232
Goed	» 234
Ter audiëntie	» 235
Geloof.	» 237
Brief aan een redacteur	» 238
De woekeraar	» 246
Bij maneschijn.	» 247
Ode aan Byron	» 248
Pathetische beschouwingen	» 249
Op eene sneeuwvlok gesmolten op den boezem eener jonge dame	» 271
Een keerpunt in 't leven	» 273
Jantje	» 280
Bladvulling	» 290
Ernst of Kortswijl. Iets over de examens.	» 290
Varia	» 300

KALENDER.

T I J D P E R K E N.

Het jaar 1867 van de Christelijke jaartelling
is het jaar:

- 7375—7376 van de hedendaagsche Grieken.
- 6580 volgens de Juliaansche periode.
- 5628 sedert de schepping, volgens de Israëlieten (aan-
vangende 30 Sept. 1867.)
- 2643 sedert de eerste Olympiade, of het 3^e jaar van
de 661^e Olympiade.
- 2620 sedert de stichting van Rome, volgens Varro.
- 2614 volgens de jaartelling van Nabonassar.
- 1284 van de Hedjrah (aanv. 5 Mei 1867).
- 288 sedert de Unie van Utrecht.
- 54 van de Herstelling van Nederland.
- 24 sedert de oprigting der Delftsche Akademie.
- 3 » » » » Polytechnische School.

Gregoriaansche Kalender.

Het Guldengetal	VI
De Epacta	XXV
De Zonnecirkel	XXVIII
De Romeinsche Indictie . . .	X
De Zondagsletter	F.

Guldengetal, Epacta, Zonnecirkel, Indictie en Zondagsletter.

Het Guldengetal heeft zijn oorsprong te danken aan
den Maancirkel, een tijdkring van 19 jaren, aanvangende

1 jaar vóór Chr. en nitgevonden door Meton (430 v. C.), aan het eind van welken de nieuwe en volle manen weder op dezelfde data van den Juliaanschen Kalender invallen. Het Guldengetal wijst aan in het hoeveelste jaar van den maancirkel men zich bevindt. Telt men bij het aantal één op en deelt men die som door 19, dan wijst het quotient den Maancirkel, de rest het Guldengetal aan. De benaming zou hier van daan komen, dat de Grieken gewoon waren de Maancirkels, ter eere van Meton, in gulden letters, openlijk te vertoonen.

De Epacta is het getal, dat den ouderdom der Maan, op den 1 Januarij des jaars, in dagen aanwijst. De Maansomlooptijden beurtelings op 30 en 29 dagen stellende, kan men uit de Epacta gemakkelijk de data van alle volgende Nieuwe Manen berekenen.

De Zonnecirkel is een tijdkring van 28 jaren, na verloop van welken de data weder met dezelfde dagen der week overeenkomen, als bij het begin. Daar het gewone jaar uit 52 weken en 1 dag, het schrikkeljaar uit 52 weken en 2 dagen bestaat, verkrijgt eenige datum niet denzelfden naam, dien hij in 't vorig jaar droeg, maar dien van een of twee dagen later, naar gelang het vorig jaar een gewoon- of wel een schrikkeljaar was. Zoo zal de 1 Januarij van 1867 op een Dingsdag vallen, terwijl hij in 1866 op een Maandag viel. Waren er geen schrikkeljaren dan zou de Zonnecirkel 7 jaar lang zijn; thans is hij $4 \times 7 = 28$ jaar lang, daar er iedere 4 jaar een schrikkeljaar invalt. Men rekent den Zonnecirkel van het 9^e jaar vóór Chr. af.

De Romeinsche indictie is een tijdkring van 15 jaren, beginnende 3 jaren vóór Chr. en afkomstig van de Romeinen, die hem gebruikten tot regeling eener belasting.

De Zondagsletter is de letter, die de eerste Zondag van een jaar verkrijgt, als men den 1sten Jan. A, den 2den B, enz. noemt. In een gewoon jaar hebben alle Zondagen dezelfde letter. In het schrikkeljaar heeft men 2 Zondagsletters. Dat komt voort uit de wijze, waarop de Romeinen de dagen van Februarij noemden. De 28ste Febr. was bij hen: de 1ste dag vóór Maart, de 27ste de 2de dag vóór Maart, enz. tot den 24sten toe, terwijl de 23ste, 22ste enz., bijzondere benamingen hadden. Bij het schrikkeljaar kwam dus 1 dag tusschen den 23sten en den 5den vóór Maart in, die geen bijzondere letter verkreeg, zoodat de volgende Zondag één letter terug ging. Is dus de Zondagsletter bij een schrikkeljaar A, zoo zal zij voor iederen Zondag na 24 Februarij G zijn.

VERJAARDAGEN

DER

LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

1 Februarij.	LOUISA AUGUSTA WILHELMINA AMALIA van Pruissen, Gemalin van Prins Frederik, geb. 1808.
19 »	Z. M. WILLEM ALEXANDER PAUL FREDERIK LODEWIJK, Koning WILLEM III, geb. 1817.
28 »	WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der Nederlanden, geb. 1797.
8 April.	WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, Erf-Groot-Hertogin van Saxen-Weimar-Eisenach, geb. 1824.
3 Mei.	KAREL XV LODEWIJK EUGENIUS, Hertog van Scandinavie, Koning van Zweden en Noorwegen, Schoonzoon van Prins Frederik, geb. 1826.
9 »	WILHELMINA FREDERIKA LOUISA CHARLOTTA MARIANNA, Prinses der Nederlanden, geb. 1810.
20 »	AMALIA MARIA DA GLORIA AUGUSTA, Hertogin van Saxen-Weimar-Eisenach, Gemalin van Prins Hendrik, geb. 1830.
13 Junij.	WILLEM FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden, geb. 1820.
17 »	H. M. SOPHIA FREDERIKA MATHILDE,

- Koningin der Nederlanden geb.
Prinses van Wurtemberg, geb. 1818.
- 5 Julij. WILHELMINA FREDERIKA ANNA ELISABETH MARIA, tweede dochter van
Z. K. H. Prins Frederik, geb. 1841.
- 5 Augustus. WILHELMINA FREDERIKA ALEXANDRINA
ANNA LOUISA, Koningin van Zweden
en Noorwegen, geb. 1828.
- 25 » WILLEM ALEXANDER KAREL FREDERIK
HENDRIK, Prins der Nederlanden,
geb. 1851.
- 4 Septemer. WILLEM NICOLAAS ALEXANDER FREDERIK
KAREL HENDRIK, Prins van Oranje,
Kroonprins der Nederlanden, geb.
1840.
-

AKADEMISCHE GEDENKDAGEN.

- 4 Jan. 1843. Oprigting van de Akademie te Delft.
8 » 1632. Stichting van het Athenaeum te Amsterdam.
8 Febr. 1575. Stichting van de Hoogeschool te Leyden.
16 » 1630. Stichting van het Athenaeum te Deventer.
26 Maart 1636. Stichting van de Hoogeschool te Utrecht.
1 Julij 1864. Stichting van de Polyt. school te Delft.
23 Aug. 1614. Stichting van de Hoogeschool te Groningen.
25 Sept. 1816. Stichting van de Hoogeschool te Gent.
-

JANUARIJ, 31 dagen.

1 Dingsdag.	Nieuwsjaarsdag.
2 Woensdag.	
3 Donderdag.	Bleekrode (S.), 1862 †.
4 Vrijdag.	
5 Zaterdag.	
6 Zondag.	Drie Koningen.
7 Maandag.	Fénélon, 1715 †.
8 Dingsdag.	Severinus, Een engel der hulpe aan de oevers van den Donau, 482 †.
9 Woensdag.	Catharina Zell, 1562 †.
10 Donderdag.	Linnaeus (E. von), 1778 †.
11 Vrijdag.	Fructuosis, 259 †.
12 Zaterdag.	Chastellain (J.), 1525 †.
13 Zondag.	Russisch Nieuwjaar.
14 Maandag.	Halley (E.), geb. 1724.
15 Dingsdag.	Hillarius, 368 †.
16 Woensdag.	Spalatinus, 1545 †.
17 Donderdag.	Franklin (B.), geb. 1706.
18 Vrijdag.	Blackader (J.), 1686 †.
19 Zaterdag.	
20 Zondag.	Wieland, 1813 †.
21 Maandag.	Scaliger (J. J.), 1609 †.
22 Dingsdag.	Saussure (H.B.), 1799 †. — Heropening van de Colleges, 1862.
23 Woensdag.	
24 Donderdag.	
25 Vrijdag.	
26 Zaterdag.	Polycarpus, 169 †.
27 Zondag.	Chrysostomus, 407 †.
28 Maandag.	Karel de Groote, 844 †.
29 Dingsdag.	Juventinus en Maximus, 363 †.
30 Woensdag.	
31 Donderdag.	Hans Sachs, 1576 †.

FEBRUARIJ, 28 dagen.

1 Vrijdag.	Ignatius, 116 †.
2 Zaterdag.	
3 Zondag.	Ansgar, 865 †.
4 Maandag.	Rhabanus Maurus, 856 †.
5 Dingsdag.	Vondel (J. v. d.), 1679 †.
6 Woensdag.	
7 Donderdag.	Dickens (C.), geb. 1812.
8 Vrijdag.	Rhijnvis Feith, 1824 †.
9 Zaterdag.	Lobatto (R.), 1866 †.
10 Zondag.	Oetinger (F. C.), 1782 †.
11 Maandag.	René Descartes, 1650 †.
12 Dingsdag.	Kant (J.), 1804 †.
13 Woensdag.	Schwartz (C. F.) 1798 †.
14 Donderdag.	Bruno, 1008 †.
15 Vrijdag.	Lessing (G. E.), 1781 †.
16 Zaterdag.	Desubas (M.), predikant in de woestijn, 1746 †.
17 Zondag.	Heine (H.), 1856 †.
18 Maandag.	Luther (M.), 1546 †.
19 Dingsdag.	Copernicus, geb. 1473.
20 Woensdag.	Sadoth, 339 †.
21 Donderdag.	
22 Vrijdag.	
23 Zaterdag.	Ziegenbalg (B.), 1719 †.
24 Zondag.	
25 Maandag.	Victor Hugo, geb. 1802.
26 Dingsdag.	Haller (B.), 1536.
27 Woensdag.	Jan de Graaf, 1565 †.
28 Donderdag.	

MAART, 30 dagen.

1 Vrijdag.	Suidbertes, 715 †.
2 Zaterdag.	Olbers (H. W. M.), 1840 †.
3 Zondag.	Bathilde. — Gemalin van Chlodovich II, 680 †.
4 Maandag.	Wishard (G.), 1546 †.
5 Dingsdag.	La Place (P. S. de), 1127 †.
6 Woensdag.	Fridolijn, 550 †.
7 Donderdag.	Herschell (J. F. W.), geb. 1792.
8 Vrijdag.	Swinden (J. H. van) 1823 †.
9 Zaterdag.	Cyrrillus en Methodius, 850 †.
10 Zondag.	De 40 martelaren in Armenië, 320 †.
11 Maandag.	Tasso (T.), geb. 1544.
12 Dingsdag.	
13 Woensdag.	Radericus, 857 †.
14 Donderdag.	Klopstock (F. G.), 1803 †.
15 Vrijdag.	Caspar Olevianus, 1587 †.
16 Zaterdag.	
17 Zondag.	Willem II, 1849 †.
18 Maandag.	
19 Dingsdag.	
20 Woensdag.	Ambrosius van Siena, 1287 †.
21 Donderdag.	Isr. Purimfeest. Begin der Lente.
22 Vrijdag.	Oprigting Delftsch Stud. Corps. 1848.
23 Zaterdag.	
24 Zondag.	Thorwaldsen, 1844 †.
25 Maandag.	
26 Dingsdag.	Beethoven (L. van), 1827 †.
27 Woensdag.	
28 Donderdag.	
29 Vrijdag.	Calixtus (G.), 1656 †.
30 Zaterdag.	Ogieur (de familie), 1556 †.
31 Zondag.	

APRIL, 30 dagen.

1 Maandag.	Fritigild. Koningin der Marcomaanen 352 †.
2 Dingsdag.	Stilling (J.), 1817 †.
3 Woensdag.	Hubertus Duifhuis, 1581 †.
4 Donderdag.	La Lande (J. J. F.), 1807 †.
5 Vrijdag.	Espiscopius, 1643 †.*
6 Zaterdag.	
7 Zondag.	Raphaël Sanzio, 1520 †.
8 Maandag.	
9 Dingsdag.	
10 Woensdag.	Lagrange, (L.) 1813 †.
11 Donderdag.	Leo de Groote, 461 †.
12 Vrijdag.	Bossuet, 1704 †.
13 Zaterdag.	Justinus, 161 †.
14 Zondag.	Willem I, geb. 1533.
15 Maandag.	
16 Dingsdag.	
17 Woensdag.	Franklin (B.), 1790 †.
18 Donderdag.	Petrus Abaelardus, 1142 †.
19 Vrijdag.	Delannay (C. E.) geb. 1816. Goede
20 Zaterdag.	Isr. Paschen. [Vrijdag,
21 Zondag.	Anselmus van Kantelberg, 1109 †. — 1e Paaschdag.
22 Maandag.	Lafontaine (A.) 1831 †. — 2e Paaschd.
23 Dingsdag.	Cervantes. 1616 †.
24 Woensdag.	Tasso (T), 1595 †.
25 Donderdag.	
26 Vrijdag.	Trudpert, 643 †.
27 Zaterdag.	
28 Zondag.	Da Costa (I.), 1860 †.
29 Maandag.	
30 Dingsdag.	

MEI, 31 dagen.

1 Woensdag.	
2 Donderdag.	
3 Vrijdag.	Kotzebue (A. von), geb. 1761.
4 Zaterdag.	
5 Zondag.	
6 Maandag.	Vives (J. L.), 1540 †.
7 Dingsdag.	
8 Woensdag.	Lavoisier (A.), 1794 †.
9 Donderdag.	Schiller (F. von), 1805 †.
10 Vrijdag.	Henglin (J.), 1527 †.
11 Zaterdag.	
12 Zondag.	
13 Maandag.	Liebig (J. von), geb. 1803.
14 Dingsdag.	
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Martelaren van Lausanne, 1553 †.
17 Vrijdag.	Talleyrand. 1838 †.
18 Zaterdag.	
19 Zondag.	Alcuinus, Leermeester van Karel den Groote, 804 †.
20 Maandag.	Bernardinus van Siena, 1444 †.
21 Dingsdag.	Constantijn en Helena, 337 †.
22 Woensdag.	Castus en Amemilius. Martelaars in Afrika, 554 †.
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	Linneaus, geb. 1707.
25 Zaterdag.	Calderon, 1687 †.
26 Dondag.	Beda de eerwaardige, 735 †.
27 Maandag.	Calvin, 1564 †.
28 Dingsdag.	Nieuwentijd (B.), 1718 †.
29 Woensdag.	Penu (W.), 1718 †.
30 Donderdag.	Hieronimus van Praag, 1415 †. —
31 Vrijdag.	[Hemelvaartsdag.

JUNI, 30 dagen.

1 Zaterdag.	
2 Zondag.	
3 Maandag.	
4 Dingsdag.	
5 Woensdag.	Weber (C. M. von), 1826 †.
6 Donderdag.	Lobatto (R.). geb. 1797.
7 Vrijdag.	Paul Gerhard, Zanger 1676 †. — De leidsche Neef, geb. 1842.
8 Zaterdag.	Huygens C., 1695 †. — Isr. Pinkster.
9 Zondag.	1e Pinksterdag.
10 Maandag.	Frederik Barbarossa, 1190 †. — 2e Pinksterdag.
11 Dingsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	
14 Vrijdag.	
15 Zaterdag.	
16 Zondag.	Benno, 1106 †.
17 Maandag.	
18 Dingsdag.	Pamphilus, 309 †.
19 Woensdag.	Paphuntius, 325 †.
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	Begin Zomer.
22 Zaterdag.	
23 Zondag.	Laura, geknevelde winkeldochter als Estafette te paard, 1866 †.
24 Maandag.	
25 Dingsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	De 7 slapers onder Decius.
28 Vrijdag.	
29 Zaterdag.	
30 Zondag.	

JULIJ, 31 dagen.

1 Maandag.	Stichting Pol. School 1864.
2 Dingsdag.	Efraïm de Syriër, 378 †.
3 Woensdag.	Palearius (A.), 1570 †.
4 Donderdag.	
5 Vrijdag.	
6 Zaterdag.	Huss (J.), 1415 †.
7 Zondag.	Ohm (G. S.), 1854 †.
8 Maandag.	
9 Dingsdag.	Kamphuizen (Dirk Raphaëlsz), 626 †.
10 Woensdag.	
11 Donderdag.	
12 Vrijdag.	Erasmus (Desiderius), 1536 †.
13 Zaterdag.	Eugenius, 505 †.
14 Zondag.	
15 Maandag.	Answer (J), geb. 1066.
16 Dingsdag.	
17 Woensdag.	Speratus te Carthago, 200 †.
18 Donderdag.	Godfried van Bouillon. 1100 †.
19 Vrijdag.	
20 Zaterdag.	Le Feure (R.), 1554 †.
21 Zondag.	
22 Maandag.	
23 Dingsdag.	Van Hamelle (G.), 1552 †.
24 Woensdag.	Van Kempen (Th.), 1471 †.
25 Donderdag.	
26 Vrijdag.	
27 Zaterdag.	Raymund Palmaris. Handwerksman te Piacenza, 1164 †.
28 Zondag.	
29 Maandag.	Olans de Heilige, 1080 †.
30 Dingsdag.	Gansfort (J. W.), 1489 †.
31 Woensdag.	

AUGUSTUS, 31 dagen.

1 Donderdag.	Margaretha le Riche, 559 †.
2 Vrijdag.	Martelaars onder Nero, 64 †.
3 Zaterdag.	
4 Zondag.	Martinet (J. F.), Godvr. natuurbe- schouwer, 1795 †.
5 Maandag.	
6 Dingsdag.	
7 Woensdag.	Nonna, moeder van Gregorius Nazian- zenus, 374 †.
8 Donderdag.	Van Alphen (H.), Kinderpoeet, 1803 †.
9 Vrijdag.	Gützlaff, Apostel der Chinezen 1851 †.
10 Zaterdag.	
11 Zondag.	
12 Maandag.	Nic. van Cusa, Vriend des Lichts, geb. [1464.
13 Dingsdag.	
14 Woensdag.	Händel (G. F.), 1759 †.
15 Donderdag.	
16 Vrijdag.	Johannes de Standvastige, 1532 †.
17 Zaterdag.	Missuens (J.), 1571 †.
18 Zondag.	Hugo Grotius, 1645 †.
19 Maandag.	
20 Dingsdag.	
21 Woensdag.	Geert Groote, 1384 †.
22 Donderdag.	Symphorianus, 178 †.
23 Vrijdag.	
24 Zaterdag.	De Duitsche Bond, 1866 †.
25 Zondag.	
26 Maandag.	Ulphilas, Apostel der Gothen 388 †.
27 Dingsdag.	Jovinianus, 406 †.
28 Woensdag.	
29 Donderdag.	Pascal, 1622 †.
30 Vrijdag.	Claudius van Turijn, bestrijder van
31 Zaterdag.	[mensen dienst.

SEPTEMBER, 30 dagen.

1 Zondag.	
2 Maandag.	Mamas, 274 †.
3 Dingsdag.	Cromwell (Olivier), 1658 †.
4 Woensdag.	Ida, 900 †.
5 Donderdag.	Mollio (J.), 1553 †.
6 Vrijdag.	
7 Zaterdag.	Hannah More, Godvr. Schrijfster, 1833†.
8 Zondag.	Van der Palm (J. H.), 1848 †.
9 Maandag.	Lodevico Paschali, 1560 †.
10 Dingsdag.	Paulus Speratus, 1551 †.
11 Woensdag.	
12 Donderdag.	Cats (Jacob), 1660 †.
13 Vrijdag.	
14 Zaterdag.	Cyprianus, 258 †.
15 Zondag.	Jan de Bakker, verbrand te 's Hage, [1525.
16 Maandag.	
17 Dingsdag.	Lambert, 709 †.
18 Woensdag.	Spangenberg (A. G.), 1792 †.
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	Grimm (Jacob), 1863 †.
21 Zaterdag.	
22 Zondag.	Ganganelli. 1774 †. — Begin van den Herfst.
23 Maandag.	5 Martelaren te Genève, 1555 † † † † †.
24 Dingsdag.	Whitefield, 1770 †.
25 Woensdag.	Rabaut (P.), Prediker in de Woestijn 1795 †.
26 Donderdag.	Lioba, 779 †.
27 Vrijdag.	Vincentius de Paulo, 1660 †.
28 Zaterdag.	Flysteden (P.), 1529 †.
29 Zondag.	
30 Maandag.	Isr. Nieuwjaar.

OCTOBER, 31 dagen.

1 Dingsdag.	Remigius, Apostel der Franken, 581 †.
2 Woensdag.	
3 Donderdag.	De beide Ewalden, 695 †.
4 Vrijdag.	De dag der veertien ballen.
5 Zaterdag.	Carnesecchi (P.), 1567 †.
6 Zondag.	Bruno, edel Monniken vader, 1101 †.
7 Maandag.	Beza (T.), 1605 †.
8 Dingsdag.	
9 Woensdag.	Dionysius Areopagita te Athene. 1 ^e eeuw. (Gr. Verzoendag.)
10 Donderdag.	Justus Jonas, vriend van Luther, 1555 †.
11 Vrijdag.	
12 Zaterdag.	Bullinger (H.), 1575 †.
13 Zondag.	Frey (E.), vriendin der gevang., 1845 †.
14 Maandag.	Sara Martin, arme vriendin der armen, 1843 †. Loofhuttenfeest.
15 Dingsdag.	Latimer (H.) en Ridley (N.), 1555 †.
16 Woensdag.	
17 Donderdag.	Hedwig, Hertogin van Polen, 1243 †.
18 Vrijdag.	
19 Zaterdag.	Christiaan de Smit verbrand, 1564.
20 Zondag.	T. Lambert van Avignon, 1530 †.
21 Maandag.	Hilarion, Abt in de Woestijn bij Gaza, [371 †.
22 Dingsdag.	
23 Woensdag.	Martin (H.), 1812 †.
24 Donderdag.	Arethas, 552 †.
25 Vrijdag.	Franciscus Junius, Hoogleeraar te [Leyden 1602.
26 Zaterdag.	
27 Zondag.	Fruementius, Apostel der Abyssiniërs.
28 Maandag.	
29 Dingsdag.	
30 Woensdag.	Sturm (J.), Burgemeester te Straats-
31 Donderdag.	[burg, 1553 †.

NOVEMBER, 30 dagen.

1 Vrijdag.	Allerheiligen.
2 Zaterdag.	Victorinus, 303 †.
3 Zondag.	Mendelsohn Bartholdy 1847 †.
4 Maandag.	Bengel (J. A.), 1752.
5 Dingsdag.	Egede (Hans), Apostel der Laplanders, 1758 †.
6 Woensdag.	Gustaaf Adolf, Koning van Zweden,
7 Donderdag.	Willebrord, 739 †. [1632 †.
8 Vrijdag.	Willehad, 789 †.
9 Zaterdag.	
10 Zondag.	Nicase de le Tombet, 1563 †.
11 Maandag.	Maarten, 400 †.
12 Dingsdag.	
13 Woensdag.	Arcadius, 437 †.
14 Donderdag.	Petrus Martyr Vermigli, 1562 †.
15 Vrijdag.	
16 Zaterdag.	Cruciger (C), 1549 †.
17 Zondag.	Jac. Böhme, Apokalyptisch schoen- maker, 1624 †.
18 Maandag.	Gregorius Illuminator, 331 †.
19 Dingsdag.	
20 Woensdag.	Williams (J.), vermist 1839.
21 Donderdag.	Columbanus, 615 †.
22 Vrijdag.	Wendelnoet (Klaas-dochter), 1527 †.
23 Zaterdag.	Romanus (C.), 102 †.
24 Zondag.	
25 Maandag.	Loseleur de Villers, 1590 †.
26 Dingsdag.	
27 Woensdag.	Ambrosius en Margaretha Blarer, Geest- en bloedverwanten, 1564 †.
28 Donderdag.	Alex. Roussel, Prediker der Woestijn,
29 Vrijdag.	Oecolampadius, 1531 †. [1728 †.
30 Zaterdag.	

DECEMBER, 31 dagen.

1 Zondag.	Eligius, 659 †.
2 Maandag.	Ruysbroek (J), 1381 †.
3 Dingsdag.	Xaverius (F.), 1552 †.
4 Woensdag.	
5 Donderdag.	Crispina, 304 †.
6 Vrijdag.	Nicolaus, 342 †.
7 Zaterdag.	
8 Zondag.	Cors Stevensz. van Naaldwijk, 1568 †.
9 Maandag.	
10 Dingsdag.	Eber (P.), 1569 †.
11 Woensdag.	
12 Donderdag.	Vicelin.
13 Vrijdag.	Gellert (F.), 1769 †.
14 Zaterdag.	Dioscurus, jeugdig Belijder te Alexandrië, 250 †.
15 Zondag.	
16 Maandag.	Adelheid, Gemalin van Otto I, 999 †.
17 Dingsdag.	Sturm, 779 †.
18 Woensdag.	Veit L. von Seckendorf, 1692 †.
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	Abraham.
21 Zaterdag.	
22 Zondag.	Begin van den Winter.
23 Maandag.	Anne du Bourg, 1559 †.
24 Dingsdag.	
25 Woensdag.	1e Kerstdag.
26 Donderdag.	2e Kerstdag.
27 Vrijdag.	
28 Zaterdag.	Onschuldige Kinderen.
29 Zondag.	von Staupitz (J.), 1524 †.
30 Maandag.	David.
31 Dingsdag.	Het jaar 1867 †.

JAARGETIJDEN.

De Lente begint den . . .	20	Maart.
De Zomer » » . . .	21	Junij.
De Herfst » » . . .	22	September.
De Winter » » . . .	22	December.

PAASCHTAFEL VOOR 1867—1875.

1867	21	April.
1868	12	»
1869	28	Maart.
1870	17	April.
1871	9	»
1872	31	Maart.
1873	13	April.
1874	5	»
1875	28	Maart.

ZONS- EN MAANSVERDUISTERINGEN VOOR HET JAAR 1867.

Er zullen in dit jaar twee Zons- en twee Maansverduisteringen plaats hebben. De eerste Zons- en de tweede Maansverduistering zullen in Nederland zichtbaar zijn.

I. *Zonsverduistering*, 6 Maart.

Zichtbaar in geheel Europa, Noordelijk Afrika en een groot deel van Azië. Ringvormig voor eene streek, die Algerië, Italië, Turkije, het zuidoostelijk deel van Hongarije doorsnijdt, en door Europeesch-Rusland in N.-O. richting naar Azië loopt. Voor Delft gedeeltelijk.

Aanvang des morgens 8 u. 34 m.

Midden » » 9 u. 44 m.

Einde » » 10 u. 54 m.

Grootste verduistering 8,4 duim.

II. *Gedeeltelijke Maansverduistering*, 20 Maart.

Onzichtbaar in Nederland.

III. *Totale Zonsverduistering*, 29 Augustus.

Onzichtbaar in Nederland.

IV. *Gedeeltelijke Maansverduistering*, 13—14 September.

Aanvang der verduistering 13 Sept. 's avonds 11 u. 15 m.

Midden » » 14 » 's morg. 0 u. 44 m.

Einde » » 14 » » 2 u. 12 m.

De opgegevene tijd is middelbare tijd van Delft.

Grootte 8,4 duim.

SCHIJNGESTALTEN DER MAAN

GEDURENDE HET JAAR 1867.

Januarij	6	's morgens	0 u.	47 m.	N. M.
»	13	's avonds	4 »	51 »	E. K.
»	20	's morgens	7 »	53 »	V. M.
»	27	's avonds	3 »	5 »	L. K.
Februarij	4	»	6 »	33 »	N. M.
»	12	's morgens	1 »	58 »	E. K.
»	18	's avonds	7 »	58 »	V. M.
»	26	's morgens	11 »	50 »	L. K.
Maart	6	»	9 »	55 »	N. M.
»	13	»	9 »	5 »	E. K.
»	20	»	9 »	13 »	V. M.
»	28	»	8 »	3 »	L. K.
April	4	's avonds	10 »	21 »	N. M.
»	11	»	3 »	27 »	E. K.
»	18	»	11 »	23 »	V. M.
»	27	's morgens	2 »	18 »	L. K.
Mei	4	»	7 »	58 »	N. M.
»	10	's avonds	10 »	22 »	E. K.
»	18	»	2 »	10 »	V. M.
»	26	»	5 »	39 »	L. K.
Junij	2	»	3 »	30 »	N. M.
»	9	's morgens	6 »	55 »	E. K.
»	17	»	5 »	12 »	V. M.
»	25	»	5 »	45 »	L. K.

Julij	1	's avonds	10	u.	6	m.	N. M.
»	8	»	5	»	49	»	E. K.
»	16	»	8	»	13	»	V. M.
»	24	»	2	»	50	»	L. K.
»	31	's morgens	5	»	1	»	N. M.
Augustus	7	»	7	»	26	»	E. K.
»	15	»	10	»	55	»	V. M.
»	22	's avonds	9	»	40	»	L. K.
»	29	»	1	»	22	»	N. M.
September	5	»	11	»	49	»	E. K.
»	14	's morgens	0	»	51	»	V. M.
»	21	»	3	»	26	»	L. K.
»	27	's avonds	11	»	59	»	N. M.
October	5	»	6	»	35	»	E. K.
»	13	»	1	»	42	»	V. M.
»	20	's morgens	9	»	34	»	L. K.
»	27	's avonds	1	»	20	»	N. M.
November	4	»	2	»	45	»	E. K.
»	12	's morgens	1	»	27	»	V. M.
»	18	's avonds	5	»	23	»	L. K.
»	26	's morgens	5	»	28	»	N. M.
December	4	»	10	»	38	»	E. K.
»	11	's avonds	0	»	27	»	V. M.
»	18	's morgens	3	»	52	»	L. K.
»	25	's avonds	11	»	57	»	N. M.

TAFEL

VAN HET LENGEN EN KORTEN DER DAGEN

gedurende het jaar 1867.

		Opkomst der Zon.				Ondergang der Zon.		
Januarij	1	's morg.	8	u. 13 min.	's av.	3	u. 54 min.	
»	11	»	8	» 9 »	»	4	» 7 »	
»	21	»	8	» 0 »	»	4	» 23 »	
»	31	»	7	» 46 »	»	4	» 41 »	
Februarij	9	»	7	» 31 »	»	4	» 59 »	
»	19	»	7	» 12 »	»	5	» 18 »	
Maart	1	»	6	» 50 »	»	5	» 36 »	
»	11	»	6	» 27 »	»	5	» 55 »	
»	21	»	6	» 4 »	»	6	» 12 »	
»	31	»	5	» 41 »	»	6	» 30 »	
April	9	»	5	» 20 »	»	6	» 45 »	
»	19	»	4	» 57 »	»	7	» 3 »	
»	29	»	4	» 36 »	»	7	» 20 »	
Mei	9	»	4	» 17 »	»	7	» 27 »	
»	19	»	4	» 1 »	»	7	» 53 »	
»	29	»	3	» 48 »	»	8	» 6 »	
Junij	8	»	3	» 40 »	»	8	» 17 »	
»	18	»	3	» 38 »	»	8	» 23 »	
»	28	»	3	» 40 »	»	8	» 25 »	
Julij	8	»	3	» 48 »	»	8	» 21 »	
»	18	»	3	» 59 »	»	8	» 11 »	
»	28	»	4	» 14 »	»	7	» 58 »	
Augustus	7	»	4	» 29 »	»	7	» 41 »	
»	17	»	4	» 46 »	»	7	» 21 »	
»	27	»	5	» 3 »	»	7	» 0 »	

		Opkomst der Zon.			Ondergang der Zon.		
Septemb. 6		's morg. 5 u. 19 min.	's av. 6 u. 37 min.				
»	16	» 5 » 36	»	» 6 » 13	»	»	»
»	26	» 5 » 53	»	» 5 » 50	»	»	»
October	6	» 6 » 10	»	» 5 » 26	»	»	»
»	16	» 6 » 26	»	» 5 » 3	»	»	»
»	26	» 6 » 46	»	» 4 » 42	»	»	»
Novemb.	5	» 7 » 4	»	» 4 » 23	»	»	»
»	15	» 7 » 22	»	» 4 » 6	»	»	»
»	25	» 7 » 40	»	» 3 » 54	»	»	»
Decemb.	5	» 7 » 55	»	» 3 » 46	»	»	»
»	15	» 8 » 6	»	» 3 » 44	»	»	»
»	25	» 8 » 12	»	» 3 » 48	»	»	»

VERTREK VAN POSTEN,
REISGELEGENHEDEN ENZ.

UNIVERSITY

The history of the university is a story of growth and development. It is a story of the struggle for knowledge and the pursuit of truth. The university has been a place of learning and discovery for centuries. It has been a place where the great minds of the world have gathered to share their knowledge and to create new knowledge. The university has been a place of challenge and opportunity. It has been a place where students have been taught to think critically and to solve problems. The university has been a place of service and leadership. It has been a place where students have been inspired to make a difference in the world.

UNIVERSITY

The university is a place of learning and discovery. It is a place where the great minds of the world have gathered to share their knowledge and to create new knowledge. The university has been a place of challenge and opportunity. It has been a place where students have been taught to think critically and to solve problems. The university has been a place of service and leadership. It has been a place where students have been inspired to make a difference in the world.

BRIEVENPOSTEN.

De brieven naar de onderscheidene provinciën, zoo ook naar het buitenland worden met alle doorlopende spoortreinen geëxpediëerd.

De brieven voor een gedeelte van Zuid-Holland, alsmede voor Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Friesland, Groningen, Drenthe; verder Duitschland, Zwitserland, Italië, Turkije en de Levant worden ook nog met de nachtpost verzonden.

De brieven voor Engeland worden dagelijks verzonden over den Moerdijk, via Ostende.

GEDWONGEN FRANKERINGEN.

Daaraan zijn onderhevig: de brieven naar Spanje en Portugal, naar een gedeelte van Turkije en de Levant, naar alle vreemde landen, koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, en eindelijk naar de Nederlandsche bezittingen Bangka, Palembang en Kiouw, in de Oost-Indiën; ook St. Eustatius en St. Martin in de West-Indiën, en naar de bezittingen op de Kust van Guinea.

BRIEVENPORT.

Het enkel port van 5 cents voor een afstand van 30 mijlen (ruim 6 uur gaans) of daar beneden, en van 10 cents voor grooter afstand, is men verschuldigd voor een brief, die niet zwaarder is dan 15 wigtjes.

In ieder geval kan met 5 cents aan het kantoor van afzending worden voldaan het port der brieven, mits geen ingesloten brieven bevattende, aan manschappen, beneden den rang van officier bij de Zee- en Landmagt van den Staat, in werkelijke dienst, en op hunne schepen of bij hunne corpsen tegenwoordig zijnde.

Het port van nieuwspapieren eens of meermalen in de week uitkomende, bedraagt 1 cent voor ieder afzonderlijk blad; onder welk port mede de bijvoegsels begrepen zijn, die tegelijk met het blad, waarbij zij behooren, verzonden worden.

Van alle andere gedrukte stukken bedraagt het port 2 cents van ieder vel, en $\frac{1}{2}$ cent voor ieder kwart vel druks. Het minste port onder een afzonderlijken omslag bedraagt 1 cent.

De gedrukte stukken mogen, met uitzondering van drukproeven, geen schrift bevatten; aan het kantoor van afzending moet daarvoor het port betaald zijn.

Het aanteekengeld bedraagt voor een brief (zonder aangifte van waarde) 10 cents; wordt een zoodanige brief vermist, dan wordt een tegemoetkoming van f 25.— betaald.

Voor een brief voor het binnenland, waarvan de volle geldswaarde, die aangegeven is, bij vermissing wordt vergoed, bedraagt het aanteekengeld 25 cents,

en wel van *f* 25.— tot *f* 160.—, en voor iedere *f* 10.— daarenboven, $1\frac{1}{2}$ cent meer.

Van postwissels wordt voor provisie 1 pCt. (doch ten minste 1 cent) ingevorderd.

De aangeteekende brieven voor het binnenland kan men al of niet frankeren; voor het buitenland is die frankering gedwongen.

van ligting der Brievenbussen te Delft, alsmede van de verzending der Brieven met den Spoortrein. AANVANG 15 OCTOBER 1866. (Winterdienst)

Ligting der Brievenbus aan 's Rijks kleedingmagazijn.	Ligting der brievenbussen aan het Bagijnhof en aan de Bijbelsbrug.	Ligting der Brievenbus aan het Postkantoor.	Ligting der Brievenbus aan het Stations-gebouw.	Vertrek der Brieven met den Spoortrein naar:
7 u. 12 m. no. 1.	7 u. 22 m. no. 1.	7 uur 32 min.	7 uur 47 min.	Amsterdam 7 u. 52 m.
10 » 9 » » 2.	10 » 19 » » 2.	10 » 29 »	10 » 44 »	Rotterdam 10 » 49 »
12 » 43 » » 3.	12 » 53 » » 3.	10 » 32 »	10 » 44 »	Amsterdam 10 » 52 »
3 » 13 » » 4.	3 » 23 » » 4.	1 » 3 »	1 » 18 »	Rotterdam 1 » 23 »
6 » 14 » » 5.	6 » 24 » » 5.	3 » 23 »	3 » 48 »	Amsterdam 3 » 53 »
8 » 50 » » 6.	9 » — » » 6.	4 » 6 »	6 » 49 »	Rotterdam 4 » 23 »
		6 » 34 »	8 » 3 »	Rotterdam 6 » 64 »
		7 » 48 »	9 » 49 »	Amsterdam 8 » 8 »
		9 » 10 »		Rotterdam 9 » 54 »

Vertrek der Mail.

OOST-INDIË: Brieven over Marseille	den 9n, 16n en 25en van iedere maand.	Port f 0,70.
» » Triest	» 7en en 23en » » »	» - 1,00.
» » Southampton	» 1en en 17en » » »	» - 0,75.
WEST-INDIË: » » Southampton	» 14n en voorlaatste » » »	» - 0,65.
» » St. Nasaire	» 6n » » »	» - 0,65.

Het Kantoor is geopend van des morgens 7 tot des namiddags 4, en van des avonds 6 tot 9 ure, behalve des Zondags, als wanneer het Kantoor van half 9 tot 10 en van 2 tot 6 ure gesloten is. Ook zullen op dien dag alleen de ligtingen der hulpbussen No. 1, 3 en 5 plaats hebben.

De afgifte en uitbetaling van Postwissels geschiedt alleen van 'smorgens half 10 tot 3 ure, uitgezonderd des Zondags. De aantekening van Brieven geschiedt van 'smorgens half 10 tot kwartier over 3, en 'savonds van 6 tot kwartier voor 9 ure.

Schroefstoomboot „DELFT.”
 NIEUWE DIENST voor
Passagiers, Goederen en Vee,
 TUSSEN
DELFT, OVERSCHIE EN ROTTERDAM,
tot zeer lage Vrachtprijzen,
 in Correspondentie met de Volksschuit tusschen
 Delft en 'sGravenhage.

WINTERDIENST VAN 15 OCTOBER 1866.

Vertrek van Delft.		Aankomst te Rotterdam.	
Dagelijks.			
voormiddag	6 uur.	voormiddag	7 uur 30 m.
»	10 »	»	11 » 30 »
namiddag	3 » 30 m.	namiddag	5 »

Vertrek van Rotterdam.		Aankomst te Delft.	
Dagelijks.			
voormiddag	8 uur.	voormiddag	9 uur 30 m.
namiddag	12 » 30 m.	namiddag	2 »
»	6 »	»	7 » 30 m.

AGENTEN. Te Delft P. H. In 't Hout, in de Bellevue bij den heer Wigmans, aan het Rotterdamsche Schuitenveer; te Overschie A. Knoop; te Rotterdam G. C. J. Beukers, Kleine Romein bij den heer van Dijk.

Nadere informatiën zijn te bekomen te Rotterdam bij de heeren N. van Dijk, Kleine Romein en Sibbens (vroeger Wed. Embroek) Haagsche Koffijhuis, Vee-markt, en te Delft bij den heer Wigmans, Bellevue aan het Rotterdamsche Schuitenveer.

AANLEGPLAATS. Te Delft aan de Bellevue, aan het Rotterdamsche Schuitenveer, en te Rotterdam aan de Oostzijde der Schiekade.

NB. *Aanteekenen vrij.*

Algemeene Nederlandsche Railroute- Maatschappij.

LIJN: 's GRAVENHAGE—DELFT.

UREN VAN VERTREK.

Van 's Gravenhage naar Delft van 8 uur 'smorgens tot 6 uur 'savonds, elk uur.

Van Delft naar 's Gravenhage, dito dito van 9 uur 'smorgens tot 7 uur 'savonds.

PRIJZEN DER PLAATSEN.

**Van 's Gravenhage (Huijgensplein) tot de
Hoornbrug.**

Eerste klasse f 0.20.

Tweede klasse - 0.10.

Van 's Gravenhage tot Delft.

Eerste klasse f 0.35.

Tweede klasse - 0.20.

NB. Op ieder punt van den weg kunnen passagiers opgenomen en afgelaten worden.

Naar Scheveningen en het Badhotel zullen bij gunstig weder en des Zondags op de gewone uren omnibussen rijden.

ORDE OP HET VERTREK DER TREK- EN PAKSCHUITEN.

van Delft op 's Gravenhage.

De Trekschuit: van 1 April tot 30 September, 's morgens ten 7 ure, half 8, half 9, 9 ure en half 10 tot 's avonds half 9, alle uren op het half uur; en van 1 October tot 31 Maart, 's morgens ten 7, 8 en 9 ure, en van half 10 tot 's avonds half 8, alle uren op het half uur. Informatien te bekomen bij den heer A. C. Landheer, gemeente-begraafplaats buiten de Haagpoort.

De Pakschuit: Maandag, Woensdag en Vrijdag, respectievelijk ten 6, 10 en 11 ure des voormiddags van Delft naar 's Hage. Maandag, Woensdag, Vrijdag, den eersten dag 's namiddags ten 2 ure, de beide anderen ten 4 ure van 's Hage naar Delft. Informatien te bekomen bij den pakschipper A. H. Maatje.

van 's Gravenhage op Delft.

De Trekschuit: van 1 April tot 30 September, van 's morgens half 6 tot 's avonds half 9 ure, alle uren op het half uur. Van 1 October tot 31 Maart van 's morgens half 7 tot 's avonds half 8, op elk half uur.

van Delft op Leiden en terug.

Geen geregelde dienst. Informatiën te bekomen bij den heer G. Boet, Commissaris van genoemd Veer.

Pakschuit: Dingsdags, Donderdag en Vrijdag naar Leiden. Van Leiden, Woensdag, Vrijdag en Zaterdag.

van Schiedam naar Delft.

Donderdag des morgens ten 6 ure en terug 's namiddags ten 3 ure.

Omtrent het vertrek der trek- en pakschuiten van Delft op Rotterdam, vice-versa, is tot heden niets bepaald op te geven.

van Delft op Maassluis.

Van 1 April tot 31 Augustus 's morgens, ten 6 ure, 's namiddags ten 2 ure 15 min. en 7 ure. Van 1 September tot 1 April, 's morgens ten 8 ure en 's namiddags $4\frac{1}{2}$ ure.

van Maassluis op Delft.

Van 1 April tot 30 September, 's morgens ten 5 ure, 's morgens ten $8\frac{1}{2}$ ure, 's namiddags ten 5 ure. Van 1 October tot 31 Maart, 's morgens ten $8\frac{1}{2}$ ure en 's namiddags ten $4\frac{1}{2}$ ure.

Bestellingen worden aangenomen bij den Commisaris P. G. Croes, Buitenwatersloot.

van Delft op Vlaardingen.

Van 1 Maart tot 1 October, 's namiddags ten 4 ure en van 1 October tot 1 Maart ten 3 ure des namiddags.

van Vlaardingen op Delft.

's Morgens ten 6 ure, dagelijks.

van Delft op Amsterdam.

Dingsdag, Donderdag en Zaturdag, des namiddags ten 3 ure.

van Amsterdam op Delft.

Op dezelfde dagen en uren.

**van Haarlem naar Delft en Schiedam,
en terug.**

Alle Woensdagen van Haarlem, 's namiddags ten 4 ure; aankomst te Delft Donderdag morgen. — Vertrek van Delft naar Schiedam, Donderdag namiddag ten 1 ure; van Schiedam terug, Zondag in den voormiddag. Van Delft naar Haarlem 's namiddags ten 3 ure.

**van Schiedam door Delft op Utrecht
en terug.**

Naar Utrecht Woensdag 's morgens ten 10 ure, en van Delft 's morgens ten 11 ure; aankomst te Delft van Utrecht Zondags 's morgens.

van Vlaardingen door Delft op Utrecht.

Woensdag namiddag van Vlaardingen en Donderdag morgen ten 10 ure van Delft; terug te Delft, Zondag 's morgens, en vertrekt denzelfden dag naar Vlaardingen. Deze schuit neemt ook goederen mede voor Amersfoort en omliggende plaatsen in de provincie Utrecht.

NB. Voor genoemde plaatsen worden bestellingen aangenomen bij den Commissaris J. P. Tassaron, Voor-

straat, wijk VI, n°. 200, alsmede aan het veer van de Leidsche marktschuit, naar de Luthersche Kerk.

De schuiten naar Alphen, Oudshoorn, Waddingsveen, Boskoop, Hazerswoude, Noordwijk, Noordwijkerhout, Zwammerdam, Bodegraven en Voorschoten vertrekken Dingsdag des namiddags. Bestellingen tot 's namiddags half 5 ure bij P. Hesse, nabij de Haagbrug.

DILIGENCES.

DIENST VAN VAN GEND EN LOOS.

Van Amsterdam over Haarlem en 's Hage door Delft naar Rotterdam, over Breda, in correspondentie met Tilburg, 's Bosch, Bergen op Zoom, op Antwerpen dagelijks des morgens ten half 4 ure van Delft. Van Antwerpen, enz. op Rotterdam, door Delft naar 's Hage, Haarlem en Amsterdam des avonds ten half 12 ure van Delft. Van 's Hage door Delft naar Rotterdam, des namiddags ten 1 ure van Delft, en van Rotterdam door Delft naar 's Hage, des avonds ten 6 ure van Delft.

NB. Met deze dienst worden van hier geen personen vervoerd.

Rijden af bij G. A. de Haak, Binnenwatersloot, Wijk 3, No. 18. Deze belast zich met de expeditie van alle goederen, alsmede met alle incasseringen door het geheele Rijk, zoowel over de Spoorwegen met alle treinen, als van de punten, waar die eindigen, met alle Stoombooten, Schepen en Diligences.

De Diligences corresponderen dagelijks op geheel Duitschland, langs den Rijn, Pruissen, Wurtemberg,

Beijeren, Saksen, geheel Oostenrijk, Denemarken, Zweden en geheel Rusland.

Het kantoor dezer onderneming is voor Delft gevestigd bij G. A. de Haak, bovengenoemd.

VAN MONSTER EN 'S GRAVESANDE NAAR DELFT EN TERUG.

Alle Donderdagen des morgens naar Delft, en terug des namiddags ten 1 ure.

Kantoor te Delft, bij Gezusters van Heiningen, Heeren-Logement, nabij de Haagbrug.

Van Utrecht naar Zwolle en Kampen.

TARIEF.	STATIONS.	1	3	5
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Utrecht . . .	8.15	1.40	7.55
0.50 0.35 0.20	Bilt . . .	8.33	1.55	8.10
0.90 0.60 0.40	Soest . . .	8.46	2. 7	8.20
1.25 0.85 0.55	Amersfoort . .	9.—	2.21	8.34
1.80 1.25 0.80	Nijkerk . . .	9.17	2.37	8.50
2.20 1.60 1.00	Putten . . .	9.30	2.51	9. 1
2.70 1.95 1.20	Harderwijk . .	9.48	3. 9	9.18
3.05 2.20 1.35	Hulshorst . . .	9.58	3.20	9.28
3.40 2.40 1.50	Nunspeet . . .	10. 9	3.33	9.38
3.85 2.80 1.75	Elburg-Epe . .	10.24	3.48	9.51
4.05 2.90 1.80	Oldebroek . . .	10.30	3.55	door
4.35 3.15 1.95	Wezep . . .	10.38	4. 4	door
4.60 3.30 2.05	Hattem . . .	10.45	4.12	10. 9
4.85 3.50 2.20	Zwolle . . .	11. 7	4.37	10.30
5.20 3.75 2.85	Mastenbroek . .	11.18	4.49	door
5.60 4.00 2.50	Kampen. A.	11.31	5.—	10.50

Van Kampen en Zwolle naar Utrecht.

TARIEF.	STATIONS.	2	4	6
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Kampen . . .	5.45	11.30	8.55
0.40 0.25 0.15	Mastenbroek . .	door	11.42	4. 6
0.75 0.50 0.30	Zwolle . . .	6.15	12. 3	4.25
1.00 0.70 0.45	Hattem . . .	6.25	12.14	4.35
1.25 0.85 0.55	Wezep . . .	6.31	door	4.42
1.55 1.10 0.70	Oldebroek . . .	6.39	door	4.50
1.75 1.20 0.75	Elburg-Epe . . .	6.45	12.40	4.58
2.20 1.60 1.00	Nunspeet . . .	6.59	12.57	5.15
2.55 1.80 1.15	Hulshorst . . .	7. 9	1. 8	5.26
2.90 2.05 1.30	Harderwijk . . .	7.23	1.24	5.41
3.40 2.40 1.50	Putten . . .	7.36	1.42	5.57
3.80 2.75 1.70	Nijkerk . . .	7.49	1.59	6.13
4.35 3.15 1.95	Amersfoort . . .	8. 5	2.19	6.33
4.70 3.40 2.10	Soest . . .	8.15	2.31	6.45
5.10 3.65 2.30	Bilt . . .	8.29	2.41	6.56
5.60 4.00 2.50	Utrecht. A.	8.45	3.—	7.15

Vertrek Rijnsp. n. Amsterdam	9.15	3.30	7.35
" " Arnhem	9.15	3.25	7.35
" " Rotterdam	9. 5	3.25	7.40

NOORDHOLLANDSCHE STAATSSPOORWEG.

TARIEF.			Van Helder naar Alkmaar.					
v. Helder				Dond.	1	Vrijd. en Zat.	3	5
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Helder . . . V.	6 30	7.—	8.—	12.30	6.—
0.60	0.45	0.30	Anna Paulowna	6 49	7.19	8 19	12.49	6.19
1.05	0.85	0.50	Schagen . . .	7. 5	7.35	8 35	1. 5	6.35
1.50	1.20	0.75	N.-Scharwoude	7.20	7.50	8.50	1.20	6.50
1.75	1.40	0.85	Hugo Waard . .	7.23	7.59	8.59	1 29	6.59
2.10	1.65	1.05	Alkmaar . . . A.	7 40	8.10	8.10	1.40	7.10

HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG.

Van Amsterdam over 's Gravenhage n. Rotterdam.

TARIEF.

v. Amsterdam.

			Vertrek van	1	3	7	9	11	13	15	17
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Amsterdam. V.	—	8 —	8.30	11.35	2. 5	4.30	—	7.30
0.60	0.45	0.25	Halfweg.	—	8.14	door	door	2.18	4.44	—	7.43
1. —	0.70	0.45	Haarlem.	—	8.28	9 —	11.58	2.35	5. 2	—	8. 1
1.40	1.10	0.70	Vogelenzang.	—	—	9.15	door	2.50	5.17	—	8.16
1.60	1.25	0.80	Veenenbuurg.	—	—	9.29	door	3. 4	5.31	—	8.31
1.90	1.50	1. —	P. Gijzenbrug.	—	—	9.39	door	3.15	5.42	—	8.42
2.20	1.75	1.10	Warmond.	—	5	9.50	door	3.26	5.54	—	8.54
2.40	1.90	1.20	Leiden.	—	—	10. 1	12.41	3.37	6. 6	—	9. 5
4.70	2.10	1.30	Voorschoten.	—	—	10.11	door	3.47	6.16	—	9.16
3.10	2.50	1.50	's Gravenhage.	7. 5	8.30	10.32	1. 7	4. 7	6.37	7.50	9.36
3.20	2.60	1.60	Rijswijk.	door	8.35	10.39	door	door	door	7.54	9.43
3.50	2.80	1.70	Delft.	7.18	8.45	10.49	1.23	4.23	6.54	8. 5	9.54
4. —	3.20	2. —	Schiedam.	7.36	9. 5	11.10	1.40	4.40	7.13	8.24	10.13
4.20	3.40	2.10	Rotterdam. A.	7.45	9.15	11.20	1.50	4.50	7.25	8.35	10.25

Retourbiljetten
op Zon- en feest-

Vertr. Rijnsp.
Vertr. Belg. sp.

8.15 10.40 12.15 2.20 5.55 8.15
8.10 — 12.15 — 5.15 —

Trein 17 stopt ook te Hillegommerbeek. — De Haarlemsche locaaltrein 3 rijdt niet van 15 December tot 1 April; trein 7 stopt dan te Halfweg. — Sneltrain 9 vervoert geene andere goederen dan bagage en aan de stations gebrachte spoedbestellingen.

NOORDHOLLANDSCHE STAATSSPOORWEG.

TARIEF.			Van Alkmaar naar Helder.					
v. Alkmaar				Dond.	2	Vrijd. enZat.	4	6
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Alkmaar . . .	8.10	11.—	1.40	3.15	9.20
0.35	0.25	0.15	Hugo Waard . .	8.22	11.12	1.52	3.27	9.32
0.60	0.45	0.30	Noordscharwoude	8.31	11.21	2. 1	3.36	9.41
1.05	0.80	0.50	Schagen . . .	8.46	11.36	2.16	3.51	9.56
1.50	1.20	0.75	Anna Paulowna .	9. 2	11.52	2.32	4. 7	10.12
2.10	1.65	1.05	Helder . . A.	9.20	12.10	2.50	4.25	10.30

HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG.

Van Rotterdam over 's Gravenhage n. Amsterdam.

Vertrek van	2	4	6	8	10	12	14	16	18
Rotterdam V.	—	7.25	10.25	12.25	1.35	3.25	5.45	7.40	10. 2
Schiedam.	—	7.33	10.33	12.33	1.42	3.33	5.52	7.48	10.10
Delft.	—	7.52	10.52	12.53	1.59	3.53	6.11	8. 8	10.29
Rijswijk.	—	8. —	door	1. —	door	4. —	door	8.16	door
's Gravenhage.	—	8.12	11.11	1. 5	2.17	4.12	6.30	8.27	10.47
Voorschoten	—	8.29	11.28	—	door	4.30	—	8.44	—
Leiden.	—	8.43	11.43	—	2.42	4.45	—	9. —	—
Warmond.	—	8.50	11.50	—	door	4.52	—	9. 8	—
P. Gijzenbrug.	—	9. 2	12. 1	—	door	5. 4	—	9.20	—
Veenenburg.	—	9.15	12.14	—	door	5.17	—	9.33	—
Vogelenzang.	—	9.28	12.25	—	door	5.28	—	9.44	—
Haarlem.	8.55	9.47	12.43	—	3.24	5.47	—	10. 3	—
Halfweg.	door	10. 1	12.57	—	door	6. 1	—	10.17	—
Amsterdam. A.	9.20	10.20	1.15	—	3.50	6.20	—	10.35	—
Vertr. Rijnsp.	9.30	11.20	2.35	—	—	7.50	—	—	—

Op de werkdagen rijdt een trein des middags 11 ure 55 minuten van Rotterdam naar Schiedam. — Trein 4 stopt ook te Hillegommerbeek. — De Haarlemsche locaaltrein 2 rijdt niet van 15 December tot 1 April. — De sneltrein 10 vervoert geene andere goederen dan bagage en aan de stations bezorgde spoedbestellingen.

TARIEF.

v. Rotterdam.

1 kl.	2 kl.	3 kl.
1.40	0.30	0.20
0.90	0.70	0.40
1.10	0.85	0.60
1.20	1. —	0.60
1.75	1.40	0.85
2. —	1.60	1. —
2.10	1.70	1.10
2.40	2. —	1.20
2.70	2.20	1.30
3.10	2.50	1.50
3.40	2.70	1.70
3.80	3. —	1.90
4.20	3.40	2.10

Doorlopende plaatskaartjes zijn verkrijgbaar aan alle Hoofdstations der Holl. en Belg. spoorwegen.

Van Amsterdam over Utrecht naar Rotterdam.

TARIEF.					STATIONS.		1	2	4	5	6	7	8	9	10	Waar tusschen Amsterdam en Rot- terdam van gedeelte expres- en gedeelte pers.-trein. gebruik wordt gemaakt, wordt geene ver- hooging van vracht toegepast en gele- genheid tot reizen 3e kl. gegeven.
							pers. 1,2,3.	expr. 1,2.	pers. 1,2,3.	pers. 1,2,3.	expr. 1,2.	expr. 1,2,3.	ps.tr. 1,2,3.	ps.tr. 1,2,3.	expr. 1,2,3.	
Expr. tr.							's m.	's m.	's m.	's m.	nam.	nam.	nam.	's av.	's av.	
Gew. trein.																
kl. 2 kl.	1 kl.	2 kl.	3 kl.													
1.20	1.—	1.—	0.80	0.55	Amsterdam.	V.	6.50	8.20	9.30	11.20		2.35	4.30	6.25	7.50	Des Zaturdags zal trein 7 te Harmelen stilhouden.
1.50	1.10	1.20	0.90	0.60	Abcoude.		7.4	door	9.41	11.33		door	4.45	6.39	door	
—	—	1.40	1.10	0.70	Vreeland.		7.12	door	9.52	door		door	4.52	6.47	door	
2.20	1.70	1.80	1.40	0.90	Nieuwersluis.		7.20	8.38	10.—	11.44		2.53	4.59	6.52	8.10	
					Breukelen.		7.28	door	10.8	door		door	5.5	6.59	door	
					Maarssen.		7.37	door	10.17	door		door	5.15	7.11	door	
					Utrecht.	A.	7.55	9.—	10.35	12.15		3.15	5.35	7.30	8.30	
					Vertr. n. Arnhem		8.—	9.15		12.20		3.25		7.35		
					" Kampen		8.15			1.40				7.55		
Van Utrecht.									expr. 1,2.			ps.tr. 1,2,3.				
1.00	0.75	0.80	0.60	0.40	Utrecht	V.	8.5	9.5	10.40	12.25	1.25	3.25	5.40	7.40	8.35	
		1.10	0.85	0.55	Harmelen.		8.20	door	door	12.41	door	door	5.55	7.55	door	
		1.20	0.90	0.60	Woerden.		8.30	door	10.55	12.49	1.42	3.46	6.2	8.5	8.51	
		1.30	1.00	0.70	Oudewater.		8.4	door	door	12.59	door	3.55	6.10	8.15	door	
		1.40	1.10	0.80	Gouda.		9.—	9.35	11.14	1.17	1.58	4.18	6.28	8.36	9.6	
		1.50	1.20	0.90	Moordrecht.		9.8	door	door	1.25	door	door	6.35	8.43	door	
		2.00	1.30	1.00	Nieuwerkerk.		9.15	door	door	1.33	door	4.28	6.42	8.50	door	
		2.10	1.40	1.10	Cappelle.		9.25	door	door	1.43	door	4.38	6.52	8.57	door	
4.30	2.50	2.70	2.5	1.35	Rotterdam.	A.	9.40	10.—	11.40	2.—	2.25	4.55	7.10	9.15	9.30	
					Vertr. Holl. sp.			10.25	12.25		3.25	5.45	7.40	10.2		
					" n. Antw.				12.15			5.15				

Van Rotterdam over Utrecht naar Amsterdam.

TARIEF.				STATIONS.		1	2	5	6	7	8	9	10	Des Zaturdags zal trein 7 te Maarssen stilhouden.
						p. tr. 1,2,3.	expr. 1. 2.	p. tr. 1,2,3.	expr. 1. 2.	expr. 1,2,3.	p. tr. 1,2,3.	p. tr. 1,2,3.	expr. 1,2,3.	
						's m.	's m.	's m.	nam.	nam.	nam.	nam.	's av.	
Expr. tr. 1 kl. 2 kl.	Gew. trein. 1 kl. 2 kl. 3 kl.													
				Rotterdam.	V.	8.20	8.15	10.40	12.15	2.20	3.10	5.55	8.15	— Retourbiljetten tegen veel vermin- d-nde vrachtprijzen: op Zon- en feest- dagen van en naar alle stations; dagelijks tusschen Amsterdam--Rot er- dam en Amsterdam-- Rotterdam--Emme- rik.
				Cappelle.		6.32	door	10.50	door	door	3.20	6. 5	door	
				Nieuwerkerk.		6.40	door	10.58	door	door	3.26	6.12	door	
				Moordrecht.		6.48	door	11. 5	door	door	3.33	6.19	door	
1.40	1.05			Gouda.		6.56	8.32	11.13	12.35	2.40	3.40	6.30	8.35	
				Oudewater.		7.13	door	11.29	door	door	3.57	6.45	door	
2.30	1.75			Woerden.		7.23	door	11.39	12.52	2.55	4. 6	6.53	8.50	
				Harmelen.		7.31	door	11.45	door	door	4.14	7.—	door	
3.30	2.50			Utrecht.	A.	7.55	9.10	12.15	1.15	3.15	4.40	7.30	9.10	
				Vertr. n. Arnhem.		8.—	9.15	12.20		3.25		7.35		
				" Kampen.		8.15			1.40			7.55		
Expr. tr. 1 kl. 2 kl.	Gew. trein. 1 kl. 2 kl. 3 kl.			Utrecht.	V.	8.—	9.15	12.20	1.20	3.30	4.45	7.35	9.15	
				Maarssen.		8.10	door	12.32	door	door	4.55	7.47	door	
				Breukelen.		8.18	door	12.40	door	3.45	5. 3	7.53	door	
4.20	3.20			Nieuwersluis.		8.25	9.33	12.47	1.35	3.52	5. 8	8. 2	9.32	
				Vreeland.		8.31	door	12.53	door	3.58	5.14	8. 8	door	
				Abcoude.		8.41	door	1. 3	door	4. 8	5.23	8.18	door	
5.30	4.—			Amsterdam.	A.	9. 5	10.—	1.25	1.—	4.30	5.45	8.40	9.55	
				Vertr. Holl. sp.			11.35	2. 5	4.30		7.30			

Van Rotterdam en van Amsterdam naar Utrecht, Arnhem en Emmerik.

TARIEF.					STATIONS.	g ptr.	1	2	5	7	9		
							ps. tr. 1,2,3.	expr. 1, 2.	ps. tr. 1,2,3.	expr. 1, 2	ps. tr. 1,2,3.		
Van Utrecht.					Vertr. v. Rotterd.		's m.	's m.	s m.	nam.	s av.		
Expr. tr.	Gew. trein.				" Amsterd.		6.20	8.15	10.40	2.20	5.55		
1 kl. 2 kl.	1 kl.	2 kl.	3 kl.				6.50	8.20	11.20	2.35	6.25		
0.80	0.60	0.60	0.50	0.30	Utrecht. V.		8.—	9.15	12.20	3.25	7.35		
1.40	1.10	1.20	0.90	0.60	Driebergen.		8.15	9.28	12.38	3.37	7.50		
2.10	1.70	1.70	1.40	0.90	Maarsbergen.		8.30	door	12.53	3.47	8. 5		
2.60	2.05	2.10	1.70	1.10	Veenendaal.		8.47	9.50	1.13	4.—	8.20		
3.—	2.55	2.60	2.10	1.35	Ede.		8.57	door	1.25	door	8.30		
3.50	2.90	2.90	2.40	1.50	Wolfhezen.		9.10	door	1.40	door	8.40		
					Arnhem.		9.30	10.25	2.10	4.40	9.15		
					Vertr. Staatsp.		9.40	12.30	2.10	4.48	9.25		
3.90	3.—	3.15	2.50	1.60	Arnhem.		6.20						
4.10	3.15	3.40	2.60	1.70	Westervoort.		6.35	door	2.20	door	9.25		
4.40	3.25	3.60	2.70	1.80	Duiven.		6.50	door	2.30	door	9.32		
4.80	3.75	4.—	3.10	2.—	Zevenaar.		7.25	10.50	2.45	5.10	9.50		
5.40	4.10	4.50	3.40	2.25	Elten.		8.30	11. 5	3.10	5.20	10.15		
					Emmerik. A.		9.—	11.15	3.25	5.30	10.30		
Van Zevenaar naar Kleef							7.—	11. 5	3. 5	5.30.			

De goederen-personen treinen, hoofdzakelijk bestemd voor het goederen-vervoer, kunnen soms minder regelmatig aankomen en vertrekken dan gewone treinen

Reizigers naar Duitschland moeten alle gesloten mandjes enz. in den bagagewagen afgeven, ten einde oponthoud bij de visitatie te voorkomen.

Van Emmerik naar Arnhem, Utrecht, Amsterdam en Rotterdam.

TARIEF.					STATIONS.	1	2	3	5	6		9	
Expr. tr.	1 kl.	2 kl.	Gew. trein.	1 kl.	2 kl.	3 kl.	ps.tr. 1,2,3.	expr. 1, 2.	g.ptr. 1,2,3.	ps.tr. 1,2,3.	expr. 1, 2.	ps.tr. 1,2,3.	
1 kl.	2 kl.	3 kl.	1 kl.	2 kl.	3 kl.		's m.	's m.	's m.	's m.	's m.	nam.	
0.50	0.40	0.25	0.50	0.40	0.25	Emmerik. V.		6.45	7.40		10.55	4.30	Aan alle hoofdstations worden plaatskaartjes afgegeven naar de voor- naamste steden in Duitschland, België en naar Londen
1.10	0.85	0.45	0.90	0.70	0.45	Elten.		6.55	8.—		door	4.43	
1.40	1.05	0.55	1.10	0.85	0.55	Zevenaar.		7.20	8.40		11.30	5.10	
1.60	1.15	0.65	1.30	0.95	0.65	Duiven.		door	8.55		door	5.17	
2.—	1.45	0.80	1.60	1.20	0.80	Westervoort.		door	9. 5		door	5.25	
						Arnhem.		7.50	9.30		12. 5	5.50	
						Vertr. Staatssp.		8.25	9.40		12.30	9.25	
						Arnhem.	6.15			10.15			
						Wolfhezen.	6.30	door		10.33	door	6. 5	
						Ede.	6.46	8. 8		10.51	door	6.20	
2.90	2.20	1.20	2.40	1.80	1.20	Veenendaal.	7.—	door		11. 7	12.30	6.33	
3.40	2.75	1.40	2.80	2.10	1.40	Maarsbergen.	7.15	8.28		11.30	door	6.50	
4.10	3.10	1.50	3.—	2.60	1.50	Zeist-Driebergen.	7.30	8.38		11.47	12.53	7. 5	
4.70	3.50	1.95	3.90	2.90	1.95	Utrecht. A.	7.55	9.—		12.15	1.15	7.30	
5.40	4.10	2.25	4.50	3.40	2.25	Vertr. n. Amsterd.	8.—	9.15		12.20	1.20	7.35	
						" Rotterdam.	8. 5	10.40		12.25	1.25	7.40	
						" Kampen.	8.15				1.40	7.55	
						Van Kleef naar Zevenaar	10.20	2.—	4.20	6.—			

STAATSSPOORWEGEN.

Arnhem—Zwolle—Hengelo—Almelo—Salzbergen.

TARIEF.		G. P.	S.	G. P.	Vrijd. G.	P.	S.	P.
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Arnhem. V.	8 25	9.40		12 30	2.10	4.48	9 25
0 35 0 25 0 15	Velp.	8 46	9.50		12 45	2.20	4.56	9 35
0 60 0 50 0 30	De Steeg	9. 0	10.—		1 —	2 31	5. 4	9 46
0 85 0 70 0 40	Dieren.	9 30	10. 9		1 15	2 40	5 12	9 56
1 15 0 90 0 55	Brummen	9 50	10 20		1 26	2 51	5 21	10. 7
1 50 1 20 0 75	Zutphen. A.	10. 8	10 32		1 42	3. 3	5 31	10 20
	Zutphen. V.	p10.40				3 15	p5.45	10 23
1 90 1 50 0 95	Gorsel.	10 53				3 28	6 —	10 36
2 30 1 85 1 15	Deventer.	11. 7				3 42	6 27	10 50
	Olst.	11 23				3 59	6 43	
	Wijhe.	11 34				4 10	7. 2	
	Zwolle. A	11 54				4 30	7 25	
van Zutphen.	Zutphen. V.		s 10 36	11.—		4. 8	s 5 38	
0 50 0 40 0 25	Laren.		door	11 27		3 21	5 50	
0 85 0 70 0 10	Lochem.		10 56	11 52		3 31	5 59	
1 20 0 95 0 60	Markelo.		door	12 13		3 43	6. 9	
1 50 1 20 0 75	Goor.		11 14	12 50		3 54	6 17	
2.— 1 60 1.—	Delden.		11 26	1 16		4. 8	6 29	
2 25 1 80 1 15	Hengelo. A		11 34	1 30		4 18	6 37	
V. Hengelo:	Hengelo. V.	p7.50	s 11 15			4 25	p 6 59	
0 40 0 30 0 20	Enschede. A	8. 5	12. 3			4 43	7. 5	
	Hengelo V.	7.50	11 48			4 25	6 50	
0 30 0 20 0 15	Borne.	8.—	12. 4			4 43	7.—	
0 80 0 60 0 40	Almelo. A	8.15	12 20			5.—	7.15	
	Hengelo. V		s 11 40	2 10			s 6 41	
0 55 0 45 0 25	Oldenz loc td.		12. 2	3 15			7. 6	
1 15 0 90 0 60	Gildehaus		12 17	3 50			7 21	
1 30 1 05 0 65	Bentheim.	p5. 5	12 38	5.—			7 42	
1 55 1 20 0 75	Schüttorf.	5.14	12 45	5 21			7 49	
2.— 1 60 1.—	Salzbergen A.	5.30	12 58	5 40			8. 2	

1 Nov. 1866. Van Harlingen naar Groningen.

TARIEF.		G.	G.	G.	G.	P.
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Harlingen . V.		8.—	12.—	3.15	6.35
0.50 0 40 0 25	Francker . .		8.19	12 20	3.36	6 49
0.80 0 60 0 40	Dronrijp . .		8.34	12 36	3.51	7. 1
1.10 0 90 0 55	Deinum . . .	†	8.49	12 51	4. 6	7.11
1.30 1 05 0 65	Leeuwarden .	6.35	9. 6	1 —	4.20	7.23
1.80 1 45 0 90	Hardegarijp .	6.56	9.21		4.42	7.39
2.— 1 60 1.—	Veenwoude . .	7. 7	9.31		4.53	7.47
2.55 2 05 1 25	Buitenpost . .	7.32	9.53		5.18	8.10
3.10 2 50 1 55	Grijpskerk . .	7.55	10. 9		5.40	8.27
3.45 2 75 1 70	Zuidhorn . .	8.11	10 20		5.56	8.39
	Viervelaten .	8.24	10 31		6. 9	8.50
4.— 3 20 2 —	Groningen . A	8.35	10 40		6 19	9.—

† Deze trein loopt alleen Dingsdags.

G beteekent gemengde trein; P personentrein; GP goederentr. met personen en S sneltrein.

STAATSSPOORWEGEN.

Salzbergen—Almelo—Hengelo—Zwolle—Arnhem.

TARIEF.								
1 kl.	2 kl.	3 kl.						
0.45	0.35	0.25	Salzbergen. V.	p 6.35	gp 8.50	p 2.—		p 8.20
0.70	0.55	0.35	Schüttorf.	6.46	9.18	2.11		8.33
0.85	0.65	0.40	Bentheim.	6.59	10.30	2.19		8.42
1.45	1.15	0.75	Gildehaus.	7. 5	10.47	2.28		
2.—	1.60	1.—	Oldenzl. <i>Amst. tijd</i>	7.26	12.50	2.49		
			Hengelo. A.	7.40	1.15	3. 3		
v. Almelo:			Almelo. V.	7.10	g 10.55	g 2.25		6.10
0.50	0.40	0.25	Borne.	7.24	11.18	2.48		6.24
0.80	0.60	0.40	Hengelo. A.	7.35	11.30	3.—		6.35
v. Enschedé:			Enschede. V.	7.20	11.12	2.42		6.20
0.40	0.30	0.20	Hengelo. A.	7.35	11.29	3.—		6.35
v. Hengelo:			Hengelo. V.	7.47	gp 2.35	p 3.10		6.45
0.25	0.20	0.15	Delden.	7.56	2.54	3.19		6.54
0.75	0.60	0.40	Goor.	8. 9	3.15	3.32	gp 4.—	7. 7
1.05	0.85	0.50	Markelo.	8.20		3.42	4.19	7.18
1.40	1.15	0.70	Lochem.	8.31		3.53	4.45	7.29
1.75	1.40	0.85	Laren.	8.42		4. 4	5. 5	7.40
2.25	1.80	1.15	Zutphen. A.	8.58		4.20	5.27	7.56
			Zwolle. V.		g 8.35	g 2.35	p 6.15	
			Wijhe		9. 1	3. 1	6.33	
			Olst		9.17	3.13	6.46	
v. Deventer:			Deventer. V.	8.30	9.43	3.43	7. 8	
0.40	0.35	0.20	Gorsel.	8.43	9.58	3.58	7.21	
0.80	0.65	0.40	Zutphen. A.	8.57	10.15	4.15	7.35	
			Zutphen. V.	g 6.15	p 10.45	p 4.30	gp 6.15	8. 5
1.15	0.95	0.60	Brummen.	6.29	9.19	4.41	6.38	8.16
1.45	1.20	0.75	Dieren.	6.48	9.29	4.51	7. 3	8.27
1.70	1.35	0.85	De Steeg.	7. 3	9.39	5. 1	7.21	8.37
1.95	1.60	1.—	Velp.	7.18	9.48	5.13	7.39	8.48
2.30	1.85	1.15	Arnhem. A.	7.30	10.—	5.25	7.55	9.—
			Vertr. n. Utrecht.	7.50	10.15	5.50		
			Vertr. n. Emmerik		10.25			9.15

Van Groningen naar Harlingen.

TARIEF.								
1 kl.	2 kl.	3 kl.		P.	P.	G.	+ G.	P.
0.60	0.45	0.30	Groningen V.		7.25	11.50	2.15	7. 5
0.95	0.75	0.45	Vierverlaten		door	12. 2	2.27	7.15
1.45	1.20	0.75	Zuidhoorn.		7.43	12.17	2.42	7.27
2.—	1.60	1.—	Grijskerk.		7.57	12.33	2.58	7.40
2.20	1.75	1.10	Buitenpost.		8.14	1.—	3.24	8. 2
2.70	2.15	1.35	Veenwoude.		8.29	1.22	3.45	8.17
2.90	2.30	1.45	Hardegarijp.		8.37	1.33	3.55	8.25
3.25	2.60	1.60	Leeuwarden.	7 —	9.—	2.—	4.13	8.44
3.50	2.85	1.75	Deinum.	7. 9	9. 9	2.11		8.53
4 —	3.20	2.—	Dronrijp.	7.20	9.20	2.28		9. 5
			Franeker.	7.32	9.32	2.44		9.18
			Harlingen. A.	7.45	9.45	3.—		9.30

† Deze trein loopt alleen Dingsdags.

STAATSSPOORWEGEN, ENZ.

Rotterdam—Eindhoven—Luik.

TARIEF.	STATIONS.					
				Sneltr.		
v Rotterdam:	Rotterdam V.		6.—	10.20	12.15	5.30
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Dordrecht		7.30	11.50	1.40	7.—
	Moerdijk A.		8.30	12.50	2.50	8.—
1.50 1.00 0.60	Moerdijk V.		9.15	1.—	3.15	8.45
1.90 1.30 0.80	Langeweg		9.27	door	3.27	8.57
2.40 1.75 1.05	Breda	6.—	9.50	1.27	3.45	9.20
2.95 2.15 1.30	Gilze-Rijen	6.14	10. 4	door	4. 2	9.34
3.50 2.60 1.60	Tilburg	6.35	10.26	1.52	4.18	9.50
3.90 2.90 1.80	Oisterwijk	6.47	10.38	door	4.33	10. 5
4.35 3.20 2.05	Boxtel	7. 8	11. 2	2.18	4.55	10.27
4.60 3.55 2.30	Best	7.21	11.15	door	5. 8	10.40
4.85 3.75 2.40	Eindhoven A.	7.36	11.30	2.40	5.25	10.55
	Eindhoven V.	7.48	—	2.45	6.15	—
5.— 3.85 2.50	Waalre	7.57	—	door	6.24	—
5.10 3.90 2.55	Valkenswaard	8.10	—	3. 2	6.38	—
5.30 4.10 2.65	Achel <i>Bruss tijd</i>	8.35	—	3.25	7. 3	—
5.75 4.35 2.85	Wijchmael	9.—	—	3.45	7.29	—
6.— 4.55 3.—	Hasselt A.	9.40	—	4.15	8.10	—
	Hasselt V.	8.—	10.30	4.25	8.30	—
6.20 4.70 3.10	Tongres	8.50	11.20	5 5	9.20	—
6.30 4.80 3.15	Liers	9.20	11.50	5.30	9.50	—
6.40 4.90 3.20	Luik A.	9.40	12.10	5.45	10.10	—

De dienst van Rotterdam tot Moerdijk geschiedt door stoombooten.

Van Roosendaal naar Bergen op Zoom.

TARIEF.					
v. Roosendaal:					
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Roosendaal . . . V.	8.45	11.45	4.40	8.30
0.35 0.25 0.15	Wouw	8.57	11.57	4.59	8.42
0.65 0.50 0.30	Bergen op Zoom. A.	9.10	12.10	5.10	8.55

Nijmegen—Kleef

TARIEF.					
		<i>Keulse tijd</i>			
1 kl. 2 kl. 3 kl.	Nijmegen V.	8.35	11. 5	3.—	5.45
0.53 0.41 0.23	Groesbeek	8.49	11.18	3.14	5.59
0.82 0.61 0.41	Cranenburg . . . A.	8.55	11.24	3.20	6. 5
	" V.	9.10	11.39	3.35	6.20
1.40 0.99 0.70	Kleef A.	9.25	11.53	3.50	6.35

In correspondentie naar Crefeld, Keulen, Frankfort, Aken, Maastricht. — De Keulse tijd maakt met Nijmegen een verschil van 15 min., zoodat de treinen 15 min. vroeger van Nijmegen vertrekken dan boven wordt aangegeven.

STAATSSPOORWEGEN, ENZ.

Luik—Eindhoven—Rotterdam.

TARIEF.			STATIONS.						
(in francs).					Sneltr.				
1 kl.	2 kl.	3 kl.							
			Luik	V.	8.—	11.25		4. 5	8.20
0.80	0.60	0.40	Liers		8.24	11.15		4.30	8.44
2.—	1.50	0.95	Tongres		8.55	12.10		5.—	9.15
3.60	2.70	1.75	Hasselt	A.	9.40	12.45		5.45	10.—
			Hasselt	V.	10 —	12.58		6.—	
5.50	4.10	2.70	Wijchmael		10.37	1.27		6.37	
6.30	5.10	3.35	Achel <i>Amst.tijd</i>		11.10	1.55		7.10	
7.50	5.70	3.70	Valkenswaard		11.37	2.20		7.37	
7.90	5.90	3.90	Waalre		11.55	door		7.44	
8.40	6.30	4.15	Eindhoven	A.		2.32		7.55	
			Eindhoven	V.	6.40	12.—	2.40	5.40	8.15
9.45	7.20	4.65	Best		6.54	12.14	door	5.54	8.29
10.50	8.10	5.20	Boxtel		7. 8	12.28	3. 2	6. 8	8.51
11.25	8.60	5.60	Oisterwijk		7.23	12.43	door	6.24	9. 4
11.65	8.90	5.85	Tilburg		7.36	12.56	3.22	6.37	9.17
12.20	9.40	6.15	Gilze-Rijen		7.53	1.13	door	6.55	9.35
12.40	9.60	6.25	Breda		8.15	1.33	3.53	7.20	9.50
12.60	9.70	6.35	Langeweg		8.32	1.50	door	7.37	
12.80	9.80	6.45	Moerdijk	A.	8.45	2. 3	4.20	7.50	
			Moerdijk	V.	9 —	2.15	4.35		
13.30	10.05	6.60	Dordrecht		10.15	3.30	5.50		
13.60	10.40	6.80	Rotterdam	A.	11.30	4.45	7. 5		

Van Bergen op Zoom naar Roosendaal.

TARIEF.							
v. Bergen op Z.							
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Bergen op Zoom. V.	7 10	10 40	3.50	7.25
0.30	0.25	0.15	Wouw	7.21	10.51	3. 1	7.51
0.65	0.50	0.30	Roosendaal . . A.	7 35	11 5	3.15	8. 5

Kleef—Nijmegen.

TARIEF.									
1 kl.	2 kl.	3 kl.							
sbgr.	sbgr.	sbgr.							
				<i>Keulse tijd</i>					
			Kleef	V.	10.15	2.—	4.25	8.35	
			Cranenburg A.		10.30	2.20	4.40	8.50	
			"	V.	10.35	2.25	4.45	8.55	
13	10	6½	Groesbeek V.		10.42	2.32	4.52	9.12	
24	17	12	Nijmegen	A.	10.55	2.45	5. 5	9.15	

STAATSSPOORWEGEN ENZ.

Maastricht—Venlo—Eindhoven.

TARIEF.							
1 kl.	2 kl.	3 kl.					
0 30	0 25	0 15	Maastricht V.	p8.40	p12.—	g2.25	p 8.15
0 70	0 55	0 35	Bunde	8.50	12.10	2.50	8.25
1 10	0 85	0 55	Beek-Elstloo	9. 3	12.24	3.10	8.39
1 40	1 15	0 70	Sittard	9.14	12.36	3.48	8.56
1 65	1 30	0 80	Susteren	9.25	12.47	4. 7	9. 5
1 95	1 55	0 95	Echt	9.34	12.56	4.24	9.14
2 30	1 85	1. 5	Maasbracht-Linne	9.44	1. 6	4.42	9.25
2 60	2 05	1.30	Roermond	10. 4	1.25	5.11	9.46
2 90	2 35	1.45	Swalmen	10.12	1.33	5.29	9.55
3 25	2 60	1.65	Rouwer	10.24	1.44	5.53	10. 8
3 50	2 80	1.75	Tegelen	10.36	1.56	6.15	10.21
			Venlo A.	10.45	2. 5	6.25	10.30
			Venlo V.	11.—	3.45		
			Horst-Sevenum	11.21	4. 6		
			Deurne	11.52	4.37		
			Helmond	12.14	4.59		
			Nuenen-Tongerlee	12.30	5.15		
			Eindhoven	12.41	5.25		

Van Luik naar Maastricht.

TARIEF. (in francs).				2	4	6	8	10	12
1 kl.	2 kl.	3 kl.							
0.40	0 30	0.20	Luik V.	7. 5	9.50	1.15	3.35	6.45	9.35
0.65	0.50	0.30	Jupille	7.13	9.58	1.23	3.43	6.53	9.43
0.86	0.60	0.40	Wandre	7.19	10. 3	1.29	3.48	6.58	9.49
1.05	0.80	0.50	Cheratte	7.24	10. 8	1.34	3.53	7. 3	9.55
1.30	0.95	0.65	Argenteau	7.29	10.13	1.40	3.58	7. 8	10. 5
1.60	1.20	0.80	Visé	7.37	10.21	1.50	4. 6	7.16	10.15
2.—	1.50	1.—	Eysden	7.50	10.34		4.19	7.29	
2.40	1.80	1.20	Gronsveld	7.58	10.42		4.27	7.37	
			Maastricht . . A.	8.10	10.55		4.40	7.50	

Aken—Maastricht—Landen.

TARIEF. (in francs).				1	3	5	7	9
1 kl.	2 kl.	3 kl.						
1.20	0 90	0.60	Aken V.		6.30	10.40	3.40	6.55
1.90	1.50	1.—	Simpelveld		6.45	10.51	4. 1	7.19
2.50	1.90	1.30	Wylre		6.56	11. 1	4.11	7.32
3 —	2.30	1.50	Valkenburg		7. 7	11.12	4.22	7.45
3.60	2.70	1.80	Meerssen		7.16	11.20	4.30	7.55
4.05	3.05	2 —	Maastricht	6.15	7.30	11.38	4.48	8. 5
5.35	4.05	2.65	Lanaeken	6.35	7.50	11.58	5. 8	
5.90	4.45	2.95	Diepenbeek	7.10	door	12.31	5.41	
			Hasselt	7.29	8.20	12.55	6.—	
			Antw. over Aerschot	9.40	10. 7	2.50	8.15	
6.40	4.80	3.20	Aiken	7.39		1. 7	6.10	
7.35	5.55	3.65	St. Truiden	8. 1		1.33	6.32	
8.15	6.15	4.05	Landen A.	8.20		1.55	6.48	

STAATSSPOORWEGEN ENZ.

Eindhoven—Venlo—Maastricht.

TARIEF.							
1 kl.	2 kl.	3 kl.					
			Eindhoven V.			p11.40	p2.50
			Nuenen-Tongerlee . .			11.48	2.58
			Helmond			12.10	3.20
			Deurne			12.26	3.36
			Horst-Sevenum			12.57	4. 7
			Venlo A			1.20	4.30
			Venlo V.	p5.35	g7.—	2.15	5.25
0.25	0.20	0.10	Tegelen	5.42	7.18	2.21	5.32
0.60	0.45	0.30	Reuver	5.53	7.40	2.33	5.45
0.90	0.70	0.45	Swalmen	6. 3	8.—	2.42	5.56
1.15	0.95	0.60	Roermond	6.18	8.26	3. 1	6.17
1.55	1.25	0.75	Maasbracht-Linne . .	6.28	8.48	3.10	6.27
1.85	1.45	0.90	Echt	6.38	9. 8	3.19	6.38
2.05	1.65	1.05	Susteren	6.46	9.31	3.28	6.47
2.40	1.90	1.20	Sittard	7. 7	10.—	3.46	7. 9
2.80	2.25	1.40	Beek-Elsloo	7.19	10.28	3.58	7.22
3.15	2.55	1.60	Bunde	7.30	10.48	4. 8	7.33
3.50	2.80	1.75	Maastricht A.	7.42	11.—	4.20	7.45

Van Maastricht naar Luik.

TARIEF. (in francs).				1	3	5	7	9	11
1 kl.	2 kl.	3 kl.							
			Maastricht V.		8.—	11.34		5.20	8.10
0.80	0.40	0.25	Gronsveld		8. 9	11.43		5.29	8.19
0.80	0.60	0.40	Eysden		8.17	11.51		5.37	8.27
1.20	0.90	0.55	Visé	5.25	8.33	12. 7	2.10	5.53	8.40
1.35	1.—	0.70	Argenteau	5.33	8.41	12.15	2.18	6. 1	8.48
1.60	1.20	0.80	Cheratte	5.38	8.46	12.20	2.23	6. 6	8.53
1.75	1.30	0.90	Wandre	5.44	8.53	12.27	2.29	6.11	8.58
2.—	1.50	1.—	Jupille	5.50	8.59	12.38	2.35	6.17	9. 4
2.40	1.80	1.20	Luik A.	6.—	9.10	12.44	2.45	6.30	9.15

Landen—Maastricht—Aken.

TARIEF. (in francs).				2	4	6	8
1 kl.	2 kl.	3 kl.					
			Landen V.		9.—	3.35	7.30
1.—	0.70	0.45	St. Truiden		9.20	3.49	7.48
2.—	1.40	0.90	Alken		9.40	door	8. 6
			<i>Vert. v. Antw o. Aerschot</i>		7.25	1.45	5.50
2.20	1.70	1.10	Hasselt		10.—	4.19	8.26
2.80	2.10	1.40	Diepenbeek		10.11	4.28	8.37
4.10	3.05	2.05	Lanaeken		10.48	5.—	9.10
4.55	3.40	2.30	Maastricht	8.20	11.10	5.22	9.22
5.25	3.95	2.60	Meerssen	8.30	11.19	5.31	
5.65	4.35	2.90	Valkenburg	8.41	11.30	5.42	
6.25	4.70	3.20	Wylre	8.53	11.41	5.53	
6.95	5.20	3.50	Simpelveld	9. 5	11.53	6. 5	
8.15	6.15	4.05	Aken A.	9.30	12.18	6.30	

GROOTE BELGISCHE CENTRAAL SPOORWEG.

TARIEF.			Van Rotterdam naar Breda en Antwerpen.				
Van Rotterdam:			STATIONS.	2	4	6	8
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Rotterdam V.		8.10	12.15	5.15
0.80	0.70	0.44	Dordrecht.		9.20	1.25	6.25
1.84	1.48	0.92	Moerdijk.	6.10	10.43	2.48	7.48
2.10	1.67	1.04	Zevenbergen.	6.20	10.53	2.58	7.58
2.50	2.—	1.25	Oudenbosch.	6.35	11. 4	3. 9	8. 9
2.95	2.36	1.46	Roosendaal A.	6.50	11.15	3.20	8.20
van Breda:			Breda V.	7.—	10.15	2.25	7.20
0.45	0.36	0.23	Etten.	7.15	10.18	2.40	7.35
1.16	0.92	0.57	Roosendaal A.	7.40	10.28	3. 5	8.—
van Rotterdam:			Roosendaal V.	7.45	11.20	3.25	8.25
3.34	2.66	1.67	Esschen.	8.20	11.50	3.55	8.55
3.65	2.94	1.87	Calmphout.	8.31	12. 1	4. 6	9. 6
4.14	3.30	2.05	Cappellen.	8.42	12.12	4.17	9.17
4.33	3.46	2.17	Eeckeren.	8.50	12.20	4.25	9.25
4.68	3.73	2.34	Antwerpen. A.	9.—	12.30	4.35	9.35
			<i>Van Antw. n. Brussel</i>	9.15	1.15	4.50	9.45
			<i>" Brussel n. l'arijs</i>		2.35	7.15	
			<i>" Antw. n. Gent</i>	11.—	2.30	7.—	

TARIEF.			Van Antwerpen naar Breda en Rotterdam.					
Van Antwerpen: (in francs)			STATIONS.	1	3	5	7	9
1 kl.	2 kl.	3 kl.	Antwerpen V.	7.35	10.25	3.37	6.10	
0.80	0.55	0.35	Eeckeren.	7.45	10.34	3.46	6.22	
1.10	0.90	0.55	Cappellen.	7.53	10.42	3.54	6.30	
2.—	1.60	3.—	Calmphout.	8. 5	10.55	4. 5	6.43	
2.80	2.25	1.40	Esschen.	8.20	11.10	4.18	7.10	
3.65	2.90	1.80	Roosendaal A.	8.30	11.20	4.28	7.20	
			Roosendaal V.	9.—	11.35	4.45	8.30	
5.15	4.15	2.55	Etten.	9.25	12.—	5.10	8.55	
6.10	4.85	3.—	Breda. A.	9.40	12.15	5.20	9.10	gdrtr. nam.
			Roosendaal. V.	8.50	11.40	4.44	8.25	4.—
4.60	3.70	2.30	Oudenbosch.	9. 3	11.53	4.54	8.38	4.20
5.45	4.35	2.70	Zevenbergen.	9.15	12. 5	5. 4	8.49	4.40
5.95	4.80	3.—	Moerdijk.	9.40	12.30	5.30	9.—	4.50
8.—	6.40	4.—	Dordrecht.	10.40	1.30	6.30		
9.90	7.90	4.95	Rotterdam A.	11.55	2.45	7.45		
			Vertr. Holl. spoor	12.25	3.25	10. 2		
			" Rijnspoor	12.15	3.10	8.15		

gdrtr.
nam.

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS
1892

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS
1892

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Het bestuur der Polytechnische School is opgedragen aan eenen Directeur en eenen Raad van Bestuur, zamengesteld uit de Hoogleeraren der School.

De Directeur is Voorzitter van den Raad.

De Secretaris wordt jaarlijks door den Raad uit zijn midden gekozen.

DIRECTEUR

DR. L. COHEN STUART.

Secretaris van den Raad van Bestuur

DR. A. C. OUDEMANS JR.

ROYAL TROOP OF ARTILLERY

MEMORIAL

IN THE MATTER OF THE DEATH OF

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

THE LATE

HOOGLEERAREN.

In de zuivere en toegepaste Wiskunde.

DR. G. F. W. BAEHR. — *Langendijk.*

F. J. VAN DEN BERG. — *Oude Delft.*

DR. C. P. BURGER. — *Oude Delft.*

DR. L. COHEN STUART. — *Oude Delft.*

DR. R. W. VAN GOENS. — *Spoorsingel.*

In de toegepaste Natuurkunde

DR. C. H. C. GRINWIS. — *Oude Delft.*

In de kennis van werktuigen en mech. Technologie.

D. GROTHE. — *Voorstraat.*

In de schoone Bouwkunde.

E. GUGEL. — *Oude Delft.*

In het handelsregt, administratief regt en staat-
huishoudkunde.

MR. J. L. DE BRUYN KOPS. — *Oude Delft.*

In de Waterbouwkunde.

J. LEBRET. — *Voorstraat.*

N. W. HENKET. — *Oude Delft.*

In de Scheikunde.

DR. A. C. OUDEMANS JR. — *Koornmarkt.*

In de Mineralogie, Geologie, het Mijnwezen en
verwante wetenschappen.

DR. H. VOGELSANG. — *Oude Delft.*

LEERAREN.

In de Werktuigbouwkunde.

A. HUËT. — *Wijnhaven.*

In de Scheikunde en Scheikundige Technologie.

DR. L. C. LEVOIR. — *Oude Delft*

In het Boetseren.

E. LACOMBLÉ. — *Oude Delft.*

In de burgerlijke Bouwkunde.

G. J. MORRE. — *Oude Delft.*

In het maken van Modellen en Werktuigen.

G. REUVERKAMP. — *Binnenwatersloot.*

In het Handteekenen.

P. TÊTAR VAN ELVEN. — *Koornmarkt.*

In het ijken van Maten en Gewigten.

P. C. DE VOS. — *'s Hage.*

AMBTENAAR VAN ADMINISTRATIE.

H. L. VERSCHOOR. — *Voldersgracht.*

CONCIERGE.

C. P. WIES. — *In het gebouw.*

PORTIER.

H. SHEEGERS. — *Nieuwstraat.*

PROGRAMMA DER LESSEN

WELKE

gedurende het jaar 1866—1867,

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL

ZULLEN GEGEVEN WORDEN.

Beschrijvende meetkunde.

Bol. Perspectief en schaduwen van lichamen door platte en eenvoudige gebogen vlakken begrensd. Eerste gedeelte van de theorie der kromme en gebogen oppervlakken.

6 uren 's weeks, waarvan 4 u. teekenen.

Ingenieurs B_1 en tot paschen technologen B_1 .

Voortzetting van de theorie der gebogen oppervlakken, met toepassing op perspectief en schaduw.

3 u., waarvan 2 u. teekenen.

Ingenieurs B_2 .

Analytische meetkunde.

In het platte vak. 2 u.

Ingenieurs B_1 .

In de ruimte. 2 u.

Ingenieurs B_2 .

Cursus in de beginselen. 2 u.

Technologen B_1 .

Bolvormige driehoeksmeting.

Ingenieurs B_2 en technologen B_3 . 2 u. tot kersmis.

Analyse.

Hoogere stekunde, differentiaal- en integraalrekening.
Eerste deel van den cursus. 5 u.

Ingenieurs B_1 .

Tweede deel van den cursus. 4 u.

Ingenieurs B_2 .

Waarschijnlijkheidsrekening.

Algemeene beginselen. Methode der kleinste qua-
draten. 1 u.

Theoretische mechanica.

Evenwigt van vaste lichamen en beweegbare stel-
sels. Beweging van een stoffelijk punt. 3 u.

Ingenieurs C_1 .

Beweging van vaste lichamen. Evenwigt en be-
weging van vloeistoffen. 3 u., na kersmis 2 u.

Ingenieurs C_2 .

Toegepaste mechanica.

Wederstand van bouwstoffen. 2 u. na kersmis.

Ingenieurs C_1 .

Wederstand van bouwstoffen, vervolg. Hout- en ijzerconstructien. Bekleedingsmuren. Gewelven.

3 u., na kersmis 2 u.

Ingenieurs C_2 .

Theorie der Moteurs.

2 u. na kersmis.

Civiele en werktuigkundige ingenieurs C_2 .

Beginnelsen van theoretische en toegepaste mechanica.

Tweede gedeelte van den cursus,

3 u

Technologen B_3 .

Toegepaste natuurkunde.

Electriciteit en magnetisme. Geluid.

3 u

Ingenieurs B_1 en technologen B_1 .

Licht. Warmte.

3 u.

Ingenieurs B_2 en technologen B_2 en B_3 .

Analytische scheikunde.

Tevens inleiding tot den cursus over de scheikunde der bouwstoffen.

1 u.

Ingenieurs B_1 en technologen B_1 .

Theoretische scheikunde.

Mijnen-ingenieurs B_1 en technologen B_1 . 2 u. tot kersmis.

Anorganische scheikunde.

Mijnen-ingenieurs B_1 en technologen B_1 . 2 u. na kersmis.

Organische scheikunde.

Technologen B₂ en B₃. 2 u.

Scheikunde der bouwstoffen.

Ingenieurs B₂. 4 u.

Oefeningen in het scheikundig laboratorium.

Qualitative en quantitative analyse en het maken
van praeparaten. 6 u.

Technologen.

Qualitative en quantitative analyse. 6 u.

Mijnen-ingenieurs.

Qualitative en quantitative analyse der bouw-
stoffen. 2 u.Ingenieurs B₂.

Delfstofkunde.

Algemeene kristalleer. Mineralogie.

Mijnen-ingenieurs B₁.

Mineralogische oefeningen. 4 u.

Mijnen-ingenieurs B₂.

Palaeontologie. 1 u.

Kennis van werktuigen en werktuigkundig teekenen.

Algemeen overzicht van onderdeelen van
werktuigen. 1 u. voordragt.Werktuigkundige ingenieurs B₁ en B₂.

Teekenoefeningen. 5 u.

Werktuigkundige ingenieurs B₁ en B₂ en technologen B₁ en B₂.

Werktuigen tot het verplaatsen van lasten en
opvoeren van water. 1 u. voordragt.

Ingenieurs C_1 en C_2 .

Moteurs. 2 u. voordragt.

Technologen.

Werktuigbouwkunde.

Afmetingen van onderdeelen van werktuigen. 2 u.

Teekenoefeningen. 9 u.

Werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Mechanische technologie.

Spinnen en weven. Papierfabrikatie. Drukkunst. 3 u.
Technologen B_1 en B_2 en werktuigkundige ingenieurs B_1 en B_2 .

Laatste bewerking van metalen. Bewerking van
hout. Glas- en aardewerkfabrikatie. Molenwezen. 3 u.
Technologen B_3 en werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Scheikundige technologie.

Water. Licht en brandstoffen. Alkaliën. 2 u. na kersm.
Technologen B_1 .

Metalen. Technologie der organische stoffen. 3 u.
Technologen B_2 en B_3 .

Burgerlijke bouwkunde en bouwkundig teekenen.

a. Constructie.

Bouwstoffen en onderdeelen van gebouwen. Hout-
constructien, eerste gedeelte. 6 u. waarv. 4 u. teekenen.

Civiele en bouwkundige ingenieurs B_1 .

Houtconstructien, tweede gedeelte. Steen- en ijzer-
constructien. 6 u., waarv. 4 u. teekenen.

Civiele en bouwkundige ingenieurs B_2 .

Constructie van eenvoudige gebouwen. 3 u. teekenen.

Civiele ingenieurs C_1 .

Idem. 3 u. teekenen.

Civiele ingenieurs C_2 .

Cursus in de eerste beginselen van constructie.

3 u. teekenen.

Werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 en technologen B_2 en B_3 .

b. Schoone bouwkunst.

Leer van vormen. 3 u. teekenen.

Bouwkundige ingenieurs B_2 .

Kunstgeschiedenis. 1 u. voordr. en 2 u. teek. na Kersm.

Civiele en bouwkundige ingenieurs C_1 .

Oefeningen in het projecteren. 6 u. teekenen.

Bouwkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Ornament. 4 u. teekenen.

Bouwkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Waterbouwkunde en waterbouwkundig teekenen.

a. Beginselen.

Bouwstoffen. Beschoeijingen en bekleedingsmuren.
Duikers. Vaste houten bruggen.

3 u., waarvan 2 u. teekenen.

Civiele en bouwkundige ingenieurs B_2 .

Voor de civiele ingenieurs B_2 . na paschen 6 u., waarv. 5
u. teekenen.

b. Eigenlijke waterbouwkunde.

Hydrographie van Nederland. Vaste waterkeeringen.
Oeververdedigingen. Rivieren en rivierwerken.

2 u. voordr.

Civiele ingenieurs C_1 .

Kanalen. Sluizen. Reeden en havens. Dokken.
Polderwerken. 8 u., waarvan 6 u. teekenen.

Civiele ingenieurs C_2 .

c. Wegen en bruggen.

Eerste gedeelte van den cursus. 6 u. waarvan 4 u.
teekenen.

Civiele ingenieurs C_1 .

Tweede gedeelte van den cursus. 8 u., waarv. 6 u.
teekenen.

Civiele ingenieurs C_2 .

In den cursus over burgerlijke bouwkunde, over
eigenlijke waterbouwkunde en over wegen en bruggen
is begrepen het maken van ontwerpen, bestekken en
begrootingen.

Scheepsbouwkundig teekenen.

Scheepsbouwkundige ingenieurs B_1 .

Landmeten en waterpassen.

Instrumenten. 4 u., na kersmis 2 u.

Civiele en bouwkundige ingenieurs C_1 .

Veldarbeid en daaruit voortvloeiende berekeningen.

2 u. na kersmis.

Civiele en bouwkundige ingenieurs C_1 .

Praktische oefeningen met instrumenten.

Civiele en bouwkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Geodesie.

Uitbreiding van den cursus over het landmeten,
met het oog op groote opmetingen. Sterrekundige
bepalingen. Kaartenprojectien. 1 u.

Civiele ingenieurs C_2 .

Situatietekenen.

Civiele ingenieurs C_1 . 2 u.

Staathuishoudkunde.

Verschillende onderwerpen ter bekoming van een
overzicht van den oeconomischen toestand van Neder-
land, in verband met onze wetten en verordeningen,
— met korte historische toelichting. 2 u.

Handelsregt. 1 u.

Administratief regt.

Administratief regt in betrekking tot waterstaat en
openbare werken en tot nijverheid.

Civiele en bouwkundige ingenieurs C_2 .

Werktuigkundige ingenieurs C_2 .

Tot kersmis gezamenlijk 1 uur, na kersmis
afzonderlijk 2 uur.

Handteekenen.

Meetkundige ligchamen en voorwerpen naar de
natuur, tevens oefeningen in het wasschen. 2 u.

Onderdeelen van het menschelijk ligchaam.	4 u.
Ornament.	4 u.
Landschapteekenen.	2 u.

Boetseren.	6 u.
------------	------

IJK van maten en gewigten.	4 u.
----------------------------	------

Gelegenheid tot practische oefeningen met gereedschap en draaibank zal op daartoe aan te wijzen tijden open staan.

TOELICHTING.

Bij het vaststellen van dit programma is ondersteld: dat allen, die van het onderwijs aan de Polytechnische School gebruik maken, in het bezit zijn van de kundigheden, welke aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen verkregen worden, voor zooverre namelijk die kundigheden betrekking hebben op de vakken waarop zij zich wenschen toe te leggen;

ten andere, dat allen, die zich aan de Polytechnische School tot *technoloog* of *ingenieur* wenschen te bekwamen en een *diploma* als zoodanig wenschen te verwerven, de kundigheden bezitten, die bij het examen A, vermeld in art. 59 der wet van 2 Mei 1863, Staatsblad no. 50, zijn voorgeschreven.

Voorts is het programma er op ingerigt dat laatstgemelden:

door het volgen van een *driejarigen cursus* zich de kundigheden kunnen eigen maken, die gevorderd worden bij het examen B, art. 60, waardoor het diploma van *technoloog* verkregen wordt;

en door het volgen van een eersten *tweejarigen cursus* de kundigheden, welke gevorderd worden voor een der examens B, art. 61—65, en daarna door het volgen van een tweeden *tweejarigen cursus*, die welke verder vereischt worden voor het overeenkomstige examen C, waardoor een diploma van *ingenieur* verkregen wordt.

In het belang van eene doelmatige verdeling van den tijd over de verschillende vakken is aangenomen dat de eerste tweejarige cursus voor bouwkundig, werktuigkundig en mijnen-ingenieur, zich ook over enkele vakken, die eerst in het examen C voorkomen, behoorde uit te strekken.

Voor zoo verre de lessen eene bepaalde plaats in dit leerplan innemen, is deze in het pogramma aangewezen. De lessen aangeduid door B_1 , zijn meer bepaald bestemd voor het *eerste*, die aangeduid door B_2 , voor het *tweede* voorbereidingsjaar voor examen B. Gelijke beteekenis hebben C_1 en C_2 , met het oog op examen C.

De cursus in het vak van den ijk is bestemd voor hen, die zich aan de Polytechnische School voor de betrekking van arrondissements-ijker der maten en gewigten wenschen te bekwamen.

Aldus vastgesteld ter algemeene vergadering van Leeraren en Hoogleraren der Polytechnische School, op heden den 28sten Mei 1866.

(Get.) L. COHEN STUART,

Voorzitter.

A. C. OUDEMANS Jr.,

Secretaris.

REGLEMENT

voor het gebruik van de

Bibliotheek der Polytechnische School.

1. De bibliotheek zal geopend zijn iederen Maandag en Donderdag, 's namiddags van 2 tot 4 ure, en iederen Dingsdag en Vrijdag, 's avonds van 7 tot 10 ure; in de vacantiën, iederen Maandag en Donderdag, 's namiddags van 1 tot 4 ure.

Op deze uren zal altijd de bibliothecaris of zijn assistent tegenwoordig zijn, en bereid bevonden worden, zoo veel mogelijk, noodige inlichting of hulp te verschaffen.

Docenten der Polytechnische School staat het bezoeken van de bibliotheek, ook buiten de genoemde uren, dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, van 9 tot 4 ure vrij.

2. Docenten en kweekelingen der Polytechnische School kunnen voor hun persoonlijk gebruik werken uit de bibliotheek, tegen behoorlijk ontvangbewijs, ter leen bekomen.

Voor personen, die niet tot de School behooren, wordt daartoe eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris vereischt.

3. De gewone leestijd, waarvoor boeken uitgeleend worden, is veertien dagen.

Indien na verloop van dien tijd het werk nog langer begeerd wordt kan de termijn van teruggave door den bibliothecaris verlengd worden, echter slechts ingeval het werk door niemand anders verlangd wordt, en onder verbindtenis van onverwijldde terugzending, zoodra zulks het geval mogt zijn.

4. Van de uitgeleende werken wordt door den bibliothecaris een register gehouden, dat steeds in de bibliotheek voorhanden zal zijn.

De bibliothecaris houdt aantekening van de aanvragen van uitgeleende werken. Aan dergelijke aanvraag wordt, nadat het verlangde werk weder ingekomen is, zoo spoedig mogelijk voldaan, en wel indien hetzelfde werk door meer dan één persoon verlangd wordt, in de volgorde waarin de aanvragen zijn geschied.

5. Niemand zal meer dan tien banden te gelijk ter leen mogen hebben zonder vergunning van den directeur of van den bibliothecaris.

6. Teekeningen, kaarten, platen, plaatwerken, handschriften, woordenboeken, losse nummers van tijdschriften of vervolgwerken kunnen niet dan bij uitzondering worden ter leen verstrekt, ingevolge eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris, aan wien de beslissing toekomt of eenig werk onder de bepaling van dit artikel valt.

7. De tijdschriften moeten gedurende de twee eerste maanden nadat zij zijn ingekomen steeds van Maandag ochtend 9 tot Vrijdag avond 10 ure in de bibliotheek aanwezig zijn.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid om

bij uitzondering en voor zoo lang hiertegen door geen van de docenten bedenking wordt gemaakt, de nieuw ingekomen nummers van tijdschriften, die meer bepaaldelijk op het vak van een der docenten betrekking hebben, aan dien docent, alvorens zij in de bibliotheek ter lezing worden gelegd, voor den tijd van eene week ten gebruike te geven.

8. De afgifte en het wederom in ontvang nemen van werken geschiedt alleen op Dingsdag en Vrijdag avond, op de uren dat de bibliotheek geopend is.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid hier van af te wijken.

9. Van 1 tot 10 Julij worden geen werken uitgeleend. Voor 1 Julij moeten alle uitgeleende werken terug bezorgd worden.

In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van den bibliothecaris, moeten, op diens schriftelijke aanvraag, de uitgeleende werken ook binnentijds onmiddellijk terug bezorgd worden.

10. Ieder is verantwoordelijk voor de schade aan eenig door hem ontvangen werk, terwijl het in zijn bezit was, toegebracht, en is gehouden bij verlies of bederf, de waarde van het geheele werk — van tijdschriften den geheelen jaargang — te vergoeden; in zooverre namelijk geene enkele deelen of nummers te bekomen zijn. Echter kan in bijzondere gevallen met eene mindere schadevergoeding genoegen genomen worden.

Vergoeding is opvorderbaar van ieder, die, na tweemaal schriftelijk door den bibliothecaris daartoe te zijn uitgenoodigd, nalatig blijft in het terugzenden van eenig werk.

Of de beslissing of vergoeding behoort te worden gevorderd, en zoo ja, de bepaling tot welk bedrag staat aan den bibliothecaris.

11. Bij het bezoeken van de bibliotheek zullen overjassen, hoeden, rottingen en dergelijke achtergelaten worden.

In de bibliotheek zal niet dan op zeer zacht fluisserenden toon gesproken en niet gerookt worden.

12. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de directeur, zooveel mogelijk in overleg met den bibliothecaris.

Ontworpen in overleg met den Raad van Bestuur,

DELFT, den 7 Februarij 1865.

De Directeur der Polytechnische School,

(Get.) L. COHEN STUART.

Vastgesteld, 's Gravenhage, den 18 Februarij 1865,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(Get.) THORBECKE.

TIJDSCHRIFTEN IN DE BIBLIOTHEEK VOORHANDEN.

1866

Verslagen en mededeelingen der koninklijke akademie
van wetenschappen te Amsterdam.

Jaarboek idem.

Bulletin de l'académie royale des sciences, des lettres
et des beaux-arts de Belgique.

Comptes rendus de l'académie des sciences de Paris.
Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wis-
senschaften zu Wien.

Almanach idem.

Monatsbericht der königlichen preussischen Akademie
der Wissenschaften zu Berlin.

Berichte über die Verhandlungen der königlich säch-
sischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig.

Proceedings of the royal society of London.

Bulletin de l'académie impériale des sciences de St.
Pétersbourg.

Journal de l'école polytechnique.

Annales scientifiques de l'école normale supérieure.

Q u e s n e v i l l e, le moniteur scientifique.

Archives des sciences physiques et naturelles (biblio-
thèque universelle et revue suisse).

L'institut, 1e section: sciences mathématiques, physi-
ques et naturelles.

Cosmos.

- Report of the British association for the advancement of science.
- Archives du Musée Teyler.
- Les mondes.
- The London, Edinburgh and Dublin philosophical magazine.
- The quarterly journal of science.
- The athenæum.
- Newton's London journal of arts and science.
- The american journal of science and arts.
- Figuier, l'année scientifique et industrielle.
- Timbs, the yearbook of facts in science and arts.
- Wells, annual of scientific discovery.
- Liouville, journal de mathématiques.
- Gerono et Prouhet, nouvelles annales de mathématiques.
- Crelle, Journal für die reine und angewandte Mathematik.
- Grunert, Archiv der Mathematik und Physik.
- Schlömilch, Kahl und Cantor, Zeitschrift für Mathematik und Physik.
- Tortolini, annali di matematica pura ed applicata.
- Schumacher und Petersen, astron. Nachrichten.
- Peters, Zeitschrift für populäre Mittheilungen aus dem Gebiete der Astronomie.
- Swart, verhandelingen betrekkelijk het zeewezen.
- Annuaire du bureau des longitudes.
- The nautecal almanac and astronomical ephemeris.
- Petermann, Mittheilungen aus J. Perthes' geographischer Anstalt.
- Annales de chimie et de physique.

Poggendorf, Annalen der Physik und Chemie.
Die Fortschritte der Physik, von der physikalischen
Gesellschaft zu Berlin.

The journal of the chemical society.

Wagner, Jahresbericht über die Leistungen der che-
mischen Technologie.

Wöhler, Liebig und Kopp, Annalen der Chemie
und Pharmacie.

Carl, Repertorium für physikalische Technik.

Beilstein, Fittig, u. Zübner, Zeitschrift für
Chemie.

Kopp und Will, Jahresbericht über die Fortschritte
der Chemie.

Fresenius, Zeitschrift für analytische Chemie.

Erdmann und Werther, Journal für prakt. Chemie.

Jacobsen, chemisch-technisches Repertorium.

Chemisches Centralblatt.

Journal de l'éclairage au gaz.

Schilling, Journal für Gasbeleuchtung.

Lacan et Liesegang, le moniteur de la photo-
graphie.

Van Eldik en van der Vegte, tijdschrift voor
telegrafie.

Brix, Zeitschrift des deutsch-österreichischen Tele-
graphen-Vereins.

Annales des mines.

Leonhard und Geinitz, neues Jahrbuch für Mi-
neralogie, Geologie und Paläontologie.

Zeitschrift der deutschen geologischen gesellschaft.

The quarterly journal of the geological society,
London.

The geological magazine.

- Zeitschrift für das Berg, Hutten u. Salinenwesen in den Preussischen staate.
- Kerl und Wimmer, Berg- und Hüttenmännische Zeitung.
- The intellectual observer. Review of natural history, etc.
- Tijdschrift ter bevordering van nijverheid.
- De volksvlijt, met bijblad.
- Jobard, bulletin du musée de l'industrie.
- de Cuyper, revue universelle des mines, de la métallurgie, des travaux publics, etc.
- Armengaud, le génie industriel.
- Armengaud, publication industrielle des machines etc.
- Oppermann, portefeuille économique des machines etc.
- Description des machines et procédés (brevets d'invention).
- Bulletin de la société d'encouragement pour l'industrie nationale.
- Laboulaye, annales du conservatoire des arts et métiers.
- Malpeyre, le technologiste.
- Dingler, polytechnisches Journal.
- Polytechnisches Centralblatt.
- Grothe, Jahresbericht über die Fortschritte der mechanischen Technik und Technologie.
- Mittheilungen des Gewerbe-Vereins für das Königreich Hannover.
- Waldow, Archif für Buchdruckerkunst u. verwandte Geschäftszweige.
- Verhandlungen des Vereins zur Beförderung des Gewerbfleisses in Preussen.
- Gewerbeblatt aus Württemberg.
- Bäumer, und Schnorr, Gewerbehalle.

- Wieck, deutsche illustrierte Gewerbezeitung.
 Deutsche Industrie-Zeitung.
 Würzburger gemeinnützige Wochenschrift.
 Philipp, alphabetisches Sachregister der wichtigsten technischen Journale.
 Schweizerische polytechnische Zeitschrift.
 The mechanics' magazine.
 The artizan.
 The engineer.
 Scientific American Journal of practical information in art, etc.
 Werken van het koninklijk instituut van ingenieurs.
 Werken van de maatsch tot bevord. der bouwkunst.
 Leliman, album, verzameling van bouwkundige schetsen, enz.
 Von Lützow, Zeitschrift für bildende Kunst.
 Annales des travaux publics en Belgique.
 Annales des ponts et chaussées.
 Oppermann, nouvelles annales de la construction.
 Zeitschrift des Architekten- und Ingenieur-Vereins für das Königreich Hannover.
 Zeitschrift des österreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereins.
 Förster, allgemeine Bauzeitung.
 Erbkam, Zeitschrift für Bauwesen.
 Zeitschrift für practische Baukunst.
 Der Civilingenieur.
 Organ für die Fortschritte des Eisenbahnwesens.
 Zeitung des Vereins deutscher Eisenbahn-Verwaltungen.
 The civil engineer and architect's journal.
 De economist, met bijblad.
 Tijdschrift voor staathuishoudkunde en statistiek.

Journal des économistes.

Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft.

The economist, met supplement.

Statistiek van den handel en de scheepvaart van het
koningrijk der Nederlanden.

Documents statistiques du royaume de Belgique.

Statistisch jaarboek voor het koningrijk der Nederlanden.

Staatkundig en staathuishoudkundig jaarboekje.

Bremer Handelsblatt.

De nederlandsche industrieel.

Staatsblad van het koningrijk der Nederlanden.

Nederlandsche bibliographie.

Petzholdt, neuer Anzeiger für Bibliographie und
Bibliothekwissenschaft.

Lacroix, bibliographie des ingénieurs et architects.

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN HET

STUDENTENCORPS,

DIE INGESCHREVEN ZIJN AAN DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.

T. beteekent Technolcog.

C. I.	"	Civiel Ingenieur.
B. I.	"	Bouwkundig Ingenieur.
S. I.	"	Scheepsbouwkundig Ingenieur.
W. I.	"	Werktuigkundig Ingenieur.
M. I.	"	Mijnen-Ingenieur.
IJ.	"	IJker.
V. S.	"	Verskillende studievakken.

A.

A. B. Albers,

C. I. Kempers,

Flamingstraat.

B.

E. F. van de Sande

Bakhuyzen,

A. A. Bekaar,

H. E. van Berckel,

J. J. E. van Bergen,

S. L. G. Birnie,

J. H. C. Blaauw,

J. A. O. van den Bosch,

J. W. Boom,

W. J. Brender à Brandis,

J. J. Brevet,

C. de Bruijn,

J. C. de Bruijn,

W. I. zijne Moeder,

's Hage.

C. I. Laurang,

Burgwal.

R. I. zijne Moeder,

Rotterdam.

C. I. Verburg,

Koornmarkt.

M. I. Nobel,

Pepersteeg.

V. S. van der Valk,

Markt.

V. S. Nijenhuis,

Binnenwatersloot.

S. I. Hoog,

Pepersteeg.

C. I. zijne Ouders,

's Hage.

C. I. van der Ende,

Binnenwatersloot.

C. I. Mevr. de Bruijn,

Oude Delft.

C. I. zijne Moeder,

Oude Delft.

C.

F. W. J. A. del Campo

(gen. Camp),

H. van Capellen,

T. C. Colenbrander,

J. W. Le Comte,

J. H. B. Cox,

w. i. zijne Ouders,

B. C. I. zijn Vader,

C. I. Geerts,

W. C. I. zijne Ouders,

v. s. Mevr. Wellan,

*Binnenwatersloot.**Oude Delft.**Oude Delft.**Oude Delft.**Oude Delft.*

D.

A. Damme,

M. C. Dannenbargh,

J. H. L. van Deijne,

J. C. Dibbetz,

N. van Dissel,

J. A. van Dorsser,

A. Deking Dura,

IJ. Sar,

v. s. Gauwert,

W. I. Moerman,

v. s. zijne Moeder,

W. I. van Eersel,

v. s. van den Bogaerd,

C. I. Scholten,

*Markt.**Turfmarkt.**Vrouwenregt.**Oude Delft.**Oude Delft.**Vrouwenregt.**Voorstraat.*

E.

Tj. Ae. E. van Eijssinga,

J. C. J. Elemans,

v. s. Swarttouw,

v. s. Beck,

*Markt.**Geer.*

F.

C. W. F. Falkenburg,

Ph. J. W. Feith,

J. A. François,

A. G. J. N. Frantzen,

C. I. zijne Ouders,

C. B. I. zijne Ouders,

C. I. Wed. Boschman,

B. C. I. zijne Ouders,

*'s Hage.**'s Hage.**Oude Delft.**Oude Delft.*

G.

W. O. Gallois,

A. E. G. Goossens,

J. F. Groll,

H. P. Gutteling,

C. B. I. zijn Vader,

v. s. zijne Ouders,

C. B. I. van der Hoogen,

C. I. zijne Ouders,

*'s Hage.**Nieuwe Langendijk.**Achterom.**Koornmarkt.*

H.

F. J. T. de Haart,	v. s. Sar,	<i>Markt.</i>
H. C. C. M. Hamming,	c. l. zijne Moeder,	<i>Noordeinde.</i>
M. H. Hartogh,	c. l. Ahsman,	<i>Oude Delft.</i>
J. Hartsen,	t. Blisting,	<i>Koornmarkt.</i>
S. van Heemstra,	v. s. van Zee,	<i>Verwersdijk.</i>
Ph. van Heemstra,	v. s. van Zee,	<i>Verwersdijk.</i>
A. N. J. van Hees,	c. l. de Jong,	<i>Noordeinde.</i>
A. W. Hein,	c. l. Dabertrand,	<i>Burgwal.</i>
F. C. W. Herkenrath,	c. l. Meijer,	<i>Oude Delft.</i>
F. G. A. Herckenrath,	c. l. Voortmans,	<i>Choorstraat.</i>
J. P. E. Hoeufft,	c. l. Nooten,	<i>Wijnhaven</i>
B. G. W. W. C. van Hoëvell,	c. l. Pijpers,	<i>Camaretten.</i>
C. J. Hudig,	w. l. Addink,	<i>Markt.</i>

J.

A. Schram de Jong,	c. l. de Vries,	<i>Binnenwatersloot.</i>
H. de Jong van Beek en Donk,	w. l. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
C. J. de Jong van Beek en Donk,	c. l. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
H. W. J. Jonker,	m. l. Jonker,	<i>'s Hage.</i>

K.

S. J. J. Kam,	c. l. den Hengst,	<i>Koornmarkt.</i>
S. Karsten,	c. l. Karis,	<i>Voorstraat.</i>
P. H. van der Kemp,	v. s. Wolterbeek,	<i>Voldersgracht.</i>
P. H. Kemper,	c. l. Moeskops,	<i>Markt.</i>
A. Kenrenner,	c. l. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
C. P. J. van Koetsveld,	v. s. Schrijvers,	<i>Markt.</i>
C. J. Kool,	c. l. zijn Vader,	<i>'s Hage.</i>
D. J. Korteweg,	w. l. Verdussen,	<i>Turfmarkt.</i>
J. R. de Kruijff,	b. l. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
E. J. J. Kuinders,	c. l. Mevr. Logger,	<i>Oude Delft.</i>

L.

P. H. J. van Lawick,	v. s.	van der Stuijt,	<i>Markt.</i>
G. L. van Lennep,	B. I.	Mej. Post,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
H. G. Levert,	C. I.	Besteman,	<i>Oude Delft.</i>
G. L. Schim van der Loeff,	w. I.	Wolf,	<i>Burgwal.</i>
H. G. Lorch,	C. I.	van Leeuwen,	<i>Markt.</i>

M.

A. A. Maas Geesteranus,	v. s.	zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
H. A. Mansfeldt,	M. I.	zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
J. C. van Marken Jr.,	T.	Le Clerq,	<i>Oude Delft.</i>
W. C. Metselaar,	C. B. I.	Henneveld,	<i>Binnenwatersloot.</i>
J. E. de Meyier,	C. I.	Hartsinck,	<i>Noordeinde.</i>
G. J. Michaëlis,	C. I.	Verburg,	<i>Koornmarkt.</i>
C. Middelkoop,	v. s.	Cramers,	<i>Jacob Gerritstraat.</i>
W. Molenaar,	C. I.	zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
M. Mouw, A. Hzn.	w. I.	Schaap,	<i>Koornmarkt.</i>
J. Mulder,	C. I.	Schaap,	<i>Koornmarkt.</i>
F. G. N. Haitsma Mulier,	C. I.	Brouwer,	<i>Wijnhaven.</i>
A. Mijer,	v. s.	de Groot,	<i>Oude Delft.</i>

N.

H. W. Nacheuius,	C. B. I.	Vermeulen,	<i>Oude Delft.</i>
J. J. Naeff,	v. s.	Begelingen,	<i>Oude Delft.</i>
E. R. van Nes van Meerkerk,	C. I.	Westhoven,	<i>Voorstraat.</i>
F. J. Nieuwenhuis,	C. I.	v. d. Hoogen,	<i>Geer.</i>

O.

A. L. H. Obreen,	w. I.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
G. Oosting,	C. I.	Penders,	<i>Nieuwstraat.</i>
G. A. F. J. Oosthout,	v. s.	zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
S. J. G. van Overveldt,	C. I.	Kempers,	<i>Vlamingstraat.</i>

P.

M. D. A. Pijke,	ij. zijne Moeder,	<i>Geer.</i>
A. F. Pflughaupt,	c. i. Schaap,	<i>Koornmarkt.</i>
W. A. M. Piepers,	w. i. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
A. L. van Plettenberg,	c. i. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
A. van der Ploeg,	c. i. van Noorden,	<i>Markt.</i>
S. W. van der Ploeg,	c. i. van Noorden,	<i>Markt.</i>
A. J. Pluygers,	c. i. Dikhoff,	<i>Binnenwatersloot.</i>
G. J. G. van de Poel,	v. s. van Hulst,	<i>Markt.</i>
J. F. L. Pool,	t. Wed. v. Noorden,	<i>Markt.</i>
M. M. E. A. Hollingerus Pijpers,	c. B. i. Pijpers,	<i>Camaretten.</i>

R.

N. S. Rambonnet,	c. i. Graswinckel,	<i>Voorstraat</i>
H. A. Ravenek,	w. i. zijne Ouders,	<i>Pijnacker.</i>
H. J. Rink,	c. i. Contze,	<i>Voldersgracht.</i>
J. A. Roessingh van Iterson,	c. i. Peterse,	<i>Jacob Gerritsstraat.</i>
J. C. W. de Ronde,	c. i. van Hulst,	<i>Markt.</i>
J. G. M. Roijaards,	c. i. Frankamp,	<i>Oude Delft.</i>
A. J. Rühle von Liliénstern ter Meulen,	w. i. Breetveld,	<i>Choorstraat.</i>
L. J. H. H. Ruijs van Beerenbroek,	t. Wennemer,	<i>Markt.</i>
W. F. van Rijkevorsel,	v. s. Karis,	<i>Voorstraat.</i>
G. Rijperman,	c. i. van den Berg,	<i>Oude Delft.</i>

S.

H. J. van der Schalk,	w. i. Masthoff,	<i>Voorstraat.</i>
C. J. van Schelle,	m. i. Romein,	<i>Voorstraat.</i>
C. A. Scheltema,	w. i. Mevr. Thieme,	<i>Voorstraat</i>
P. H. Schoute,	c. i. Ahsman,	<i>Oude Delft.</i>
J. F. H. Schultz,	v. s. Mevr. v. Diesen,	<i>Burgwal.</i>

C. B. Schuurman,	c. i. zijne Ouders,	<i>Rijswijk.</i>
E. J. Sillem,	v. s. van Leeuwen,	<i>Markt.</i>
L. H. Slinkers,	c. B. i. Hesius,	<i>Nieuwstraat.</i>
R. A. J. Snethlage,	c. i. Huijgens,	<i>Oude Delft.</i>
J. A. Snijders,	c. i. Lammens,	<i>Voldersgracht.</i>
A. A. F. van Stuivenberg,	v. s. Berkel,	<i>Oude Delft.</i>
J. M. Sweep,	c. B. i. Buddingh,	<i>Ketelstraat.</i>
M. Sijmons,	c. i. Hoop,	<i>Choorstraat.</i>
	T.	
A. Thissen,	c. i. Olifiers,	<i>Burgwal.</i>
J. L. L. Tilanus,	v. s. Penders,	<i>Nieuwstraat.</i>
J. C. E. Tromp,	c. i. Vellekoop,	<i>Voorstraat.</i>
G. Turk,	c. i. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
	V.	
W. Verweij, Az.,	c. i. van der Stuijt,	<i>Markt.</i>
J. J. Verweij,	t. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
G. N. de Voogt Jr.,	v. s. van Leeuwen,	<i>Markt.</i>
W. J. G. Vosmaer,	v. s. Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
P. D. Vreede,	w. i. Reijnders,	<i>Koornmarkt.</i>
	W.	
W. H. S. van Waning,	v. s. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
N. A. J. P. Wellen,	v. s. Schouten,	<i>Turfmarkt.</i>
A. H. Westra,	v. s. van der Pijl,	<i>Vrouwenregt.</i>
J. R. M. Wiegel,	c. i. Hesse,	<i>Noordeinde.</i>
D. A. Wittop Koning,	c. i. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
W. van der Worff,	c. i. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>

N A A M L I J S T

der Ingeschrevenen aan de Polytechnische School,
die geen Lid zijn van het Corps.

J. van Beest, W. Dz.	v. s. zijne Ouders,	<i>Voors'raat.</i>
C. A. Besier,	c. r. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
A. Boxman,	v. s. de Groot,	<i>Oude Delft.</i>
D. J. A. Drost,	w. l. te Mey,	<i>Groote Markt.</i>
J. Figée,	w. l. Penders,	<i>Nieuwstraat.</i>
P. H. G. Gerken,	v. s. zijne Moeder,	<i>'s Hage.</i>
W. F. Heskes,	c. l. Fundatie,	<i>Oude Delft.</i>
H. van Heumen,	w. l. zijn Vader,	<i>Oude Delft.</i>
A. Langerhuizen v. Uven.	v. s. Breetvelt,	<i>Oude Delft.</i>
H. J. Nijenhuis,	v. s. zijne Ouders,	<i>Binnenwatersloot.</i>
H. M. D. van Riemsdijk,	v. s. zijne Moeder,	<i>Verwersdijk.</i>
J. P. Serrarens,	ij. Weber,	<i>Achterom.</i>
H. Spanjaard,	c. B. l. Pijpers	<i>Camaretten.</i>
A. J. Terwen,	v. s. wed. Bonard,	<i>Kerkstraat.</i>
J. S. C. van de Wall,	v. s. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>

GETAL DER INGESCHREVENEN

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Voor Technoloog	5	
Voor Civiel Ingenieur	75	77
Voor Werktuigkundig Ingenieur	20	10
Voor Bouwkundig Ingenieur	16	
Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur	1	1
Voor Mijnen Ingenieur	4	5
Voor verschillende studievakken	37	37
Voor IJker	2	4
Totaal . . .	150	
Voor meer dan 1 vak ingeschr. (aftrekken). . . .	14	
Totaal der ingeschr. . . .	146	

EINDEXAMENS (*).

Voor Civiel Ingenieur.

A. N. van Munster.
 J. A. E. Musquetier.
 S. J. Numans.
 K. T. W. Rooseboom.
 R. H. J. Spanjaard.
 J. W. Welcker.

Voor Mijnen-Ingenieur.

R. D. M. Verbeek.

Voor Bouwkundig Ingenieur.

J. A. C. Eschanzier.

Voor O. I. Ambtenaar 2de klasse.

G. A. C. O. Kraft.
 E. L. Muller.
 T. Pino.

(*) Deze naamlijst is alleen van degenen, die leden van 't Corps waren.

COMMISSIËN UIT DE STUDENTEN.

SENAAT.

A. L. van Plettenberg, *Pres.*
 J. C. van Marken Jr., *Secr.*
 A. Schram de Jong, *Vice-Pres.*
 H. G. Levert.
 F. G. N. Haitsma Mulier.

Commissie tot Redactie van den Almanak voor 1867.

A. Thissen, *Pres.*
 G. L. Schim van der Loeff, *Secr.*
 J. R. de Kruyff, *Vice-Pres.*
 M. Sijmons.
 J. G. M. Royaards.

Commissie voor den Schouwburg.

A. Thissen.
 L. H. Slinkers.
 H. van Capellen.

BIJZONDERE COMMISSIËN.

Commissarissen der Societeit

PHOENIX.

A. Schram de Jong, *Pres.*
 G. J. G. van de Poel, *Secr.*
 H. G. C. M. Hamming, *Thes.*
 B. G. W. W. C. van Hoëvell, *Vice-Pres.*
 W. F. van Rijkevorsel, *Vice-Secr.*

Commissarissen van het Muziek-Gezelschap

APOLLO.

S. van Heemstra, *Pres.*
 G. J. G. van de Poel, *Vice-Pres.*
 Tj. Ae. E. van Eysinga, *Secr.*
 C. de Bruijn.
 A. J. Rühle von Liliénstern ter Meulen.

Vaandeldrager.

A. Schram de Jong.

Afdeeling Werkende Leden.

G. J. G. van de Poel, *Pres.*
 Tj. Ae. E. van Eysinga, *Secr.*
 L. H. Slinkers, *Comm.*

Orchest-Directeur.

J. C. Boers, (*Eere-Lid.*)

Commissarissen van het Scherm- en Gymnastiek-
gezelschap

ODIN.

J. Mulder, *Pres.*
 A. F. Pflughaupt, *Secr.*
 H. van Capellen, *Vice-Pres.*
 C. J. Hudig, *Vice-Secr.*
 N. van Dissel, *Comm.*

Vaandeldrager.

J. J. H. H. Ruys van Beerenbroek.

Schermmeester.

Oosterhoff.

Buks- en Pistool-Gezelschap.
DILETTO ED ARME.

BESCHERMHEER

Z. M. WILLEM III.

Buitengewoon Eerelid

Z. K. H. DE PRINS VAN ORANJE.

BESTUUR DER 2^e AFDEELING.

A. Schram de Jong, *Pres.*

. *Secr.*

. *Comm.*

Leesgezelschap

MINERVA.

A. L. H. Obreen, *Pres.*

M. Sijmons, *Secr.*

G. Rijperman, *Comm.*

Dispuut-Gezelschap

VRIJE STUDIE.

J. C. van Marken Jr, *Pres.*

G. L. v. Lennep, *Secr.*

H. v. Capellen, *Thes.*

G. Rijperman, *Vice-Pres.*

Tj. Ae E. v. Eijsinga, *Comm.*

DEBATING-CLUB.

Prof. Mr. J. L. DE BRUYN KOPS, *Eere-Voorz.*

J. G. M. Roijaards, *Pres.*

H. J. Rink, *Secr.*

M. Sijmons, *Vice-Pres.*

Bijzondere Gezelschappen en Disputen.

Nieuwere Letterkunde.

O. K. W.

G. J. G. van de Poel, *Pres.*

G. L. van Lennep, *Secr.*

Tj. Ae. E. van Eijsinga, *Comm.*

Theorie en Praktijk.

J. A. Roessingh van Iterson, *Pres.*

D. J. Korteweg, *Secr.*

F. C. Q. D.

J. J. Naeff, *Pres.*

A. J. Pluijgers, *Secr.*

. *Comm.*

* SOCIETEIT GAMBRINUS.

Constantijn IV, *Grootvorst.*

Andreas Hofer, *Major Domus.*

Ragazoni, *Schrijver.*

* NEERLANDIA.

J. A. O. van den Bosch, *Eere-Pres.*

J. J. Brevet, *Eere-Secr.*

H. G. C. M. Hamming, *Comm.*

* HAYDN.

. *Pres.*

C. J. Kool, *Secr.*

Buitengewoon Eerelid,

E. J. Giese.

* H₃.

R. A. J. Snethlage, *Pres.*

G. L. Schim van der Loeff, *Secr.*

T. C. Colenbrander, *Thes.*

* BERZELIUS.

C. P. J. van Koetsveld, *Pres.*J. L. L. Tilanus, *Secr.*

* Serenade Gezelschap: LAURA.

1e tenor, Arjapluu.

2e tenor, Wilfred Vary (*Directeur*).

1e bas, Jo Jana.

2e bas, Berger Wiwolca Vaho.

* IJS CLUB.

F. G. N. Haitsma Mulier, *Pres.*Tj. Ae. E. van Eijsinga, *Secr.*J. C. E. Tromp, *Comm.*A. L. van Plettenberg, *Comm.*S. van Heemstra, *Comm.*. *Comm.*

* Reisgezelschap: W. K. H. J. V.

T., *Pres.*P., *Thes.*H., *Secr.*O., *Comm.*

* DE CLUB.

ONDER DE ZINSPREUK:

In het opvliegende konijn.

Mosterd, *Pres.*2e Figuur, *Secr.*

* Bierclub: D. O. D.

J. H. C. Blaauw, *Pres.*P. D. Vreede, *Secr.*N. van Dissel, *Cantor.*

NB. De gezelschappen met een * geteekend zijn niet door den Senaat erkend.

KORTE GESCHIEDENIS
VAN HET
DELFTSCHE STUDENTENCORPS.

(Vervolg van September 1865 tot September 1866.)

Handwritten text, possibly a title or date, appearing upside down.

Handwritten title or section header, appearing upside down.

Main body of handwritten text, appearing upside down. The text is dense and covers most of the lower half of the page.

Goedgekeurd bij Corpsbesluit van
19 October 1866.

Telkenmale, wanneer in de maand December het uur der geboorte van onzen Almanak geslagen is, en de jongelui, om niet te spreken van de gediensligen der Professoren, elkander om 't bezit van een exemplaar in den winkel verdringen, heeft de toeschouwer gelegenheid op te merken hoe op weinige uitzonderingen na allen het eerst dat gedeelte opslaan 't welk gewoonlijk „het verslag” genoemd wordt. Die uitzonderingen 't zijn natuurlijk de Student-Autheurs, verlangend naar 't genot „de se voir imprimé”, maar overigens zijn allen aanstonds verdiept in 't verslag om te zien hoe de Redactie de colleges recenseert.

Nu en voortaan zal dat anders zijn. — Waarom? Lezer, weet gij dan niet wat dat zegt: *goedgekeurd bij corpsbesluit* enz.? Ge kent dat gedeelte reeds, ge hebt het zelf bediscussieerd, wat zeg ik gij, neen, het Corps heeft die kritiek gemaakt tot de zijne.

Die woorden staan daarboven voor het eerst. „*Gelukkig*” zeggen sommigen; „*helaas*” anderen; en de Redactie? Ze laat er zich niet over uit, maar ontheft zich gracieuselijk van de verantwoording ten bate van het Corps.

Slaan we eerst een blik op de gebeurtenissen, die meer bijzonder betrekking hadden op het
STUDENTENCORPS

Ofschoon in kleiner getale dan toen ze vertrokken waren, zag de stille stad der Delvenaren hare Studenten in de maand September binnen de wallen terug. De vrij ongunstige afloop der examens had velen der niet bevoorregten ontmoedigd: méér dan één was er die niet met ons wederkeerde, maar een anderen weg insloeg om zich eene positie in de maatschappij te verwerven. Hoe ze ons benijd zullen hebben die slagtoffers van eene onverbiddelijke Wet!

Langzamerhand begonnen de colleges en zij die reeds bij de opening tegenwoordig waren, hadden gelegenheid tot belooning voor hun ijver nog even te profiteren van het kermisgenot, ons anders met vaderlijke wijsheid door den Delftschen Gemeenteraad ontzegd.

Verlangend zagen we als naar gewoonte de kennismaking van onze nieuwe broeders te ontmoet; hun aantal was slechts 6. Een noviciaat van 3 weken ontdeed hen voor zoo ver ze er vatbaar voor waren van den schoolbolster en in de eerste dagen van October werden ze op

de rollen van het Corps ingeschreven Nadat de roerende toespraak van den President van den Senaat, gevolgd door de eeuwige champagne, hun 't groote voorregt dat ze genoten had doen beseffen, vierden we hunne opname in ons midden met een gloeiend feest in den Doelen. Als naar gewoonte bleef niettegenstaande de groote opgewondenheid de orde bewaard, dank zij de uitmuntende zorg van de Heeren van den Bosch, van Munster, van Hoëvell, Kuinders en Kruijs, die met hunnen Hoofd-Commissaris Ruijs van Beerenbroek al het mogelijke daartoe in 't werk stelden en, 't zij tot hun lof gezegd, geen der novitii dwongen langer te blijven dan hun wensch was. Ook in dat opzigt vinde hun voorbeeld voortaan navolging.

Zoo als reeds in 't verslag van het vorige jaar gemeld was, had de Senaat, staande de vacantie, van de Luiksche Studenten eene uitnoodiging voor ons Corps gekregen tot bijwoning van het eerste Studenten-congres. Met het oog daarop deed de Heer van Marken in de laatste dagen van September in de Corpsvergadering een voorstel om met het Leijdsche Corps onderhandelingen aan te knopen over de erkenning van het bestaande Delftsche Studenten-Corps. De weinige weerklank en de heftige oppositie die dit voorstel bij de vergadering vond, deden den voorsteller besluiten om het in te trekken.

Een veel gunstiger onthaal vond het voorstel

der Luiksche Studenten en men besloot den Senaat te magtigen zich in contact te stellen met de Hoofd-Commissie te Luik en de Commissie voor ons vaderland, welke laatste uit de Praesides van het Leijdsche, Utrechtsche en Groningsche Corps bestond. Een en ander had ten gevolge dat er een verslag over den staat van het Middelbaar onderwijs in ons vaderland werd opgemaakt, welk verslag evenwel eerst nadat het gedrukt en dus als *fait accompli* te beschouwen was, aan het Corps werd medegedeeld. Acht onzer woonden het Congres bij; de Heer Schram de Jong nam zitting in het bureau, terwijl de Heer van Marken door zijne mededeelingen de sympathie der buitenlandsche Studenten voor ons niet weinig wist te verhoogen. Over het aldaar verhandelde kunnen we zwijgen: de *Annales* hebben ons in de gelegenheid gesteld er kennis van te nemen. De hartelijke ontvangst en de fideliteit zoo der Antwerpsche als der Luiksche Studenten lieten bij hen die ze mogten ondervinden de meest aangename herinneringen achter.

't Was niet lang daarna dat de Senaat zich uit naam van het corps tot den Directeur rigtte om Z. Hoog Gel. dringend te verzoeken alles in het werk te stellen om te maken dat in de behoefte aan een Leeraar in de Scheepsbouwkunde en in de Waterbouwkunde zoo spoedig mogelijk werd voorzien. De benoeming van den

Ingenieur Henket tot Hoogleeraar in het laatste dier vakken vervulde eenige maanden daarna in dat opzigt onzen wensch; we vreezen dat de leerstoel voor Scheepsbouw ledig zal blijven.

De pogingen, in die zelfde dagen door den Senaat aangewend om van het Remonstrantsche Kerkbestuur de Studentenbank terug te krijgen, werden tot onze groote vreugde met den meest gewenschten uitslag bekroond.

De gezelligste aller vacantiën, de Kerstvacantie stond weldra voor de deur en 't was ons goed den Oudejaarsavond te vieren ieder in zijn eigen kring. Na eene korte afwezigheid evenwel riepen de studiën ons weer te zamen en al spoedig werden we tot eene corpsvergadering geconvoceerd. 't Gold namelijk de niet onbelangrijke questie, of het aan leden van commissiën uit het corps al dan niet vergund was om in corpsvergaderingen maatregelen te bestrijden door die commissiën bij meerderheid van stemmen voorgesteld. Tegen een voorstel door de Redactie-Commissie aan het corps gedaan, was namelijk op eene vorige vergadering door een der Redacteurs, den heer van Plettenberg geopponeerd, welk feit in de daarop volgende Redactie-vergadering door eene motie van afkeuring over dat gedrag gevolgd was. De heer v. P. diende zijn ontslag in, maar werd, nadat het corps in genoemde questie ten zijnen voordeele beslist had, met groote meerderheid herkozen. Dit had ten ge-

volge dat nu de andere Redacteurs voor hunne betrekking bedankten; ook zij werden herkozen; de heeren Heuff en van Marken volhardden bij hun besluit; hunne plaatsen werden ingenomen door de heeren van de Pauwert en Schim van der Loeff.

In de laatste dagen van Januarij werden we plotseling verontrust door het bericht dat eene ernstige ongesteldheid den Hoogleeraar Lobatto op 't ziekbed had geworpen; zijn toestand werd binnen weinige dagen bedenkelijk; een gevaarlijke operatie werd als laatste redmiddel aangewend, maar te vergeefs: in den avond van den 9ⁿ Februarij blies Hij den laatsten adem uit. Groot was de droefheid, algemeen de deelneming, en hoe kon het ook anders, bij ons allen die beseften wat het zeide, een hoogleeraar te verliezen, wiens naam met eere genoemd werd onder de eerste wiskunstenaren van Europa.

De Senaat schreef een rouwtijd van 12 weken uit en bood uit naam van het corps aan de familie van den Overledene het groot funus aan. Overeenkomstig den vroeger uitgedrukten wensch van den Afgestorvene werd hiervoor beleefdelyk bedankt, en in den morgen van den 12ⁿ Februarij trok een kleine stoet door Delfts straten heen naar 't Kerkhof der Israëlitén, even buiten 's Gravenhage gelegen. Een groot aantal belangstellenden, grootendeels leerlingen van vroegeren

en lateren tijd, hadden zich daar vereenigd om hunnen hooggeschatten Leermeester de laatste hulde te bewijzen. Nadat onder anderen de Hoogleeraar Cohen Stuart in krachtige bewoordingen Lobatto's verdiensten had gewaardeerd, nam de heer Obreen, President van den Senaat, het woord en zijne hartelijke taal in verband met de aanwezigheid van zoo velen onzer wier tolk hij was, bewees genoeg dat de aanbieding van het funus meer dan een bloote formaliteit was geweest. Een woord van dank van den heer Henriques Pimentel, behuwdzoon van den Overledene, besloot deze aandoenlijke plegtigheid.

De dies naderde en met loffelijken ijver had de Senaat alles in 't werk gesteld om dien dag regt luisterrijk te vieren. De pogingen aangewend om voor dien avond een comedievoorstelling te verkrijgen mislukten, door dat de bestuursleden van Tandem, die de comediezaal gehuurd hadden, ten eenen male buiten staat, of wel onwillig waren ons haar af te staan. Dit vernemende dachten we onwillekeurig aan het invitatie casino van den 2n Februarij jl. en aan de dito bals en concerten van Odin en Apollo. We maakten *bonne mine à mauvais jeu* en in den avond van den 21ⁿ Maart wachtte ons een keurig (?) collation op de societeit Phoenix, tot dat einde door de Leden gaarne afgestaan De

heer Ruijs van Beerenbroek was als Hoofdcommissaris met de leiding van het feest belast, hierin ter zijde gestaan door de Sectie-commissarissen van den Bosch, de Bruijn, Haitsma Mulier, van de Poel en van Son. Eene eenigzins voldoende beschrijving van dit feest te geven, we achten er ons niet toe in staat; alleen dit: de zon was reeds ver boven den horizon toen de laatste toonen van 't Iö Vivat zich nog oplosten in een daverend hoerah! om aan 't ontwakende Delft te verkondigen dat het groote jaarfeest der Studenten tot het verledene behoorde.

De Paasch-vacantie viel in en naauwelijks was deze voorbij of met vernieuwden animo werden de verkiezingen, reeds voor dien tijd begonnen, voortgezet en ten einde gebragt.

De Verificatie-Commissie, bestaande uit de heeren Musquetier, Rooseboom en Schim van der Loeff, bragt bij monde van laatstgenoemde verslag uit over het beheer der geldmiddelen van 't Corps en onmiddelijk daarna werden de Commissiën uit het Corps ontbonden en constitueerden de nieuw benoemden zich als volgt:

Senaat:

A. L. van Plettenberg, *President*.

J. C. van Marken Jr., *Secretaris*.

A. Schram de Jong, *Vice-President*.

H. G. Levert.

F. G. N. Haitsma Mulier. } *Leden.*

Redactie-Commissie :

A. Thissen, *President.*G. L. Schim van der Loeff, *Secretaris.*J. R. de Kruijff, *Commissaris.*

M. Symons,

J. G. M. Roijaards, { *Leden.*

Als Commissarissen tot stem-opneming en voor den schouwburg werden geïnstalleerd de heeren :

A. Thissen,

L. H. Slinkers,

H. van Capellen.

En zoo zijn we dan genaderd tot die treurige tijden, toen uit het naburige Rotterdam de mare tot ons kwam: de cholera is uitgebroken. Niet lang duurde het of ook onze stad verpestte ze door haren giftigen adem en velen beweenden er hare slagtoffers. Ook wij treurden en 't was nog meer dan droefheid, 't was een panische schrik die ons om 't hart sloeg toen ook een onzer, de heer Brillenburg werd aangetast. Vier dagen worstelde hij met de Gevreesde, maar te vergeefs: zij was hem te magtig, zijn asch ruste in vrede!

Allen, die niet door de ophanden zijnde examens in Delft teruggehouden waren, hadden de stad reeds verlaten, en toen kort daarna deze op verzoek van vele jongelui tot na de vacantie waren uitgesteld, ontvloden ook de overigen zoo spoedig mogelijk de zwaar geteis-

terde stad om in den schoot hunner familie tot normale kalmte terug te keeren.

Gaan we in de tweede plaats den toestand na van de in ons Corps bestaande algemeene en bijzondere

GEZELSCHAPPEN.

Vooraf eene opmerking. We hebben gemeend hierin ook melding te moeten maken van de niet door den Senaat erkende vereenigingen; haar bestaan valt moeilijk te loochenen en ofschoon we de waarde der erkenning gaarne apprecieren, gelooven we volstrekt niet dat ze op een lager standpunt staan dan de anderen.

Waarmede dan zouden we liever beginnen dan met de Phoenix, die ons dit jaar weder zoo dikwijls regt fideel onder hare vleugelen vereenigde en ons zoo menig genoegelijken avond schonk.

Haar toestand trad een nieuwe phase in: met een niet genoeg te prijzen ijver en volharding ging de Directie aan 't werk om met het oog op de beschikbare geldmiddelen zoo veel mogelijk de bestaande grieven der leden uit den weg te ruimen en aan hunne maar al te gegronde klagten gevolg te geven — en schitterend was het resultaat waartoe ze kwamen.

De willekeur en slechte bediening van een onhebbelijken kastelein moede, nam de Societeit

zelve de levering van al het consumabel op zich; een zetkastelein, staande onder het onmiddellijk toezigt van de Directie, werd met de buffet-diensten belast; al de meubelen werden tegen taxatie overgenomen en een behoorlijk huurcontract der lokalen waarborgde ons tegen eventuele moeilijkheden.

Was er alzoo voorloopig veel verbeterd, de Directie liet het er niet bij, maar bleef voortgaan met alles in 't werk te stellen om den leden genoeg te geven: met een aantal gemakkelijke fauteuils werd het ameublement vermeerderd, een ferme boekenkast voldeed aan een lang gevoelde behoefte. Meermalen dan eenige vroegere Directie organiseerde zij kroegfeesten, waarop we dikwijls gelegenheid hadden de scheppingen van Beethoven, Mendelsohn, Haydn en Bach te bewonderen. Hoe dikwijls rigtten we onze schreden niet naar de kroeg, wanneer een of andere troep ons met zijn chansonnetten een vrolijken avond bezorgen zou, om niet te spreken van goochelaars en professours de billard, even zoovele aanleidingen tot een gezelligen avond! Kortom, de commissarissen en in de eerste plaats de heer Heuff, ze hebben allen aanspraak op onzen dank; — moge voortdurende en toenemende belangstelling der Leden hen aansporen op 't ingeslagen pad voort te gaan.

Terwijl het Muziekgezelschap Apollo jaren

achtereen met volle regt de tweede plaats onder de gezelschappen in ons corps bekleedde, vreezen we, en 't is met leedwezen dat wij het beken-
nen, dat het nu een treurige toekomst te ge-
moet gaat. Door loffelijke ambitie gedreven
willen de bestuursleden niet minder zijn dan
hunne voorgangers: zij getroosten zich aanzien-
lijke opofferingen om concerten te kunnen geven
even schitterend als in vroegere jaren toen het
aantal leden meer dan het dubbel bedroeg, en
de inkomsten toch nog ter naauwernood vol-
doende waren om de daartoe vereischte uitgaven
te dekken. Moet dat zoo voortgaan, niemand
zal in 't bestuur van Apollo zitting willen ne-
men, en 't gezelschap zal zijn roem overleven.
't Is onze wensch, dat het bestuur, op gevaar
af van zich veler ongenade op den hals te
halen, eindelijk besluiten moge om, hoe ongaarne
dan ook, Apollo's lier wat lager te stemmen,
dat is — 't hooge woord moet er uit — de
dames concerten voorloopig te doen vervallen.

Ook de toestand van Odin was dit jaar juist
niet florissant. De inkomsten lieten niet toe
een assault met bal te geven; wijsselijk begreep
de Directie ze beter te besteden tot verbetering
en aankoop van werktuigen. Moge veler ver-
langen naar eene nieuwe wet spoedig bevredigd
worden.

Van Diletto ed Arme kunnen we alleen constateren, dat het een President heeft; kieschheid heeft ons weerhouden naar 't ledental te informeren.

Het muziek-gezelschap Haydn is door eenige onzer meest tüchtige virtuozen weer opgericht. Klein in aantal, maar met ware liefde voor de muziek bezield, wisten ze tallooze moeilijkheden te overwinnen. Strekte de welwillende medewerking van meesters als Guise, Klerk, Boers Buziau en Botgorschek hun tot eere, een streelende voldoening moeten ze genoten hebben in de blijken van onverdeelde sympathie, hun bij herhaling door de leden der Societeit geschonken op die heerlijke avonden, waarop ze ons met zooveel talent op de meesterstukken van Duitschlands componisten vergastten. We twijfelen niet of Haydn gaat een schoone toekomst te gemoet.

Het Leesgezelschap Minerva geniet een ongekenden bloei: het ledental heeft het bij de wet bepaalde maximum bereikt. De wet is helaas vrij slecht, welligt is het daaraan toe te schrijven, dat het Bestuur er zich zoo weinig aan hield. De in 't vorige jaar opgerigte IJclub mistte door gebrek aan ijs tot nog toe haar doel; voor de leden hopen we dat Moeder Natuur hun ditmaal wat gunstiger zal zijn.

Aan het einde van de rij der tendenz-gezelschappen mogen we niet nalaten melding te

maken van het in den verloopenen winter opgerigte Studenten-Casino. Zij het ook dat we voor het verder bestaan dier vereeniging geen vasten waarborg hebben, de avond van den 2^{den} Februarij jl. geeft ons alle vrijmoedigheid om haar een eervolle plaats toe te kennen onder de in ons Corps bestaande gezelschappen.

Aan het hoofd der zoogenaamde Disputen stond sinds eenige jaren Vrije Studie. Wel heeft het door den veranderden stand van zaken eigenlijk zijn *raison d'être* verloren, maar het gewijzigde doel, dat in de laatste jaren het bestuur zich voor oogen gesteld heeft, regtvaardigt toch weer volkomen zijn bestaan. De bereidwilligheid, waarmede vele mannen van naam aan de uitnoodiging van het Bestuur gehoor gaven, en ons herhaalde malen op een even interessante als degelijke wijze door hunne voordragten bezighielden, kan door ons niet genoeg op prijs worden gesteld.

Biedt Vrije Studie tegenwoordig ons alzoo minder de gelegenheid aan om ons het spreken in 't publiek eigen te maken, de Debating-Club levert daarvoor een uitstekend aequivalent op. Onder het Eerepraesidium van Prof. de Bruijn Kops werden in den verloopenen winter op geregelde tijden en meestal met veel animo stellingen verdedigd en bestreden over de meest uiteenloopende onderwerpen. Mogt er bij volgende vergaderingen wat meer variatie zijn in

het personeel der opponenten, de belangstelling der Leden zou er ongetwijfeld door toenemen.

De Disputen O. K. W. en Theorie en Praktijk zijn beide in jongere handen overgegaan. Ofschoon er daardoor nog weinig omtrent hun toestand te melden valt, vertrouwen we toch dat door gelijktijdige beoefening van theorie en praktijk de Leden van beide gezelschappen de waarheid zullen ondervinden van de spreuk: Oefening Kweekt Wetenschap. — Beide Disputen zijn een bezoek overwaardig en tot eer der Leden kunnen we melden dat ze zeer gul zijn met hunne invitatiën.

De vergaderingen van het Dispuut H₃, geregeld om de 3 weken gehouden, worden zeer getrouw door de Leden bijgewoond. Het is hun ijverig streven om zoowel door het houden van voordragten als door wrijving van gedachten elkander zooveel mogelijk nuttig te zijn.

Van de gezelschappen Neerlandia en F. C. Q. D. kunnen we tot onze spijt niet veel melden. Het schijnt dat ze teren op hun ouden welverdienden roem.

De Leden van Gambrinus komen nog altijd van tijd tot tijd bij elkander en roemen hunne vergaderingen als zeer vrolijk en gezellig.

En nu, last not least, het dispuut Berzelius, meer bepaald aan de beoefening der Natuurwetenschappen gewijd. De vergaderingen worden

geregeld gehouden en verschaffen aan de Leden niet alleen aangename maar ook nuttige avonden.

Ons blijft nog over eene recensie te geven van de

COLLEGES

in 't afgelopen jaar aan de P. S. gegeven.

Mogen onze beschouwingen onpartijdig en naar waarheid zijn.

Ofschoon we het blijven betreuren dat de Hoogleeraar Lobatto niet meer dáár is om ons in de studie der hoogere Analyse voor te lichten, hebben we met genoegen gezien dat Prof. Baehr die moeilijke taak op zich genomen heeft. De degelijkheid en zuiver mathematische opvatting, die zijn andere colleges voortdurend kenmerkten, zullen ons naar we hopen, zooveel mogelijk het gemis van een man als Lobatto vergoeden.

Wilden we op de colleges van Prof. Cohen Stuart in Geodesie en Landmeten iets aanmerken, 't zou dit zijn, dat we niet kunnen zeggen dat ze *altijd* zeer goed zijn. Welligt werd Z. Hoog. Gel. van tijd tot tijd door drukke bezigheden verhinderd zich behoorlijk voor te bereiden.

De colleges van den Hoogleeraar van Goens in Beschr. Meetkunst en Theoretische Mecha-

nica zijn voor ons van zeer hooge waarde; de genialiteit waarmede hij ons de moeilijkste questiën duidelijk weet te maken, wekt telkenmale in hooge mate onze bewondering; jammer dat Z.HoogGel. het ons door zijne groote voortvarendheid dikwijls moeilijk maakt hem geregeld te volgen.

Prof. van den Berg is ons inziens volkomen voor zijne taak berekend; zijne lessen over Beschrijvende Meetkunst munten door groote duidelijkheid uit, even zoo die over Toegepaste Mechanica; met het oog op beide vakken zouden we gaarne Z.HoogGel. ernstig in overweging geven niet telkens op elementaire en bekende zaken terug te komen, maar meer bepaaldelijk de hoofdzaken in een helder licht te stellen en den daardoor gewonnen tijd aan toepassingen te besteden.

Tot ons leedwezen kunnen we niet met veel lof gewagen van de colleges van Prof. Burger. Z.HoogGel. houde het ons ten goede dat we vreezen, dat hij met zijn bekende bereidwilligheid en ijver een te zware taak op zich genomen heeft, en dat daardoor de qualiteit zijner colleges onder de quantiteit lijdt. Wat er ook van zij, dit schijnt een feit te zijn dat er in zijne wijze van doceren iets is wat zijne hoorders afschrikt, getuige de slechte opkomst op al zijne lessen.

Den Hoogleeraar Grinwis zijn we dankbaar

voor zijn cursus over toegepaste Natuurkunde. Overwon evenwel Z.HoogGel. wat meer zijne voorliefde voor mathematische beschouwingen, en bepaalde hij zich meer tot werkelijk bestaande toepassingen der Physica, dan eerst zouden zijne colleges practisch nut voor ons hebben.

Door een aangename voordragt weet Prof. Oudemans zijne hoorders zeer te boeijen; zijn welwillende omgang op 't Laboratorium wordt door zijne leerlingen zeer gewaardeerd; zijne lessen kunnen onder de beste aan de P. S. gerangschikt worden.

Het geven van onderwijs in de Mechanische Technologie is ongetwijfeld een zeer moeilijk werk door den ontzettenden omvang van dat vak. Niet genoeg kunnen we het daarom apprecieren dat die taak vervuld wordt door een man als Prof. Grothe, die zoo volkomen op de hoogte der industrie is. We kunnen evenwel niet nalaten Z.HoogGel onzen wensch kenbaar te maken, dat we in zijne voordragt wat meer dezelfde zaakrijkheid en beknoptheid mogten weervinden, waardoor ons inziens Z.HoogGel. „Handleiding” zoo zeer uitmunt.

Grooten lof verdient de helderheid, waarmede Prof. Lebret de voornaamste onderdeelen der Waterbouwkunde voordroeg. Met de meeste bescheidenheid zouden we Z.HoogGel. alleen deze opmerking willen maken, of het hier en

daar, waar een aangenomen Handleiding te veel te wenschen overlaat, niet beter zou zijn zich op die plaatsen geheel van haar los te maken.

Met ingenomenheid maken we melding van de bereidwilligheid, waarmede Z. HoogGel. vóór de komst van Prof. Henket de jongelui voortgeholpen heeft.

De eigenaardige aantrekkelijkheid der schoone Bouwkunst en hare geschiedenis, met de naar ons oordeel juiste opvatting daarvan door den Hoogleeraar Gugel, maakten dat zijne colleges zeer druk bezocht waren. We zijn Z. HoogGel. zeer erkentelijk voor zijne waarlijk schoone autografie

't Ligt in den aard der zaak dat we over Prof. Henket nog niet veel kunnen mededeelen; wat we tot nog toe van Z. HoogGel. hoorden, geeft ons grond om te verwachten dat we van zijne lessen over Waterbouwkunde zeer veel zullen kunnen profiteren, wat ons later in de praktijk te pas zal komen.

Het Administratief Regt werd dit jaar voor 't eerst gegeven door Prof. de Bruijn Kops. Tegenover de droogheid van het onderwerp stond een van veel onderzoek getuigende behandeling, waarvoor we Z. HoogGel. zeer erkentelijk zijn. Zij, die ook 't college over Staathuishoudkunde bijwoonden, bewonderden voortdurend de groote ambitie, waarmede Z. HoogGel. dat onderwerp behandelde.

De colleges in Mineralogie en de aanverwante vakken werden door den Hoogleeraar Vogelsang op een zoo uitstekende wijze gegeven, dat we 't niet anders zouden kunnen verlangen.

't Spijt ons dat we op de colleges van den Heer Levoir niet zeer kunnen roemen. Juist omdat zijne bekwaamheid in de Chemie zoo boven allen twijfel verheven is, betreuren wij het zeer dat zijne voordragt zoo onzamenhangend is, met dat ongelukkig gevolg, dat Z. Ed. zijne hoorders zeer weinig weet te voldoen. Met de meeste welwillendheid leidt Z. Ed. de practische oefeningen in 't Laboratorium.

De Heer Morre heeft vooral in den laatsten tijd zeer onze sympathie verworven: zijne voordragten munten uit door degelijkheid en practische opmerkingen.

De helaas vrij drooge colleges over Kennis van Werktuigen, dit jaar door den Heer Huet gegeven, getuigden ongetwijfeld van veel ijver en studie. We veroorlooven ons evenwel de vraag, waarom 't college over stoomwerktuigen niet gesplitst werd: voor aanstaande Werktuigk. Ing. was het bepaald niet voldoende, voor Technologen en Civ. Ing. veel te uitgebreid. Aan een algemeen overzicht hadden de laatsten ons inziens genoeg gehad.

De groote hulpvaardigheid en humaniteit van de Heeren Tetar van Elven, Lacomblé, Reu-

vekamp en de Vos bragten er voorzeker niet weinig toe bij dat hunne lessen zoo trouw bezocht werden. — De Heer Tetar zou vooral de mingevoorderden genoeg doen, wanneer Z. Ed. zijn tijd meer gelijk onder de aanwezige jongelui verdeelde.

Wat de Leeraren betreft, die nitsluitend den Voorbereidenden Cursus doceerden, de Heer Salverda gaf met zijn gewone helderheid en sierlijke voordragt een college over Plant- en Dierkunde, dat door ieder om 't zeerste wordt geroemd. Ofschoon zijn vertrek van hier betreurende, was 't ons aangenaam de voor Z. Ed. zoo vereerende benoeming tot Hoogleeraar te Groningen te vernemen.

De Heer Droogleever Fortuijn leerde ons de geheimen van het boekhouden: voorwaar een nuttig werk daar student ver van synoniem is met financier. Z. Ed. had van tijd tot tijd nog al met hospitanten te kampen.

Aangaande de overige colleges van den V. C. kunnen we hoofdzakelijk verwijzen naar 't geen boven omtrent de lessen der verschillende Professoren is meegedeeld. Hadden we aanmerkingen te maken, 't zou te vergeefs zijn: immers de V. C. is met den eersten Julij jl. opgeheven, en daarmede is als 't ware de brug weggespoeld die er lag tusschen de Delftsche Akademie en de Polytechnische School.

Ten slotte nog een kort woord over enkele der

INRIGTINGEN

aan de Polytechnische school verbonden, ons hierbij bepalende tot de Bibliotheek en de Modelzalen.

Wat de eerste betreft, we kunnen niet nalaten onze verwondering uit te drukken over de vreemde keus van uren, waarop zij voor ons openstaat. Waarom wordt er geen vaste Bibliothecaris benoemd, of om duidelijker te spreken: waarom hebben wij niet even als de Docenten het regt ook des voormiddags op alle uren de Bibliotheek te bezoeken? Ware dit het geval, ze zou vrij wat meer nut doen, wel te verstaan wanneer de boeken op hunne plaats en niet, zoo als nu, grootendeels op de studeerkamers der Professoren te vinden waren.

Men zegt dat onze Polytechnische School in 't bezit is van eene collectie fraaie modellen, grootendeels vervaardigd door den Heer Reuvekamp. Afgeschrikt door de groote moeilijkheden aan 't bezigtigen daarvan verbonden, heeft zeker 90 pCt. der jongelui nooit een voet gezet „in diesen heiligen Hallen,” waar ze te pronk staan. Bescheiden maar met den meesten aandrang meenen wij er op te moeten aandringen dat de toegang tot die zalen voortaan voor ons opensta. Het kapitaal, renteloos als het daar ligt, zou dan eerst interest afwerpen; hoe velen onzer zouden niet door het bezigtigen en naschetsen der modellen een veel helderder

blik in de inrigting van vele werktuigen als anderszins verkrijgen! Dit nut zou ons inziens ruimschoots opwegen tegen eventuele kleine beschadigingen. We hebben immers een modelmaker om ze te repareren.

Voor we eindigen, rust op ons nog de aangename pligt onzen dank te betuigen aan die Professoren en Docenten, welke ons herhaaldelijk in de gelegenheid hebben gesteld, door 't bezoeken van fabrieken enz. onze praktische kennis te vermeerderen.

.
 Zoo is dan dit het derde „Verslag” sinds de oprigting der Polytechnische School. Zijn de waarlijk fraaije illusiën die onze beide voorgangers zich maakten, reeds verwezentlijkt? Zijn we in de laatste 2 jaar vooruitgegaan? We durven het niet beweren, maar het tegendeel evenmin. De beschouwingen daarover zouden te individueel zijn, dan dat ze plaats konden vinden in een officieel Verslag als dit.

Wat er ook van zij, het is onze vaste overtuiging dat al onze Leeraren, en in 't bijzonder de Raad van Bestuur hunne beste krachten aanwenden om te maken dat onze Polytechnische School meer en meer aan hare zoo schoone bestemming beantwoordt.

En ons Corps met zijne vereenigingen en disputen: het bloeije en drage rijke vruchten! Wel heeft het een zwaren storm te verduren

gehad, wel zijn er vele takken die nog treuren om een afgevallen blad, maar de Winter is voorbij; jong en nog krachtig niettegenstaande de geleden verliezen heft het zijn kruin omhoog, door het gebladerte ruischt het lied der Vrijheid.

En straks, als de Zomer dáár is en de bloesems geworden zijn tot vruchten saprijk en schoon, dan zal het een eereplaats bekleeden onder zijne Gelijken — die Zomer hij dure lang!

De Redactie-Commissie.

MENGELWERK.

REHUEL LOBATTO.

De morgen van den 12ⁿ Februarij 1866 is aangebroken. Een vale nevel houdt het aardrijk dicht omhuld, geen liefelijke zonnestraal dringt tot ons door 't Is guur en koud; hevige windvlagen doen ons rillen, de bladerlooze boomen buigen zich angstig onder hun scepter. De takken knarsen en schuren tegen elkander, geen liefelijke toonen ruischen ons tegen, dissonant op dissonant treft slechts ons oor: de natuur zingt haar klaaglied: *Miserere! Miserere!*

We zijn op 't Kerkhof — de aanblik der zerken door geen enkel bloempje gedeckt is in treurige harmonie met de natuur. Een angstig gevoel houdt onze borst beklemd, een somber klokgelui dringt tot ons door, nu eens zachter,

dan weer harder, maar onophoudelijk en met onverbiddelijke volharding ons toeroepend: *Dood! Dood!*

Zie, daar nadert langzaam een stoet: een man wordt naar zijn laatste rustplaats gedragen — De lijkdienst neemt een aanvang: wederom dissonanten maar toch harmonie, wederom dat *Miserere!*

De Priester van den Allerhoogste heeft zijn werk volbragt: de natuur staakt haar klaaglied, de klokken zwijgen — een aandoenlijke stilte heerscht in 't rond.

Daar treedt een man vooruit: hij spreekt van Eer en Roem, van Wetenschap en Deugd; woorden van lof en dank voor hem wiens stoffelijk overschot daar ligt aan den rand der groeve komen hem over de lippen: ons hart zegt *amen* op die taal! En na hem spreekt er nog een en wederom een en telkens hooren we die woorden: Lof en Roem en Eer en Dank, Wetenschap en Deugd.

De laatste eer is bewezen, de laatste pligt jegens den Doode staat vervuld te worden.

Maar zie: Plotseling is de nevel opgetrokken, een heldere zonnestraal schiet

door de wolken heen en werpt een liefelijk licht op ons en onze omgeving: wederom ruischt daar een lied door de takken, maar nu niet meer somber en naar: een lied dat spreekt van Liefde en Eeuwig Leven, een „*Dood waar is uw prikkel!*”

Wie was hij, wiens lof daar verkondigd werd, wie, dat er zoovelen treurden aan zijn graf? Wie?

.

.

In de registers van den Burgerlijken Stand van Amsterdam staat opgeteekend, dat op den 6ⁿ Junij 1797 aldaar geboren is Rehuël, zoon van den Heer Isaäc Lobatto en vrouwe Rebekka da Costa.

De Vader stamde af uit een oud aanzienlijk Portugeesch geslacht, waarvan eenige leden, voor de vervolging der Inquisitie beducht, hun vaderland verlatende, zich eerst in Brazilië en later, in 1604, te Amsterdam hadden neergezet. De moeder was eene aanverwante van den beroemden Isaäc da Costa.

Rehuël Lobatto werd toen hij 7 jaar oud was door zijne ouders gezonden naar de school der Israëlitén, die toen onder de leiding van den Heer Colaço stond. Zijn onderwijzer had niet over hem te klagen; eene bijzondere bevattelijkheid vooral voor de cijferkunst, gevoegd bij een voorbeeldige vlijt, maakte dat hij al spoedig 's meesters lieveling was, iets wat hem natuurlijk nog meer tot leeren aanpoorde. Ongeveer elf jaar oud, trok hij de aandacht tot zich van den beroemden Mathematicus Litwack, die den aanleg voor wiskunde in den knaap ontdekkend, en zijn ijver opmerkend, niet aarzelde hem voort te helpen in zijne studiën en hem zoo tot verder onderzoek te brengen. Dat de jeugdige Lobatto van 's mans lessen een trouw en nuttig gebruik maakte, alleen het feit dat hij reeds op 12jarigen leeftijd deel uitmaakte van een Wiskundig Gezelschap, voor welks Lidmaatschap men anders 18 jaar oud moest zijn, levert al reeds een voldoende bewijs daarvoor op. Bij den eersten Wiskundigen wedstrijd behaalde Lobatto reeds den eersten prijs voor de oplossing van vraagstukken, en

nog vóór hij den ouderdom van 13 jaar bereikt had, was hem door den onderwijzer een gedeelte van diens taak opgedragen.

Gedurende 4 achtereenvolgende jaren bleef hij getrouw de lessen van den Heer Litwack bijwonen, en op zijn 15^e jaar begaf hij zich tot den Heer van Swinden, Hoogleeraar in de Wiskunde te Amsterdam, om onder diens leiding zijne studiën voort te zetten. Ook dáár onderscheidde hij zich al spoedig door zijn bijzonderen aanleg voor de Mathesis, zijne zeldzame talenten en grenzeloozen ijver. Vele oplossingen van moeilijke questiën werden door Prof. van Swinden in zijne werken opgenomen, en deze was het ook, die hem op de volgende hoogst vereerende wijze bij het Ministerie van Binnenlansche Zaken tot vervulling van eene betrekking bij den Waterstaat aanbeval:

«Je soussigné, Professeur de Mathématiques à Amsterdam, déclare de Mr. «Rehuël Lobatto s'est extrêmement appliqué aux sciences mathématiques; que «j'ai eu l'avantage de le compter au «nombre de mes auditeurs en 1812; qu'il

«a quatre fois remporté le prix dans une
 «société estimable, où l'on s'occupe à cul-
 «tiver cette branche de connaissances
 «humaines; que les liaisons plus particu-
 «lières que j'ai eu l'occasion de former
 «avec lui, m'ont mis en état d'apprécier
 «de plus près son génie pour les sciences
 «exactes, ses grands principes et ses rares
 «talents; qu'il serait à désirer qu'il pût
 «être employé dans une carrière où de
 «profondes connaissances de mathémati-
 «ques pures et de mathématiques appli-
 «quées sont requises, et mettent ceux
 «qui les possèdent en état de se rendre
 «véritablement utiles, surtout lorsque,
 «comme M. Lobatto, ils sont doués d'une
 «grande activité et possèdent un zèle qui
 «ne connaît pas de bornes.

Amsterdam,
 ce 26 Août 1816.

J. H. VAN SWINDEN."

't Was waarlijk niet te verwonderen, dat Lobatto na zulk eene aanbeveling weldra eene aanstelling kreeg als klerk bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, Afdeeling Waterstaat en Publieke Werken, eene betrekking die, ofschoon van ondergeschikten aard, hem in de gelegenheid stelde in zijn eigen onderhoud te voorzien

en met kracht zijne studiën voort te zetten.

Alzoo verbonden aan de bureaux der Hooge Regering, moest hij met deze om het andere jaar te 's Hage en te Brussel wonen, in welke laatste stad hij de later voor de Wetenschap zoo vruchtbare kennis-making met den beroemden Quertelet aanknoopte. 't Duurde zeer lang eer hij in den Ambtenaarsstand eenigzins opklom, want eerst in 1823 werd hij bevorderd tot Adjunct-commies.

In 1826 in 't huwelijk getreden, deed Lobatto weldra alle moeite om eene betere betrekking te verkrijgen, ten einde behoorlijk in de behoeften van zijn spoedig aangroeiend huisgezin te voorzien. Zoo dong hij onder anderen naar de betrekking van Leeraar in de Wiskunde te Antwerpen, later naar die van Lector aan de Koninklijke Militaire Academie, een en ander evenwel te vergeefs. Zijne beschermers hadden iets anders met hem voor, en spoedig ondervond hij dit door de benoeming tot Arrondissements-IJker te Rotterdam. Een jaar slechts nam hij die betrekking waar, toen de Koning hem tot een hooger

werkkring riep door hem aan te stellen tot Adviseur voor de zaken der Maten en Gewigten bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, en korten tijd daarna tot Inspecteur over het IJkwezen in ons Vaderland. Zeer vele diensten heeft Lobatto in die betrekkingen aan ons Vaderland bewezen, daar toch op zijn advies en onder zijne leiding door vele achter eenvolgende Koninklijke besluiten langzamerhand een geheele hervorming in het IJkwezen plaats greep.

In vereeniging met de Heeren Lipkens en Prof. Uijlenbroek werd hem in 1839 door onze Regering eene belangrijke zending naar Parijs opgedragen, ten doel hebbende de rectificatie van onzen Standaardmeter. 't Was op die reis, dat hij persoonlijk kennis maakte met Arago en andere Wiskundigen van Europeesche vermaardheid.

Nog verscheidene andere zaken van wetenschappelijken aard werden door ons Gouvernement aan Lobatto's oordeel onderworpen en aan zijne leiding toevertrouwd, en ter waardering van de uitstekende wijze, waarop hij zich telkenmale

van zijne taak kweet, benoemde de Koning hem in 1842 tot Ridder van de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

De Delftsche Academie werd opgericht, de heer Lipkens werd benoemd tot Directeur en in de eerste plaats droeg deze zijn hooggewaardeerden vriend Lobatto als Hoogleeraar in de Wiskunde aan die Instelling voor, welke voordragt onmiddelijk door de benoeming gevolgd werd. Zijn dagelijksche en zeer innige omgang met Lipkens maakte natuurlijk dat hij een overwegenden invloed op de organisatie en huishoudelijke samenstelling der Academie uitoefende — veel nut heeft hij daarmede gedaan Met hart en ziel vervulde hij de hem opgedragen taak; gedurende meer dan 20 jaren was hij het, die wat de Wiskunde betrof, de mannen vormde, wier namen thans met zoo veel eer genoemd worden, de mannen van wie er zoo velen nu leerstoelen bekleeden in het vak waarin de groote Lobatto hen heeft voorgelicht. Met een onverstoorbare kalmte waar hij met onwil of onverschilligheid, met een weergaloos geduld, waar hij met onverstand te kampen had, begaafd, trok hij

al zijne leerlingen tot zich, allen gevoelden zich ten naauwste aan hem verbonden — was het wonder, dat hij niet van hen konde scheiden, toen hem in 1847 het Hoogleeraarsambt in de Wiskunde aan de Utrechtsche Academie werd aangeboden.

De Delftsche Academie werd opgeheven, al de Hoogleeraren en Docenten werden onder dankbetuiging voor de bewezen diensten ontslagen, en wie onzer verheugde zich niet in de hulde aan den grijzen Priester der Wetenschap gebragt, toen we zijne benoeming vernamen tot Hoogleeraar-Honorair aan Neêrlands Polytechnische School.

Ofschoon nu niet meer ambtshalve verplicht geregeld college te geven, opende hij aanstonds met jeugdigen ijver een cursus over de Waarschijnlijkheidsrekening en de Integratie der Differentiaal vergelijkingen, op welke onderdeelen der Wiskunde hij zich altijd speciaal had toegelegd. Velen, waaronder Professoren en Docenten, volgden met groote belangstelling voortdurend zijne lessen, altijd waren die druk bezocht. Met een onnavolgbare helderheid wist hij ons de moeijelijkste en

meest ingewikkelde zaken duidelijk te maken — zijn geduld was onuitputtelijk.

.
.

Niet lang mogt de Polytechnische School roem op hem dragen, zijne dagen waren geteld.

Den 27sten Januarij van dit jaar had hij zich naar Amsterdam begeven om als naar gewoonte de vergadering der Koninklijke Academie van Wetenschappen bij te wonen. Tegen het einde der zitting gevoelde hij zich ongesteld, en dien zelfden avond nog in Delft teruggekeerd nam zijn toestand zulk een ongunstige wending, dat er geneeskundige hulp moest worden ingeroepen. De verschijnselen werden hoe langer zoo meer verontrustend, dagelijks werd zijn toestand erger, een gevaarlijke operatie mogt niet baten — in den avond van den 9^{en} Februarij blies hij kalm en gerust den laatsten adem uit.

De maatschappij verloor in hem een nuttig Lid; de Wetenschap een harer ijverigste dienaren; vele Genootschappen en Vereenigingen een hunner meest geachte Medewerkers, zijne talrijke vrienden

en vereeders een hooggeschatten vriend;
 zijne echtgenoot en zijn kroost een teer-
 beminden Man en Vader.

Een eenvoudige zerk dekt zijn graf,
 veelbeteekenend zijn de daarop gegrifte
 woorden :

ZIJN NAAM, ZIJN DEUGD LEEFT VOORT
 OP AARDE.

ZIJNER ZIELE HEIL,
 IN EEUWIGHEID!

AMEN!

S. v d L.

AAN HEINE.

Solchen Dichter von der Gnaden
Gottes nennen wir Genie.

HEIN .

'k Heb u lief mijn dierb're Zanger,
Jong Germanje's groote Bard,
Heinrich Heine, Dichterkoning,
'k Heb u lief met heel mijn hart!

Dichterkoning, wien de heil'ge
Poezij ten troon verhief,
Zanger van het »Buch der Lieder",
Innig, innig heb 'k u lief.

'k Heb u lief trots uw gebreken,
Uw cynismus en uw spot;
Zij ook uw geloof niet 't mijne,
En uw God ook niet mijn God.

Zanger der gekrenkte liefde
Met haar pijnlijk zielewee,
Met haar bitterheid en teerheid,
'k Voel en lijd uw smarten meê.

Geesselaar van menschendwaasheid,
Hekeldichter van den schijn,
Vaak doet gij mij schaterlagchen
Om den geest van uw venijn.

Twijf'laar aan geloof en liefde,
 Daar u zooveel grond ontviel, —
 Waar gij 't doet met ernst en eerbied,
 Vindt gij weêrklank in mijn ziel.

Ach! Waarom niet die gebleven,
 Die ge waart, gevierd, bemind?
 Waarom voor den last der grootheid
 Niet bestand, bedorven kind?

Waarom hebt gij haar begraven,
 Kuischer liefde reine smart?
 Koud cynismus en gemeenheid
 Dekt den grafsteen van uw hart.

Waarom twijfelzucht geweken
 Voor ontkenning van uw God,
 't Stof tot broeder aangenomen,
 't Reinste en heiligste bespot?

Waarom u in 't slijk gewenteld?
 Was dan dat uw heil'ge last?
 Dichter, gij, van Gods genade,
 Spreek! wat Daemon hield u vast?

Arme Heine! Dichterkoning!
 Jong Germanje's groote Bard!
 Zanger van het »Buch der Lieder"! —
 'k Heb u lief met heel mijn hart!

13 Jan. 1866.

J. C. VAN MARKEN, JR.

EEN HOOGSTGEWIGTIG STUK.

'k Heb een dwaas gebrek, lezers!

En dat is?

Bij alles te vragen: „Hoe komt dit?” „Wat is dat?” „Waarom is dit zóó en dat weêr zus?”

Dat zal u nu bepaald minder interesseren, en ik zou het ook niet wagen, u met mijn persoontje lastig te vallen, noch met de gebreken, waarmee ik behebt ben, als dit niet noodzakelijk was.

Nu gebeurde het eenige maanden geleden, — 't was op 't St.-Nicolaas-feest, — dat mij van den trein een pakje werd bezorgd.

„Dat is ook wat buitengewoons,” roept een ongeduldige

Nu ja, dat is het ook niet. Maar zoo als het meer gaat bij zulk een gelegenheid, waren de snuisterijen, — ik bedoel die uit het bewuste pakje — die best in een kleine ruimte hadden kunnen worden geborgen, in een enorme massa papier gewikkeld.

Ik had goed en wel uitgepakt, ijsselijk blij met de resultaten van mijn onderzoek, maar ook weêr ijsselijk wanhopend over den omboel, dien dat uitpakken veroorzaakt had, toen.... ik onder de papieren eenige velletjes ontdekte, allen met dezelfde hand beschreven, en waarvan de opeenvolgende paginering mij bewees, dat ik een stuk van een handschrift in mijn bezit had gekregen.

Daar begon mijn gebrek zich te vertoonen. Wat zou het wezen?

Misschien een dictaat op non-activiteit van een ex-docent aan de Delftsche Academie. 't Kon bij een komenijsman verzeild geraakt zijn, en — dat is zeker, 't zou nu dan eerst nut doen.

Misschien een onuitgegeven preek, — en mijn vingers verlangden al het produkt te verscheuren.

Misschien een ministerieele intime brief, bij ongeluk weggeraakt. Dan hem spoedig verscheurd, voor de een of andere schoft er later een conservatief-eerlijke streek meê uitvoert. Op 't oogenblik is daarvoor wel geen gevaar, maar wie weet hoe spoedig weêr?

Maar genoeg misschien. Ik zag de velletjes in en na eenige minuten zat ik zeer ingespannen te lezen wat gij straks onder uw oogen zult krijgen, lezers. 't Is naar mijn bescheiden meening uit een reisbeschrijving afkomstig, en 't bevat te veel wetenschappelijks

om het niet aan de vergetelheid te ontrukken. En daar nu vooral uit een bouwkundig oogpunt mijn dokumenten belangrijk zijn, aan welk tijdschrift zou ik liever de eer der openbaarmaking gunnen dan aan onzen Almanak, ontstaande uit den boezem van een corps, waarvan de leden in mindere of meerdere mate allen de bouwkunde beoefenen.

Gij zult het uwe redactie-commissie wel vergeven, student-lezers, dat zij voor ditmaal iets opnam in uw orgaan wat niet uit een studentenpen is gevloeid. Een gebrek had onze Almanak, hij was niet wetenschappelijk genoeg. Laat ons pogen dat te veranderen, en ontbreken ons de noodige gaven, welnu, stappen wij dan heen over de kleingeestige bepaling, dat alleen bijdragen van leden en oud-leden van ons corps worden aangenomen.

Doch genoeg hierover.

Het eerste velletje, waarmee ik u bekend zal maken (Pag. 111 van het handschrift), bevat eenige regelen, gewijd aan de zeden en gewoonten der inwoners van Boschwijk — waarschijnlijk een plaats door den schrijver bezocht, — en daarop volgt het bewuste stuk, wel is waar overgenomen voor het grootste deel uit de verslagen der zittingen van den Gemeenteraad te Boschwijk, maar met noten van den onbekende voorzien.

Om kort te gaan, zie hier.

VERSLAG van de Commissie, benoemd bij besluit van den 11 Jan. 1863, tot het doen eener enquête omtrent den toestand des Westertorens en de meerdere of mindere noodzakelijkheid van het aan denzelven aanbrengen van herstellingen. (*)

M. H. Door uwe Achtbare Vergadering benoemd tot het doen van een onderzoek omtrent den Westertoren, bieden wij UEd. Achtb. na een betrekkelijk kort tijdsverloop de volgende resultaten van dat onderzoek aan, met gedeeltelijke,

(*) De zaak was deze: De Westertoren had sedert jaren een aanmerkelijke neiging aan den dag gelegd zijn collega uit Pisa na te doen, tot grooten angst der geloovigen, die des Zondags onder de vleugelen der kerk, waarvan hij het sieraad uitmaakte, vergaderden.

Deze kerkgangers behoorden tot de groote secte der Dansers, van wier geloofsbelijdenis het voornaamste Artikel aldus luidde:

De Heer heeft een welbehagen in het dansen.
Dansende zullen wij Hem verheerlijken.

't Is vrij natuurlijk, dat een zoo aangename manier van God te dienen een menigte menschen nitlokte, de geloofsbelijdenis der Dansers aan te nemen, en even natuurlijk, dat deze weêr dadelijk van de zaligheid een monopolie maakten, den weg tot zaligheid voor zich in beslag namen, en met voetangels en klemmen belegden voor allen, die het niet met hen eens waren.

De andere hoofdafdeeling nu was van gevoelen, dat de Heer alleen gediend verkoos te worden door het zwaaijen met de armen en volstrekt niet door beenbe-

voor zoo ver noodige vermelding der wegen, die wij ingeslagen hebben om daartoe te komen.

wegingen; en hier nu in het minst niet willende beoordeelen, welk stelsel mij het verkieslijkst voorkomt, zoo had deze partij naar mijn bescheiden meening evenwel regt, zich zelve op den voorgrond te plaatsen, te gelooven dat zij alleen de waarheid had, en alle andersdenkenden te verachten, als de Dansende gemeente.

Ik schreef: «evenveel regt», en bedoel daarmee natuurlijk dat beide partijen niet het minste regt daartoe hadden.

Lang, zeer lang hadden de Dansers op allerlei wijzen en bij alle gelegenheden gewezen op het gevaar, dat zij liepen bij een eventuele omvalling van den toren, lang hadden zij aangedrongen in rekesten aan den Raad — daar de Westertoren aan de stad behoorde — op een zoo noodige herstelling, maar steeds te vergeefs.

De leden van den raad, waarvan de meerderheid uit Draaijers bestond, vroegen minder: zullen er ongelukken ontstaan voor menschen, zoo de toren omvalt, maar voornaamlijk: welke rigting zijn zij toegegaan, die het meest daarbij kunnen lijden; en het gevaar uit den aard der zaak het grootst zijnde voor de Dansers, drongen deze, als minderheid, steeds te vergeefs op herstelling aan.

Eindelijk zag men ook hierin vooruitgang, daar de raad besloot een commissie te benoemen, welke de gesteldheid des torens onderzoeken, en daarover den Raad een verslag aanbieden moest.

Die Commissie bestond uit drie der vurigste aanbidders van het Dansismus, die met bijzondere

Op de eerste onzer vergaderingen, gehouden om de zaak te entameren, de wegen te bepalen, die wij te nemen hadden, en de hulpmiddelen, die wij ons moesten aanschaffen, kwamen wij overeen, dat de rigtsnoer, bij onze handelingen door ons te volgen, zich liet uitdrukken in de volgende Artikelen.

ART. 1. Te zien, of ooit iets geheld heeft.

ART. 2. Te zien, of ooit een toren geheld heeft.

ART. 3. Te zien, of onze toren ooit is gaan hellen.

ART. 4. Te zien, of onze toren voortgaat te hellen.

ART. 5. Te zien, hoeveel hij reeds geheld is.

ART. 6. Te zien, of ongelukken te vreezen zijn bij een eventuele omvalling.

ART. 7. Te zien, hoe die ongelukken te vermijden zullen zijn.

Terwijl wij bovendien besloten den gemeentearchitect als adviserend lid in ons midden toe te laten, opdat deze ons zooveel mogelijk met zijn plaatselijke en wetenschappelijke kennis konde bijstaan.

naauwgezetheid zich van de hun opgedragen taak kweten, en na 13 maanden van aanhoudende onderzoekingen en 281 vergaderingen, zoowel op de plaats des gevaars als ten huize der leden, van bovenstaand verslag werden verlost.

Noot van den onbekende

Na gemelden architect van ons besluit kennis te hebben gegeven, zijn wij den 14ⁿ Jan. 1863 bij elkaar gekomen en hebben in die bijeenkomst het volgende als voldoende bewezen aangenomen.

1. Dat er genoeg gronden bestaan voor de onderstelling, dat sommige voorwerpen hellen.

2. Dat ook torens soms een hellenden stand aannemen; ons hierin refererende aan dien te Pisa. (*)

De mogelijkheid dus bestaande, hebben wij ons op den toren begeven, om te zien of deze nog den vertikalen stand had behouden, dien wij mogen aannemen, dat hij oorspronkelijk gehad heeft, daar in hierop betrekking hebbende archieven geen grond gevonden wordt voor het vermoeden, dat onze Wester-toren in hellenden stand is gebouwd.

En M. H. het bleek te zijn zooals Uw Achtbare vergadering met buitengewone scherpzinnigheid had gegist: de toren is scheef en week den 20ⁿ Maart 1863 ongeveer 3 graden uit den vertikalen stand.

Wanneer dus de toren helt en vroeger eens regtopstaande gebouwd is, dan mogen wij Art. 3: „is onze toren ooit gaan hellen”, met „ja”

(*) Deze werd gebouwd, zooals hij nog is, en bewijst dus niets voor Art. 2.

beantwoorden, zonder in het minst nader te kunnen bepalen wanneer dit een aanvang heeft genomen.

Ook het 4^e Art., of dat hellen nog steeds voortduurt, hebben wij bevestigend kunnen beantwoorden, daar in de hierop betrekking hebbende dokumenten van het archief, door ons het volgende werd gevonden:

„Ook werd ontdekt, dat de westertoren 2 graden uit den vertikalen stand wijkt.”

Dit dateert van 1816 en 't blijkt dus dat van 1816 tot 1863 de afwijking met één graad vermeerderd is.

Wij wijzen er UEd. Achtb. wel op, dat die archieven dus bewijzen, dat onze resultaten, wat de vorige Artikelen betreft, kunnen gerekend worden goed te zijn.

Art. 5 beantwoordden wij sub art. 3 reeds met 3 graden.

Zoo ver gevorderd zijnde M. H. wilden wij juist al onze aandacht bepalen bij Art. 6 en 7, toen... het adviserend lid, de architect, ons een hernieuwd blijk gaf van zijn veelomvattende kennis en van de hoogte, waarop hij op bouwkundig gebied staat.

Mogten ook door zijne opmerkingen, welker juistheid wij allen moesten erkennen, onze vroegere bijeenkomsten blijken geheel van nut ontbloot te zijn, wij betreuren dit niet daar wij aanmerkelijk nader tot ons doel kwamen.

Gemelde architect namelijk overtuigde ons, dat niemand zich behoefde ongerust te maken, daar de toren volgens onderzoekingen 50 jaren noodig gehad hebbende om 1 graad af te wijken, dus nog ongeveer $(90-3) \times 50 = 4350$ jaren noodig zal hebben, voor hij geheel zal omliggen.

Wij oordeelen het dus niet noodzakelijk nu reeds kosten te maken, om een ongeluk te voorkomen dat eerst over 4000 jaren een later geslacht kan treffen en wij zouden dus als ons gevoelen den raad voorstellen, *de zaak van den Westertoren te laten, zooals zij is.*

Dankzeggende voor het genoten vertrouwen, rekenen wij onze taak afgedaan.

De commissie enz.

H. KNIJP, *Pres*

P. v. PIGGELEN, *Secr.*

L. C. v. ZETTEN.

De Burgemeester. Namens de vergadering breng ik der Commissie mijnen dank voor den ijver, waarmee zij hare taak heeft volvoerd; ik meen uit aller naam te spreken, als ik verklaar, dat het rapport door haar ingezonden ons heeft doen zien, dat de zaak van den Westertoren in geen betere handen had kunnen worden gesteld. Ik stel de leden in de gelegenheid, voor wij tot de stemming over het voorstel der commissie overgaan, daarover van gedachten te wisselen.

De heer Hamerius. M. de Voorzitter, ik moet de commissie ook voor mijn privé rekening mijnen dank betuigen voor de echt wetenschappelijke wijze, waarop zij hare taak vervuld heeft. — Ik zal waarschijnlijk mijne stem aan het voorstel in kwestie geven. — Echter zou het mij aangenaam zijn, zoo ik eenige inlichtingen kon krijgen over de graden, waarvan het rapport spreekt. Zijn dat Fahrenheitsche graden?

De Pres. der Commissie, de Hr. Knijp. De Commissie heeft de uitdrukking: „*de toren helt drie graden*” uit den mond des architectes opgevangen en zich verder er niet over bekommerd, welke graden bedoeld worden. Waarschijnlijk is de gissing van den Heer Hamerius, dat het Fahrenheitsche graden zijn, juist.

De Hr. Hamerius. Ik dank den president voor de inlichtingen en zal vóór het voorstel der Commissie stemmen.

De Heer Kwezel ()*

M de V., is er iets, dat mij getroffen, ja geërgerd heeft bij het aanhooren van het verslag der Commissie, dan is het de verregaande onverschilligheid omtrent de punten der Godsdienst, die er in doorstraalt.

De heer Hamerius heeft de Commissie geprezen om de wetenschappelijke wijze, waarop zij haar taak heeft voleindigd: ik voor mij noem

(*) Een vurig Danser.

die wetenschap een werk des duivels. — 't Is de geest dezer eeuw, God aan banden te leggen, Zijn Almagt te loochenen, en ik kan mij zeer goed voorstellen, dat menschen die den Heer door beenbewegingen willen dienen, en de eerste punten van het *ware* geloof prijs geven, zich door dien geest laten meêslepen en ook verder gaan op het pad der duisternis.

De Voorzitter en alle Dansers. Mijnheer!!!

De Heer Kwezel. Als ik mag voortgaan, M. de V. moet ik opmerken dat de commissie geheel heeft vergeten, dat God even goed als hij den toren in 50 jaren één graad heeft doen hellen, dit in één dag, één uur, ja, in één seconde had kunnen doen en Hij het ook in Zijne hand heeft dien toren te doen omstorten.

Hij heeft het echter in *onze* hand gegeven, het kwaad, dat hij noodzakelijk voor ons acht, zooveel mogelijk te voorkomen, en ik moet dus bepaald stemmen tegen het voorstel der Commissie en dring op dadelijke herstelling van den toren aan.

De Heer Knap. (*) M. de V., in de verste verte geen nut ziende in beschouwingen over iets, waarvan niemand met zekerheid iets weet, welke beschouwingen den grondslag uitmaakten der rede van den geachten vorigen spreker, wil ik niet op zijne manier voortgaan.

(*) Een ongeloofige.

Ik meen op het verslag der Commissie aan te moeten merken, dat daarin doorstraalt een volkomen onbekendheid met de grondbeginselen der Natuurkunde.

De Dansers. O!!!

De Heer Knap. De leer van het zwaartepunt....

Allen. O!!!

Groote hilariteit.

De Heer Knap. Ik zeg: de leer van het.....

De Voorzitter. Ik stel der vergadering voor, tot de stemming over te gaan. Ik reken de zaak genoeg toegelicht, dat de leden hunne stem kunnen uitbrengen.

Aldus besloten. Uit de stemming blijkt, dat aangenomen is het voorstel der Commissie: *de zaak van den Westertoren te laten, zooals zij is.*

Tot zoover, lezers, het dokument. Het zal u zeker, evenals mij voorkomen, dat er veel uit te leeren valt

Ongelukkig weet ik niet van wien ik het pakje ontvangen heb en kan dus geen nadere inlichtingen krijgen. Daarom vraag ik aan allen, die er iets van weten: „waar ligt Boschwijk?” Antwoord hierop is de eenige belooning die ik voor mijne moeite verlang. Men kan het inzenden op de Groote Markt te Delft bij den Heer

Aug. 1866.

NOBODY.

1ste KROEGFEEST.

Komt met muziek op onze kroeg,
 Gij leden pas ontgroend,
 Studenten reiken u de hand,
 Gij zijt met hen verzoend.

Muziek — een toast en weer een toast,
 Een lied en een fanfaar;
 Zoo zijn wij voor dees avond weer
 Met ons programma klaar.

Men ledigt 't glas eens op het Corps,
 Eens op de Societeit,
 En spreekt dan van Studentikoos
 En van fideliteit.

Men drinkt zelfs op een president
 Sinds lang reeds hier van daan,
 En lacht om ieder flauwiteit
 Door 'n oud student gedaan.

Men drinkt dan op den president,
 Der groote rijpartij;
 Op and're leden van 't bestuur
 En op stoelvast er bij.

Dan op den langen duur van 't feest
 En de gezelligheid,
 Trekt lijntjes met zijn regter buur,
 Drinkt op de mooiste meid.

Men spreekt van ploert en van ploertin,
 Van kastjes en van kast,
 Van sjouwers, joolen, en getapt,
 Van beeren tot zijn last.

Men windt zich op en springt en danst,
 Zingt 't lied van deze eeuw;
 Valt dan naast buurmans zetel neêr,
 Zoo dronken als een meeuw.

Hij die zoo'n avond heel veel schreeuwt,
 Veel groote woorden kent,
 Veel drinkt, is bij den nieuweling
 Vooreerst de beste vent.

NESSIHT.

IDEËN.

Dwalen is menschelijk.

Dat was het idëe van velen vóór mij,

Het is ook het mijne.

Gij, die u Christen noemt, omdat gij in de christelijke kerk zijt opgenomen, doch Christus niet navolgt — zijt gij Christen?

Maar ook gij, die een vrijdenker meent te zijn, omdat gij de traditiën uwer jeugd verwerpt, en uw naasten huichelaars noemt, in plaats van ze vóór te gaan volgens úwe denkwijze — zijt gij vrijdenker?

Een niet-denker kan geen vrijdenker zijn.

Gij, niet geloovige, zijt daarom geen *Athëist*:
Uw vertrouwen is in den geest van het goede,

de geest van de kracht, de waarheid, de poesie;
uw magtspreuk is liefde! Die geest kan God zijn.

Niets is *absoluut alléén* bestaanbaar. Dus ook
God niet. Waaruit volgt: Niets is geschapen.
Wat *is*, bestond! Waaruit verder is af te leiden:
wat *is*, is onsterfelijk.

Gelooven en doen is twee. Men vraagt de
verhouding? = ∞

Gelooven en weten is ook twee. En de ver-
houding van deze?

Wie is konsekwent? Dat is: Wie volgt den
geest der eeuwen?

Een wandelaar ontmoette een boer, bijna
bezwijkende door het dragen van een zwaren zak
meel; hij kreeg medelijden met hem, en sprong
hem op de schouders, terwijl hij zich plaatste
tuschen den boer en zijn meelzak. — „Zie zoo”
zei hij, „wees nu vrolijk, ge ziet, thans draag
ik den last!

Dit verhaal deed mij denken aan den rijke,

die een uitgehongerden evenmensch een bijbel gaf, met de woorden: „Dat zal u uw leed helpen dragen,” als pikante saus bij zoo'n kostelijk gerecht.

Hebt uwe medemenschen lief! Dan zult gij niet te rijk zijn aan wereldsche goederen.

Wees rijk in liefde!

Denk niet aan het: „Wat gij den arme geeft, leent gij den Heere.” Geef niet om terug te ontvangen.

Geef om gelukkig te maken. — En zelf zult gij gelukkig zijn.

Dus is rijkdom ongeoorloofd?

De mensch ademt zuurstof in, en zet die om in koolzuur. De planten behoeven zooveel zuurstof niet. Zij voeden zich met koolzuur. Zij voeden zich met die koolzuur, welke de mensch uitademt, en waarin het den mensch onmogelijk zou zijn te leven.

De planten zijn dus dáár, om den mensch te doen leven. — En omgekeerd.

Zoo ook gij, leden van de groote maatschappij. Geniet wat gij noodig hebt.

Gij, die u geplaatst vindt in een rijkere omgeving, voldoe aan de behoeften, welke die omgeving u oplegt. Voldoe ze dáárom, om in *uwen*

stand nuttig te kunnen zijn. Dat is uwe bestemming.

Maar wat ge te veel hebt, geef het uwen behoeftigen medemensch. *Hij* heeft niet zooveel noodig als *gij*, om in *zijn* stand nuttig werkzaam te zijn.

Voldoe met *uwen* overvloed *zijne* behoeften. Dat *te veel* zou u schaden. — — Hem helpt het.

EEN STAF.

„'t Geloof is mij een staf,“

Jawel, moderne man!

Gij kerft dien staf te veel

Denk dat hij breken kan;

Of liever kerf maar voort,

Als hij voor 't snijden zwicht,

Is 't loopen zonder staf

U zeker even ligt.

22 Aug. 1866.

D.

UITTREKSEL UIT DE PAPIEREN VAN EEN KRANKZINNIG OUD-STUDENT.

Tous les genres sont bons,
Hors le genre ennuyeux.

DE DROOM, OF KLAAS PRUL EN ZIJNE PROFESSOREN.

Ik droomde, dat ik een stukje moest schrijven voor den Almanak. In drie maanden had ik geen college getapt; toch had ik zeer druk gewerkt. Mijn voornaamste bezigheid had zelfs bestaan in het zetten van punten en het trekken van lijntjes. (Waarde lezer, dit is niet waar, maar ik zet het hier, omdat het zoo aardig is, wat gaat het u dan aan, of het waar is?) In drie maanden dan had ik geen college getapt. Zulk een schandaal mogt in Delft niet langer voortduren, daarom werd de Raad van bestuur belegd. „Gij moet weder aan het werken gewennen,” zeide een der professoren, die werken en college-loopen voor hetzelfde hield. Kortom, men veroordeelde mij tot het schrijven van een stukje, op straffe des doods. Dit vonnis was wel tegen alle regt en wet, maar in mijn geval sprak de billijkheid zoo luid, dat geen enkel mensch op

den aardbodem tegen het besluit zou kunnen opkomen.

Ik had mij tot den Senaat gewend, om de ondersteuning van de jongelui te verkrijgen tegenover zulke onwettige en mijns inziens ook onbillijke handelingen; maar met algemeene stemmen werd de volgende motie aangenomen:

„Het vonnis is hoogst billijk en regtvaardig en draagt volkomen de goedkeuring der jongelui weg.”

Een stukje schrijven of de dood! Zoo was het en zoo bleef het.

„Ik zou u nu toch wel in overweging willen geven, mijnheer Prul, behoudens alle lust, die u er soms onvoorziens in mocht hebben uw hoofd te verliezen, om er maar toe te besluiten tot het schrijven van een stukje over te gaan. Me dunkt, onverhoopte bezwaren, die zich bij u soms mogten voordoen, zouden met een weinig goeden wil toch wel te overkomen zijn. Niet dat ik eenigzins op uw besluit zoude willen influenceren, het is slechts een goede raad, die, hoop ik, door u niet zal worden ten kwade geduid.” Zoo zeide professor A. tegen me.

„Een aardig machientje, aardig machientje” zei professor B., terwijl hij de bijl der guilotine, (die NB. reeds aanwezig was), klapperen liet, tot er me een koude rilling van over 't lijf liep. „Een aardig machientje,” en meteen trok hij me bij mijn mouw naar het akelig

moordtuig, en wees me op de klapperende bijl: „Een aardig machientje,” maar — hij drukte krampachtig mijn arm — „maar, maar, maar, maar, praktisch is het niet, vooral voorzichtig te behandelen, liefst niet meê in aanraking komen,” en steeds op een veer drukkende, liet hij de bijl alweder klapperen, tot ik mij verbeeldde er reeds onder te liggen en mij elk oogenblik voorstelde God te gaan zien, zittende op een hoogen troon, met zeven gesloten boeken en zeven engelen bij zich, . . . die mij misschien zevenmaal vervloeken en aan zeven duivelen overleveren zouden, welke mij door zeven gloeiende ovens in het eeuwige vuur zouden voeren?? en ik van schrik zou ontwaakt zijn — ware mijn schrik niet al te groot geweest, toen ik professor C. voor mij zag staan, wiens college ik bijna nooit bezocht had.

Die schrik moet verbazend geweest zijn, want toen ik wakker werd herinnerde ik mij van de geheele historie niets meer, dan een professorale bril, waar achter twee vuurschietende oogen; slechts geloof ik, dat ik dien nacht heb geslaapwandeld of slaapgewandeld, want toen ik rondkeek lagen op mijn tafel eenige verzen met mijn eigen hand geschreven.

Mogt iemand anders ze hebben gedicht, zoo zal hij me met de mededeeling zeer verplichten, hoewel ik niet verwacht, dat zoo'n tweede Prul op de aarde bestaat.

Eerste lezer, (verontwaardigd over mijn zonderlinge droom, insinuerende), „à propos moet dat geen kleine *p* zijn?”

Tweede lezer. „Wees bedaard kerel, daar kan een duel van komen, jij, huisvader met zeven kinderen.”

Schrijver. „Uwes heeft zeven kinderen?”

„Juist zoo!”

„Zorg dat je er nog zeven bij krijgt, dan spreken we elkaar nader.”

Van de overige lezers heeft n°. 3 het boek vol verontwaardiging weggeworpen, en zit te lezen in Josua VI : 17—26 om zijne ziel ook een kansje te geven.

N°. 4 schijnt nog te lezen, maar zijne gedachten worden afgeleid door zijn neus, waarmee hij het zeer druk heeft.

N°. 5 heeft het stukje reeds uit.

N°. 6—10 bestaan niet.

Ziet nu n°. 1 en n°. 2, gij die mij nog trouw zijt gebleven, ziet wat ik vond op mijn schrijftafel. N°. 1, uwe verontwaardiging durf ik niet afwachten, en daarom zeg ik u in vertrouwen dat ik straks zelf deze versjes zal afkeuren.

I.

DRINKLIED.

Als onder 't klinken der bokalen
Slechts dwaasheid onze tong bestuurt,

Vaak tintelt ons dan elke zenuw
Van kort, maar onvermengd genot.

Dan suist het bloed ons door de ad'ren,
Dan duizelt 't hoofd van overmoed,
Dan zoekt de ziel zich te ontlasten
Door woeste daad of dond'rend lied.

Vaak smelten we ook weg in weemoed,
Een weemoed schooner dan de vreugd:
't Verstand weêrhoudt niet meer ons harte,
En onze zielen meng'len zich.

Dan vloeit de wijn niet meer bij stroomen;
Dan dav'ren onze liederen niet;
Dan slapen onze ploerten rustig,
Maar in ons harte ruischt een lied.

II.

WELTSCHMERZ LIED.

Ik zie ze, een kind nog, daar dart'len;
Hoe fier hief ze 't hoofdje niet op,
Hoe golfdén haar goudgele lokken,
Hoe flonkerde 't donkerblauw oog!

Ik zie nog als jonkvrouw ze peinzen,
Hoe smachtend en zielvol haar blik;
Hoe diep was het blaauw harer oogen,
Hoe zacht en melodisch haar stem!

Als hoer, o God! hoord' ik ze lagchen!
Ze was even lief nog en schoon,

Als toen ik, een knaap nog, de toekomst
Me droomde, verbonden aan haar.

Gij vromen, gij braven, kom vloek ze,
En gij, die door nietigheid stond,
Kom vloek ze, gij stumperts, gij laauwen,
Ellendigen, gij zonder hart!

Ik zag ze toen langzaam verkwijnen:
Het oog, eens zoo helder, werd dof,
Haar wang, eens zoo frisch, vaal van fletschheid,
Uit ligchaam en geest week de kracht.

Gij vromen, die zoo ras haar vloektet,
Kom, ziet, dat hebt gij ook gedaan,
Hoe, stoot ge met hoon ze niet van u,
Ook 't meiske dat éénmaal slechts viel!

Hoe, dwingt ge ze dan niet te dalen,
Te dalen door 't wigt van uw smaad?
Kom, red dan, kom troost dan, maar vloek niet,
Beklaag dan, veroordeel toch niet!

III.

AAN EEN PROFESSOR, IN 'T LAND DER TONNEN
HOL, MAAR VOLGENS MIJ IN 'T SOMMETJES
MAKEN EEN BOL.

Wanneer het lot u roept tot spreken,
Tot leeren wat de wijsheid u onthulde,
Zoo aarzel niet, beproef het, spreek!

Maar, zoo ge ziet, dat niet de wijsheid,
 Maar dwaasheid uwe tong bestuurt,
 En dat de adem uwer lippen wel tot onze ooren dringt,
 Maar zielloos ons slechts soezen, slapen doet,
 Wanneer uw geest, op 't bord in 't witzich schild'rend,
 In plaats van theoretisch denken, praktisch grijpen,
 Ons cijfers slechts op cijfers staap'len doet;
 Zoo werp dan van u 't krijt, dat krassend u beschimpt,
 Dat elken dag 't verstand verstompt van die het volgen,
 Dat elken dag ons went aan cijfers zonder zin,
 Aan kleinigheden, die geen grootsch geheel ons toov'ren
 Voor 't zieloog, dat naar waarheid smacht, zoo zwijg!

Ik las deze versjes bedaard over.

„Klaas Prul,” riep ik uit — mijne alleen-
 spraken houd ik gewoonlijk in 't Duitsch, omdat
 anders iemand ze zou kunnen hooren en be-
 grijpen; ze hardop te houden, daarmede ben ik
 begonnen, sedert ik lid ben geworden eener
 rederijderskamer. Deze oefening in het decla-
 meren kan ik wel aanbevelen. — „Klaas Prul
 bist du das? Ist das dein Werk? — Bij de
 eerste zin wees ik op de gedichten, bij de
 tweede op mijn voorhoofd. — Spoedig mijne ver-
 gissing bemerkende, begon ik op nieuw: „Klaas
 Prul, ist das dein Werk? — en ik wees op mijn
 voorhoofd. — Bist du das? — en ik wees op de
 gedichten. — „Verrätherischer, nichtswürdiger
 Geist, und das sind deine Gedanken! — Steh
 nur, Steh! Wälze die teuflischen Augen ingrim-
 mend im Kopfe herum Das darfst du ganz wohl

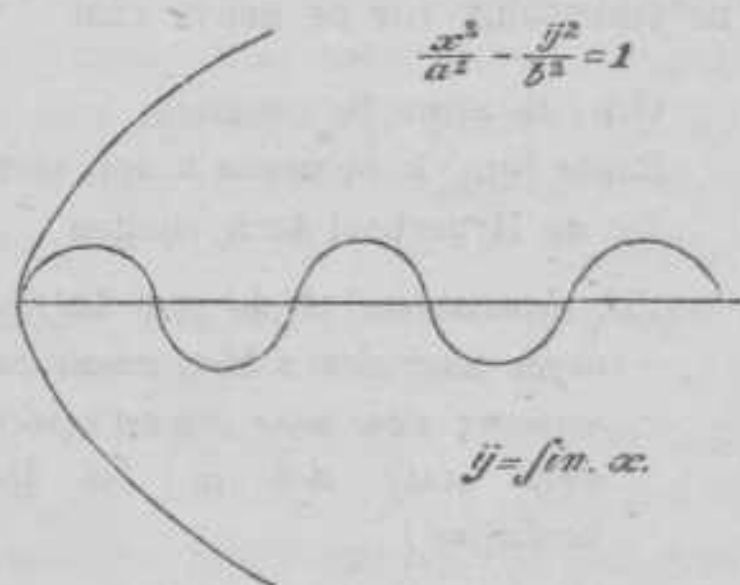
thun, nun du so etwas geschrieben, sei's im Traume. Bösen Geistern bist du übergeben, und wenn du's drücken laszt, auch der richtenden Menschheit! Und deinen besseren Theil, den muszt du wohl durch abgeschmackte Sentenzen in Schlaf gewiegt, und das wachsende Jammer verborgen haben, und du willst ihm hülflos verderben! Klaas Prul, Hund! Abscheuliches Unthier!" — Want ziet, ik heb een grooten afkeer van zulke liederen, die opwekkingen zijn tot dronkenschap, tot woestheid, tot onfatsoenlijkheid, tot domme daden, waardoor men zich de wereld, die men toch zoo noodig heeft, maar tegen maakt. Neen, zoo iets zou van Klaas Prul niet gedrukt worden. Daarop nam ik een theatrale houding aan, en stond op het punt ze door midden te scheuren, toen eensklaps een stem in mijn binnenste tot me zeide: „Klaas, Klaas! Wat ben jij voor een kerel! Zal jij je oude schoenen weg gooijen, voor je nieuwe hebt? In den Almanak moet je wat schrijven, want waarom zou anders de lieve God je van nacht dien droom hebben toegezonden. De *Hij*, die altijd met een hoofdletter geschreven wordt, doet toch niets zonder doel, „niets voor niets," zeggen de Yankees. Verscheur die rijmpjes maar niet, voor je wat beters hebt, versta je."

„Goede of kwade geest," riep ik uit, „Zoo je goed zijt, heb je gelijk; zoo je kwaad zijt, ongelijk; maar in elk geval kan het nooit

kwaad, dat ik probeer iets onschuldigs te schrijven, voor ik de versjes verscheur!

Moest het echter iets onschuldigs zijn, zoo moest het iets onbeteekenends zijn, begreep ik, daar ik anders mijn booze geest te veel gelegenheid zou geven zijn vergif ongemerkt in mijne pen over te storten. Wat is nu echter onschuldiger en onbeteekenender dan een fabeltje, waarin dieren sprekend optreden. Hieraan zou ik dus mijne krachten kunnen beproeven. Maar ach! gij, Gellert, mijn lievelingsdichter, en gij, Lafontaine, en gij, andere fabeldichters, wat hebt ge dit genre reeds uitgeput! Zouden, zoo vroeg ik me af, alle mogelijke combinatiën van dieren en dierenkarakters niet reeds gemaakt zijn? en werkelijk, dit geloofde ik. — Later leerde mij de combinatie- en permutatierekening, dat dit bezwaarlijk zoo zijn kon. — Maar ziet, een heerlijk idée schoot me daar te binnen, een allerheerlijkst idée: ik kon wel meetkundige lijnen en punten laten spreken en moraliseren. Is, zoo dacht ik, de hyperbool, die zich meer en meer naar zijn asymptoot voegt, maar ze nooit bereikt, niet het beeld van den naar volmaking strevenden mensch? — ten minste volgens de theorie, die leert, dat we achtereenvolgens op de verschillende sterren zullen komen te wonen — à propos, ik begrijp maar niet, hoe aanhangers van die theorie sterrekundigen kunnen worden; waarom schorten ze hun on-

geduld niet op tot ze op de sterren zijn gearriveerd? (Opmerking van een alias, die geestig wil zijn.) — Of is welligt de spiraal, die in kleinere en kleinere kringen om een punt draait, maar nooit in dat punt komt, een beter beeld? Is de sinussoïde, die telkens zijne as snijdt, niet het beeld van den door de kluisters der liefde gebonden echtgenoot, die zijne wederhelft, deze as, nooit voor lang verlaten mag; en de hyperbool, die dadelijk zich van die lijn, onderstellen we, zijne hoofdas. met snelheid verwijdert, niet de eierzuchtige jongeling, die, de liefde versmadende, de wereld doorreist, en nergens rust vindt? Welnu, dit laatste idee is in 't volgende versje beligchaamd.

DE HYPERBOOL TOT ZICH ZELVEN.

Vooruit nu gestoven,
 In 's blaue hinein!
 Steeds sneller en sneller,
 Vooruit nu, vooruit!

Steeds nieuwe gewesten
 Doorvlogen, doorkliefd!
 Kom, ras nu ontvloten
 Wat dierbaar me was!

Kom, ook aan de armen
 Ontsneld van mijn lief,
 De linea recta,
 Die 't meest ik bemin!

*(Hier brenge de declamateur eenige
 verteedering in zijne stem.)*

Alléén dan, alléén dan!
 Vooruit nu, vooruit!
 Dat niets me belemm're,
 Vooruit nu, vooruit!

DE SINUSSOÏDE TOT DE REGTE LIJN.

Och, ik arme Sinussoïde,
 Regte lijn, 'k beminde u zoo teer.
 Zie de Hyperbool toch vliegen,

*(De declamateur kijke met half gesloten
 oogen naar den zolder, zooals men doet,
 wanneer men naar een verwijderd voor-
 werp ziet, dat in het hemelruim
 verdwijnt.)*

Zie hem klimmen op het pad der eer.

Zie hem vol van moed daar snellen
 Voorwaarts steeds door 't grensloos wereldruim;
 Maar ik arme Sinussoïde
 Kan u niet verlaten, regte lijn.

Onverbid'lijk dwingt me 't noodlot,
 Ben 'k vol vuur pas van u weggesneld,
 IJlings tot u weer te keeren,
 Lieve, lieve linea recta mijn!

(De stem smore hier in kokrodilletranen.)

DE REGTE LIJN.

Hoor Sin, hoor man, dat vind ik toch niet aardig,
 Ook 't huis'lijk leven kan ons vreugde biën,
 Snelt ook Hyperbel in Fortuna's armen,
 Alleen en eenzaam volgt hij zijne baan.

Maar steeds op nieuw ontmoeten wij elkander;
 Altijd is dat genot, zoo groot, ons nieuw;
 Moog hyper's kop van eerezucht suizebollen,
 De liefde, Sin, verschaft steeds waar geluk.

DE SINUSSOÏDE.

Neen, Hyperbool, 'k benijd u thans niet meer;
 Laat mij hier even kort en bondig zeggen,
 Dat Eerezucht, anders niet, uw naam is Hyperbool.
 Ik leef voortaan tevreden met mijn lot:
 Mijn hartedief, de steelster mijner ziele,
 In 't voortbestaan oneindig maal te ontmoeten.

Maar, dacht ik, na de figuur en het versje
 nog eens goed beschouwd te hebben, als men
 hierin maar geene hatelijkheden ziet op professor
 D., die in plaats van met zijn college vooruit
 te gaan, er integendeel behagen in schept tel-
 kens op hetzelfde onderwerp terug te komen,

een onderwerp, dat men zoude denken uit een leerboek der Land- en Volkenkunde genomen te zijn, namelijk: *Over de konsten en praktijken in de Algebra gebruickelijk.*

Daar ik nu een verbazenden afkeer van hatelijkheden heb, zoo liet ik natuurlijk dit onderwerp varen.

Zoodra ik dit besluit genomen had, kwam mijn kwade geest dadelijk met een stapel onderwerpen aandragen, juist geschikt om er ongemerkt zijn venijn in te destilleren.

Zoo raadde hij mij, eens een woordje te spreken over de onbillijkheden en dwaasheden, die in mijn tijd de Polytechnische School ontsierden.

Ik zou volgens hem kunnen spreken over de onbillijkheid en misplaatste gestrengheid der overgangsbepalingen; maar vooral raadde mijn booze geest me aan, de uitsluitend schriftelijke examens eens te behandelen, examens wier inrigting ik nog door niemand, dan door leden der commissie heb hooren verdedigen. Over de onnoodige gestrengheid in de beoordeeling, die ten gevolge had, dat slechts een derde of vierde gedeelte der jongelui slaagden, wilde hij mij ook doen uitvaren; maar over die schriftelijke examens fluisterde hij mij in, dat ik zou vragen, hoe men uit schriftelijke antwoorden op drie of vier vragen iemands kennis in eenig vak kon beoordeelen? Hoe men kon weten, of eenig onderdeel van de vraag, of wat de examinatoren

rekenen er een onderdeel van te zijn, bij niet-behandeling vergeten of niet gekend werd? Hoe men kon weten, of onduidelijke en onjuiste uitdrukkingen voortkwamen uit de duisterheid der begrippen over het onderwerp der vraag, of uit de moeilijkheid om in examen-agitatie zijne begrippen zwart op wit te brengen? In hoeverre een fout *fout* of *vergissing* was, enz. Mijn laatste vraag zou dan zijn, wat beter was, dat een examinandus vier uur schreef om den examiner een zeer twijfelachtige maat zijner bekwaamheden, een maat van gomelastiek over te leveren; of wel, dat een examiner, een half uur met den examinandus pratende, gelegenheid had veel beter diens kennis te beoordeelen. Dan bijzonder op het examen, dat juist afgelopen was, vallende, zoude ik nog hebben kunnen vragen, waarom bij de meeste vakken zoo weinig tijd werd gegeven, waardoor men zonder ophouden moest doorschrijven om klaar te komen, zonder gelegenheid te hebben alles nog eens over te zien; waarom de examiner in de Scheikunde zoo bakkig was, enz.

Daar ge echter reeds weet, welk een afschuw ik heb van hatelijkheden, zoo zal het u niet verwonderen, dat mijn goede geest zeer snel de overwinning behaalde, toen deze mij voorloeg: een gedicht tegen de dronkenschap. Een zeer lang leerdicht zoude het zijn; in het eerste gedeelte zoude ik het een of ander verschrik-

kelijk uitwetsel der dronkenschap beschrijven, het laatste gedeelte zou haar voortgang schetsen van af Noach, den eersten dronkaard, en historisch-religieus aantoonen, dat de dronkenschap eene bezoeking des Hemels is, over Nederland uitgestort, om daar de vromen en solieden zich te doen verheugen in hunne soliditeit en vroomheid.

Welk verschrikkelijk uitwetsel der dronkenschap nu zou ik schilderen? Ik zocht lang — zeer lang. Het moest nieuw zijn en toch verschrikkelijk. Welk onderwerp ik me ook voor den geest riep, steeds was het afschaffingsgenootschap me voor geweest, en ik had nu eenmaal bepaald besloten, dat het nieuw moest zijn. Eindelijk vond ik iets, maar duidt het mij niet ten kwade, als het afschaffingsgenootschap mij toch nog voor geweest is. Men kan toch alle traktaatjes niet lezen. Denkelyk zal het wel weer zoo zijn; maar — wat zal men er aan doen. Het zal ten minste niet in *zeer vele* traktaatjes zijn afgehandeld.

Ik zou dan een katterig jong mensch schilderen, die uit katterigheid, (want een gewone eigenschap van een katterig jong mensch is onverschilligheid), telkens zijn neus voorbij praat, en daardoor zijne eeuwige gelukzaligheid, zijne bruid, zijne vrienden en, wat het ergst van alles was, (het andere ware anders nog terug te krijgen geweest) zijn geld verloor. De man was

toen katterig, arm en veracht — wat kon hij beter doen dan zich verdrinken? Of hij het deed zou ik in het midden laten, maar hem in vreeselijke taal bijv. dezen raad geven:

Neen, 'k raad u — spring nu vrij van Neêrlands
grootsten toren,

Wat zeg ik, neen van 'saardrijks hoogsten, steilsten
berg.

Of in des Etna's gloênden mond, die heind en ver
zijn stem doet hooren;

Of — werp u in de diepste kolk, de grootste zee,
die 'taardrijk biedt;

Of beter nog — ga uit eens tachtig ponders kogel-
zwangre ingewanden,

Met een verpletterd lijf door 't luchtruim suizebol-
len, enz. enz.

Maar ge begrijpt uit dit staaltje, dat zulk een groot leerdicht ver boven mijne magt was. Ik werd wanhopig en sedert dien tijd beproefde ik niet meer een goed of ten minste een dragelijk stukje te schrijven, maar alleen een, dat geplaatst kon worden, om zoo ten minste mijn beter ik te paaijen. Ik maakte daarom een vers op de verdwijning mijner inspiratie, of liever, op het verdwijnen eener inspiratie, de mijne was het niet, maar ik wist toch bij ondervinding hoe inspiratiën verdwijnen, en dit maakte het mij gemakkelijk.

EEN STAATLJE VAN DE ELLENDE EENS
DICHTERLEVENS.

Tooneel: Haagweg.

Personen: 1o. Een dichter.

2o. Een prozaïsch mensch.

De dichter: 'k Vlieg naar buiten,
'k Ben poëtisch.

Boompjes, ach, wat zijt ge groen!
Hoe toch staat ge zoo te soezen,
Zoo te schudden met uw kruin,
Als of dat ge wonderwijs waart;
Heb ik ook iets doms gedaan?

Maar de boompjes met hun takken,
Ach, die schudden steeds maar voort;
Boompjes, neen, ge zijt wel deftig,
Mij bedriegt ge toch niet meer.

Neen, gij zijt zoo als die menschen,
Die, wel allerijsselijkst dom,
Om die domheid toch te dekken
Allerijss'lijkst deftig zijn.

'k Zie daar koetjes in die wei:
Koetjes waarom zoo tevreden,
Vriendjes, hebt ge 't daar zoo goed?
Maar wat zet ge groote oogen,
Waarom rekt ge zoo den hals?

Koe:

Boe!

Gij, koetjes in de weide,
 Wat zijt ge toch zoo rustig,
 Hebt gij 't daar dan zoo goed?
 Wat zet ge groote oogen,
 Nu ik u zoo iets vraag,
 Kom zeg me nu eens spoedig
 Waarom toch zoo tevreden?

Koe:

Boe!

«Koetje», zei ik tot mezelfen,
 «Koetje, vriend, 'k begrijp je ook.
 «O! je zijt wel zeer tevreden,
 «Maar 't is wijl je zijt zoo dom!

«Ja, te dom om te begrijpen
 «Al de naarheid uws bestaans.
 «Zou 'k een koetje willen wezen,
 «Dan zou 'k dom ook moeten zijn!»

«Mijnheer, wat staat ge daar te praten?»
 Zoo zei een oude Heer,
 «Zijt gij soms ziek,
 «Of mogt u iets mankeeren,
 «Zoo zeg het vrij.
 «Maar een verstandig mensch
 «Die praat niet zoo,
 «Zijt gij soms gek — of....?»

«o Neen, mijnheer — wil m'excuseren,
 «'k Ben ook niet ziek, 'k ben ook niet gek,
 «Maar ik ben dichter, moet u weten,
 «En 'k wil een versje maken ook.

«Mogt ik u soms gehinderd hebben,
 «Dat ik te luid mijn woorden sprak,
 «Zoo bid 'k u need'rig om vergeving,
 «En wensch u verder goeden dag.

«Maar hoor, mijnheer, laat mij u bidden,
 «Als gij me weer zoo spreken hoort,
 «Zoo ga dan door en spreek niet tot me,
 «Want nu is d'inspiratie weg.
 «En van die inspiratie, groote God!
 «Moet ik een vrouw en zestien kindren
 «En ook mij zelven onderhouden.»

Toen dit vers af was, beviel het mij zeer, en ik legde het zorgvuldig weg op zekere plaats. Na eenigen tijd bemerkte ik, dat het al te zorgvuldig weggelegd was, want hoe ik ook, tot hoofdpijn krijgens toe, zat te peinzen, die zekere plaats was maar niet te vinden. Ik hoopte het echter spoedig terug te zien, maar toen ik na eenigen tijd niets terug vond, werd ik wanhopig en ging mij verdrinken; dit verdrinken is nu hierdoor wel niet voldoende gemotiveerd om het in mijn stukje te brengen, maar het was eigenlijk ook om mijn droom te vervullen: een stukje of de dood. Ik kuijerde dus naar 't Oude Delft, 's avonds ten twaalf ure, en keek bij het licht eener gaslantaren eenigen tijd naar de vuiligheden die er in voortdreven. Hun oneindige rei, die met de stichting van Delft begonnen is, en, God weet hoe lang nog, zal voortduren,

gaf mij voor 't eerst van mijn leven een goed begrip van het uitdrukkingvolle teeken ∞ , een teeken dat slechts door weinigen — misschien door niemand — begrepen wordt, en waarop men toch met zijn compagnon *dx* — dat wil zeggen *nul* en toch eigenlijk niet *nul* — een geheele wetenschap gegrond heeft. Gij begrijpt, tusschen ons gezegd, lezer, hoeveel vertrouwen ik sedert die ontdekking in de wetenschap begon te stellen.

Ik zeide toen, dat ik steeds in die vuiligheden starende, zoo over ∞ was gaan denken, dat ik het doel van mijne komst reeds vergeten had en naar mijn kamer wilde wederkeeren. Opdat dit mij niet weder zoude gebeuren, volvoerde ik mijn voornemen terstond en sprong te midden der vuiligheden. Ik zag de wateren zich boven mij sluiten en de vuiligheden over mij heendrijven. Vervolgens bemerkte ik, dat iemand het benaauwd kreeg en om hulp riep, en begreep uit den toestand, waarin ik, mijne vorige handelingen in aanmerking genomen, verkeeren moest, dat niemand anders dan ik zelf het kon zijn.

Ik hoorde toen eenige menschen naderen en elkander vragen, wat het geweest was, — de lezer, denkende, dat mijn verhaal nu toch wel bijna uit zal moeten zijn, zal zeggen, dat het een *prul* was. — Ik zag vervolgens duidelijk op den bodem van het Oude Delft, te midden

van oud ijzerwerk, doode en half verrotte vischen en andere voorwerpen, te walgelijk om op te noemen, iemand in doodsangst krampachtig rondtobben en zag of hoorde eindelijk niets meer.

De lezer zal denken: nu is 't dan toch uit; maar hij vergist zich, er volgt nog een brief uit het Hemelrijk.

Hemelrijk, den 12ⁿ dag van het jaar ∞ sedert de schepping der wereld.

Aan Doctor A.

Als een zalig zieltje, heer Doctor, zweef ik hier over het Oude Delft, en kan regt hartelijk de Doctoren uitlagchen, die nog bezig zijn om te onderzoeken of ik wel dood ben.

Ik zie u, doctor A., mijne papieren uit den zak halen en ze met de grootste verbazing doorlezen. Hoe vermakelijk is het toch, niet waar, zoo eens regt philosophisch op de menschen neder te zien. Zelf geen mensch zijnde, en dus onpartijdig, ze daar te zien woelen en zwoegen, buitenshuis deftige gezigten zetten en in hunne binnenkameren hunne boordjes, die van 't zweeten slap zijn gaan hangen, weder te zien goed schikken, en dat terwijl men van al die menschelijke beslommeringen af is, en zoo maar geheel en al ongegeneerd rondspringen kan, zulk een potsierlijk gezicht zetten als men maar

wil, en als een windvlaag, iemand, die een bijzonder deftig gezigt zet, zijn hoed af- en omwaaijen kan. Gij behoeft u overigens voor ons zieltjes niet bang te maken, want een hoed afwaaijen, of iets dergelijks, is het eenige wat we kunnen. Ons genot bestaat in het observeren van alle dwaasheden der menschen, en daar we geen menschelijk gevoel hebben en overal door kunnen dringen, zoo zult ge wel begrijpen, dat we daarin stof genoeg vinden om ons eeuwig te amuseren.

Hoe ik zalig zieltje geworden ben, daarvan mag ik u niets zeggen, en ik mag u ook niet veel van het Hemelrijk meêdeelen. Dit kan ik u wel vertellen, dat de geheele Wis-, Natuur-, Schei-, Aard-, Dier- en Delfstofkunde, kortom alle wetenschappen in het programma voor A omschreven, maar larie zijn, daar er één groote wet of eigenschap der stof is, die al deze wetenschappelijke kaartenhuisjes omverwerpt. Nergens heeft echter onze Directeur, die, tusschen twee haakjes, volstrekt niet verlangt dat we hem aanbidden, wat ook zeer dwaas van den man zoude zijn, nergens heeft hij meer het land aan dan aan de godgeleerdheid. Daarop kan hij soms uren zitten schelden, en dat zoo mooi, dat men haast zoude zeggen, dat hij ze bestudeerd had. Doe verder de groeten, heer Doctor, aan Professor C., wien het me spijt, in mijn leven zoo te hebben uitgescholden, want het is een dood-

goed man en alle wetenschap is toch maar larie, en verder aan allen, die gij denkt, dat gaarne van mij gegroet zijn. Want o! wij zieltjes zijn zoo bereidvaardig om een ander plezier te doen!

Dus, na groeten, waarde Heer Doctor,

KLAAS PRUL,

Zalig zieltje.

SEHNSUCHT.

O, zoo mijn ziel dit stof ontvlood,
 Dat haar mijns ondanks houdt gevangen,
 Tot U, die steeds mijn hart gebod,
 Zij zou me ontvaren in den schoot
 Van naamloos teedre minnezangen!

'k Zou heil'ge woorden in een taal,
 Die 't oor betoovert, tot u spreken;
 Ik zou ze u zingen, duizendmaal,
 En u, verheven Ideaal!
 Om de eens ontzegde weêrmin smeeken.

Ik zou der toonkunst eenen stroom
 Van aethervluchtige choralen
 Ontleenen, aan een jongelingsdroom
 Zijn beeldende almacht; zonder schroom
 Zou 'k U mijn zielewee verhalen.

O, mocht ik slechts een lichtstraal zijn,
 Aan 'suchtends oosterkim ontschoten;
 Ik drong mij in uw oogelijn,
 En zocht een grafsteê in uw brein,
 Gij, die mij eenmaal hebt verstooten!

Of waar 'k een roosjen, zacht van kleur,
 Dat aan uw blanken boezem bloeide,
 'k Zou u verkwikken met mijn geur,
 En 'k riep U stervend toe: »Bespeur
 «De macht van 't vuur, dat mij ontgloeide.

«'k Bemin u, schoon ge mij verguist,
 «Meer dan mijzelven, of mijn leven!»
 Toch schijnt dat woord mij ongekuischt,
 't Is wanklank, die me in de ooren suist:
 De liefde is stom: geen taal is zoo verheven!

F.

IN DEN MAALSTROOM.

TWEE JAAR IN DE MAATSCHAPPIJ. (*)

Einzig Grosser, vor dir steh ich,
 Vor dem, der die Welten schafft,
 Allerzeuger, zu dir fleh'ich
 Nicht um Vergebung, nicht um Frieden,
 Nicht um Bewahrung vor Leidenschaft,
 Nicht um stilles Glück hienieden:
 Unerschaffner, ich fleh' um Kraft!
 KARL SIEBEL.

EERSTE HOOFDSTUK.

WAARIN DE LEZER KENNIS MAAKT MET DE KAMER VAN EEN
 «GENTLEMAN» EN MET TWEE VAN DIE HEEREN.

Een hevig onweder, op een gloeienden Julijdag gevolgd, had den dampkring van Eikendrecht en omstreken afgekoeld, en de liefelijke zomer-namiddag had talrijke wandelaars naar buiten

(*) Laatst bij een mijner vrienden, die al vele jaren geleden in Delft gepromoveerd is, zittende, kwam het gesprek er op, dat wel ieder gedurende zijn studententijd eens geprobeerd heeft, wat voor den Almanak te schrijven. Op het eind bewees hij mij de waarheid daarvan voor hem, door uit zijn secretaire een hoop papieren te halen, met de woorden dat «ik de prullen kon lezen en er meê kon doen wat ik wilde.» Ik rangschikte de losse papiertjes, en schreef ze netjes over, zoo als ik ze vond. Ziedaar de oorsprong. Mijn vriend is de maker, ik ben slechts de Inzender.

gelokt. Wanneer wij den, met prachtige buitens en schaduwrijk geboomte bezetten, grooten weg naar Zuidbergen opwandelen, ontmoeten we dan ook vele goede bekenden, geachte ingezetenen, deftige regters (want het is een arrondissements-hoofdplaats, lezer, dat mooie Eikendrecht) en talrijke lieve gezigtjes, deze laatste aan meisjes, of jonge dames laat ik zeggen, in elegante zomer-toiletten gekleed, toebehoorend. Dat van de vele jongelui, waarmee Eikendrecht, evenals alle groote plaatsen, in ruime mate gezegend is, de grootste helft op den Zuidbergschen straatweg aan het wandelen is, zal dan ook wel geen mijner lezers of lezeressen verwonderen.

Het is dan op dien mooijen Julijnamiddag, dat we onder den drom van wandelaars en equipages twee jongelui te paard opmerken, die, in een druk gesprek gewikkeld, naar de stad rijden, en wel zoo langzaam, dat we tijds genoeg hebben, om met hen meê te loopen, ten einde ze voorloopig eens op te nemen, want zij zijn de hoofdpersonen van deze schets. Voor zoover we er op een afstand over kunnen oordeelen, zijn het elegante maar eenvoudig gekleede jongelui, zooals er zoovelen in een groote stad zijn. Dandy's zijn ze niet, want ze schijnen het zeer gemêleerde wandelend publiek door hun druk gesprek niet te zien. De een is blond, de ander donker; de blonde is vrij lang, de andere is, zooals we

oppervlakkig kunnen beoordeelen naar de verschillende hoogte van de stijgbeugels der twee ruiters, maar even boven de „medium height.” Aan de manege van de Zuidbergsche poort stijgen ze af, de knecht brengt de paarden op stal, en onze heeren vervolgen hun weg naar de Damstraat, de hoofdstraat der stad — een kommentaar, die voor diegenen mijner lezers, die in Eikendrecht bekend zijn, natuurlijk niet bestemd is.

Tevens zullen die lezers, die in het jaar 18 . . . al in Delft woonden of er al studeerden, de ruiters wel onmiddellijk herkend hebben. De lange blonde is Henri van Dorp, de andere Willem Adolf Eibergen, in Delft Dolf, maar overal elders Willem genoemd. De eerste is Civiel-Ingenieur, en na een jaar na zijn promotie te Carlsruhe te zijn geweest, sedert eenige maanden bij een onzer groote fabrieken, eerst kortelings te Eikendrecht opgericht, als ingenieur geplaatst. Zijn medgezel is sedert 18 maanden bij den Rijks-Waterstaat, sedert drie maanden adspirant-ingenieur, en als zoodanig te Eikendrecht gestationneerd, alwaar hij de oude intieme kennis met van Dorp, die gedurende hunne scheiding alleen door brieven was onderhouden, onmiddellijk heeft hervat.

Ze komen aan het einde der Damstraat op het logies van Eibergen, uit woonkamer, slaapvertrek en kantoor of bureau bestaande, alles

„staande en gelegen met aparten opgang” boven den kleermaker, gezegd marchand-tailleur, Meetlint, iets dat eigenlijk weinig tot mijn verhaal afdoet.

Op de zitkamer gekomen laat van Dorp zich met eene mine van groote vermoeidheid in een fauteuil vallen en roept: „Dolf, ik snak naar een cigar, en geef me om Gods wil een glas water, ik verga van den dorst! Had ik geweten, dat die togt zoo'n lange historie was geweest, dan had je me niet meêgekregen! En dan die twee uren in de vuile dorpskroeg, waar je binnen niet zien kunt door den tabaksdamp, en naar buiten niet door den slagregen en het fameuse lichten! Dat ellendige onweêr kost me nu een heelen dag! Nu ik gun je die togten voor zaken, zooals je ze noemt, en al heb je de onkosten er aan verdiend, ik renonceer zulke aangename dienstzaken, op eerst gloeiend heete en dan kletsnatte dagen!”

„Ja, man, ce sont les plaisirs du ménage!” zei Willem en wierp hem den cigarenkoker toe.

Tot inlichting der lezers diene, dat Eibergen met zijn compagnon des morgens naar een drie uur ver gelegen dorp was gereden, waar een nieuwe brug in den grooten weg werd gebouwd, die nog tot zijn arrondissement behoorde. Daar het weer prachtig was, en hij het betalen kon, had hij besloten er te paard heen te rijden en van Dorp mede te nemen, die dat op zijn in-

vitatie ook gedaan had. Na erg door de warmte geleden te hebben, was hen op den terugtocht het onweêr komen overvallen, en waren ze in een kroeg in een gehucht aan den weg gaan schuilen, hadden zich daar twee lange uren te midden van veldwachters, boeren, paardekoopers en boerinnen in een rookhok doodelijk verveeld, en waren, nadat het weêr opgeklaard was, naar Eikendrecht teruggereden.

Terwijl van Dorp een cigar opsteekt en zijn dorst lescht, en Eibergen bezig is zijn sporen af te doen en zijn voeten in mooie pantoffels te steken, hebben wij den tijd de kamer eens rond te zien en onze vrienden eens op te nemen.

De kamer was met regt, zooals we reeds boven aan dit Hoofdstuk schreven, die van een gentleman. We moeten eens attent rondkijken, misschien doen we daardoor een kijkje in het karakter van den bewoner.

Het was een hoekkamer met twee ramen aan iedere straat, de ramen aan iedere zijde door breede penanten gescheiden. In het vertrek, dat iets langer dan breed en hoog van plafond was, stonden twee tafels. In het penant aan de zijde der Bloemstraat hing een groote spiegel, waaronder een speeltafeltje met boeken beladen, en in het andere aan de Damstraatzijde een zeer breede, met vier planken voorziene boekenhanger met geborduurde hangers, het eigendom

van den bewoner, en tot brekens toe met boekwerken bezet. Daaronder een groot schrijfbureau met vakken en schuifladen. Overigens waren er, behalve de twee gemelde tafels, een canapé, twee fauteuils, een vouwstoel, souvenir van Delft, platen en het gewone overige ameublement, benevens al datgene wat een alleenlevend heer, die zusters heeft, langzamerhand aan luxe-artikels bijeenkrijgt. Het geheel maakte, een luchtig en vrolijk uitzigt hebbende, en de meubels onregelmatig gerangschikt, een aangename indruk, datgene wat men „comfortable” noemt.

De platen aan den wand hadden niet dat baroque, wat men veel bij jongelui aantreft; het waren staalgravures in effen zwarte lijsten. We vinden onder anderen Kaulbachs meesterstuk: „Hermann und Dorothea”, „Le départ pour la montagne”, „Avenir” en „Souvenir”, „the last Sermon”; in één woord, zachte, liefelijke, edele onderwerpen, die den eigenaar, die zich daarmee omringde, schetsten als een, die een fijne opvoeding had genoten, en meer innerlijk dan uiterlijk zijn leven zocht.

Verder hingen er groote photographiën van de mannen van den nieuweren tijd: Newton, Goethe, Gustaaf Adolf, Schiller, Napoleon, Luther, Shakespeare en Garibaldi, sterren die nooit onder zullen gaan, oogenschijnlijk zonder orde opgehangen, maar toch symmetriek en

zóó, dat met een fijn gevoelde sympathie Schiller naast Luther, Goethe naast Newton, Napoleon naast Shakespeare hing.

Om „Souvenir” was bij wijze van krans een groote verzameling photographiën van Delftsche vrienden gerangschikt.

Aan een anderen wand werd een groep gevormd door Rousseau, Heine, Montesquieu, Voltaire, Kant en Schlosser. Het was een ingenieus denkbeeld, die combinatie. De edele Geneefsche dweeper, die zijn geheele leven naar het Ideaal zocht, en zijn levensdoel er van maakte om de wereld daarnaar te hervormen, de man die de oorzaak is geweest, dat een kind thans zijn vader niet meer nadert zooals de oude Grieken hunnen dondergod: sidderend en vol vrees, maar met vertrouwenden eerbied en den lach der liefde op het gezigt, — en naast dien schepper van ons huiselijk leven de man, die in zijn leven nooit een huis en nooit rust had, de gloeiende ziel, die door zijn eigen vuur verteerd werd, die alles wat hij met zijn pen aanraakte in bloemen, poësie, of bijtenden spot veranderde. Dan de beide heksluiters van den grooten 150jarigen worstelstrijd tegen de duisternis van veertien eeuwen, de laatste voorloopers van de ontknooping: de een de adellijke man, die geen armoede en geen plebs wilde kennen, maar met al zijn fouten en zijn stelselzucht de schepper was van het constitutioneele

koningschap: de ander de man, die den gevaarlijksten strijd begon, dien tegen priester- en politie-despotisme; die lang vóór de Bastillestormers de grondslagen van dat gebouw reeds ondermijnd had, en met al de kracht van zijn groot, maar God noch menschen eerbiedigend vernuft, met vernietigenden spot bijgeloof, dweepzucht en bekrompenheid van hun troon had geslingerd. Eindelijk, en last not least, die twee Duitschers, de een de schepper van Duitsche (en dit eene woord zegt meer, dan boekdeelen vol letters zouden doen) wijsbegeerte, die man die den geleerde den langen weg tot volmaking heeft geopend; de andere, die datzelfde, zeventig jaren lang, met onbezweken moed, aan het volk heeft geleerd, en dat met een kracht van overtuiging, een adel van ziel en scherpte van blik, met een kinderlijke reinheid van gemoed en een liefelijke opvatting van het menschengeluk, die hem tot den trots van een werelddeel maken.

Waarlijk, de geheele lange worstelstrijd der twee laatste eeuwen was daar in zijne corypheën vertegenwoordigd, en het was een sterk voor den bewoner pleitend idée, die mannen daar te hebben vereenigd.

Want, wanneer men de omgeving van een mensch, de voorwerpen waarmee hij zich bij voorkeur omringd heeft, oplettend beschouwt, dan kan men dikwijls juister gevolgtrekkingen

omtrent hem maken, dan door hem vele malen te spreken. Het is dan ook daarom, dat ik, men zou zeggen zoo onvergeeflijk lang, bij de beschrijving van een kamer heb stil gestaan, iets waarvan ik een doodvijand ben, zoo lang dit dienen moet om des schrijvers grondige kennis van meubelen en distributie van platte gronden te luchten.

En nu gaan we over tot de personen, die we voor ons hebben. Willem Adolf Eibergen dan was de zoon van een zeer bemiddeld advocaat uit Marendam. Van het begin af was hij onder de hoede van zijne ouders gebleven, brave ontwikkelde menschen, die hij het voor velen niet weggelegde geluk had, nog beide te bezitten. Door zijn verblijf in een groote stad, waar zoovele gelegenheden bestaan om wat te leeren, was hij bewaard gebleven voor de omstandigheid, die voor velen later zoo noodlottig wordt, en toch zoo dikwijls het noodzakelijk gevolg is van het wonen op een kleine plaats of het platte land: de kostschool namelijk.

Van school was hij, wat voor een jongen van zeventien jaar zeldzaam is, uit liefde voor het ingenieursvak naar Delft gegaan. Daar was hij, en voor hoevelen is het gemis hiervan niet een bron van ellende geweest, dadelijk in goede handen geraakt. Een goede genius, zijn eigen rein gebleven natuur, en flinke, morele lui hadden hem in den moeilijken tijd van het

eerste studentenjaar geleid en voor struikelen bewaard. Den dollen tijd, de „Flegeljahre” was hij doorgekomen; de proef, zoo beslissend voor allen, was met goed gevolg voor zijne zedelijke natuur doorgestaan, en langzaam maar kalm dreef hij den stroom af, die naar zijn promotie en naar de maatschappij voerde. Hij had zijne vrijheid, die, zonder dat hij het zelf merkte, (want dat kan een jongen van zeventien jaar niet verdragen), door anderen beperkt en geleid was, niet misbruikt, en later verdiende hij dus vrij te zijn.

Te midden van een kleinen uitgelezen kring van vrienden en kennissen had hij zich toen, zonder veel van zich te laten hooren, naar alle zijden ontwikkeld, was den berg van kennis, hoeveel overtolligs daar ook bij was, doorgeworsteld, en had datgene geleerd wat het eigenlijke doel der studie is: niet dat alles te weten namelijk, maar zelf te leeren denken en handelen met kennis des onderscheids, en de wetenschap lief te hebben, zonder een boekgeleerde te worden.

De wijsheid toch zit niet in doode boeken of binnen in de studeerkamer, maar daar buiten in het ware, frissche, woelige menschenleven. In de studeerkamer leert men niet sterk te zijn in de wereld en den weg van het geweten te gaan. De boeken leeren de gevaren niet, die op onzen weg zijn!

Hij heeft zich op zijn gemak in den vouwstoel achterover geworpen met de handen over zijne knie gevouwen. Uit geheel zijn gezigt straalt iets wat men niet noemen kan: men zou het haast tevredenheid en denkvermogen kunnen noemen. Het was dat waas, dat een gerust geweten en een reine, krachtig ontwikkelde, voor het schoone en ware vatbare ziel over een jong mannengezigt werpt.

Het gezigt zelf was vierkant en, als hij niet sprak, bijna streng, met een regt profiel en diepe donkere oogen, die altijd meêspraken. Mooi was hij niet, dat zou niemand beweerd hebben, maar in dat onregelmatige gezigt leefde alles: iedere snaar, in het gemoed trillend, bragt leven en actie op dat gelaat. Hij was niet van die menschen, die noch vreugde, noch smart invloed laten uitoefenen op hunne trekken; open en vrij, edel en gevoelig als zijn natuur was, kende hij geen achterhouderdheid of diplomatie.

Iedereen vond hem dan ook een plezierige kerel; voor allen, waarmee hij in de gezelschappen, zoowel in Delft als in Eikendrecht, converseerde, was het een genoegen hem de vrije gulle hand te drukken, en zoowel mannen als vrouwen spraken gaarne met dien jongen man, die overal waar hij kwam, leven en zonschijn bragt. En toch was hij geen man van den bon ton: aardigheden of complimenten ver-

koopen deed hij niet, beuzelpraatjes onderhielden hem even zoo min als hij ze zelf voerde; hij was niet galant, en hield ook nooit door anecdotes, praatjes over comedie, mooi weêr en dansen, door raadsels enz. een gesprek met velen aan den gang, wat altijd een bewijs is, dat stof tot beter discours ontbreekt. Hij hield niet van algemeene gesprekken, maar onderhield zich graag bepaald met een of twee tegelijk uit het gezelschap, zonder op de anderen veel te letten; en al vond een of andere jonge dame of een of andere groote baantjes bekleedende mijnheer het minder aardig, dat hij zoo'n geheelen avond geen notitie van hem nam, voor onbeleefd werd hij nooit versleten, en het betere deel der conversatiwereld zag hem graag. Er lag een aantrekkelijkheid over zijn gezelschap, die niet in woorden te brengen is, maar hem eigenaardig was, en die mijne lezers wel zullen begrijpen, daar ik vertrouw, dat ieder van hen zoo iemand onder zijn kennissen heeft, al is het er soms ook maar één.

Zijn medgezel, die tegenover hem zit, en dapper dampende bezig is na de vermoeijenissen van den togt eens flink zijn gemak te nemen, was de zoon van een predikant uit een onzer Overijsselsche steden. Zijne beide ouders waren vroeg gestorven, en broêrs noch zusters hebbende, was onze vriend bij zijn oom in huis gekomen, die koopman was en tevens Henri's klein ver-

mogen administreerde. Van jongs afaan veel aanleg voor de wiskunde toonende, had zijn oom hem, toen hij de school verliet, op aanraden van zijn onderwijzer naar Delft gezonden. De jongen zelf was toen tamelijk onverschillig omtrent zijn carrière geweest, maar had zich spoedig met hart en ziel op zijn vak toegelegd en gold in Delft voor een der knapsten.

Hij had een eigenschap, die zonderling in contrast was met zijn helder hoofd: hij was namelijk wat men „inerte” noemt. Het abstracte denken was zijn geliefkoosde bezigheid, want dan behoefde hij zich niet te vermoeijen en kon zijn ligchaam kalm op de plaats blijven. Bij uitstek practisch, had hij niet die groote ziel van Eibergen, die in haar verborgen plooijen een geheele wereld van gedachten en de kiemen voor de grootste daden verborg. Van Dorp was, wat hij in Delft al geweest was, een eerlijke, brave, degelijke, helderdenkende kerel, maar met de hartverheffende voortbrengselen van den scheppenden geest van ons geslacht had hij zich nooit bezig gehouden; de grootsche voorbeelden, die de wereldgeschiedenis ons stelt kende hij niet. Het was in zijn gemoed nooit opgekomen om kwaad te denken of te doen, maar hij was daarom ook niet zoo gelouterd als Eibergen, die streed en overwon. Om de stormen, die hem eens zouden kunnen bedreigen, dacht hij niet, terwijl Eibergen door het ge-

woel en het drijven in de wereld om hem heen tot nadenken gebragt en gewaarschuwd, zijn geest voorbereidde en kracht verzamelde voor de dagen, die zouden komen.

Bij hem was gebeurd, wat bij Eibergen andersom was, hij had kennis vergaderd en zou die, behulpzaam en verlangend als hij was om nuttig te zijn, toepassen en met hart en ziel veil hebben voor het algemeen welzijn. Bij Eibergen daarentegen had de wandeling door den tempel der wetenschap bovendien een grootsche, fiere ziel tot ontwikkeling gebragt, een geest, gloeiend voor al wat schoon was, en met kalme fierheid zich den weg banend door het slijk dezer wereld. Terwijl Eibergen uit de stormen van het leven, ook al was hij geslagen, grootscher, reiner en krachtiger zou te voorschijn treden, zou van Dorp het hoofd met gelatenheid gebogen hebben voor het fait accompli. Voor Eibergen zou het leven een oefenschool zijn, kracht scheppende uit den strijd; zijn vriend zou ter neergeslagen zijn bij den eersten slag die hem trof, en nooit weer geheel opstaan.

En toch waren ze innige vrienden, al in Delft van het begin af. Van Dorp voelde zelf, hoeveel hij in zijne ontwikkeling aan Eibergen te danken had; hoe al datgene, waardoor hij een eenigzins wijsgeerigen blik om zich heen sloeg, uit zijn vriend was, en hoe al zijn smaak voor hooger geestelijk genot door dien vriend was

opgewekt Eibergen, daarentegen, voelde zich gelukkig bij dat kalme wezen, dat zoo rustig, zoo eerlijk en tevreden was, dat alle zaken zoo degelijk behandelde, en wiens geheele zijn zoo'n scherp contrast vormde met die woelige, naar rijkdom en eer jagende wereld daar buiten; hij zag in hem gedegen goud tegenover klatergoud.

Van Dorps gezigt was als zijn karakter: een rustig voorkomen, kalme, heldere blaauwe oogen, alles degelijk wat aan hem was — een van die mannen, die naderhand brave huisvaders worden, hunne betrekking met stipte nauwgezetheid en stalen vlijt vervullen, en algemeen geacht en door allen gemist sterven.

Maar het genie, „das verborgene Feuer, das auf der Erden lebt“, de kracht, die de omwentelingen op het gebied van den geest en van het burgerlijk leven doet geboren worden; die de menschheid vooruitgedreven heeft tot waar ze nu is, en die dengene die ze bezit, wanneer hem de gelegenheid gegeven wordt om ze te openbaren, (want menigeen met eene Shakespeareaansche ziel is als gewoon burger gestorven, omdat de tijden niet anders waren) na eeuwen nog met bewondering door het nageslacht doet noemen: die kracht woonde alleen in Eibergen.

Wie was beter? En wie gelukkiger? En waarom was de een zus en de ander zoo?

De betrekkingen van de Voorzienigheid tot hare schepselen zijn in een eeuwige duisternis verborgen. Wie zal dus beslissen?

TWEDE HOOFDSTUK.

MET HUN BEIDEN.

Van Dorp deed enorm lange trekken aan zijn eigaar en zijn best om zijn drinkglas, dat leeg was, ondoorschijnend te maken door den rook daarin te blazen, terwijl Eibergen met de oogen half dicht uitrustte. Half om maar iets te zeggen, riep eindelijk de eerste: „Dolf, den hoeveelsten hebben we van daag, mijn waarde oom is om dezen tijd jarig”

„Den achtsten”, was het antwoord.

„Duivels, amice”, riep van Dorp op eens, „dan is het vandaag twee jaar, dat we promoveerden, weet je dat wel?”

Eibergen vloog op naar de kast toe, haalde er een flesch Hochheimer met twee glazen uit, ontkurkte en schonk in.

„Mijn beste Hein, ik hoop dat we het altijd zoo rustig mogen hebben als deze eerste twee jaar in de wereld”, zei hij, hem toeklinkende.

„En weet je dan wel”, was het antwoord, „hoe je je uitliet tegen mij, morgen voor twee jaar, over den zorgvollen tijd die aankwam, en dat nu de pret uit was? Weet je wel, hoe landerig je toen waart, en hoe mijn voorspelling is uitge-

komen, dat je veel te zwaartillend waart en alles wel los zou loopen."

„Goed en wel, het is tot nog toe goed gegaan, maar weet je wel, dat het eerste bedrijf nog niet eens is uitgespeeld; en bovendien heeft me de opoffering van mijn onafhankelijkheid moeite genoeg gekost, alsof het al niet genoeg was, dat in onzen tijd van de wetenschap een broodwinning gemaakt wordt."

„Poeh, dat is waar, maar weet jij wat anders?"

„Je oude leer van het fait accompli, dus alles maar plezierig vinden?"

„Het oude verwijt; maar ga nu zelf toch eens na, hoeveel er terecht gekomen zijn van al die lui, waarmee we voor zes jaar ons eerste college hielden. Om nu maar eens bij de kennissen te blijven", en hij hield even, om zijn gedachten te verzamelen, de hand aan het hoofd, „laat eens zien: Reegers dood, Berlings ook dood Gerrit en Hein van Reeve gesjeesd en in het zwarteland, zoutpakhuizen," verduidelijkte hij, „Weermans gesjeesd, op een registratiekantoor in Gelderland, Heyligers in Engeland, klerk bij een kolenmijn-administratie, Dutour aan de Kaap ook al gesjeesd, van Steenderen in Suriname als God weet wat, Louis van Tuil ingenieur, maar dat is ook de eenige met ons beidjes van de geheele club uit ons eerste jaar. En nu zult ge me toch wel toegeven, dat we niet te klagen hebben En reken me nu nog eens aan,

dat de meesten nog in Delft zijn grootendeels om ad futuram ook te sjeezen: Waarachtig, kerel, beschouw de zaak eens van deze zij, en je zult zien dat je onredelijk bent."

"Ik zal je speech met een vraag beantwoorden: Wie denk je, hoewel we die lui na de eerste anderhalfjaar in Delft minder gezien hebben en ze dus veranderd kunnen zijn, wie denk je dat het leven met een naauwgezetter geweten en een ruimer, maar moeilijker beoeling opvatten zullen, zij of wij?"

Van Dorp woelde met de vingers in zijn haar en zei toen bedenkelijk: „Wel, ik geloof wij, hoewel het me nog niet heel helder is, wat je daarmee zeggen wilt."

"Me dunkt, dat is anders vrij duidelijk, in elk geval is het met weinig woorden te zeggen. Geloof je dan niet, dat, wanneer men het met het leven naauwgezetter neemt, alle gewigtige handelingen iemand veel meer onderzoek van zijn eigen geweten zullen kosten dan hun, die met den dag leven, en het leven meestal niet anders beschouwen dan een middel om den tijd zoo amusant mogelijk te korten? Geloof je dan niet, dat zij, die meer in het verledene zien en over de toekomst denken, en hun eigen handelingen meer in onderling verband beschouwen, meer aan den dood zullen denken dan anderen, en dat het hun dus meer moeite zal kosten, en dat het hun een zware taak zal

zijn hunne gemoedsrust en hun geweten tot dat uur zuiver te bewaren? We zijn ja nog jong en zonder ondervinding, pas in de wereld, maar je hebt toch, geloof ik, genoeg gehoord van den levensloop van andere menschen, waarmee we in aanraking komen, om te weten, hoe moeilijk het is regt door zee te blijven gaan. Niet dat ik daarmee wil zeggen alleen het moeilijke om zijn goeden naam te bewaren, dat wil voor drie kwart van de menschen zeggen: den schijn; die is gemakkelijk genoeg te redden, wanneer men het niet te naauw met zijn conscientie neemt; maar ik meen èn goeden naam èn selfrespect. En je weet genoeg, hoe dikwijls die met elkaar strijdig zijn, hoe dikwijls de wereld verkeerd oordeelt, en hoe dikwijls men in de gelegenheid is zich door een onregtvaardigheid, die niemand ooit merkt, voor zijn geheele leven, dat anders vol zorg zou zijn, gemak en geld te verschaffen. Ten koste van zijn eigen geweten, dat is waar, maar hoevelen tellen dat niet, of zijn met een heel ruim exemplaar voorzien? Hoe dikwijls staat het belang van beminde personen of een huisgezin hetzij tegenover een liefderijke daad, hetzij tegenover een oneerlijkheid of onbillijkheid? Neen, mijn waarde, ik trek geen syllabe terug van wat ik voor twee jaar zei, dat het leven zwaar is, en dat we waarachtig wel dagelijks mogen zeggen: Wie staat, zie toe, dat hij niet valle!

Wezenlijk we hebben wel al onze helderheid van hersens en gemoed noodig om niet, al was het ook maar ééns, het eigenbelang of den schijnbaar goeden naam boven de eeuwige wetten van de zedeleer te stellen. Berouw volgt altijd, maar altijd te laat.

En nu zult ge toch wel niet willen beweren, dat die zelfde menschen, die met den dag leven en zelden of nooit eens bedenken, hoeveel goeds zij in hun naaste omgeving door voorbeeld als anderzins kunnen uitwerken, niet in gemakkelijker schoenen staan, dan diegenen, die denken, zooals ik zoo even zei? En nu zult ge ook wel begrijpen, wat ik straks wilde. „Hoe is 't?”

„Ja, van dat standpunt uit is je redenering goed, maar men moet ook bedenken, dat de laatsten het goede ook des te meer genieten; dat zien dikwijls de anderen niet. En bovendien vind ik het heel verkeerd en onaangenaam, altijd aan sterven te denken.”

„Je begrijpt me verkeerd, Hein, ik meen niet, dat ze altijd door zouden denken: morgen ben ik misschien dood! dat is nonsens, laat dat aan kwezels en kniezers over, want dan zou menige daad ongedaan blijven en menige nuttige inrigting of groote zaak nooit op touw gezet worden. Dan zouden de menschen, bij den ingeschapen zucht naar het leven, hier altijd als op de pijnbank liggen. Maar mijn bedoeling is deze, dat iedereen moest denken: ik moet

ééns sterven, laat ik dus zorgen, dat ik dan gerust op het afgeloopene terug kan zien."

„En wie is er, als ik vragen mag, die dat ooit heeft kunnen doen?"

„Dat weet ik wel, we zijn menschen en we zijn iederen dag slecht voor ons zelve of denken slecht, ten minste wij mannen, maar het is hier de zaak om bij den dood te kunnen zeggen:

Neen, 'k wensch geen stap terug te treden
Op de afgelegde levensbaan!

en dat, houd ik er voor, is mogelijk Niet, dat men zich vrij kan houden van fouten en struikelingen, maar wel daarvan, dat bij den dood onze nagedachtenis door den een of ander vervloekt wordt, of dat men, terugziende, moet zeggen: dien man of dat mensch heb ik ongelukkig gemaakt, of ten minste niet gelukkig, toen ik het zelfs met weinig moeite kon doen; dien had ik anders moeten behandelen, dien heb ik verongelijkt, miskend of benadeeld. Of wel: de menschen gelooven mij braaf en eerlijk maar ik heb gehuicheld, of: toen ik denken moest, heb ik niet gedacht; ik heb gewigtige zaken als beuzelingen behandeld, en toen ik moest handelen heb ik niet of slecht gehandeld. Ik weet wel, dat is moeijelijk, heel moeijelijk en weinigen gelukt het; maar je zult me toch ook toegeven, dat het leven er niet is om gemak

en rust te hebben, en bovendien, de tijd is kostbaar en het leven zoo kort."

„Dolf, het klinkt zoo raar, jou dat te hooren zeggen, jij in de volle jeugd, met een bloeiende gezondheid, een gezond hoofd en een jong hart.

De doctor zou je uitlagchen, als hij je zag en je zoo over sterven hoorde praten. En je brave oude heer, die zooveel in de wereld gezien heeft, zou, houd ik het er voor, tegen je zeggen: „Jongen, je tilt te zwaar, je bent jong en gezond en hebt wat geleerd; wees tevreden."

„Wat, zou mijn oude heer dat zeggen?" viel Eibergen snel in. „Weet je wat die me zei, den laatsten morgen, dat ik t' huis was en 's middags naar mijn standplaats zou vertrekken; ik zou die les haast wel voor mij alleen willen houden. Hij riep me bij zich in de cliëntenkamer en zei toen: „Willem, ga zitten, ik zal je iets zeggen, dat je, hoop ik, niet zult vergeten. Je heb de illusies, waarmee je goede moeder en ik ons aan je wieg en toen je jongen waart, vleiden, tot nog toe, Goddank, niet te schande gemaakt, je zult er voor gezegend worden. Maar nog iets van een oud man, die grijs in de wereld is geworden, en veel heeft onderzonden, nu je de wereld ingaat en alleen moet zeilen. Je hebt je tijd niet verknoeid, en behalve je studiën ook nog andere boeken gelezen. Ik weet, dat je de Romeinsche klassieken gelezen

hebt: welnu, niets lijkt meer op onzen tijd dan de Romeinsche keizertijd, en je hebt kunnen zien als in een diorama, hoe één voor één al het aardsche, al de pracht en grootheid vergaat en tot asch verstuift. Wat is er gebleven van al de grootheid van die mannen, die milliarden bezaten en de koningen der wereld dachten te zijn? Niets dan asch! Wie weet nog iets van al de buigingen en beleefdheden, waarmee die mannen ontvangen werden, of van de prachtige gastmalen en spelen ter hunner eer gegeven? Niemand. Wie prijst of eerbiedigt nog de grootte van hun kapitalen of de prachtige paleizen, landhuizen, tuinen en de duizende slaven en zwaardvechters, die ze bezaten, of de uitgezochte genietingen, die ze smaakten? Niemand. En wat is er van overgebleven? Niets. En wat is er nog van dat heerlijke, met paleizen, bouwwerken en al de schatten der wereld opgevulde oude Rome? Niets dan stof. — Mijn beste Willem, hoor naar hetgeen een oud en grijs man u zegt, en waarvan hij al de waarheid heeft ondervonden: Alleen wat edel en goed is geeft blijvende voldoening, en maakt reiner en beter. Al de grootheid, weelde en pracht op deze wereld is vergankelijk, want de dood komt en ontruikt ze u. Wacht je voor god Mammon, den geld-duivel, en voor den duivel der eerezucht. Alle ellende op deze wereld is daaruit ontstaan. Denk er aan, dat een gerust geweten beter is

dan een volle geldbeurs en een groote naam in de wereld. Stel altijd de gemoedsrust boven voordeel en reputatie." — „Hein, de goede man hilde half, toen hij het me zei."

„Hm," zei van Dorp half glimlagchende, „ik kan merken dat je vader de latinisten bestudeerd heeft en advocaat is. Maar, zonder gekheid, je oude heer is een braaf man en hij heeft gelijk. Of geloof je dan", en zijn stem werd zachter, „dat ik den Mammon en de eerezucht boven geweten, vriendschap en liefde stel?"

Eibergen stak hem de hand toe.

En inschenkende zei hij, terwijl hij opstond: „En daarom, laten we drinken op onzen studententijd, en mogen we nooit vergeten, dat we eens student en jong zijn geweest. Die herinnering zal ons kracht geven, want wie weet hoe gaauw de zee hol begint te staan. Daar gaan onze studiejaren, ad fundum!" en hij klonk

Na leeggedronken te hebben stak hij een eigaar op, en ging weer zitten.

Op dat oogenblik kwam de dienstbode binnen met een pakje, dat ze op tafel legde met de woorden: „Di's van 't spoor gekomen mit Van-genteloos, meneer"

„Marendam", riep van Dorp „het is van je huis", en hij wierp zijn vriend het pakje toe, terwijl hij in het register teekende.

Toen de domestique verdwenen was, brak

Eibergen het pakje los, dat acten scheen te bevatten en een briefje van zijn vader, dat hij, na het eerst even doorgevlogen te hebben, voorlas. Het luidde:

Marendam, 7 Julij 18..

Beste Willem!

Hierbij een pak acten over een heel oude kwestie, waarin de advokaat van Rhenen, die zich al een jaar of wat geretireerd heeft, vroeger praktiseerde. Hij zal mij de noodige inlichtingen volgens nevensgaanden brief wel zenden. Ik heb niet geweten dat hij, nadat hij niet meer praktiseerde, in Eikendrecht was gaan wonen; bij het navraag doen, daar ik zijn hulp noodig heb, heb ik dat eerst ontdekt. Hij is een oud akademievriend van mij, die een zeer lieve familie heeft, naar ik hoor. Daar ik je nooit over hem heb hooren spreken, veronderstel ik dat ge er niet aan huis komt. Ik twijfel evenwel niet, of ge zult er wel niet afkeerig van zijn bij een fatsoenlijke familie aan huis te komen, en stel u daartoe in de gelegenheid, door u deze acten en bijliggenden brief ter bezorging te geven. Maak er dus een visite. Neem uw vriend van Dorp meê, die zich, toen hij hier logeerde, nog al eens beklagd heeft, dat het zoo moeilijk was om in Eikendrecht bij families aan huis te komen — natuurlijk als hij wil. Gij beiden wordt bepaald met de meest mogelijke

hartelijkheid ontvangen; bovendien heb ik het waarschijnlijke van u beider bezoek in nevensgaanden brief aan den heer van Rhenen vermeld. Groet van Dorp van ons allen; hier is alles wel; hartelijke groeten. Ik heb geen tijd om meer te schrijven, omdat ik naar het Hof moet; je zuster Lina zal je toch wel op de hoogte houden van wat hier voorvalt. Schrijf eens gaauw aan

Uwen u liefhebbenden Vader
EIBERGEN.

„Hoerah!” riep van Dorp, toen de brief uit was, „dat is me eerst een man, je oude heer; die zorgt niet alleen dat je wat leert, maar ook dat je in aangenaam gezelschap komt bovendien. En hij denkt behalve dat nog eens aan mij ook; ik heb de dochter, Anna heet ze geloof ik, onlangs een paar maal bij de van Balens ontmoet, en ik moet je zeggen, de kennismaking heeft me sterk naar de voortzetting doen verlangen. Mijnheer is algemeen geacht om zijn loyaliteit, je kunt er op rekenen dat ik meega”

„Je bent wel plotseling in extase. Wie weet, hoe stijf je ontvangen wordt en hoe raar Mijnheer van Rhenen er van op zal zien, jongelui bij zich aan huis te ontvangen, alleen op recomandatie van een oud collega, dien hij in geen jaren gezien heeft”, was het antwoord.

„En dan zulje eens pianospelen hooren”, riep

van Dorp, zonder op die afkoeling te letten, „prachtig, mijnheer, en de jonge dame weet ook een woordje op zijn pas mee te praten; zij praat Engelsch als een Anglaise, en vindt Schillers „Glocke” niet leelijk, zooals de dames van Balen, omdat er over zoo’n klok zooveel lawaai wordt gemaakt. Maar die houden dan ook meer van Féval, Dumas, Montépin en consorten en van die tjingelmopjes op de piano, anders gezegd salonmopjes”, ratelde hij door.

Eibergen schaterde van lagchen: „Ik zal naar huis schrijven, dat van Dorp onmiddelijk bij de familie van Rhenen zijn bivak wil opslaan, en wil verzinken in pianospel en Engelsch praten!”

„Nee, maar zonder gekheid, je blijft je toch houden aan de opgedragen commissie, daar kun je niet af. Stop die mufte, ouwe acten maar weer in hun omslag, en neem mij morgen daarbij als ballast meê. Het huis is boven aan de Damstraat, zooals je weet.”

„Ja, maar zou ik maar niet op mijnheers consult-uren gaan?”

„Ben je gek, je zult je ouden heer toch geen mal figuur met zijn brief willen laten slaan, wanneer we geen van beiden komen. Kom, decideer je maar gaauw, het is waarachtig al acht uur, en ik had al voor een half uur bij den Direkteur moeten zijn over eene verandering van de magazijnen. Decideer maar gaauw,

wanneer we gaan, anders ga ik waarachtig alleen, en vertel dat gij niet wilt."

"Nu dan, morgen middag om twee uur?" vroeg Eibergen.

"Om twee uur kan ik niet, zaken gaan voor; om half drie wel," zegt van Dorp.

"Om half drie dan, in 't zwart, dat wil zeggen zonder rok of witte das," zei Eibergen laghend.

"Goed, ik ben hier in pontificaat, zorg dat je klaar bent. Adieu."

En na zijn glas leeggedronken, en zijn vriend de hand gedrukt te hebben, liep hij de kamer uit, stormde den trap af en was op de van avondwandelaars wemelende straat.

Eibergen schoof een stoel bij zich, legde er zijn beenen op, en pakte Longfellow van den hanger.

"Dus morgen een staatsievisite", zegt hij bij zich zelf, slaat het boek open en begint het half uurtje, dat nog voor de schemering is, te lezen.

Helaas of gelukkig! wat moet ik zeggen, geen van beiden vermoedde, dat de eerste levensstorm op handen was, en dat ze regelrecht op de klip toezeilden, waar een van beider onbezorgde jeugd op stranden zou!

[Tot hiertoe had ik overgeschreven, toen ik tot mijn spijt bemerkte, dat hier drie hoofdstukken ont-

braken. Alle begonnen met een nieuw velletje, zoodat dit onheil ligt gebeuren kon bij zoo'n lossen hoop papieren. Die hoofdstukken schijnen, zooals met grond uit het zesde is op te maken, de geschiedenis van hunne eerste visite en van de daarop gevolgden, benevens de gevolgen voor hen beiden daarvan te bevatten. De ijverigste nasporingen, op mijn dringend verzoek door mijn vriend in het werk gesteld, hebben de ontbrekende velletjes niet te voorschijn gebragt. Ze zijn ongelukkig weg en blijven weg; ik kan ze niet terugbrengen. Mijn vriend herinnerde zich niet juist meer, hoe de zaak in détails in die hoofdstukken verder gegaan was, zoodat ik mij niet durf te vermeten, om er met mijn zwakke pen nieuwe bij te fabriceeren, en mijn vriend had geen tijd. De lezers moeten dus maar voor lief nemen, wat er volgt. Schelden op de slordigheid van mijn vriend is het eenige wat hun en mij overblijft, maar het zal hun wel evenmin helpen, als tot nog toe aan mij.

de Inzender.]

ZESDE HOOFDSTUK.

METAAL TEGEN METAAL.

Het was een stormachtige, barre winteravond op dien 9^{en} December, en buiten vrij wat onaangenamer dan toen van Dorp en Eibergen den vorigen avond in het helderste vriezende weêr van een avondje bij de van Rhenens naar huis waren gewandeld. Geen van beiden had veel op die wandeling gesproken, en dat om voor den lezer zeer verklaarbare redenen. Beiden begrepen zeer goed, dat er een eind aan hunne

onderlinge verhouding tegenover de van Rhenens moest komen, maar de vriendschap had hen tot nog toe terug gehouden. Ieder van hen beiden was, om den ander het veld meer vrij te laten, altijd zeldzamer in de laatste twee maanden daar aan huis gekomen, totdat dat wegblijven al te erg werd, en van Dorp den in ons vorig hoofdstuk vermelden voorslag gedaan had om zamen te gaan en niet meer onbeleefd te zijn. Geen van beiden had toen voor den ander de reden van hun wegblijven willen weten, en weinig tijd en lust voorgegeven, hoewel ieder den ander doorzag en de werking zag, die zoo dagelijks en in zoovelen om ons heen plaats heeft.

En inderdaad het was weer, zooals op zekere staalgravure staat, „the old, old story” geweest, die van Adam af door alle opvolgende geslachten herhaald wordt: Twee jonge menschen, uitstekend opgevoed en ontwikkeld, gezond naar geest en ligchaam, hadden met hun levensweg dien van eene vrouw gekruist, als vrouw op een dergelijk standpunt als zij onder de mannen, eene, zooals ik er ieder braaf, flink man eene tot vrouw toewensch. En het onvermijdelijke gevolg was niet uitgebleven: „The old, old story!”

En, zooals het de krachtige jeugd altijd gaat, ieder van hen was den droom begonnen en had dien doorgedroomd; beiden hadden zich met

hun geheele ziel aan die vrouw gehecht, zoodat ze zich nu niet meer konden losrukken. En hoe kon dat ook; nog eens de oude, oude geschiedenis! door zooveel lang vergeten!

Eibergen had wel is waar den ontwakenden hartstogt van zijn vriend zien opkomen en hem eenigzins het veld vrijgelaten, wetende dat voor van Dorp de uitslag alles beslissen zou. Maar terwijl hij zich daarom meer met den vader occupeerde, had hij toch, wanneer van Dorp er bij was, te midden van de geleerde, onderhoudende, staatkundige en beschouwende gesprekken van den ouden heer, een oplettend oor geleend aan de gesprekken tusschen van Dorp en de beide dames, moeder en dochter, en weldra gemerkt, dat die gesprekken over leven, muziek, letterkunde en een weinigje filosofie een blijkbare sympathie tusschen van Dorp en het jonge meisje hadden doen ontstaan, terwijl de eerste zijnerzijds zich als het ware steeds digter bij het vuur waagde, totdat hij, aangetrokken door een zacht, liefelijk karakter en een echt vrouwelijke levenswijsheid en levensbeschouwing, zich, overdragtelijk gesproken, ongeneeselijk gebrand had.

Het gevolg was geweest, dat terwijl hij (Eibergen) de lieveling van mijnheer werd, die niet ophield hem altijd door bewijzen van toegenegenheid te geven, van Dorp bij de dames meester van het terrein bleef. Niet dat er koelheid bestond tusschen de beide dames en

Eibergen, of dat hij zich weinig met haar bemoeide, verre van daar: in hun geheelen omgang bleek ten duidelijkste hare vriendschap voor hem, haar eerbied voor, en hoogschatting van zijn edel mannelijk karakter en zuivere beginselen, terwijl ook hij, even als het insect steeds naar het licht vliegt, niet kon nalaten altijd weer die liefelijk reine atmosfeer van echte vrouwelijkheid in te ademen, die de vrouwen als het ware omgaf.

Maar, hoewel hij begreep, dat de heer van Rhenen hem de beste plaats in zijn genegenheid had gegeven, en een groot vertrouwen in zijn verstand en hart toonde te stellen, zóó zelfs, dat hij bijna zeker was bij een eventueel aanzoek den vader als een ijverige, veel gewigt in de schaal leggende partij op zijn hand te hebben, zoo wist hij toch maar al te goed, dat van Dorp meer het vertrouwen en de genegenheid der dames bezat.

Zóó waren de zaken geloopt in de laatste vijf maanden: het drama werd langzaam voortgespeeld, de acteurs vervulden hunne rollen en het eind moest weldra komen. Dit hadden beiden begrepen, en Eibergen zat daarom op dien kouden Decemberavond in den fauteuil bij de kagchel, met een briefje in de hand, waarin zijn vriend hem meldde, dat hij hem tegen zeven uur graag eens alleen wilde spreken, en hem dus verzocht t'huis te blijven.

En lang, al den heelen vooravond, had Eibergen daar bij de kagchel gezeten, maar alles behalve rustig was het in zijn binnenste geweest, en zóó bezig waren zijne gedachten, dat hij tweemaal de kagchel, waar hij voor zat, bijna had laten uitgaan, maar in dien tijd had hij rijpelijk overwogen, wat hij tegen zijn vriend zou zeggen, en hoe hij zijne zaak zou verdedigen.

Niet minder bang had van Dorp zijn avond doorgebracht; hij was radeloos en de wanhopigste plannen waren in zijn hoofd opgerezen; hij was, kortom, geheel afgemat van overspanning en angst. Zijn togt naar de woning van zijn vriend duurde dan ook lang; met loome schreden ging hij: een van beiden of beiden zouden moeten wijken, dat begreep hij.

Hij liep de trap op en ging binnen. Kalm, maar met een hartelijken handdruk ontving hem zijn vriend: „Bonsoir beste, ga zitten en laat ons praten.”

Het duurde een poos dat niemand sprak; eindelijk begon Eibergen:

„Mijn waarde vriend, waarom we hier zijn is ons beiden even goed bekend en daarover behoeven we dus elkaâr geen ophelderingen te geven. De zaak is kort en bondig deze, dat we beiden dezelfde vrouw liefhebben. Maar we zijn vrienden en beste vrienden, is het niet zoo?”

Van Dorp knikte, maar kon geen woord meer uitbrengen dan een kort: „Ja.”

„En daar nu maar één van ons gelukkig kan zijn, moet één van ons zich terugtrekken; ik heb er lang en rijp over gedacht, mijn vriend, die ééne”, al de kleur week van zijn gezicht en zijn stem haperde, „die ééne zal ik zijn”

„Dolf, nooit, nooit in der eeuwigheid, jij, zoo goed en edel, zoudt door mij ongelukkig worden, dat nooit!” riep van Dorp, met afgebroken snikken en de handen voor het gezicht houdende.

„Wees bedaard, zooals ik, en laat me eerst uitspreken, dan is de beurt aan u, want het mag niet te lang duren”, zei hij zacht, en hij was werkelijk bedaard, maar vreeselijk, bleek als een lijk, met vlamme oogen en zamengeknepen handen. „Luister.” vervolgde hij, terwijl van Dorp buiten zich zelve languit voorover op de kanapé lag, en ieder hier volgend woord langzaam en met moeite uitbrengende: „Ik heb lang vooruit gezien dat het zoo komen moest, en het einde geweten, maar gij, beste vriend, zoudt zoo'n onverwachte slag nooit te boven komen, dat weet ik. Spreek mij niet tegen,” zeide hij ruw, toen van Dorp zich oprigtte om tegen te spreken, „ik weet ook, dat, wanneer ge morgen naar haar toegaat en haar vraagt, zij je zal aannemen, want haar heele hart neigt naar u en niet naar mij; en haar ouders,” en de leugen kostte hem moeite, „zullen beide verheugd zijn en niemand liever tot hun zoon

wenschen. Ik heb me die illusie al lang uit het hoofd gezet, dus, niet waar, ge zult morgen naar"

„Neen, nooit!" schreeuwde van Dorp, zich oprigtende en luid snikkende, „ik weet, dat ge beter zijt dan ik, en zou je daarom opgeofferd worden? Ge zijt rijk en kunt haar een leven verschaffen, zooals ze het heeft; ge zijt gezien bij iedereen, iedereen stelt belang in je, en niemand kent mij, niemand heeft betrekking op mij, laat mij maar alleen, het zal wel overgaan", snikte hij. „En dan, dat haar ouders mij liever zien, dat liegt ge, dat liegt ge!" schreeuwde hij heftig, „ge weet zoo goed als ik dat haar vader u liever ziet dan mij en van u houdt als een zoon, en ge weet ook, dat, wanneer ge haar morgen vraagt, haar achting en vriendschap voor je groot genoeg is, om aan haar vader de beslissing over te laten, en ze is een te brave dochter, om haar vaders meening, die ze weet dat de beste is, niet te volgen, daar ze weet wie ge zijt; en waarachtig ze zal gelukkig zijn, want ge hebt haar meer lief dan ik, en mij zal ze gauw vergeten, heelemaal! Neen nooit zal ik dat doen!" en weer wierp hij zich voorover en verborg zijn hoofd in de kussens.

Eibergen was gaan zitten, maar rigtte zich nu op in zijn volle lengte, ging naar zijn vriend toe, en riep hem, zich over hem heenbuigende,

met schorre stem digt bij zijn oor toe: „Henri, beste Henri, zie, je bent alleen en hebt nooit ouder of zusterliefde gekend — ik geniet ze volop, moet gij dan van alle liefde verstoken blijven je heele leven lang? Ik ben rijk en gij niet; moet die rijkdom, dien je mist, je niet op andere wijs vergoed worden? Moet je dan altijd eenzaam voortleven? En heb je dan niet een bestaan, zoo goed als iemand, waarmee je haar alles kunt verschaffen, wat ze redelijkerwijs kan vragen? Ik zal van hier gaan; op mijn verschillende standplaatsen zal ik andere menschen en een andere omgeving zien; ik zal alles gaaauw vergeten en gij, gij, mijn beste, kunt hier in Eikendrecht blijven en een gelukkig man worden. O, ik zie je nog te midden van vrolijke kinderen in een vrolijk huis, en dan zal ik dat komen zien en daarvan de oorzaak zijn!” en zijn stem werd bijna juichend, „zeg Henri, je zult het doen, niet waar?”

Met dergelijke sophismen over de vergoeding van den rijkdom en dergelijke voorspiegelingen bepleitte Eibergen zijn zaak, maar het eenige antwoord dat hij kreeg waren de gesmoorde snikken van van Dorp, die buiten staat was, iets te zeggen.

„Henri, beste vriend,” ging hij voort, „mijn liefde en ik zijn zamen sterk genoeg om het te boven te komen, en haar ten koste van me zelve gelukkig te zien; ik ga hier ver van daan: de

plaats te Bloemingen is mij in bedekte woorden door den Hoofd-ingenieur aangeboden, ik zal aannemen, dan ga ik Maandag al weg. Zeg, Henri, je zult immers doen zooals ik je zeg; mij zal het niet schaden en heb ik je al niet dikwijls gezegd, en ik meende het: al het aard-sche vergaat en het leven is toch maar zoo kort."

En zijn oog schitterde bij die beleediging tegen zijn eigen liefde, want achter dat ontzettende sophisme was de reinste Christelijke liefde en de edelste opoffering verborgen. Daarom was zijn stem zoo helder en zoo blijmoedig geworden. Maar het kostte veel, ontzaggenlijk veel: al zijn sinds jaren verzamelde geestkracht en al de overmoed van zijn jeugd werden in dat oogenblik tot wapens verbruikt.

„Nee, nee, ik zou mijn eigen tong en mij zelf vervloeken, als ik dat deed!"

Weer een sophisme: „Van Dorp, ik heb mijn lieve moeder beloofd, mijn best te doen een Christen te worden, ik geloof, dat dit de weg is; gij hebt nooit een moeder gehad en gekend om zulk eene belofte te doen, laat mij de mijne dan vervullen. Ge zult mij toch mijzelf niet te schande willen laten maken?"

Een krampachtig hoofdschudden was het eenige antwoord, maar deze weerstand duurde te lang voor Eibergen, wiens logica blijkbaar

al lang verbruikt was. Hij begreep, dat het tijd werd dat er een eind aan kwam. En van Dorp van de kanapé oplichtend, en hem bij de schouders grijpend, schreeuwde hij hem toe, terwijl hij zich op de teenen stellende, zijn gezigt vlak bij dat van Henri bragt: „Nu, dan mag de dag, waarop ik geboren ben, vervloekt zijn, en er geen zegen meer rusten op een enkelen dag van mijn leven, als ik ooit je plaats zal innemen! Dan zullen we beiden zwijgen, dat zweer ik je! Maar dan ken ik je ook niet meer! Voortaan is alles uit tusschen ons beiden! Of wil je niet tegelijk haar en mij verliezen, doe dan zooals ik zeg, hoor je? En hij schudde hem en duwde hem van zich af.

„Eibergen, Eibergen, je zoudt God zelf verzoeken!” kermde van Dorp en viel op de knieën voor een fauteuil.

De weêrstand was gebroken en Eibergen liet hem uitweenen met zijn gezigt in de zitting verborgen. Hij wist, dat hij overwonnen had.

Maar vreeselijk zag hij er uit, zooals hij daar, met de eene hand in de borst en de andere tot een vuist ineengebald, de kamer op en neer liep. Doodsbleek, met zaamgeknepen lippen, als het ware met den dood in het hart, maar den wijsgeer van Nazareth duidelijk voor zijn geest en met schitterende oogen!

Een kwartier verliep zoo. Hij hoorde geen geluid meer. Toen zette hij van Dorp als een

kind op zijn voeten, duwde hem den hoed op, en bragt hem naar de deur.

„Henri, je bent mijn beste vriend, ga toch spoedig daar naar toe, waar men je verwacht en aan je denkt. Je doet het, niet waar? En kom terug, wanneer je bedaard zijt geworden en ik ook.” En hij hield hem eenige oogenblikken tegen zich aan.

Toen schoof hij hem de deur uit en deed ze dicht. Eibergen was alleen! De strijd was voorbij. En van Dorp? Lezer, veroordeelt gij hem? Neem den steen niet op, om er hem meê te werpen! Antwoord niet, wat *gij* gedaan zoudt hebben; dat kan niemand zeggen.

Nog eenmaal vraag ik: „Wie was beter? En wie gelukkiger? En waarom was de een zús, en de andere zóó?”

En weer geef ik hetzelfde antwoord als aan het slot van het eerste hoofdstuk.....

ZEVENDE HOOFDSTUK.

ALLEEN.

De deur viel dicht en Eibergen was alleen. Wat er in hem omging, zooals hij daar onbewegelijk bij de deur stond, moge diegene beschrijven die er lust toe gevoelt; ik reken mij er niet toe in staat die snel op elkaâr volgende denkbeelden in woorden te wringen.

Eindelijk wierp hij het hoofd achterover, zette zich aan de schrijftafel en wierp daar snel de volgende regels aan zijn vader op papier.

Eikendrecht, 9 December 18. .

Waarde Vader!

Dit kleine briefje schrijf ik u van daag, hoewel u eergisteren een lange epistel van mij ontvingt. Het dient om u te melden, dat ik om de open plaats naar Bloemingen gevraagd heb, en zoo goed als zeker ben die te verkrijgen. Hoewel ik hier zeer waarde vrienden gevonden heb, had ik hier toch te weinig te doen, en de zaken waren allen van eenerlei aard; bovendien wil ik ook graag eens wat van onze rivierdistricten zien. U zult begrijpen, dat ik het nu vreeselijk druk eerstdaags zal hebben, en dus niet veel schrijven kan. De andere week echter meer; de groeten aan allen t'huis van

Uw toegenegen zoon

WILLEM.

Daarop schreef hij een tweeden brief aan den Hoofd-ingenieur van zijn district, waarin hij verzocht voor de standplaats Bloemingen in aanmerking te komen. Hij wist, dat hij haar krijgen zou. En na die twee brieven digtgemaakt en geadresseerd te hebben schelde hij de dienstbode, die ze naar de post bragt.

En nu was alles gedaan! De droom, zoo liefelijk met al het dichterlijke van de jeugd uitgebreid en doorgedroomd, was ten einde en hij was ontwaakt.

Wat was er dan nu van dat denkbeeld, dat zich langzamerhand ongemerkt in den student en verder in den jongen burger had ontwikkeld, waarmee hij was opgegroeid, bijna van de eerste dagen af, dat hij het ouderhuis had verlaten?

Asch, zooals zijn vader gezegd had. En hij kon het zich niet voorstellen, dat er nog een leven kon zijn zonder dat denkbeeld.

Asch was het geworden, wat hem zoo dikwijls tot antwoord had gestrekt, wanneer hij zich zelf gedurende eenzame avonden op zijn kamer gevraagd had, waarheen zijn leven leidde en wat zijn mannelijke leeftijd zou zijn, zoo begrijpelijke vragen voor iemand, die vlak voor of even voorbij de grenslijn van het maatschappelijk leven staat. Weg was het toenmalige ideaal van een gerusten ouderdom, van een tweede jeugd in een nieuw geslacht, van een veilige haven na den langen togt, waarvan hij de moeilijkheden maar al te zeer vooruit had geraden! Te vergeefs was al die liefde geweest, die sedert zoovele jaren langzaam in zijn hart was aangegroeid, en die hij verzameld en bewaard had, om ze eindelijk over te brengen op die ééne!

Maar was het niet zijn eigen wil en rukte

hij niet zich zelf den beker van den mond? Of kon niet nog alles hersteld worden? Kon hij dan niet naar haar vader gaan, en hem zeggen dat hij zijn dochter zielsliefhad, en zou die misschien hem niet tot haar brengen, en zou ze hem niet genoeg achten, om hem tot man te nemen?

Maar neen, dan zou hij twee wezens teleurstellen, den een zeker voor altijd. En had hij dien eenen niet beloofd en dikwijls herhaald, dat hij zijn vriend zou zijn? En was dat dan vriendschap? En zou dan niet de zachte, edele Nazarener geglimlacht hebben, wanneer hij, door zich op te offeren, twee wezens gelukkig gemaakt had, en den Schepper gedankt hebben voor de zaligheid van dat geluk te aanschouwen? O, thans voelde hij wat christelijke liefde was! Maar hij was maar een gewoon, zwak menschenkind, dat, dat kon hij niet! Maar hij zou vlugten en zijn tranen en zijn smart verbergen; ja, dat zou hij doen en zwijgen met zijn smart alleen! Maar weg, ver hier van daan!

Ach! dat ver van hier scheen hem toe een woestijn te zijn, en hij zag zich zelf daarin ronddwalen zonder doel en zonder rust.

En wie zou hem troosten? O, dat denkbeeld was belagchelijk, troostwoorden schenen hem op dat oogenblik een satire toe! Waar leefde hij dan verder voor, en wat zou zijn sombere dagen dan verhelderen en hem de hoop op

betere ingeven? zoo vroeg hij zich zelf, in de eerste wilde smart vergetende dat de Godheid in zijn wijsheid voor een arm, zwaar bedroefd menschenkind in de eeuwige natuur, in zijn eigen ziel en in het bedrijvige menschenleven de middelen tot genezing gelegd heeft.

Willem van Eibergen doorleefde toen een bang en moeilijk uur.

Het was laat geworden. De lamp was afge-loopen; mechanisch, droomende pompte hij den zuiger op en zette zich aan tafel. Wat was alles leeg om hem heen, hoe koud straalde hem alles van de wanden van zijn anders zoo gezellige kamer tegen!

En hij voelde dat hij alleen was en ouder geworden. De hand van den tijd was over hem gegaan, en zijn jeugd lag ver achter hem en zou nooit terugkeeren!

Zijn jeugd! Aan dat tooverwoord uit een verleden voor de ouden van dagen bleef zijn geest hangen. Daar was al zoo veel gebeurd sedert de eerste stralen van het licht der wereld in zijn kindergeest waren doorgedrongen!

De vroegste herinneringen van het ontwakend bewustzijn, de schoolbanken in de school te Marendam aan de Oude poort, de jongens waarmee hij gespeeld en gevochten had, de eerste verzen, die hij gelezen had, de eerste maal dat hij Fransch leerde: alles kwam hem zoo kort geleden voor!

Dan hoe hij langzamerhand grooter was geworden, hoe hij voor het eerst begrip van liefde voor zijn ouders had gekregen, het ontwakend verlangen om braaf en goed te zijn, de eerste maal dat hij een blik sloeg in het voorgevallene in lang vervlogen, hem als een droom voorkomende, tijden, de langzame ontwikkeling van zijn oordeel over goed en slecht alles zag hij in hunne opvolging en verband! En hij herinnerde zich, hoe dikwijls bij het lezen van die oude historiën zijn hoofd gegloeid had bij de groote daden van vroegere eeuwen, en de romantische jongensmoed, daardoor ontstaan, en die hij lucht gaf, door met zijn kameraadjes te vechten of roovertje te spelen daar bij die poort, waarover de spoorweg liep. Wat scheen hem dat kort geleden, en hoe lang was hij toch, de tijd tusschen die, toen hij als jongen die poort alleen beschouwde als zoo'n heerlijk middel om krijgertje of verstoppertje te spelen of een gloeiend hoofd en een korte adem te krijgen door de openingen tien, twintigmaal te rennen en nu, nu keek hij maar naar het gewelf en naar de taluds van de aardebaan en de constructie van de balustrade! Hoe was alles veranderd en hoe lang was hij reeds geen kind meer, toen alles hem zoo tooverachtig op de wereld toeleek en toen hij zoo verlangde om groot te zijn en een man!

O, was hij toen maar gestorven met dat ver-

langen, nu wist hij wat het was, groot te zijn. Alleen.....! en juist nu, nu hij voelde, dat de maalstroom van het leven hem gegrepen had en de golven over hem heensloegen.

De maat was vol. Zijn oogen werden strak en gloeiend, en hij werd benaauwd. Hij voelde zich zoo eindeloos rampzalig en alleen, en kon het op zijn kamer niet meer uithouden. — Hij wilde opstaan, maar viel weer op zijn stoel terug.

En daar zond hem de goede genius, die de harten der menschen leidt, door diezelfde herinneringen, die hem den strijd zoo zwaar maakten, den balsem voor zijn wond.

Want daar herinnerde hij zich op eens, dat hij ook later wel weer verlangde om groot te zijn, maar toen reeds eenig besef er van gekregen had, wat smart was. De eerste keer, dat hij dat eenigzins begrepen had, kwam hem duidelijk voor den geest. Hij had eens toevallig, lang geleden, als jongen nog, dat vers gelezen, dat boven deze schets staat, en toen was in hem een onbestemd, ridderlijk jongensachtig verlangen naar verdriet opgekomen, en toen dacht hij, dat het bij zoo'n smart toch heerlijk zou zijn, om kracht te smeeken en ze te verkrijgen..... Ja hij herinnerde zich nu alles duidelijk.... maar nu begreep hij het beter..... kracht, ja kracht wilde hij!

Dat was de ontknooping, de oplossing.

Want het vertrouwen op de Godheid, zooals

zijn lieve moeder hem als kind geleerd had, stond weer helder vóór hem een onbeschrijfelijk gevoel beving hem, het liefelijk vertrouwend geloof zijner moeder verscheen, en wees hem waar de kracht voor zijn lijden te vinden was

„Unerschaffner, ich fleh' um Kraft!“ schreeuwde hij, en het hoofd op zijn armen latende vallen, gaf de vertwijfelende bange menschenziel, het tot barstens toe volgeschoten gemoed zich lucht in deze ernstige bede en een stroom van tranen

ACHTSTE HOOFDSTUK.

BESLUIT.

Weinig woorden tot besluit.

Vier jaar later vinden we hem te Bloemingen als ingenieur tweede klasse terug. Hij is op zijn kamer. Om hem heen hangen nog de oude bekende platen, we vinden nog de bekende stapels boeken en opengeslagen atlassen om hem heen. Alles ziet er nog als van ouds uit. Maar toch zijn van Schillers portret de oorspronkelijk daaronder staande woorden verdwenen en staat daar nu in plaats van: „D'rum prüfe wer sich ewig bindet“ het groote woord van Attinghausen: „Ans Vaterland, ans grosse schliess' dich an!“ En onder dat van Heine staan nu zijn, door

Schumann onsterfelijk gemaakte woorden: „Ich grolle nicht!”

En de bewoner? Hij zit in zijn vouwstoel aan het raam en ziet naar het heerlijk zonnige zomerweer, het liefelijke groen daar buiten en naar de kinderen, die daar op het plein spelen in den zonneshijn. Hij glimlacht bij het zien van die nog nooit gestoorde kindervreugd daar buiten.

Hij zelf is weinig veranderd, al is hij nu bijna acht en twintig jaar. Zijn gezigt is nog even kalm, maar bleek, zonder dat fiere van vroeger; zijn oogen zijn nog even donker, maar nu zoo zacht, met zoo'n zachte opslag, dat men kon zien, dat de zorgen gekomen waren, en de jeugd ver achter hem in het verleden lag.

Waren er niet stormen opgestoken ook op zijn levensweg? Men kon het hem aanzien, dat de golven van den maalstroom hem gegrepen hadden, en over zijn hoofd waren geslagen. Maar hij had met krachtige hand de golven gescheiden en was het te boven gekomen. En nu dreef hij rustig voort, vertrouwend op zijn eens beproefden arm en hart, in een kalmer water kracht vergaderende voor de stormen, die nog komen zouden.

Want deze smarten zijn nog niet de grootsten, die een menschenleven kunnen verstoren! Maar het ligt daaraan, dat men eerst jong is, en daarna ouder wordt, dat deze het eerste komen en het zwaarste toeschijnen.

Een opengebroken brief pas ontvangen, ligt op een opengeslagen, bouwkundig werk dat hij zeker uit de hand gelegd heeft om den brief te lezen die van van Dorp uit Eikendrecht is. Hij leest, en we zullen zien, hoe zijn vriend in zijn geluk bijna niet meer weet, wat smart is en hoe iemand zich opgeofferd heeft.

„..... Ik heb nu in geen zeven maanden iets van je gehoord, maar ge kant mijn geluk, neen mijn zaligheid begrijpen. Zoo als je weet hebben we een lief huisje met tuin aan den Zuidbergschen weg gekocht, en mijn klein geluk woont daar, verscholen achter bloemen en boomgewas. De stormachtige dagen zijn, Goddank, bij mij voorbijgegaan, niet zoo bij u, amice! gij kent het leven beter dan ik. Maar kom mijn geluk toch eens zien, mijn beste vriend, ik spreek dagelijks over u met mijn vrouw, die zich maar niet begrijpen kan, hoe iemand het zoo druk kan hebben, dat hij in twee jaar nog niet eens hier kan komen. Ik begrijp het wel! Maar, o, kom ons leven hier eens zien, het zal je goed doen; dan kunt ge zien hoe mijn kleine groeit en in het zand rondkruipt, kraaijende van pret, en hoe Anna als jonge vrouw is, zoo liefelijk als ons geluk! Kom toch gaauw.....”

„Nog niet, nog niet”, denkt Eibergen. En zich achterover in zijn stoel latende vallen sluit hij de oogen als voor een vizioen.... Zag hij soms het schilderij uit dien brief? Zien kon hij

dat geluk, dat hij gesticht had, nog niet, maar nog een paar jaartjes dan was hij geheel genezen; tijd, drukke zaken en ingespannen studie zouden hun werk doen. En dan zou hij weer vrolijk worden en tevreden, dan zou hij weer aan de toekomst gaan denken. Dan wel, maar nu nog niet! Neen, hij zou schrijven, dat hij vooreerst nog onmogelijk tijd had. Hij zal er eerst naar toe gaan, zoodra hij weer hoopvol aan een eigen haard kan denken; dat kon hij nu nog niet zonder smartelijke herinneringen. Want eens zal de zon wel weer doorbreken en een liefde, niet zooals de eerste, want het toover-eiland van de jeugd ziet men maar eens of nooit, maar een kalme, vaste, innige genegenheid, zoo als die een krachtig man betaamt, hem een huisselijke haard als een heiligdom en de oude dag als een stille rustige haven doen voorkomen.

We hopen het en vertrouwen het. Want het is goed, wanneer de stormen van den lateren leeftijd zamen gedragen worden en de lasten verligt; het is goed, want dan zal de smart ons niet bitter maken bij het vooruitzicht van een eenzamen ouderdom.

De ontwikkeling der opvolgende menschengeslachten lijkt op een groot slagveld, het is de worsteling naar de volmaking, de strijd tegen de duisternis, de geest tegen de stof. De vorsten vallen, anderen vullen de openingen, de edelsten vallen, ieder geslacht ontrolt een nieuwe banier,

die van den tijdgeest. Voorwaarts, altijd voorwaarts gaat het! En niemand weet, wat en wanneer de dag van de overwinning zal zijn. Niemand weet, waarom gestreden wordt en waarheen de strijd voert.

En toch wordt er gestreden en heeft ieder geslacht zijn voorvechters, die leven en rust veil hebben; de anderen volgen. Wat drijft hen en hoe komt dat?

Ik weet niet hoe anderen het zeggen, of hoe anderen het noemen, maar ik zal u zeggen wat ik geloof, dat het is, dat hen niet doet bezwijken maar hen sterkt. En ik zal dat blijven gelooven en vast houden met al mijne kracht.

Ik geloof ook dat dit het was, dat Cato van Utica, daar een heiden anders over zijn leven denkt dan een christen, rustig en kalm den dood deed ingaan, toen alles verloren was....

Namelijk: Omdat de heilige veerkracht der ziel en de eeuwige, onbekende liefde den edelen strijders bij zullen blijven tot aan het einde der dagen!

A, VIIIber 1866.

WILHELM.

DE BLOKKER.

De blokker is niet matineus,
 Doch «'t werk voor alles» is zijn leus;
 Dus staat hij kwart vóór negen op,
 Kamt haastig zijn geleerden kop,
 Wrijft met een natten doek 't gelaat
 Waarop slechts Haast te lezen staat,
 Verslikt zich aan ongare thee,
 Eet gulzig een kadetje of twee,
 Pakt boeken en papier bijeen,
 En ijlt dan naar 't college heen.
 Nog met der klokken laatsten klank
 Van negen zit hij op de bank. —
 Daar blijft hij tot een uur of vier,
 Behalve twee of drie kwartier,
 Die hij aan 't koffijdrinken wijdt. —
 Verbazend is des blokkers vlijt!
 Hij luistert, teekent, respondeert,
 Schrijft alles wat men hem dicteert;
 Noteert ook alles wat hij hoort,
 Vergeet of mist geen enkel woord;
 Hij schrijft zijn vuile vingers lam,
 En wordt gemeenlijk bijster gram,
 Als iemand zijn attentie stoort
 Door 't spreken van een halfluid woord. —
 Eerst als de klok van vieren slaat

Komt onze blokker weêr op straat,
 En wandelt naar zijn eigen kast,
 Waar hij zich aan een maal vergast,
 Dat van der Laan hem elken dag
 Voor vijftien stuivers brengen mag.
 Van bittertjes of morgenwijn
 Kan meestentijds geen sprake zijn,
 Daar 't hem voor d' avond, die genaakt,
 Maar ongeschikt tot werken maakt.
 Wanneer 't diner is afgedaan,
 Komt eindelijk het rustuur aan.
 Dan gaat hij naar de societeit,
 Waar hij een uurtje zich vermeit
 In 't lezen van een krant, of wel
 In een onschuldig triktrak-spel;
 Een kopje koffij drinkt hij daar,
 Dat houdt de hersens scherp en klaar.
 Wanneer de klok zes uren slaat,
 Vindt hij het wel wat al te laat,
 Verwijt zich, dat hij heeft «geplakt,»
 En er zoo grof heeft ingehakt.
 Nu snelt hij naar zijn kamer heen,
 Leest daar een brief, of schrijft er een,
 Zet thee, trekt zijn pantoffels aan,
 En is weêr met zich zelf voldaan.
 Dan grijpt hij weer naar boek en blad.
 Verdiept zich in den rijken schat,
 Dien hij des morgens heeft vergaârd;
 Hij schrijft in 't net wat dient bewaard,
 Leest en herleest, memoriseert;
 Hij compileert en copieert;
 Hij bladert, snuffelt, peinst en zoekt,

En vindt en leest en schrijft en boekt;
 Hij teekent; krabbelt, uren lang,
 En nooit valt de arbeid hem te bang.
 Zoo werkt hij met ondoofbaar vuur,
 Tot over 't middernachtlijk uur,
 Ja, somtijds wel tot klokke twee,
 En drinkt daarbij steeds slapper thee.
 Is eindelijk 't werk naar eisch volbragt,
 Dan gaat hij slapen. Goeden nacht!

17/XI⁶⁶

Joëg SLIRA.

 G O E D.

Was 't ons bekend, dat Jezus ooit
 Een zonde had begaan,
 Welligt prees men van al zijn daan
 Die zonde 't meest ons aan;
 En deden wij dat kwaad dan nooit,
 Men noemde ons profaan.
 De vraag: « Doe 'k goed? » zij hangt niet af
 Van 't voorbeeld dat u Jezus gaf.
 Maar 't antwoord klinkt in uw gemoed,
 Dus raadpleeg dat, eer gij iets doet.

1 Junij 66.

B.

TER AUDIENTIE.

Toen de minister in den Haag
 Laatst audientie gaf,
 Liep ieder, pas gepromoveerd,
 De residentie af.

In de antichambre was het vol
 Met lui van alle soort;
 Daar waren rare snuiters bij,
 Maar « deftig » zoo als 't hoort.

Dan was er ook een bode nog,
 Verduiveld chic gekleed,
 Die noemt den naam van iedereen
 Die 't heiligdom betreedt.

(Zijn Excellentie is wel slim,
 Maar hoe of ieder heet
 Dát gaat niet. Wie wou vergen, dat
 De man ook alles weet?)

Daar was een kerel onder meer
 Naar 't scheen, reeds vrij bejaard.
 Die achter in een hoekje zat,
 Alléén, en heel bedaard.

Hij wachtte. Tot in 't eind, daar kwam
 Een tweede bij hem staan;
 Die had zijn compliment gemaakt
 En scheen zeer aangedaan.

Daar was een traan toch op 's mans rok,
 't Kon ook een vetvlak zijn,
 Die meerd're daar gezelschap hield:
 Want 't kleed was ver van fijn.

Maar ziet, daar trekt de vent het uit
 En geeft het pronkgewaad,
 Heel praktisch toch, al scheen het vreemd,
 Toen aan zijn kameraad.

't Was onze kennis uit den hoek,
 Hij, ('k meen 't was een commies)
 Had zelf geen rok en was volstrekt
 Niet van een ander vies.

Bezoekt zijn Excellentie toen,
 Maakt ook zijn compliment,
 En dankt hem heel bescheiden, voor....
 't Verhoogde traktement.

En na hem, kwam een ander, dien
 Men 't heiligdom ontsluit:
 Buigt, mompelt, buigt weer, draait zijn hiel
 En snijdt de kamer uit.

Maar hoe, het schijnt dat de heraut
 Oók audientie geeft;

Daar ginder komt een kerel toch,
Die groet hem zoo beleefd.

Buigt ook, en huppelt om hem heen:
« Je excellentie, 'k wou »
« « Mijnheer 'k geloof, dat ge u vergist
« « Als ik het wel beschouw.

« « Ik ben Uw Excellentie niet,
« « Gij zijt bij mij verkeerd,
« « Al schijn ik met hetzelfde lint
« « Als hij gedecoreerd.

« « Want weet, sprak hij, dít groot verschil
En wees op 't lintje mée:
« « Bij mij loopt er maar één streep door,
« « Bij den minister twee! » » (*)

(*) Historisch.

ff.

GELOOF.

Gij gelooft in God,
Nu, dat is goed,
Maar 't is zoo zeer de vraag niet: « of »
Maar wel: « waarom » gij het doet.

D.

BRIEF AAN EEN REDACTEUR.

Lieve Redacteur!

Wij meisjes zijn toch ongelukkig in vergelijking van u mannen; gelukkig behoeven wij wel niet zoo veel te weten ('t is er somtijds ook weten naar) maar alles wat gij kunt doen, mogen wij laten. Om u eens een voorbeeld te geven, ik las laatst in de Rotterdammer dat zekere Ibasius het publiek waarschuwde voor slecht zwart krijt en in de Delftsche van een vleescheter — voor slecht vleesch. Nu is het een feit, dat Jufvrouw Kaatje hier heel slechte wol verkoopt, daar wou ik het publiek ook eens voor waarschuwen, ik begon:

Waarde Redacteur!

Geacht blad — publiek belang — slechte wol — breekt gaauw — gaten stoppen — liever twee draden enz. enz. Get.

EEN BESTENDIGE LEZERES.

Denkt u dat het geplaatst werd, neen. Slecht krijt, men mag waarschuwen, slecht vleesch, men

waarschuwt herhaaldelijk, slechte wol, men mag niet waarschuwen. Ziedaar een staaltje hoe men ons vrouwen behandelt. Wat dus te doen als men eens eenig ideetje heeft; men moet het maar op zijn kransje debiteren, maar ook dat hulpmiddel zal me spoedig ontbreken, want één van ons kransje gaat trouwen — een ander weg en dus is dat ook gaaauw uit. Ge zult misschien denken: ga dan ook maar trouwen — maar stil, stil, dat gaat zoo maar niet, maar daar zal ik u eens wat van vertellen. Laatst was een oud vriend van mijn pa over. Ze waren druk aan 't praten, toen ik even de kamer uit moest en toen ik weer binnen kwam hoorde ik de woorden „Er is nog niets in 't zigt”; ’k weet wel niet direct dat dat op mij sloeg, maar waarom hielden ze dan zoo plotseling op? waarom hielden ze dan op? vraag ik maar. Niet dat ik zoo graag geëngageerd zou zijn — och neen — maar het heeft toch wel iets voor. „Niets in 't zigt” (’t is om te laghen, hoe weet papa dat), geëngageerd zijnde mag men vrijer praten dan anders en ik praat graag; en kan men, als men plezierig bezig is, wel zitten denken of het antwoord wel goed is dat men wil geven. Papa wil, geloof ik, wel hebben dat b. v. op een bal (sommigen noemen het heel onaardig *op de markt*. ze is al twee jaar *op de markt*), dat als een heer b.v. vraagt — ja b.v. — och wat vragen ze zoo al, het is gek,

maar zelfs als je je kostelijk hebt geamuseerd en je ligt 's nachts zoo eens te denken: wat heeft die of die ook meer gezegd daar ik zoo om gelagchen heb, men nooit een geestig gezegde van een heer kan bedenken, dat zei ik nu laatst ook op het kransje en toen zeide Jetje, ze zeggen ook nooit iets geestigs en dat zei ik is onwaar. Een heer zegt dan b. v. na de eerste dans: Hoe hebt u het gevonden — 't ging nog al goed voor een eerste dans — 't is nog zoo glad. — O, dol plezierig, zoude mij dan op de lippen zweven — maar de lessen van mijn vader indachtig, denk ik *eerst* als ik zeg dol, dat is wat heel dol — plezierig alleen kan ik niet zeggen — zal ik zeggen: o ja meneer, ajakkes! Of wat vermoeijend in het begin; maar dat is niet waar — want ik ben niets moe — hij danst dol plezierig. Ziet u, zoo moeten we dan denken om niets gekks te zeggen; dat gaat wel gaauw maar niet zoo gaauw of hij denkt: nu, ook niet aangenaam in de conversatie en om me te helpen begint hij over de *warmte in de zaal*. Och lieve redacteur die gemeenplaatsen vervelen je zoo schrikkelijk. Op het kransje hebben we eens plan gemaakt om thermometers mede te nemen, en op elk gezegde: vindt u het niet warm — op den thermometer te kijken en op akeligen toon uit te roepen: ja meneer het is 2 graden warmer als toen u het mij de laatste keer vroeg. U begrijpt wel

dat het maar bij het plan gebleven is en dat ik het maar alleen in dit kattedelletje zet, om er eens attent op te maken — ik wou dat alle heeren dergelijke zinnen eens bij Moone op de verkooping deden, maar apropos van thermometers gesproken, daar moet ik eens wat over vragen. Een van de jongelui zat laatst eens met pa te praten over warmte-expansie en zoo iets. — Ik verveelde me doodelijk, te meer daar ik weten wou wie er den vorigen dag bij de B's. waren geweest; hij scheen dat te merken en begon me te vertellen van een nieuwe thermometer voor verliefden — die men b.v. medenam naar een bal en als men danste en men wilde zien of de cavalier ook op je verliefd was, dan nam men de thermometer in de hand tegen zijn arm aan, en dan bij het einde zag men of het teeken wees op *il m'aime* — *tendrement* — of *il ne m'aime pas* — *point du tout* enz., enfin men had dan verder de meizoentjes niet noodig. Hij vertelde me er bij, dat een dame die hij kon, eens proeven genomen had bij een zeker heer; toen ze dansten stond het op — *passionnement* — aan een fijn soupeetje gaf het aan — *tendrement* — bij het weerzien na een drieweken lange vacantie was het alleen *il m'aime*; en aan een diné toen aan de andere kant een schooner en rijker meisje zat, was het *point du tout*. O, die liefde! die liefde! onwillekeurig komt men er altijd op. Op een van mijn vriendinnen is iemand

verliefd, die iemand (ik ben discreet, anders zoude ik den naam wel zeggen) schreef nu laatst in haar album met sierlijke letters:

Het leven geeft lachjens
En traantjes daarbij;
Hoe zoet zoo ge schreidet
En lachtet met mij.

Hoe zoet zoo ze schreidet — hoe snoepig niet waar — als hij haar vraagt; en dat is nog lang niet zeker, dan zal ze misschien de twee middenste regels op *hoe zoet* na weg willen schrapen — maar hoe dikwijls zal ze misschien nog schreijen alleen zonder hem. Ik heb nu zelf de tranen in de oogen bij de gedachte aan het lot dat haar misschien te wachten staat, maar daarover basta. Weg met die droevige gedachten. Liever iets anders. We waren laatst op het kransje. Een vroeg, „heb je (ik wed dat u lacht en denkt hier komt iets over Klaasje Zevenster, mis hoor). de Schepping gelezen.” We zeiden van ja „Wel hoe vindt je’t dan — dat van man en vrouw vind ik wel wat overdreven Zoo zijn de menschen niet” „Wat overdreven natuurlijk, ten Kate geeft hier man en vrouw zoo als ze zijn moesten en niet zoo als ze zijn.” „Zoo, zouden ze zoo moeten zijn”, zeide ik, ik ben blij het niet zoo is! en toen spraken we over een volmaakt menschedom en wat een vervelende boel het hier zoude zijn als ieder volmaakt was en deugdzaam.

Lieve Redacteur, Studenten zijn over het algemeen vrij aardig! Gelooft u dat dat komt door overmaat van deugd? Tusschen twee haakjes ik niet. Een deugdzame wereld — verbeeld u dat ik niet zeggen mogt — die en die zijn geëngageerd als er niets van aan was, of ik mogt niet zeggen: o wat heeft *hij* veel over je gesproken, als *hij* geen woord gezegd heeft. Of ik mogt geen gezicht zetten alsof ik me doodelijk verveelde — als ik met iemand spreek 'daar ik nog al van hou — en een oude tante kijkt naar ons. Een deugdzame wereld! 't Is om het uit te schateren. Geen pedante gekken meer om ons te amuseren — geen coquetterie meer (om heeren te amuseren)!

Verbeeld u, Mevrouw P. deugdzaam — de dames L. en H. en T. en D. niet meer kwaadsprekende en nieuwtjes bedenkende — en de heeren W. en B. en H. nooit boven hun thëetje. En de zomermodes uitkomende en de dames (in plaats van als nu om half zes op, om te gaan kijken) uitroepende *die mode! die mode!* later zullen we eens gaan kijken als ons goed versleten is. Verbeeld je! de heeren nooit in't vuur van hun gesprek een minder passend woord gebruikend, waarop men nu elkander zoo plezierig kan aanstooten en lagchen. Iedereen deugdzaam, maar wat zouden we dan te praten hebben, geen zaken om te veroordeelen, niets meer om af te keuren; maar laat ik toch van al dat ake-

lig afstappen; van nacht droom ik er nog van.

Mijn hand jeukt om u een klein schandaaltje mée te deelen — maar in't geheim, ik geloof dat nog maar vijf menschen het weten. Maar het gaat toch niet! Ik wil de eerbare, bijna veertigjarige schoonheid? (*jeunesse éternelle*) niet bespottelijk maken als u deze publiceert!

Maar wat ik zeggen wil, omdat ik het schandelijk vind, is dat oude menschen somtijds nog met jonge heeren willen trouwen. 'k Weet dat een van me kennissen bezig is aan een tooneelstuk; daar komen in aan de eene kant een hoop dames van 30 — 40, aan de andere kant van 18 — 20 jaar. In het midden van 't tooneel staan evenveel oude als jonge heeren — zamen in getal aan dat der dames gelijk. Nu begint het stuk; ieder begint zijn werk of zijne intrigues, dames schrijven elkaar briefjes, vriendinnen zitten elkander confidences te doen; een oude dame die er zoo zoo uitziet, vraagt een leelijk jong meisje bij zich *omdat ze zooveel van haar houdt*; een oudje (taai) doet of ze gaauw zal gaan sterven; jonge meisjes staan timide en kijken beschroomd rond. Van de heeren zetten er een paar lorgnetten op, geven elkaar de arm en wandelen maar rond: ze — hebben — de — tijd; anderen werpen zich aan ieders voeten, kussen deze de hand en fluisteren gene zoete woordjes in. Er is een jong schaap bij, och nog zoo jong, 22 maandjes, ik wil zeggen jaartjes oud, die staat bij een groote

gezette dame, hij kijkt beminnend tot haar op — zij opent hare mollige armen, hij vliegt er in — en je ziet hem niet meer! maar daar zijn ook jongelingen en oudere heeren die vrolijk, bedaard rondkijken, voor ieder beleefd, voor sommigen vriendelijk — voor ééne teeder zijn; maar men ziet ook ongelukkigen, bedroefden van harte, zij hadden geen wederliefde gevonden. En in het slottooneel ziet men ze allen weder, in de eene hoek staat de oude dame en 'tjonkske met een hoed op; in de andere een oud ventje met een bloeiend kind — achter eenigen die elkander al onverschillig aankijken, anderen waarvan de een onderdanig knielt, de andere beveelt. Op zij eenige spijtige schoonen, daarover brommende lorgnetten, op den voorgrond de gebrokenen van harte knielende, in godsdienst en vriendschap hun troost zoekende; en in 't front eenige paren — *zij* steunende op *zijn* arm, — *zij* hem aanziende met blijmoedigen lach, — *hij* vooruit starende, met kracht zijn roeping te gemoet, geholpen door het meisje aan zijne zijde, allen beschenen door een heerlijk licht en boven allen de woorden :

De liefde kent geen teugel,
Haar weert geen grendel af,
Ze vliegt met vrijen vleugel
Tot over dood en graf.

Ik ga er bepaald naar toe als de Vries het opvoert, maar *dat* zal nog wel wat duren.

Lieve Redacteur, ik heb u nu zoowat het een en ander geschreven; vindt ge het de moeite waard om te plaatsen, doe het dan. Misschien schrijf ik, of een van me kransje dan nog wel eens wat. Mijn naam zal ik bij gelegenheid wel eens zeggen aan hem dien ik dit toezend.

Wees ondertusschen in gedachten hartelijk gezoe . . . gegroet

Van uwe u achtende

DANSEUSE.

Delft, 5 November 1866.

DE WOEKERAAR.

Een deugdzaam Christen ben ik toch gewis;
 'k Doe meer nog dan 't bevel van 's Heeren woord:
 'k Zie niet alleen op 't geen mij toebehoort,
 'k Zie ook op dat, hetgeen mijns naasten is.

F.

BIJ MANESCHIJN.

Zoo lieflijk kalm daalt d' avond nêer,
 En stilte heerscht in 't rond;
 De zon voor 't laatst de bergen kust,
 Met haren gulden mond.

En zachtkens rijst de maan omhoog,
 En spreidt haar zilvren licht,
 En gluurt daar even door het groen
 Met haar lief, rond gezicht.

En plegtig ruischt de wind door 't woud,
 En fluistert o zoo zacht!
 Van lief en leed, van zaligheid
 En van der liefde macht.

In 't digst van 't woud, daar is een huis,
 't Is nederig en klein,
 Voor mij bevat 't mijn grootste schat,
 Daar woont de liefste mijn.

En zachtkens klop ik aan dat huis,
 En heb ik dat gewaagd,
 Dan komt zij stil naar buiten hêen,
 De lieve, schoone maagd.

Dan druk ik haar aan mijne borst,
 Dan zwelgt mijn oog haar blik,
 Dan bid ik: laat het eenwig zijn,
 Dit zalig oogenblik!

SOEDAH.

ODE AAN BIJRON.

DOOR EEN GRIEK IN 1824.

Geen krijgszang ruischt bij 't wappren onzer vanen,
 De zwart omfloersde trom verkondigt rouw,
 Aan 't flonkrend heldenoog ontleken tranen,
 Zijn lippen trillen en hij ademt naauw!

Een Noordsche Tyrtaeus, die onze banden
 Door de almacht van zijn lied verbrak,
 En 't oude vuur in Hellas deed ontbranden,
 En zelf de vrijheidsvaan ten hemel stak,

Ontzonk ons hart: de snaren zijn gesprongen,
 Van 't speeltuig, dat zijn hand ontviel,
 Maar nog ontvlamt ons 't lied door hem gezongen,
 Nog leeft zijn geest in onze krijgsmansziel!

Neen, Albion zal de dierb're asch niet vergen
 Van hem, die troost en hulp en steun ons bracht,
 Hij ruste zacht in 't binnenst onzer bergen,
 Waar Hellas trouw hem eeuwig houdt de wacht.

Maar eerst, als de tiran zal zijn ontvloden
 Voor 't zwaard, waaraan zijn lied de scherpte gaf
 Dan is 't hem goed op d' akker onzer dooden,
 En Griekenland een zijner waardig graf!

F.

PATHETISCHE BESCHOUWINGEN.

There are things of which I may not speak,
There are dreams that cannot die.

LONGFELLOW.

Achttien jaren! heerlijke ouderdom, geniet uwe jeugd, jongeling! Achttien jaren! met welk een blijden onbezorgden blik kunt gij de toekomst instaren, wat al vreugde, wat al genot zal uwe jeugd u nog opleveren, groen en bloemen — bloemen van liefde, wetenschap en kunst — in kwistigen overvloed rond u gestrooid; o geniet die en zoovele anderen, maar sla niet de schennende hand uit naar het plantje zelf, laat het leven, laat het zijn.

Jongeling pas op uwe schreden, daar, daar voor u, pas op — te laat, neen nog niet, uw stap is nog ligt. Wel is de bloem een oogenblik onder uwen tred verdwenen, maar de veerkracht uwer jeugd heeft bloem en plant voor verwonding behoed. Behoudt gij die veerkracht; zorg, dat gij niet afgemat en doodelijk moede aan het eind der baan komt.

LIEFDE.

Een wonder gevoel doortintelt mijn hart.

Van waar is het gekomen? Zijt gij het, zonnestralen, die het hebt doen ontwaken — want zeker weet ik, dat gij het vermeerdert, liefelijke boden, uit den hoogen gezonden om alles te laten schitteren en blinken, om alles te verwarmen, om vreugde en geluk rondom u te verspreiden? of waren het Gods engelen, die het mij deze nachten hebben ingefluisterd? Ik herinner mij ten minste hunne stemmen, de droomen hebben mij hunne woorden vertolkt en hunne liefelijke beeldtenis mij voorgetooverd. Of zijt gij het, vogeltje, dat door uw lied het lied van mijn ziel hebt doen zingen? of gij sterren? hebben uwe flikkerende blikken door mijne oogen mijn hart bewogen? of gij windeke of gij toonen van poëzy, of gij vrienden, of gij allen te zamen? Maar neen, ik geloof dat ik weet, maar ik weet zeker dat het zoo is, twee donkere oogen, twee sterren hebben die liefde bij mij doen geboren worden, ja liefde, wonderwoord, wondergevoel, ik ben gelukkig dat gij in mijn hart uwe woning hebt opgeslagen, ik wil u dienen met al wat ik heb. Liefde, voortaan ben ik uw slaaf, liefde gebied!

A.

Amice, wat is de wereld toch schoon, zijn de menschen ook niet allen goed, het meeren-deel wil toch het goede. En of ik geloof, dwaze vraag, o ja ik weet het, daar zijn zaken die

nog niet verklaard kunnen worden, maar als mijne moeder vroeger zeide: Lief kind, doe dat, doe dit en ik vroeg waarom, waartoe? was haar antwoord dikwijls „dat zult ge later leeren begrijpen”, welnu ook zal ik later leeren begrijpen, nu geloof ik in U, God van het goede, God der Liefde!

Bemint ge ook?

O ja, wie is zoo gelukkig als zij die beminnen; ja ik bemin.

Hebt gij vrienden?

Lieve, trouwe, hartelijke vrienden, wat deelen ze steeds in alles wat mij aangaat, dagelijks ondervind ik bewijzen van hunne gehechtheid; was ik eens in droefheid en nood dan zou hunne trouwe liefde eerst regt uitblinken.

Hebt ge bloedverwanten?

Ik had een goede moeder, mijn vader heb ik niet gekend — broeders, zusters geene.

Hebt gij bekenden?

Vele, vele, bijna ieder ken ik, ieder is vriendelijk voor mij, o wezentlijk de wereld is zoo schoon, de meeste menschen zijn als men ze goed kent zoo hartelijk, zoo lief; kenden de menschen elkaâr beter er zou minder boosheid, minder zelfzucht zijn.

B.

Hoe zoude dat mogelijk zijn, neen, neen, je overtuigt me niet, ge zegt fabelen en kinder-

praatjes. Ge praat van weten, van denken, gelooft ge dan dat ik niet weet wat ik geloof, ge zegt denk eens na; wat al dwaasheid! Ge zegt, ik heb het niet noodig om gelukkig te leven, en als ik dan verdriet, als ik dan smart had, bij wie dan troost en hulp gezocht.

„In het volbrengen van mijn pligt”! Neen — twijfelaar — mij zult gij niet leeren twijfelen — ga! Uwe woorden vallen hier op een rotsgrond, ze gedijen niet, goddank dat hij gaat. Dank mijn Vader dat ik in U, in uw heilig woord ben blijven gelooven. Leid mij niet weder in de verzoeking.

Maar toch? maar toch?

Geeft liefde geluk? Zoo het niet is om gelukkig te zijn, het is dan toch om gelukkig te maken, maar heb ik lief? Is het ook eene liefde die verdwijnt? Is deze liefde nu de ware de zuivere, de innige, o dat ik niet twijfelde, maar nog is het tijd, ik zal mijn hart onderzoeken, ik zal mijzelven uur op uur vragen, hebt gij haar lief? Ik zal mijzelven beproeven, des daags in Gods natuur, 's nachts in stil nadenken. Gij liefde, en gij, God der liefde, schenk mij uw licht!

't Was avond, 'k ging henen,
Koud was het en mistig,
Maar rond in de straten
Liepen de lieden, vrolijk en droevig.

Het was St. Nicolaas heden;
 Ge kent allen die feestdag,
 Haar vreugden, haar smarten,
 Haar lichten, haar schaduw.
 Gij kent al de farcen,
 Al de spot, al de grappen,
 Gedrukt en zoet, gezet in vorm
 Gij herinnert u de vreugde,
 De lust om te kijken,
 Het speelgoed, de schoonheid
 Van winkel en glasraam.
 Ge herinnert u de begeerten
 Die al 't fraais bij u wekten.
 De drift die beheerschte
 De nijd die verteerde
 Als men wist dat de vriendjes
 Ontvingen veel zaken
 Die gij niet kondt krijgen.
 Ik dacht aan die jaren
 En kwam voor een winkel
 Vol lichten, vol schoonheid,
 Open deuren, digte drommen
 Schoon gekleede vrouwen drongen
 Met hun kinderen, als immer, rond.
 En zij keken en zochten en kozen
 Het schoonste, het beste voor ieder.
 De stoep nu was ledig,
 Een troep van 't canaille,
 Heel vuil en heel smerig,
 De mannen met zwarte gezigten,
 De vrouwen bibberend van koude
 Met kinderen op d'armen

Of 't kroost aan de hand.
 Streed tusschen de wagens
 Om te kijken, te gapen, te staren
 Naar de pracht die verblindde
 Een knaapje, dat waagde,
 Eén tred voor de ramen.
 En slaakte een juichkreet
 Bij 't zien van al de gaven,
 Ruw werd hij verwijderd
 Door mannen met stokken.
 Juist stond ik daarneven
 En toen hij wilde schreijen.
 Sprak ik met 't jongske
 En ging met hem kijken,
 Toen bogen de stokken eerbiedig
 Want zij kenden mij spoedig
 En lieten mij doen en bekijken
 Wat 't canaille niet mogt.
 Ik sprak dan met 't jongske,
 En zeide op zijn vragen
 Is dat voor de rijken?
 «Neen jongske 't is om te kijken,
 't Is om te zien dat alles daar ligt.»
 Hij dacht voor de rijken,
 Hij wist al de voorregten
 Van aristocratie van 't geld
 Boven armoede en 't canaille.
 Zijn jaren waren luttel
 Maar hadden door ontbering,
 Dat weet ik maar zeker,
 Driedubbel geteld.
 Ik had hem kunnen geven

Zeer vele van die zaken,
 Maar daar in de rondte,
 Stonden nog velen,
 Velen dier kleenen
 Met begeervolle oogen.
 Kon ik den eenen beschenken,
 En de anderen laten?
 En voor allen dat ging niet
 'k Moest weg — tevreden ging 't jongske
 En zag naar zijn moeder
 Maar deze was henen,
 Ze zocht naar het knaapje
 Verloren in 't dringen
 En was verre weg.
 De koetsen ze rolden
 Woest door de straten.
 Hij was moede en angstig,
 En vroeg hem te dragen;
 Maar bij mij was het schaamte
 Valsche, voorzeker,
 Wat moesten de menschen
 Wel denken van zoo iets,
 Ik dragen het jongske
 En zoeken de moeder!
 Ik nam dus het knaapje
 Mede aan zijn handje
 En liep naar zijn huisje,
 Gelukkig niet verre.
 Daar vond ik de moeder
 Die angstig daar vraagde
 Of haar lieveling al te huis was,
 Die beefde van angst bij 't denken

Wat al kwaads, wat al ongeluk
 Hij had kunnen krijgen.
 Ik gaf daar een weinig
 Om d' avond te viere
 En nam afscheid van 't knaapje,
 Dat kozend m' omhelsde
 En dankend zei: oome,
 En kuste dat 't klonk.

Maar nog een vrouwelijk wezen, was uit het
 huisje naast de moeder geslopen. Toen ik het
 kind nederzette en mijne blikken op haar
 vestigde scheen zij zich te willen verbergen. Ik
 meende haar te herkennen. Was het niet Berte —
 maar die ingevallen wangen — de eens zoo
 schoone trekken verflaauwd, de door gebrek
 en zorgen ter neer gebogen gestalte, en toch
 was het nog geen jaar geleden dat ik haar kende
 als het vrolijke kind van eene goede moeder,
 die op eenigen afstand onzer stad een buiten-
 societeit hield; ook zij herkende mij en borst in
 een stuipachtige vlag van weenen uit: met be-
 hulp der vrouw bracht ik haar in huis en hoorde
 later een verhaal van liefde van misleiding, van
 ontrouw, van verlatenheid zooals er helaas zoo
 vele, zoo duizende nog gevonden worden.
 Alles deelde zij mij mede: als kinderen waren
 we reeds te zamen geweest en de lieve ronde
 Berte was voor mij steeds een beminnelijk kind
 gebleven, en scheidden opvoeding en stand ons
 dan ook in onzen omgang, genoegelijke uren

had ik later nog wel eens met haar en hare moeder doorgebracht. Alles zeide zij mij dan Goddank, hare moeder was dood, alles behalve den naam van den verleider; nog had ze hem lief, armoede en berouw hadden haar echter zoo veranderd en — dat begreep ze ook — nooit zoude hij, de hoog welgeborene, tot haar wederkeeren. Gevloekt, gij edelen van naam! Gevloekt gij ellendigen, voor wie ieder meisjeshart een offer is om er uw helsche proeven op te doen. Gij noemt u zelven edel; hoe zal de God der liefde u noemen? Zóó konde ik haar niet verlaten, ik troostte haar of liever ik zocht ze te troosten. Zij had veel lief gehad en nog lief — ik bragt haar met volle overtuiging onder het oog, dat haar ook veel moest vergeven worden. Ik hielp haar in hare armoede zooveel ik kon, beloofde haar verdere ondersteuning en verliet het huis.

Ik had een vrolijken avond doorgebracht!

Mijn gelofte hield ik, ze heeft thans eenig werk verkregen bij mijne talrijke kennissen.

Nu en dan help ik haar ook met het weinige dat ik te geven heb, wist ik maar den naam — maar dien zegt zij nooit!

Hoe had ik kunnen vermoeden, dat wat ik meende aan goed gedaan te hebben, mij een bron van ellende, van smart zou worden. Ook mijne vrienden heb ik over de ongelukkige

Berte gesproken Zij gaven wel hun geld, misschien omdat ik het vroeg, maar ze wilden niet gelooven dat zij de onschuldige was, wel dat ze die speelde. Één scheen onuitputtelijk in zijn spot, zijne bittere woorden troffen mij en haar. Hoe wist hij elke daad van haar als bestudeerd af te schilderen; hoe duivels volmaakt schetste hij de in intrigues volleeerde vrouw; wat lachten ze allen om den stroom van bewijzen die hij meende te hebben, en die ik helaas niet wist te ontzenuwen; dagen lang was het: hoe gaat het met je protégé, totaal gevangen, enz.

Was dat mijn vriend, waren dat mijne vrienden — hoe koud, hoe liefdeloos oordeelden zij over de gevallene. Waarom kunnen ze niet gelooven dat ik zuiver handel, dat mijne daden alleen bestuurd worden door medelijden en vriendschap? En zij, ze gelooven al wat hij zegt, al wat hij beweert; zoude ik het gelooven als hij het van hen zeide? Hoe menigmaal heb ik moeten hooren: pas maar op, dat zij die je bemint dat gevalletje niet hoort. Het is regt treurig miskend te worden. Wat vragen ze steeds? Weet je den naam van den verleider nu al. En al zweer ik hun dan, dat ik dien niet weet, ze gelooven me niet; maar kom, ze schertsen zeker, de toekomst zal alles ophelderen, hoe gaarne zoude ik in deze dagen de zachte stem van mijn lieve moeder nog eens hooren, maar

Hij heeft het anders beschikt. Uren van heilig nadenken worden alleen nog aan hare herinnering gewijd.

Ook de wereld weet reeds wat zij beweren. Ten minste er loopen al praatjes over Berte en mij rond. Zij die ik om hulp kwam vragen, om werk voor de verlatene, zinspelen er op, dat zij thans begrijpen waarom ik me zoo voor haar interesseerde. Is er dan niemand, die niet elke daad aan egoïsme, aan ik weet niet wat, toeschrijft; kan niemand dan begrijpen dat er zijn, die het goede doen, om het goede, die nuttig willen zijn naar hunne krachten?

Laat ze praten — wat gaat mij het aan of de wereld zich boos wil maken; ik heb immers mijn plicht gedaan. Had ik hen dan niet moeten helpen, alleen om den laffen schijn te ontwijken dat ik het om dat meisje deed. Gelukkig zijn er nog zoovelen die mij er om achten zullen — en zij o, zoo ze het wist, zij zou niet zijn als die malle wereld.

C.

Hoe kan het mij zoo moeilijk vallen om afstand te doen van die ingewikkelde serie van dwaasheden en tegenstrijdigheden, maar aan de andere kant die droomen van een God en Vader vaarwel te zeggen — ik kan niet — ze hebben aanleiding gegeven tot zooveel goeds,

tot zooveel edels; droomen die menigeen in de uren van gevaar en droefheid hebben gesterkt en getroost. Mijn God, mijn God, hoe smartelijk valt het al den kommer, al het leed dat men geen mensch durft openbaren, ook niet te kunnen toevertrouwen aan een liefhebbend Vader. Het is grievend al de illusies, als kind opgevat, als knaap aangekweekt, als jongeling volmaakt, te laten varen Koude wereld, uw proza ligt zoo veeleischend voor mij — zonder steun of staf om mijn zwakke krachten te schragen, of een schild om mij voor de felle slagen van een noodlot te beschermen — maar omdat dat alles zoo treurig, omdat dat alles zoo droevig is, moet men daarom maar voortleven in dien vromen waan? moet men daarom het gevoel den vrijen teugel geven — tegen beter weten in, moet men daarom....? Neen nooit! neen nimmer aan het gevoel de rede opgeofferd al moge de strijd moeilijk, de overwinning ook voor zwaren prijs gekocht worden.

Wat zou me nog troosten in deze maanden van twijfel als het niet uwe liefde was, mijne aangebedene. Liefde en Licht en Leven vindt ik in uwe nabijheid, uwe woorden doen het geloof nog eens ontvlammen, het licht van uwe rede doet den twijfel verstommen. Leven van mijn leven, u heb ik lief.

Maar bemint zij mij? dan weer beantwoord ik die vraag met ja dan weer met neen. Hoe

menigmaal heeft ze niet voor mij partij getrokken, waar de wereld mij beschuldigde. Hoe menigmaal heeft ze me niet opentlijk verdedigd tegen zijdelingsche aanvallen en bedekte toespelingen. Hoe heeft ze de lasteraars niet weten te beschamen door haar geloof aan eerlijkheid en deugd. Al beminde ik niet reeds lang, daarom alleen, zoude ik u hebben lief gekregen. Maar een ieder dien zij verongelijkt meent, zal ze zoo verdedigen; haar warm hart kan geen onrecht dulden, haar edele ziel kan geen mensch onrechtvaardig hooren veroordeelen. Maar slaat dat hart voor mij, is die ziel geneigd zich met de mijne te verbinden in lief en leed? Ik weet het niet. En toch heb ik zooveel behoefte aan hare liefde, waar allen koeler worden. De menschen vervelen me; hoe waar is het „van den laster blijft steeds iets hangen.” Ik merk het overal, overal vind ik of twijfel of geloof aan schuld; maar ik zal mijn hoofd omhoog blijven dragen, ik ben me geen schuld bewust. Vooruit dus, vooruit!

D.

Ongeloovig, ja ongeloovig aan al de zaken daar gij aan gelooft, beste vriend hoe is het toch mogelijk dat ge met zulk een heilig vertrouwen alles aanneemt, zijn we dan geen menschen? Toets eerst alles aan uw verstand. Geloof me

vrij, gelooft ge na uw verstand geraadpleegd te hebben, nog — dan is er geen redeneren tegen. Ge zegt, dat we met ons verstand die dingen niet mogen onderzoeken, dat alles hierboven heerlijk verklaard zal worden; heerlijk, heel goed — maar vooral geloof ik niets waarvan mijn gezond verstand niet zegt, het is mogelijk. Of ik ongelukkig ben met dat geloof? neen, want ik geef rekenschap van wat ik doe, ik handel met overtuiging en dat geeft kracht. Toon u niet langer slaaf van hetgeen men u in uwe jeugd heeft leeren gelooven, toon de kracht om 't kaf van 't koren, de zemelen van 't meel te scheiden. Ook ik zal niet langer willen twijfelen. Ik moet thans weten of ik gelukkig zal zijn, of dat die droom ook weer gedroomd zal wezen.

Nu ik wat kalmer ben kan ik weer denken. Gisteren stond ik voor haar, ik trof haar alleen. Weer sloeg ze die donkere oogen tot me op. Ik kon er niets in lezen! Zij bemerkte mijne gejaagdheid, scheen de woorden te vreezen en wilde haar zuster gaan roepen. Ik heb haar geloof ik, tegengehouden. Ik meen dat ik gesproken heb, ten minste ik heb woorden gehoord, ik wilde haar zeggen hoe lief ik haar had. Of ik dat gezegd heb weet ik niet, maar mijn gevoel heb ik haar geopenbaard. Elk woord

was immers een woord van liefde, de gloed die zoo lang daar binnen gesmeuld had, ze brak uit, het kunnen dus geen koele woorden geweest zijn, die over mijn lippen kwamen.

Liefde, ik smeekte liefde. Zij sprak van vriendschap, ze bleef koel. Ik sprak hartstogtelijker als dat mogelijk ware, ik heb om medelijden gevraagd met hem die voor haar knielde, ik heb haar verteld dat ik haar had liefgehad van af de eerste maal dat ik die oogen zag. Ze leidde haar hand op de mijne, de hare was klein, de mijne groot, o ik herinner me niet wat ze zeide, ik zag naar dat handje en meende te voelen dat die twee handen geen paar vormden. Ik smeekte, ik bad nog eens, ik zag op naar die oogen, ze schitterden niet meer, — ik zag tranen, ze leed om mijnentwille, maar ik vroeg geen tranen, ik vroeg geen medelijden, ik vroeg liefde, ik had die oogen niet verduisterd willen zien maar ik had ze willen zien schitteren van liefde en geluk, ik had een lach willen zien, waar zich nu geen lachje plooide, een lach van verrukking, maar zij, zij kon geen wederliefde geven.

Zij is voor mij verloren.

O nacht van bittere smart, nachten van treurende wanhoop — waarin het hart nog slaat, maar iedere polslag, iedere seconde nieuwe wonden opent, nieuwe smarten aandoet. Alles

te verliezen, de liefde — de hoop. Zij is voor mij verloren. Bittere woorden, 't is met een genoeg der wanhoop, dat ik ze schrijf en lees.

De tijd, die al de wonden lenigt, zal ook de mijne lenigen, lenigen, ja, maar het hart is dood met het verlies harer liefde heb ik mijn ziel verloren. Wat raakt mij de toekomst, wat kan ze voor liefelijks nog opleveren, de bloemen ze geuren niet voor mij. Het bloempje dat daar naast me stond, daar ik maanden voor gezorgd had, dat ik met mijn edelste verzorgde, een hand heeft het gegrepen, voor mij is zij verloren. Dat zij gelukkig moge zijn, mijne bede is voortaan voor *Haar* geluk.

Weinige dagen geleden twijfelde ik of ik wel gelukkig zou worden — ik twijfel niet meer.

Weinige uren geleden twijfelde ik wie de verleider was van Berte — ik twijfel niet meer: ik vermoedde wel dat het een mijner vrienden was. Thans begrijp ik hun spot.

Zij allen wisten en lachten om den dwaas die niet wist, om den dwaas, die in hunne vriendschap geloofde. Thans ben ik genezen, mijn hart is dood, zelfs de laatste vonk van leven is er met u uitgegaan, vaarwel vriendschap, genoegelijke uren heb ik met u doorgebracht, op dagen als ik treurig en droevig was, hebt gij mij opgebeurd, uwe herinnering

zal mij lief zijn. Vaarwel vriendschap, Uw afscheid doet mij pijn.

Arme Berte, zoo jong en reeds dood, en welk eene schrikkelijke wijze van sterven. Gisteren vernam zij dat hij zoude vertrekken, dat zijn engagement met een zijner nichtjes publiek zoude worden; nog eens wilde zij eene poging bij hem wagen, nog eens wilde zij hem aan de eeden, aan God en Haar gezworen, herinneren, nog eenmaal zoude zij den zwaren gang gaan, niet voor haar, maar voor de kleine, voor hare lieveling, haar oogappel. Wat zij gezegd, wat zij gesproken, gebeden en gesmeekt heeft, wat hij geantwoord heeft is maar alleen aan hem en aan God bekend, maar zij, toen ik haar gisteren sprak, smeekte zij mij hem te vergeven, hem zijne schuld nooit te verwijten, zijn geweten zal zijn regter zijn. Ik beloofde het; arme Berte, was dat het laatste afscheid van den vriend die u achtte, dien ge met bijna zusterlijke teederheid zoo dikwijls de zorgen wist te doen vergeten. Waar zal ik de tranen putten om u te beweenen, arm verongelijkt schepsel, ge weet het, schreijen kon ik al lang niet meer. Welk een wanhopende moed, moet gij moeder, bezeten hebben om voor u en uw lieveling zulk een koel graf te zoeken! Wat moeten zij heerlijke troostliederen in uwe ooren gefluisterd hebben, de golven, voor dat gij u in hunnen

schoot waagdet, dat heldere water weerkaatste zoo dikwijls den hemel, zijt ge door den schijn bedrogen, dezen daar gaan zoeken. Wat moet ge geleden hebben, dat ge uw schat aan deze wereld niet durfdet toevertrouwen. Gij had geleerd hoe men met meisjes mag handelen, gij alleen wildet schuld hebben en het regt bezitten, te zeggen: „Heer, ik geef u onschuldig weder wat gij mij onschuldig geschonken hebt. Laat de wereld U moordenares noemen, u vloeken om uw daad, zij moge slecht zijn. Een eerste vloek van u voor de wereld, een tweede — neen, gij zelve hebt voor hem gebeden, geen tweede vloek.

Laat allen u verachten, in mijne herinnering zult ge leven, moedige moeder, ik begrijp dat leven was voor u veel te zwaar.

Waar zijn al de kennissen die ik vroeger had, zij allen die mij achtten, mij lief hadden. Gelooven zij dan allen dat Berte door mij ongelukkig werd, om mij den dood gezocht heeft, en hij wiens naam ik niet mag noemen, hij is getrouwd. Geluk met uwe onschuldige vrouw. Dat Bertes beden op haar hoofd het geluk doen komen, dat voor u hier niet te vinden is. Had ik den moed maar van Berte, ik zoude haar volgen, maar ook voor het lijden is zedelijke moed noodig. Geef mij krachten, natuur, mijn

deel te dragen, mijn pligt te vervullen en te zwijgen!

There are things of which I may not speak.

E.

Wat is het toch aangenaam om op eene groote kamer alleen gezellig te zitten. Mijn cassette staat voor me, meer dan gevuld met brieven van goede kennissen, lang en kort geleden ontvangen. Brieven van hem (eens mijn vriend), van deze en gene, van vrienden en kennissen, van mijne moeder, van bloedverwanten en van Haar, van Haar ook, dat stapeltje, niet afgezonderd, met een bandje er om, neen door, onder en met de anderen geschikt naar den tijd van ontvangst. Sla ze eens open, wat magt van herinneringen! Hier één die mij zoo uit het humeur bragt toen ik hem ontving, of die, met die cijfers, 't is of ik me gevoel als toen ik hem las voor de eerste maal.

Maar de volgende, wat een schat van liefelijke droomen heeft hij me doen droomen, ze zijn voorbij de droomen, de herinnering er aan leeft nog; en tusschen allen de brieven van Berte, kostbare schatten van hoop en van liefde, schitterende lichten in de duistere menigte, papieren engelen die mij terugvoeren in mijne jeugd, die mij nogmaals doen droomen dreams that cannot die. Ook gij beminde, ook gij

werd verstooten, van u heb ik geleerd, het Heer vergeef hun, uwe brieven Berte, zijn schatten waarin ge uw hart vol van liefde voor hem, vol van dank voor den vriend die u hielp, uitgestort hebt. En de brieven van haar die ik beminde, nog bemin, ze waren geschreven aan den vriend, aan den neef, maar voor mijn gloeiend hart koud, behalve die laatste, doodsberrigt van al mijn hoop, van al wat ik eens aan illusie bezeten heb. Daarin meldde zij mij hare verloving, dwaas die ik was, zelfs na dat onderhoud dat ik eens met haar had, hoopte ik nog: wat niet was kon komen, fluisterde een verraderlijke stem mij in, aan u, verleden, zijn deze herinneringen gewijd, bitter en zoet, helaas, het bittere proeft men langer.

Op nieuw een treurig berigt, zijn vrouwtje is gestorven en met dat vreeselijke ziekbed, met het gezicht van het stervende wezen dat hij beminde, moet hem een ander gezicht verschenen zijn, vreeselijker: het gezicht van een vrouw en een kind in elkanders armen gekneld stervende op den bodem van het water. *There are things of which I may not speak. Hij heeft gesproken*, eindelijk heeft hij zijn gemoed ontlast, en de waarheid bekend, hij heeft gesproken en de wereld, weer wil ze mij een der haren noemen.

De vrienden, ze keeren weder, zoude ik nog vriendschap kunnen geven, de achting heb ik

herkregen, hij heeft om vergeving gesmeekt, ik heb hem kunnen troosten door hare brieven, de wereld, zij is genezen van den schijn en geeft terug aan mij wat ze eerst ontnomen heeft, maar die schijn heeft mij mijn alles gekost, en toch hadt gij gelijk daarnaar te oordeelen; waarnaar moest ge dan uwe meening rigten, en hij, hij beefde terecht terug voor de verachting der wereld. Ik heb ze gevoeld en wel diep. Dank aan u, mijn vroegere vriend, dat ge eindelijk den moed hebt gehad mij in mijne eer te herstellen, gij hebt ook geleden, de wroeging zal u nooit hebben verlaten. Ongelukkige vriend! ja dubbel ongelukkig!

In woesten, wilden vaart vliegen ze voorbij, beelden, gedachten, ik grijp met het geheugen en geef ze vorm. Hoe de vorm is, vraag het aan den wind als ze de golven neemt en schudt en hoogt en doet schuimen en gedaante geeft, vraag dan den wind, hoe zijn hare vormen; vraag het den wind als ze de bladeren jaagt en ze doet dwarlen en zwieren in statigen togt, welken vorm geeft ge aan de figuren die ze vormen. Vraag aan den eik terwijl hij in den regen zijn kruin schudt en buigt, welken droppel wilt ge ontwijken — en ge vraagt in welken vorm ik mijne gedachten, door hartstogt en liefde geschud, zal uitdrukken. Ze jagen voort en gij wilt vragen: is er eenheid, is er zin in die beelden en figuren, deze vindt gij niet

goed en gene woudt ge ontvlieden, maar zeg wind, vindt men geen golven van elken vorm.

En vreest ge voor de ontelbre verscheidenheid der golven? — Vreest ge voor elken droppel omdat hij misschien uwe nog gloeiende zinnen zoude kunnen afkoelen. Waar zult ge dan schuilen? Aan de noordpool zoude een gelukkiger Franklin u kunnen vinden, in Afrika's binnenlanden? — de wilden zoude uw kwetsbare plek kunnen ontdekken. In de zee of in de mijn? — maar waar uw hart niet rein is, daar zal het berouw de grootste vloek zijn: erger dan een hart ooit wordt gejaagd, erger dan de wilde u kan kwetsen, of erger dan al het kwaad dat in de zee of in de mijn u kan overkomen, zal de gedachte, ik heb niet wel gedaan, u folteren. Weer zie ik in mijne gedachten de drie vrouwen, mijne Moeder, Haar en Berte; de eene gestorven, met woorden van vrede en geloof op de lippen, de tweede naar mijne bede gelukkig met den man harer keuze, en Berte, het arme plantje, door hem vertreden. Mijne geheele verleden schaart zich om hunne gestalten. Van vele bloemen heb ik zelfs den geur niet mogen genieten, maar ééne bloem staat Goddank bloeiend in mijn hart. Ze heet,

Vrede met zichzelf,
en toch, *There are dreams that cannot die!*

OXYDE.

OP EEN SNEEUWVLOK.

GESMOLTEN OP DEN BOEZEM EENER JONGE DAME.

Voorafpraak.

Lach niet, mijn lezeres, ik zal een stof bezingen,
 Waarom uw lief gelaat zich reeds ten glimlach plooit,
 'k Moet voor mijn bibbrend lied den adem gants ver-
 wringen,
 Welks winterkoude door zijn gloed nauw wordt ont-
 dood.

Een sneeuwvlok zweefde eens in den hoogen,
 Vervuld van hoovaardij,
 Daar nooit op blankheid de aard mocht bogen,
 Die 't sneeuw wit streefde op zij.

Daar heeft hij plotsling met ontroering
Blank Doortjens halsje ontwaard;
Straks, in der jaloezij vervoering,
Ontstreeft hij 't wolkgevaart.

«'k Zal me aan haar boezem nedervlijen,
 Dan springt het ras in 't oog,
 Dat 'k reiner wit ten toon kan spreien
 Dan ooit haar sieren moog!»

Zoo dacht hij; overmoedig snelde
 Hij op 't albast reeds aan,
 Doch 't eigen oordeel, dat hij velde,
 Herschiep hem in een *Traan!*

F.

EEN KEERPUNT IN 'T LEVEN.

„Ik begrijp niet, hoe ik er ooit meer achter kom, ik snap er niets van,” en met een wanhopig gelaat woelde de spreker door zijne haren en staarde wezenloos op het boek, dat voor hem zooveel geheimen scheen te bevatten. — We zullen hem zoo rustig laten zitten en hem onderwijl eens goed opnemen. Karel Halling, waarde lezer! ziet er zeer goed uit; zijne blonde lokken, blaauwe oogen, zijne kloeke, stevige gestalte doen hem als een echte zoon van 't Noorden kennen. Zijn blik is open en flink, de rondborstigheid staat hem op 't gelaat te lezen. Zijn karakter is goed; jammer slechts dat een zwakke wil hem tot vele dingen brengt, die hij misschien beter deed na te laten.

Zijne kamer is, als de meeste studenten-kamers, ruim versierd met platen en portretten, waaronder verscheidene, waarbij elke fatsoenlijke jonge dame, die eenigzins haar wereld kent, behoort te blozen. Omdat de platen onkiesch zijn? — Och, neen lezer! dat moet tegenwoordig zoo, plichtshalve moet er een gevoel van

schaamte opkomen bij 't zien van ontbloote menschelijke vormen, al heeft ook een Thorwaldsen ze gebeeldhouwd; 't geeft voorwaar geen groot idée van de zedelijkheid der jonge dames in deze eeuw.

Een aantal linten met insignes die nonchalant over den spiegel hangen doen vermoeden dat de bewoner der kamer lid van verschillende commissiën is, dat hij ergo (o droombeeld van elk jong student), dat hij getapt is; ja, hij is getapt, jammer maar, dat hem juist datgene ontbreekt, wat vooral voor dien schoonen toestand noodig is, 't ontbreekt hem namelijk aan geld, maar hij heeft er een middel op geweten, hij heeft gebeerd (dat was meteen studentikoos). Wel bekreep hem eene enkele keer de gedachte: „hoe zal mijne lieve moeder opkijken, als zij er de lucht van krijgt,” maar dan rekende hij op zijne vlugheid, merkte bij zich zelf op, dat hij tot nu toe door al zijne examens gekomen was, dacht aan 't spreekwoord: „eens rijkdom is niet altijd armoede,” dat hij alleen maar een weinig verkeerd toepaste, en met vernieuwden moed joolde hij er weêr op los.

Karel verdiende getapt te wezen. Zijn vrolijk, gelijkmatig humeur, zijne geestige zetten en jolige invallen maakten hem gezocht door allen die men niet met den schoonen naam van blokkers of hengsten vereerde. Altijd gereed meê te doen was hij de ziel van elk feest, van

elken togt. Hij ging van 't idee uit, dat hij niet student was om te werken, maar om te zien, wat er in de wereld alzoo te kijk was; zijn principe was: „onderzoekt alle dingen, en behoudt het goede.” Dat hij alles onderzocht is zeker, maar 't is de vraag of hij altijd het goede behield.

Van tijd tot tijd had hij oogenblikken, waarin hij zoo iets als wroeging voelde, en zich zelven angstig afvroeg: „waar moet dat heen.” Hij sloeg dan voor een paar dagen aan 't werk, doch bemerkte dan, dat hij al minder en minder van de zaken begreep, smeed dan liever de gehate integraal op zijde, en verdiepte zich met wellust in Goethe's, Shakespeare's of Heine's meesterstukken, waarvoor hij een geopend oor en een warm hart had.

We hebben hem ook nu in eene landerige bui aangetroffen. Hij staart nog steeds op zijne boeken en overpeinst dat het niet langer zoo kan. „Neen,” zegt hij in zich zelf, „dat moet uit zijn, morgen, neen morgen niet, maar met de volgende week, dit is toch een gebroken week, dan ga ik aan 't werk en flink ook; geen opera, geen kastje naar Scheveningen, geen jool zullen me van mijn voornemens afbrengen. Nu is 't meenens.”

Gerust gesteld en hoogst tevreden over zijn besluit wierp hij zich in zijn luijen stoel, zette zich voor 't geopende raam, stak een manilla

op en bewonderde in een zalig dolce far niente de Delftsche schoonen, die in grooten getale passeerden en den Haagweg opwandelden om hunne lieve toiletjes te laten zien, misschien ook wel om eens van 't heerlijke weêr te genieten. Niet lang had hij zoo gezeten of een gestommel op den trap deed zich hooren: tik, tik! „Binnen”

„Zoo kerel! nog t'huis, ik dacht eigenlijk je waart naar Reineveld. Wat zie ik? boeken en wel integraal, zeg eens, ben je niet wel, of heb je een gemoedelijk epistel van huis gehad?

„Noch 't een, noch 't ander, maar ik begin in te zien, dat ik er zoo niet kom, en nu ga ik aan 't werk.”

„Jij aan 't werk! 't is te gek, stel dat maar uit je hoofd, wou jij een blokker worden, je moet van meet aan weêr beginnen, je bent alles weer kwijt.”

„Dat 's beroerd genoeg, dat hoef je niet op een toon te zeggen, als of 't almachtig plezierig was; maar een blokker word ik niet, dat heb je heelemaal mis, bedenk wel, dat er een hemelsbreed verschil is, tusschen iemand die goed werkt en een blokker.”

„Enfin, brisons là-dessus,” dan ga je zeker ook niet meê naar Reineveld.”

„Ja, waarachtig wel, ik begin de volgende week pas, maar dan ook goed.”

„Ach! zit 't zoo met de zaak, dan loopt 't

wel los; ik hoop maar niet dat je je dood zult werken."

„Geen uijen als je blijft bij zulk een ernstig onderwerp."

De vrienden wandelden naar Reineveld, en vonden de advocaat als gewoonlijk uitstekend. Het heerlijke weêr, het zien van zooveel schoonen, die voorbij Reineveld defileerden bragten hen in eene zeer genoegelijke stemming.

Misschien deed de advocaat ook het zijne er aan. Hoe 't ook zij, zeker is het, dat men in eene vrolijke stemming besloot na den eten naar den Haag te gaan om een lekker glaasje Beijersch te drinken, en met 't treintje van 10 uur terug te keeren.

Toen Halling cum suis des avonds aan 't Haagsche station arriveerde, vertrok natuurlijk het laatste treintje juist, en gilde het fluitje hun een schellen afscheidsgroet in 't oor. Men keerde naar de stad terug en besloot nog eens even rond te loopen.

.

's Morgens om 4 uur reed eene vigilante langs 't Oude Delft en hield bij Hallings woning stil. Slaperig steeg deze er uit, riep een bonsoir aan zijne slapende vriendin toe, van wie hij geen antwoord kreeg, strompelde zijn trap op en rustte weldra uit van de vermoeijenissen van den dag (?).

„Meheer! daar is een brief voor uwes, er staat *spoed* op!” Doch „meheer” was op ’t oogenblik wars van alle wereldsche zaken, behalve van zijn bed, en verkoos niet wakker te worden. Niet dan nadat de ploertin verscheidene malen „Meheer Halling” had geroepen, gelukte het haar den slaper uit zijne rust te wekken en hem den brief te overhandigen. Nog katterig en vermoeid van den vorigen dag brak hij het epistel open en begon slaperig te lezen; allengskens schonk hij er meer aandacht aan, totdat hij eindelijk doodelijk ontsteld uit bed sprong met den uitroep: „O! mijne lieve, lieve moeder!

Ziehier wat de brief behelsde:

Woudstein, 12 Sept. 18 . .

Waarde Neef!

Misschien zult ge verwonderd zijn van mij een brief te ontvangen en wel uit Woudstein, de woonplaats uwer moeder, ’t is een treurige noodzakelijkheid, die mij tot schrijven dringt. Zooals ge misschien zult weten, heb ik hier bij tante twee weken gelogeed. Ik was juist voornemens de volgende week te vertrekken, toen voor een dag of acht uwe moeder zich niet wel voelde. Zij hield het bed, doch wilde volstrekt niet dat ik den doctor liet halen. ’t Werd echter niet beter. Eindelijk verscheen toch de doctor

en verklaarde dat de ongesteldheid 't begin van pleuris was. Sinds is de lieve zieke zeer verergerd en de doctor ziet de zaak duister in.

Uwe moeder verlangt zeer naar u, en ook ik zag gaarne uwe t'huiskomst. Ik ben geheel alleen met de meid, en men weet niet wat gebeuren kan. God geve dat de ziekte eene gunstige wending neme! Ik verwacht u tegen morgen en zal uwe moeder op uwe komst voorbereiden. Adieu, houdt goeden moed!

Uw nichtje

MARIE VAN AKEN.

Halling, hoewel wat los van aard, hield zielsveel van zijne moeder, wier eenigste kind hij was. Diep bedrukt en treurig kleepte hij zich aan. Sombere denkbeelden woelden door zijn brein, hij zag zich reeds aan 't sterfbed zijner moeder. Het liefste wat hij op aarde bezat zou hij moeten verliezen, die moeder die hem zoo innig liefhad, en die zich met echt vrouwelijke zelfopoffering zooveel getroostte om hem te laten studeren. En hierbij voegde zich de gedachte aan zijne levenswijze, en aan zijne smart paarde zich eene stille wroeging.

Karel pakte zoo snel hij kon 't meest noodige in een valies, verliet met een beklemd gemoed zijne kamer en dacht: „hoe zal ik hier weder komen?”

Des avonds arriveerde Karel in het kleine

landstadje, zijne geboorteplaats. Even als de meeste van die plaatsjes muntte het vooral uit door gepensioneerde officieren, die het tuinieren leerden, eene societeit die *de Harmonie* heette, een gemeenteraad waar domheid en autocratie voorzaten, vele ongetrouwde jonge en oude dames en veel kwaadsprekerij.

Karel snelde naar huis, maar 't mogt hem niet gelukken zijne woning te bereiken zonder aangeklampt te worden, door een man, die Molière tot de „fâcheux” gerekend zou hebben, en die Karel hier verscheen in de gedaante van een gepensioneerd kapitein met een grog-stem, die zeer vast in de leer was; misschien wilde de man zijne schade wel inhalen.

„Dag mijn Kareltje, hoe maak je het mijn jongen, altijd wel geweest? Hoe kom jij zoo uit de lucht waaijen, maar dat's waar ook, je moeder is zoo ziek. Van morgen heb ik nog laten sturen, maar 't was niet beter. De doctor geeft weinig hoop meer.

„Maar”, ging hij voort (ziende dat Karel hevig ontstelde) „je moet je dat zoo niet aantrekken; als 't Gods wil is, moet je er in berusten, en hier namaals zien we elkander weder!” En na nog eenige gemeenplaatsen opgedischt te hebben, en daardoor geraakt zijnde op 't chapiter van godsdienst gaf hij een kort verslag van de jongste stichtelijke preek van den Godzaligen Cuvius (de lieveling der jonge dames en oude kapteins)

en scheidde van Karel om onder het drinken van een slap kopje thee met veel zelfvoldoening aan zijne dikke wederhelft te vertellen, dat hij Halling „eens een riem onder 't hart had gestoken.”

Er bestaan van die menschen, die onder den invloed van eene ongehoorde waardering van hun lief eigen ik, hunne redenen aan ieder, die ze hooren of niet hooren wil opdringen.

Karel, die al lang op heete kolen gestaan had en 't kapteintje uit den grond des harten naar alle mogelijke minder aangename oorden gewenscht had, spoedde zich nu naar huis.

De bel omwonden met doek, om de rust der zieke niet te storen, klonk dof. Spoedig werd de deur geopend en Karel trad binnen. Het eerste wat hij zag waren de doctor en zijn nichtje, die zacht sprekende den gang op en neêr wandelden.

„Hoe is het met moeder” was Karels uitroep, terwijl hij vol ontroering en bevende de hand des doctors greep.

„Van daag gaat 't iets beter,” was 't antwoord.

Halling, na zijn nichtje gegroet te hebben, wilde dadelijk naar de ziekenkamer gaan, waarin hij echter weêrhouden werd door de opmerking dat zijne moeder juist sluimerde. De doctor vertrok en Karel begaf zich met zijn nichtje naar de huishoudkamer om eens kalm over alles te

spreken. Welk een verschil tusschen gisteren en nu, 't is me als een droom," zei Karel. 't Nichtje begreep niet, waarom hij juist „gisteren" zei, maar hij des te beter, en zijne stemming werd er niet vrolijker op. Marie verhaalde hem wijd en breed van de ziekte en Karel luisterde met ingehouden adem naar de lieve spreekster, want lief was ze, waarde lezer, niet alleen van uiterlijk maar ook van innerlijk.

Toen Karel voor eenige jaren eene maand bij hare oude lui logeerde, was zij nog een aankomend meisje, maar maakte reeds een aangenamen indruk op hem. Thans nu ze volwassen was was die indruk nog veel aangenamer. Hare zwarte lokken, diepe donkerblauwe oogen, haar prettig, zacht gezichtje maakten haar wel niet tot eene beauté, maar namen iedereen voor haar in. Beminnelijk van inborst, vol vrouwelijke zelfopoffering, met een kloek verstand begaafd, verspreidde ze rondom zich steeds vrede en vreugde.

Zij had den schoonen leeftijd van 20 jaren bereikt, en hoewel misschien niet zoo in alle conventioneele vormen der maatschappij ingewijd, had zij toch veel voor op die uiterst fatsoenlijke jonge dames dezer eeuw, die o. met Mühlbach dweepen, Mühlbach aanbiddelijk en Heine „*zoo'n lief dichter*" vinden, en niet 't minste idée hebben van kinderen opvoeden of van breijen.

Karel kon weêr niet nalaten vergelijkingen te maken tusschen nu en gisteren en te denken aan 't vreeselijke verschil tusschen de wezens, die hij den vorigen dag gezien had en het reine, echt vrouwelijke meisje dat nu voor hem zat, en op nieuw begon hij weer verschrikkelijk 't land aan zich zelf te krijgen.

Daar klonk de bel in de ziekenkamer en Karel begaf zich met kloppend harte naar zijne moeder. Tranen van bittere smart weende hij bij 't zien zijner geliefde moeder, die uitgeteerd daar neer lag, snikkend omhelsde hij haar en zij zelf moest hem troost inspreken om zijne hevige aandoening te bedaren.

Voor de eerste keer sinds lang bad Karel weêr, en innig was zijn gebed toen hij bekommerd over de toekomst zijne legerstede betrok.

Geregeld wisselden nu de volgende dagen Marie en Karel elkander af in 't waken bij de zieke; slechts bij 't eten, ontbijt en koffijdrinken ontmoetten zij elkander, en Karel genoot wanneer hij met haar zoo vele zaken besprak, en zij met hare lieve stem zoo eenvoudig haar helder oordeel uitsprak. Hij had zoo dikwijls gelegenheid hare zachtheid te bewonderen in 't oordeel over anderen, eene eigenschap die slechts weinig menschen bezitten, en al meer en meer hechtte hij zich aan 't liefvallige meisje, ja, om er maar rond voor uit te komen, hij werd smoorlijk verliefd op haar.

De zieke, die nog eenige dagen in zorgelijken toestand verkeerde, begon, dank zij den doctor of der natuur, langzaam te beteren, en hoewel nog steeds zwak, kon zij zich van tijd tot tijd met haren zoon onderhouden. Met de scherpzinnigheid, aan vrouwen eigen, bemerkte zij al spoedig, wat er in Karels binnenste omging, en zij wenschte zich zelve geluk met zijne keuze.

Karel ondertusschen werd door menige pijnlijke gedachte gekweld. Zijne togtjes naar den Haag waren hem geen geringe hinderpaal om met vreugde aan haar te denken die hij boven alles beminde, en met angst dacht hij er aan, waartoe zijne levenswijze hem had kunnen brengen. Als eerlijk man had hij, ware hij verder op dien weg doorgestaan dien hij eens ingeslagen was, geen meisje meer mogen vragen. Zijn hart kneep toe bij de gedachte, dat hij door 't toegeven aan zijne hartstogten zijn schoonste ideaal, eene lieve vrouw, had moeten missen. Goddank, dat hij nog terugkeeren konde. Hij dacht zich reeds in 't bezit van haar, naar wie hij zoo vurig verlangde. Zijne gloeiende verbeelding spiegelde hem reeds eene gezellige huishoudkamer voor, waarin vader en moeder zich vermaakten met het onschuldige spel en de kinderlijke vreugde van hunnen eersteling; hij stelde zich voor, hoe de jonge moeder met een lief blosje de kleine ophief en hoe het kind kraaijend de mollige armpjes naar vader uitstak. En de vader omhelsde 't

kind, trok ook zijn vrouwtje meê in de omarming en fluisterde zalig: „Mijn engel, wat zijn we gelukkig!” en die moeder was Marie en die vader was hij. Angstig ontwaakte hij dan uit die droomerijen om zich zelf af te vragen: „bemint zij ook mij zoo als ik haar bemin?” In zulk een oogenblik nam hij het kloeke besluit 't haar zelf te vragen.

Hoe klopte zijn hart, toen hij met Marie alleen, voortwandelande in de schoone dreven van een liefelijke streek, tot de overtuiging kwam, dat het nu het regte oogenblik was, die vraag te doen.

Geruimen tijd hadden zij zwijgend naast elkan- der voortgeloopen, Marie geheel verdiept in de beschouwing van het landschap, hij zich pijnigende, hoe hij 't toch aan zoude leggen, tot dat Marie uitriep: „Hoe heerlijk mooi is toch de natuur, als men zoo met diepe teugen de frissche lucht inademt, dan voelt men eerst recht te leven.”

„En toch is er iets”, zeide Karel, „dat nog duizendmaal tegen natuurbeschouwing opweegt, iets dat je doet meêzingen met de vogels in 't bosch, waardoor 't kleinste hutje je beter toeschijnt dan 't prachtigste paleis.”

„Kom laten we iets harder aanstappen, het wordt anders te laat”, antwoordde Marie, die sinds lang de gevoelens van Karel opgemerkt had, en een voorgevoel had van 't geen er nu

volgen moest, terwijl zij met een verlegen gezichtje haren loop versnelde.

„Dat is de liefde,” ging Karel voort zonder acht op hare woorden te slaan, en ondertusschen vatte hij hare hand, die ze schuchter met een blosje zocht terug te trekken. „O! Marie, ik heb je zoo innig lief, kun je mij ook beminnen?”

Maar er kwam geen antwoord, alleen een blik, een blik, die meer zeide dan duizend woorden konden doen, en juichend drukte Karel zijne liefste in de armen en vol stomme zaligheid staarden ze elkander in de oogen, die elkander, als 't ware, magnetisch aantrokken.

Wat de beide gelieven elkander verder op de wandeling vertelden zal ik den lezer niet verhalen; zijne fantaisie heeft hier vrij spel.

Moederlief was, toen Willem haar, dronken van vreugde, zijne aanstaande voorstelde, zeer aangedaan. Zij sloot het meisje aan het hart onder 't uiten der woorden: „Dat heb ik lang gewenscht, Karel maak haar gelukkig.”

„Dat zal ik,” antwoordde hij, en ieder van 't drietal vond zich zelf 't gelukkigste.

't Duurde niet lang of ook de toestemming van Marie's ouders arriveerde.

Karel was en bleef in de wolken, en wilde, hoewel de toestand zijner moeder zijne tegenwoordigheid niet vereischte, nog van geen heengaan weten, ook Marie bleef nog.

Zij gaven door het overtreden van de wet, dat een geëngageerd paar niet in eene zelfde woning mag logeren, welke wet ik liefst die der belagchelijke fatsoenlijkheid zou willen noemen, en die eene grove beleediging inhoudt tegen elk fatsoenlijk man en meisje, een bewijs van hun verstand.

De studiën moesten echter hervat en Karel vertrok innig gelukkig naar de oude Goovertstad, met goede voornemens bezielt, die hij ook wezentlijk dadelijk ten uitvoer bracht, en niet uitstelde tot het begin eener volgende week. Toen hij zijne kamer betrad, dacht hij aan 't geen hij vóór twee maanden bij 't verlaten daarvan gezegd had: „Hoe zal ik hier weder komen?” Zulk een antwoord, als hij thans kon geven, had hij niet verwacht en vol dankbaarheid en liefde beschouwde hij het portret zijner beminde.

Nog niet lang was hij op zijne kamer, toen dezelfde vriend, dien we reeds eenmaal bij Karel hebben ontmoet, kwam oploopen.

„Dag Karel”, sprak hij, hem hartelijk de hand schuddende, „wel Karel, wat doet me dat een genoegen, dat het met je oude vrouw zoo goed is afgeloopen.”

„Dankje, Jan, dankje,” antwoordde Karel en behalve daarmee, mag je nog met iets anders feliciteren.”

„En waarmee, als ik je verzoeken mag?”

„Ik ben geëngageerd.”

„Van harte geluk man, maar 't spijt me ontzettend voor je vrienden, als verliefd persoon zal natuurlijk je vervelendheid geene grenzen hebben, en goed beschouwd is 't toch ook een dwaasheid, jij nog zoo jong, en bedenk daarbij wel, dat er nog nooit een man is geweest, die plezier van zijne vrouw heeft beleefd.”

Met hevigheid stoof Karel op om de laatste tiraden van zijn vriend, die meer de gewoonte had zijne opinie zoo sterk uit te drukken, te bestrijden en hem tot andere gedachten te brengen.

Tot laat in den nacht zaten ze nog te discussiëren en met gloeiende kleuren schetste Karel zijn geluk aan Jan die geduldig toehoorend, van harte deelnam in de vreugde van zijn vriend.

„En nu,” sprak Karel, „nu is 't me heilige ernst, ik zal mij haar waardig maken, ik zal toonen, dat mijne ontmoeting met haar een waar keerpunt in mijn leven is geweest.”

SOEDAH

JANTJE.

Jan Verwend

Werd Delftsch student,
Schriklijk dacht hij te brilleren;
Jantje zou, naar allen schijn,
Chique zijn, sjouwen, drinken, beeren,
En een danig heertje zijn.

Jantje vroeg

Nog al genoeg:
Van zijn club natuurlijk de eerste;
Later in Senaat en kroeg,
Hij zou 't zijn, die 't al beheerschte,
Die van alles de eere droeg.

Jantje zag

Met witten lach
Neér op de andre nieuwelingen.
'k Wed dat zij, dacht Jan Verwend,
Dra zich zoeken op te dringen
Aan een aanstaand president.

Jantje keek
 Een heele week
 Of er geen zijn gunst wou koopen;
 Maar niet één, die 't ondernam.
 Toen ze zóó hem lieten loopen,
 Werd het wijze Jantje gram.

Jante had
 In Vaders stad
 Wijze praatjes kunnen slijten;
 Maar toen Jantje 't hier begon,
 Zag hij tot zijn innig spijten
 Dat men hem niet velen kon.

Wat werd Jan
 Ten leste dan?
 Niemand wou met hem verkeerren;
 Niemand had zijn bluf van doen,
 En daar Jantje niet wou leeren,
 Bleef hij al zijn leven groen.

1865. *Naar Beets.*

JOËG SLIRA.

BLADVULLING.

Beter in de wijde wereld dan
in de enge borst.

1. Een spreekwoord zegt: Als dichter wordt men geboren of men is het niet.

Is dit op proza-auteurs ook niet toepasselijk? Velen schijnen het niet te begrijpen.

2. Men klaagt soms over het mengelwerk in onze Almanakken waarom soms terecht? Omdat er eeuwigdurend weinig zal kunnen komen van stukjes, die voor den Almanak moeten *gemaakt* worden, waarvoor dan meestal de maand September als broeitijd wordt uitgekozen. In een jaar is er zoo veel te ondervinden, zijn er zoo vele verschillende gewaarwordingen op te vangen, dat er wel enkele in een didactisch of ironisch gezegde kunnen worden zamengevat, al

naar mate men het leven van zijne ernstige of ridicule zijde pleegt te beschouwen. — Wat gedurende 365 dagen u in de gedachten of op de lippen komt, schrijf het op, leg alles bij elkander, en zoek later uit dien rommelboel wat stevig genoeg op zijn pooten staat, om alleen de wereld in te gaan.

3. Welk onderwerp is ooit uitgeput? En toch zegt men het dikwijls.

Heeft niet elk geslacht en ieder individu zijn nieuwe wijze van beschouwen?

4. Eene nog niet geëxploiteerde, maar toch vruchtbare rubriek in ons Mengelwerk is eene schets of beschouwing van de wijze van studie en de wijze van uitspanning, daarom nog geene uitspatting, aan andere Polytechnische Instellingen.

Zij hooren in uwen Almanak t'huis, omdat ze onmiddellijk betrekking hebben op eene studie, die ook de uwe is, op betrekkingen, waartoe ook gij u voorbereidt, omdat ze dikwijls aanwijzen andere en gewijzigde middelen ter bereiking van het doel, wat ook gij u voor oogen stelt. Vergelijk ze. Vergelijking is de moeder van kritiek, en verbetering hare dochter.

Dat onderwerp is rijk en onuitputtelijk.

a. Waarin zijn wij de vreemden voor, in welk opzicht anderen ons vooruit?

b (voor een filosoof). Wat is het verband tusschen het heerschende klimaat en de wijze van studie?

c. (Alleen uit veel gegevens op te maken.) Wat is het minimum van arbeid bij een zeker maximum van nuttig effect?

Waar zoo veel verschillende zaken (en er zijn er nog vele) kunnen besproken worden, daar is meer dan toepasselijk het *Soort zoekt soort*. Elk vindt er wat van zijne gading ter bewerking.

5. Wij leven om elkaar te verbeteren.

ROTATINTO.

ERNST OF KORTSWIJL.

IETS OVER EXAMENS.

Die titel van de uitnemende brochure van den Haarlemmer criticus kwam mij onwillekeurig in de gedachten toen ik den uitslag hoorde van de examens aan de P. S. afgenomen. Was het ernst of kortswijl, dat de commissie verklaarde aan verreweg de grootste helft van hen die examen A en B deden het diploma niet te kunnen uitreiken. Ernst? Wel ongelukkig dan zij die meer dan hard voor die examens gewerkt hadden, die meenden de bekwaamheden te bezitten, gevorderd bij de wet. Kortswijl? Het is niet mogelijk, dat met zulk een ernstige zaak geschertst zoude worden, schandelijke kortswijl zoude het zijn, en van de commissie mogen we dit zelfs niet vermoeden. Nog eens: Ernst of Kortswijl? O, dat me een oogenblik de pen van Huët ten dienste stond, om in eenige woorden duidelijk te maken wat het was. Geen Ernst of Kortswijl maar beiden zamen.

Schitterend is op nieuw bewezen, dat examens

geen maatstaf van bekwaamheid zijn; overtuigend heeft de jongste uitkomst aangetoond dat talent noch weten iets doet waar 't geluk ontbreekt, en bij al den heiligen ernst van het onderwerp kan ik niet nalaten te lagchen om de leden van eene commissie, die met de deftigheid van Griekenlands wijzen, bepalingen en afspraken maken — subcommissies vormen — vragen stellen — gaan zitten kijken — het werk beoordeelen en tevreden hunne ernstige taak zoo uitstekend te hebben opgevat, eenige tientallen guldens rijker den winterslaap gaan slapen om even als de marmotten tegen Mei of Junij te ontwaken, om op nieuw te gaan knagen aan de planten der wetenschap, in vrije cultuur ontwikkeld of kunstmatig gekweekt in de broeikasachtige college-uren. Was het mijn eerste plan een critiek te geven van de examens van dit jaar, ik heb na rijp nadenken er van afgezien. Te partijdig zoude ik misschien oordeelen, te weinig personen van zaken kunnen onderscheiden, daarom zal ik mij zooveel mogelijk tot algemeene zaken bepalen en zoo weinig mogelijk op het gebied van gebeurde daadzaken komen; waar ik dat echter ook doe, daar zal ik het doen in de heilige overtuiging dat voor hen die examens doen te veel op het spel staat, dan dat beleefdheid of vrees mij zoude beletten te spreken. Ik zal achtereenvolgens behandelen:

- I. De eischen der wet bij de Examens.
- II. De zamenstelling der Commissiën.
- III. De wijze waarop de examens worden afgenomen.

En vervolgens zoo veel mogelijk aangeven welke zaken de geregte verontwaardiging hebben opgewekt, de oorzaak en de middelen om zoo mogelijk ze in 't vervolg te voorkomen.

I. DE EISCHEN DER WET.

Als men de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs openslaat bij het hoofdstuk Eind-examens, en de programma's in art. 60 en volgende overleest, treft ieder onmiddellijk het losse en vage van de grenzen der eischen bij die examens gevorderd. Reeds bij het eind-examen aan de Hoogere Burgerschool wordt gevorderd, b.v. *de natuurkunde en hare voornaamste toepassingen*, en nu vraag ik welk onderscheid te maken tusschen de bij A gevorderde *voornaamste* toepassingen der *natuurkunde* en *de toegepaste* natuurkunde gevorderd bij examen B voor Civiel Ingenieur. Eveneens gaat het met de meeste andere eischen, geen wonder dus ook dat de Commissie in haar verslag zegt:

„Achtte de Commissie zich niet slechts bevoegd, maar zelfs verplicht bij de overweging van de wijze waarop zij die taak zou vervullen,

„zich op een geheel vrij standpunt te plaatsen;
 „zij vond evenwel in de grondslagen ten vorigen
 „jare, blijkens het verslag der toenmalige com-
 „missie, voorkomende in de Staats-Courant van
 „9 Sept. 1865 voor het examen aangenomen,
 „en in de inrigting aan dat examen gegeven
 „een leiddraad, welken zij, met betrekkelijk
 „geringe afwijking meende te kunnen volgen.”

Het vorige examen is dus de leiddraad die het programma der wet aanvult. En al zegt de Commissie nog eens krachtig dat ze bevoegd, ja zelfs verplicht was (wie twijfelde er aan?) zich op een vrij standpunt te plaatsen, duidelijk toont zij hier aan wat ook ik zoo even beweerde, dat het programma der Wet haar hier niet bond, het vorige examen echter een weinig. Maar alleronverschuldigdst komen nog eenige woordjes achter aan, zoo onschuldig, zoo weggemoffeld, zoude ik kunnen zeggen, tusschen de uitstekende overeenstemming in gevoelen over de wijze waarmede twee commissiën beiden, op een geheel vrij standpunt, het examen meenden te moeten afnemen, ik meen de woorden MET BETREKKELIJK GERINGE AFWIJKING.

Die geringe afwijking zullen we later leeren kennen als *uiterst* gering?

Art. 67 zegt: dat de Commissiën een verslag harer werkzaamheden moeten zenden aan onzen Minister van Binnenl. Zaken. Daar- aan hebben wij dan ook voorzeker de verslagen

in de Staatscourant te danken. Het verslag van dit jaar *zal tot op zekere hoogte* (regt duidelijk Style: Groen) zich aansluiten aan 't verslag van 1865. Hoe de publiciteit van de Examens door de Commissie wordt begrepen, is niet regt duidelijk. Het voorschrift der wet: de examens zijn publiek, wordt overgezet in Comm. taal: ieder die zulks verlangen mogt, de gelegenheid open te laten om van de gedane vragen en van de daarop verkregen antwoorden kennis te nemen. En thans tot de betrekkelijk geringe afwijking. In het programma van examen B staat: de analytische Scheikunde met betrekking tot de bouwmaterialen, en let nu wel, hierover zegt het verslag van 14 Nov. 1866: „Wat het laatstgenoemde vak betreft, meende de „Commissie, zich niet vereenigende met het „dienaangaande in het zoo even vermelde verslag „uitgedrukt gevoelen, ook de uitvoering eener „scheikundige qualitative analyse te moeten verlangen.”

Ziehier nu kort en goed de geringe afwijking. Maar helaas, wat niet in het verslag staat of misschien juist daarom er niet in is gezet geworden, die geringe afwijking heeft menigeen zijn diploma gekost. Mogt men dit willen tegen spreken, zoo zal ik mij kunnen verantwoorden door te wijzen op de bespottelijke publiciteit; waarom niet flink de cijfers bekend gemaakt die ieder in elk vak verkreeg? Thans ben ik af-

gegaan naar hetgeen deze en gene beweerde en naar ik overtuigd ben met regt. En nu vraag ik het volgende aan elke, zich op een *geheel vrij standpunt plaatsende* commissie: hebben de toekomstige Ingenieurs die B doen, die scheikundige qualitative analyse noodig of niet? Noodig, waarom vroeg de Comm. van 1865 die dan ook niet; niet noodig, waarom eischte men in 1866 dan de beantwoording dier vraag, en zeker is het onregtvaardig om waar men in de Wet geen bepaald aangeduid programma vindt, en men mitsdien afgaat naar de wijze (niet naar de vragen) waarop het examen het vorige jaar afgenomen werd, op die wijze door een *op een vrij standpunt geplaatste* commissie te worden gedupeerd.

Nog iets voor ik hiermede eindig. Was het de commissie met het examen Ernst, in het verslag houdt zij nog al van Kortswijl, hoe anders de naïve wijze te beschouwen waarop zij een eigenaardig bezwaar weet te gemoet te komen. „Bij het vaststellen der vragen over het water-
„bouwkundig teekenen, stuitte men op een eigen-
„aardig bezwaar, doordien het twijfelachtig was
„in hoeverre ook kennis van waterbouwkundige
„Constructie ondersteld mogt worden, een be-
„zwaar, waaraan men trachtte te gemoet te komen
„door den candidaten de keuze te laten tusschen
„het teekenen van twee der meest eenvoudige
„waterbouwkundige *constructien*.” Voorwaar dat

mag men den Gordiaanschen knoop doorhakken heeten; het eigenaardige bezwaar of men constructie's mag vragen wordt opgelost door het even eigenaardige antwoord: We zullen eenvoudige constructies geven. (†) En daar nu het verslag uitgegeven is om onzen Minister van B. Z. en het publiek in te lichten, zoo vind ik in deze kinderlijk naïve beschouwing een zeer eigenaardige onopregtheid verborgen. De eenvoudige constructie's waren: het teekenen en construeren van een houten brug met houten landhoofd en een dito met steenen landhoofd. Over de eerste was slechts twee uur gedoceerd, over de laatste was zelfs niet gesproken. (*) Maar ik ver-

(†) In de wet staat: het vervaardigen van eenvoudige bouwkundige en waterbouwkundige teekenen (sic) en het handteekenen, dit slaat alles duidelijk op teekenen alleen, vooraf gaat de constructie van de onderdeelen van gebouwen.

(*) Ter wille van de naauwkeurigheid wil ik niet zwijgen van een zaak die een onaangename sensatie heeft gemaakt. Men beweert dat Prof. Henket in een voorloopige vergadering met den heer Conrad, examinator voor die eenvoudige constructiën, dezen overtuigd had van het onbillijke om een houten brug als examen-vraag te stellen. Beiden hadden besloten een steenen duiker op te geven, en toen een brug als examen-vraag gesteld werd, moet Prof. Henket hierover zijne verwondering, om niets ergers te zeggen, publiek betuigd hebben. De heer Conrad verklaart dit verhaal voor onwaar. Hoe het zij, de zaak is niet in 's Reine.

gat dat *eenrondig* zoo betrekkelijk is en dat het onze Comm. van B. is, die spreekt tot onzen Minister.

Over het algemeen onderscheiden zich de verslagen dit jaar door mindere uitvoerigheid en grootere geheimzinnigheid. Misschien komt het er niet meer op aan, de Ontwerper der wet, de heer Thorbecke is immers geen minister meer.

II. DE ZAMENSTELLING DER COMMISSIE.

Hiermede kan ik korter zijn; hoeveel van de personen afhangt is te duidelijk dan dat ik noodig zoude hebben zulks te betoogen. Vooral indien er behalve een schriftelijk ook een mondeling examen wordt afgenomen. Wie dan ook tot die zoo moeilijke betrekking worde geroepen, ten zeerste is het af te keuren de Examens te laten afnemen door hen die de vakken gedoceerd hebben. Ik ben ten sterkste overtuigd van den wil der Examinatoren om regtvaardig te zijn,

Ware er niet zooveel publiciteit aan gegeven, dergelijke praatjes zoude ik de eer niet waardig keuren te behandelen. Wat echter hiervan te denken dat de heer Conrad verklaarde dat men daarom zoo streng was geweest omdat men, een of meerdere leden der commissie, verklaarde dat er zoo slecht gewerkt was. Is dit waar, dan verklaar ik dat er slecht geëxamineerd is.

maar ik houd vol dat men meenen kan, uiterst streng regtvaardig te zijn, en toch het tegendeel te wezen. Men weet zoo juist wat de Examinandi het beste weten, deze heeft wel niet zulk een goed examen gedaan als gene, maar Professor, Leeraar Die of Die weet door herhaalde responsiën dat hij dat vak door en door kent enz. enz. en trouwens, ik meende dat dat begrip ook door de Prof. en Leeraren aan de P. S. gedeeld werd, ten minste in de eerste Comm. namen slechts eenigen als bij uitzondering plaats, thans echter is het grootste gedeelte er uit zamengesteld, weldra zitten allen er in — daarvoor moet gewaakt worden. Door een commissie voor een groot gedeelte uit Hoogleraar-Examinatoren bestaande, kan dan ook alleen maar in een verslag gezet worden: „bij andere „candidaten waar in mindere mate kennis werd „aangetroffen, *viel in het oog*, dat men ernstig „getracht had hetgeen aan aanleg mogt ontbreken, zooveel mogelijk door ijver te vergoeden.”

Ik dacht dat met de P. S. nu eens eindelijk een einde was gekomen aan het ellendige systeem van niet zien of men de zaken wist of niet, en aan die kleingeestige beschouwingen van ijver, goed gedrag enz. enz. Ik zal met dit hoofdstuk maar eindigen, voor ik vergeet dat ook de colleges moeten volgehouden worden, waar zal men anders de wetenschap van daan halen?

III. WIJZE WAAROP DE EXAMENS WORDEN AFGENOMEN.

Dat ik van de hiertoe gevolgde manier geen onvoorwaardelijk voorstander ben, zal de lezer al sedert lang begrepen hebben. Voor me liggen al de verslagen van de Examens, afgenomen aan de P. S.; laat ik de opgegeven beschouwingen van eenige der Comm. even nagaan.

Comm. Ex. A. 55.

„De Commissie acht zich geheel vrij in haar „oordeel over de wijze waarop het examen be- „hoorde te worden afgenomen. De omstandig- „heden waren thans niet dezelfde. De Commissie „besloot het examen geheel en uitsluitend schrif- „telijk af te nemen” (*).

Al de redenen waarom de Commissie hiertoe besloot hier op te nemen ligt niet in mijne bedoeling.

„Comm. Ex. B. 65. De Commissie ontveinsde „zich niet dat tegen het uitsluitend schriftelijk „examen belangrijke bedenkingen kunnen in- „gebracht worden enz. enz., maar... anderdeels „meende zij de mogelijkheid te zien door een

(*) Naar de meening der Commissie kon alleen ondervinding leeren hoe het best de bezwaren te ontgaan die aan het examineren van veel Candidaten in veelvakken verbonden zijn. Ongelukkig de zieke die door den arts op de proef wordt behandeld! Zijn de Commissiën nog aan het proeven nemen?

„doelmatige inrigting van het schriftelijk examen
„het gewigt der gemelde bedenkingen zeer te
„verminderen.”

Comm. Ex. B. 66. „*Ongeveer* dezelfde overwe-
„gingen die destijds tot het schriftelijk afnemen
„van het examen, *zij het ook onder voorbehoud*
„daaraan later, indien zulks noodig mogt blijken,
„*een mondeling onderzoek* toe te voegen, hebben
„genoopt, leidden ook thans na langdurige be-
„raadslaging tot gelijk besluit.”

Ten eerste welk een barbaarsche stijl met
die lange tusschenzinnen, ten tweede had
ik die langdurige beraadslagingen wel eens bij
willen wonen, ik voor mij, ik kan het geloof
aan kortswijl hier maar niet van me afzetten,
dat langdurig staat daar zoo reclameachtig,
het wil zoo zeggen: Hoor toch eens, Nederl.
publiek, hoe naauwgezet ik, de Comm. mijne
taak opvat, niets doe ik zonder langdurig
(ook naauwkeurig?) onderzoek.

Examen C. 66. „De Commissie meende bij het
„*gering aantal* candidaten geen oogenblik te
„moeten aarzelen om, wat de wijze van exami-
neren betreft, de voorkeur te geven aan een
gedeeltelijk schriftelijk, gedeeltelijk mondeling
examen, het laatste bijzonder tot nadere in-
lichting waar de schriftelijke antwoorden twijfel
hadden overgelaten.

En zie hier juist waar ik komen wilde, wat
ik wilde bewezen hebben: bij het gering aantal

Candidaten aarzelde de Commissie geen oogenblik, een juisten en regtvaardigen weg in te slaan. Hierbij vallen alle andere argumenten in het water, ik heb er geene meer noodig. Het *aantal* doet het hem. Zijn er veel, zeer veel, *schriftelijk*, dat is makkelijk voor de Commissie; weinig, *mondeling en schriftelijk*, de Commissie aarzelt zelfs niet. Het staat er duidelijk, ieder kan het lezen in de Staatscourant van 17 Nov. 66

Maar nu zeg ik ook: de Commissie is voor hen die examen doen, deze niet voor de Commissie, hun gemak moet achter staan bij het gemak en voordeel der examinandi. Gelukkig zoo ge met u tienen zijt, men zal u genadiglijk, regtvaardig behandelen, men aarzelt zelfs niet; maar zijn er vijftig, zestig of meer, wel wat komt het er dan op aan? Welk lid van de Commissie zoude zich zoo willen vermoeijen voor 10 guld. daags. Van de zestig komen er altijd wel eenigen door.

Het pleit is dus beslist ten voordeele van de *half mondeling half schriftelijke* examens, met vlag en wimpel gewonnen. „Zonder aarzeling”, zegt de Commissie, „waar het aantal weinig is” en ik zeg: „*altijd* ook waar het aantal 5 maal zoo veel is.” Gaarne wilde ik zien bewijzen, dat het beste middel om *elk* van de *weinig*en die examen doen, te laten toonen wat zij weten, niet toepasselijk is op *elk* der *velen* die examen doen.

Maar ik heb een zwaardere klacht tegen de Commissie B van dit jaar, een klacht die ten volle regtvaardigt waar ik bitter geweest ben. Behalve nog de wijze van examineren van den heer Baumhauer, door elk een (behalve hij) onverantwoordelijk genoemd — hij had bepaald den Ernst vergeten om de Kortswijl alleen te nemen — behalve deze buitengewone omstandigheid, beweer ik dat de ongunstige uitslag aan de Commissie zelve te wijten is. Waarom hunne bepaling *indien zulks noodig mogt blijken een mondeling examen toe te voegen?*

Waarom dat niet gedaan? Waart gij Heeren examinatoren zoo ten volle overtuigd, dat dit hier niet noodig was? Zijt gij ook hier weer na langdurige beraadslaging (niet synoniem met nauwkeurig onderzoek), gekomen tot dat besluit? Zoo ja, dan beschuldig ik u van verregaande lichtzinnigheid, en geloof ik dat als ge den tijd, door u besteed aan al die langdurige beraadslagingen, gebruikt had om mondeling inlichtingen te vragen waar schriftelijke examens twijfel hadden overgelaten, of zelfs waar die bepaald slecht waren uitgevallen, gij tot een geheel andere uitkomst zoudt gekomen zijn; dat ge dat niet gedaan hebt, blijft een vlek die zichtbaar zal blijven op uw net kleed der regtvaardigheid.

En nu ten slotte, zal ik nog moeten spreken

over de leemten der wet? Dat b. v. hij die in wiskunde voldoende examen heeft afgelegd, hiervan geen bewijs krijgt, maar een jaar daarna het geheele examen op nieuw moet afleggen. Men zegge hier niet dat dan het examen in twee of drie keer kon afgelegd worden. Hiervoor kon gewaakt worden, b. v. door de volgende bepaling dat men b. v. het diploma voor wiskunde alleen kon verkrijgen indien het examen in de andere vakken aan punten een vooraf bepaald minimum opleverde, als bewijs dat het geheele examen serieus gemeend en geen middel was om door achtereenvolgens de onderdeelen te doen, het diploma te verkrijgen. Verdere zaken zal ik niet meer behandelen, (*) alleen resumeren wat we eischen kunnen bij een examen.

1. Een commissie van buitenleden; alleen in geval er geen examinerator in een of ander vak te vinden is, kan de leeraar of prof. daarin benoemd worden.

2. Schriftelijke examens, onder voorbeding dat zij die twijfelachtig staan of zij die bepaald in dat examen gemist hebben, door een mon-

(*) Ik zou nog kunnen vragen waarom men op 't examen in de practische vakken geen gebruik mag maken van die boeken, vademecums enz., welke men later in de praktijk toch dagelijks openslaat, en waarin men, dunkt mij, moest kunnen toonen thuis te zijn.

deling examen in staat gesteld worden bewijzen te geven van hunne voldoende kennis, of bewijzen dat hunne fouten veroorzaakt zijn door onwetendheid en niet door fysieke oorzaken.

En hiermede heb ik voldaan aan 't geen ik beloofde, laat ons nu te zamen zien te verkrijgen wat wij niet als een gunst behoeven te vragen, maar als een regt kunnen eischen.

Delft, October. 1866.

V A R I A.

Varia.

Een kleinen hamer snel gedreven heeft meer
macht dan een zwaar ijzer dat maer op den
bout geleght wordt.

HUIGENS.

Delvenaars.

Wat zien je stadgenooten er over 't algemeen
peu fashionable uit.

HILDEBRAND.

Het Pruissische volk.

— — — een wuft en dom gepeupel,
Dat na den voorgangh van zijn heer gaat recht of
kreupel.

VONDELS *Palamedes*.

Vóór examen A.

Doch ik zeg u dat het den volke van Sodom
verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels,
dan u.

MATTHEUS.

Coll. Analytische Meetkunst.

Uw preekkunst is een kunst gelijk het goud-
draadtrekken,
Dat is: een korte text heel lang en fijn te rekken.

P. LANGENDIJK.

Slecht bezocht College.

Men kan alle dingen zoo maar van te voren niet
weten,
Anders had ik nu in mijn eenzaamheid mijn brei-
werk niet vergeten.

Schoolmeester.

Zeker klabak.

Die brandrooïe mag ik niet.

Camera Obscura.

Holl. Tooneel.

Ich wünschte nur, dasz das Theater so schmall
wäre als der Draht eines Seiltänzers, damit
sich kein Ungeschickter hinaufwagte, anstatt
dasz jetzt einjeder sich Fähigkeit genug fühlt,
darauf zu paradiren.

GOETHE.

25 jaar niets gedaan.

De veldheer wierp zijn kruis hem toe,
Tiereliere, Tiereloe.

SNIEDERS.

Verkiezingen — Delft.

Wat dient er meer gezeid,
Ook van een' sneegen geest?

Wie hier het diepste zwijgt
Die zeit het allermeest. (NB.)

CATS.

Idem.

Wat hè 'k dan gezeid, menheer? da' wou
'k wel 's weten!

Vermakelijke Spraakkunst.

Idem.

Hij is een ijdel man, een edel beest gelijk,
Een blaes die bersten wil, een overguld stuck
slijk.

HUIJGENS.

Idem en diner op den Doele (12 Nov).

Hij die mij er in helpt, 't zij door geweld of list,
Krijgt een halve flesch wijn en een wagen vol mist.

Variant op de «Schoolmeester.»

16—17 November.

When this adventure was at an end, I came
out of my house, having occasion for fresh air.

GULLIVERS *travels.*

Nog een afgevaardigde.

Allemaal gekheid! Hoe meer woorden hoe
beter! Poes! Poes! Kopjen kraauwen! Gekskap!

Camera Obscura.

Groen.

En gelijk een lam stemmeloos is voor hem
die het scheert, alzoo doet ook hij zijnen mond

niet open. En in zijne vernedering is zijn oordeel weggenomen.

Hand. der Apostelen.

Klabakken.

Bij naderend gevaar hebben zij de gewoonte zich op te rollen.

Dictaat van DR. SALVERDA.

Waterbouwkunde — Examen B.

Incenerisca il fulmine divino chi l'inaudita
fellonia commise.

Maria Stuarda.

Scheikunde op Examen B.

Du Oxen, du Esel, du Untheir, du Rinth
Hab ich das um deine Weisheit verdient?

Opera Adam.

Idem.

Analyseur damné,
Pour tant de sang versé
Quel était donc l'outrage?

TH. GAUTIER.

Idem — Examiner: Commissie.

Als een pint bij een kan,
Als een zweep bij een vlegel,
Als een kloot bij een kegel,
Als dit vaers
Bij een keers.

HUIJGHENS.

Door examen A.

Het eene wee is voorbijgegaan, ziet daar
komen nog twee weeën na dezen.

Openb. v. Joh.

Hoogleeraar in Scheepsbouwkunde.

Maar in wat oord of hoeken
Is zulk een man te zoeken!

J. DE DECKER.

f 200 collegegeld.

En ieder die de brug passeerde betaalde een
cent aan het bruggemannetje die het brugje
gemaakt had.

MULTATULI.

Idem.

De bezoeker dacht met medelijden aan het
reuzenkind.

MULTATULI.

Het Plein.

Mij dacht ik zag in licht en stralen,
Gelijk een blanke duivenvlucht,
Drie heerlijke engelen nederdalen.

TEN KATE.

Reglement op de Hondenbelasting.

't Is de eerste vodderij van mijn mal maaksel niet!

HUIJGHENS.

Coll. Natuurkunde.

De voorstelling zal een kwartier later dan
alle andere publieke vermakelijkheden eindigen.

CARRÉ.

Delftsche meisjes.

Auf der Strass am hellen Tage
 Kennen wir uns beide nicht,
 Desto besser Kind, am Abend
 Bei verschwiegenem Mondeslicht.

HEINE.

Delftsche singels.

'k Verliet het kerkje nu,
 En zocht in 't groene kruid
 Nabij een graauwen muur
 Een lieflijk plekjen uit.

TEN KATE.

Coll. Chemische Technologie.

Mir wird von alle dem so dumm,
 Als ging mir ein Mühlrad im Kopfe herum.

GOETHE.

Idem.

„Schrijft zoo als gij spreekt,”
 Wordt door Siegenbeek gepreekt.
 Ik hoop *hij* zal wel wijzer wezen,
 Wie zou zijn schrift dan kunnen lezen!

BILDERDIJK.

Modelzaal.

De ce palais je ne sais trouver l'entrée.

RACINE.

't Haagje.

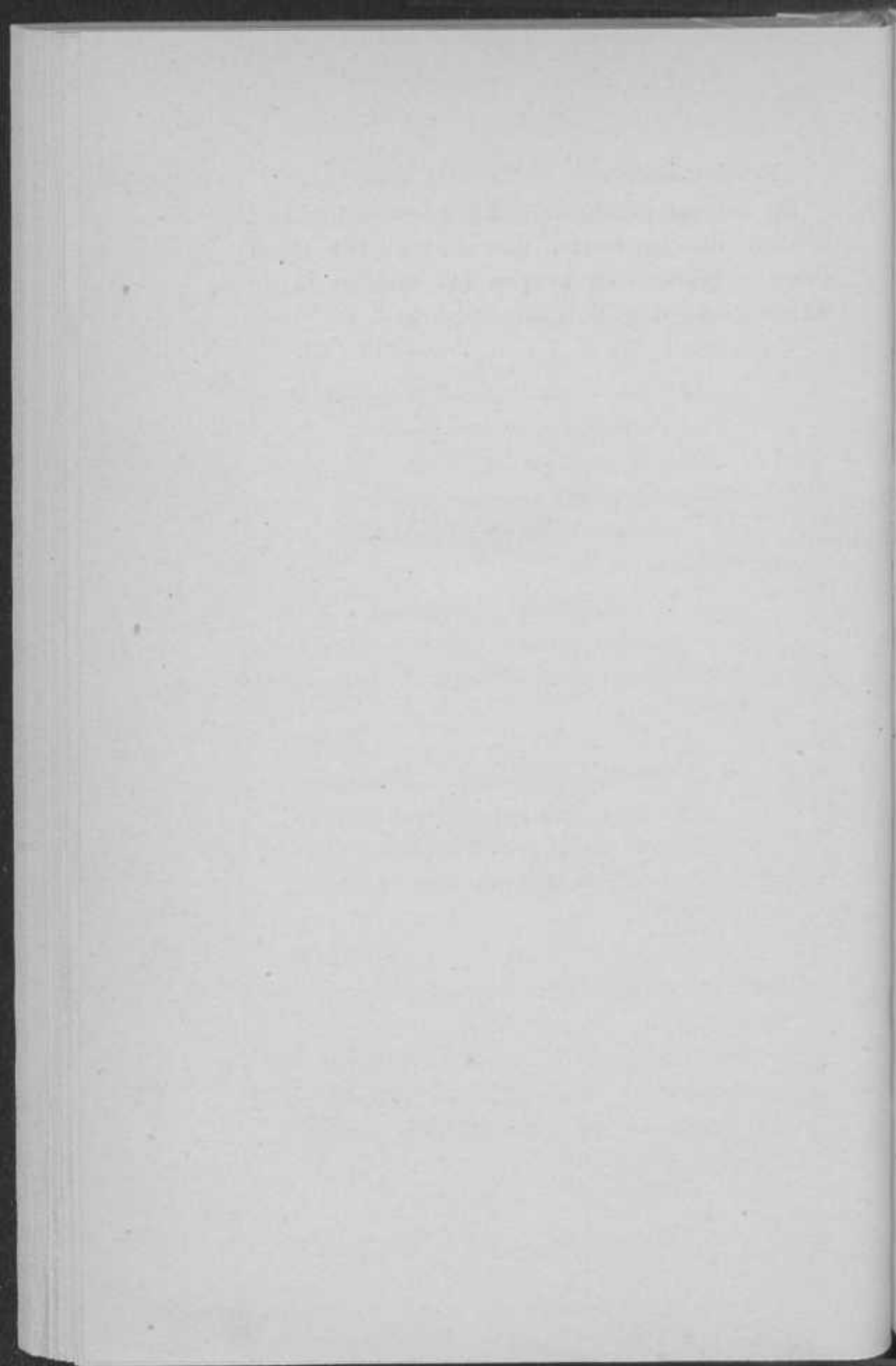
Hier is, zei hij, noch mijn vader
 Noch de tuinman, die mij ziet.

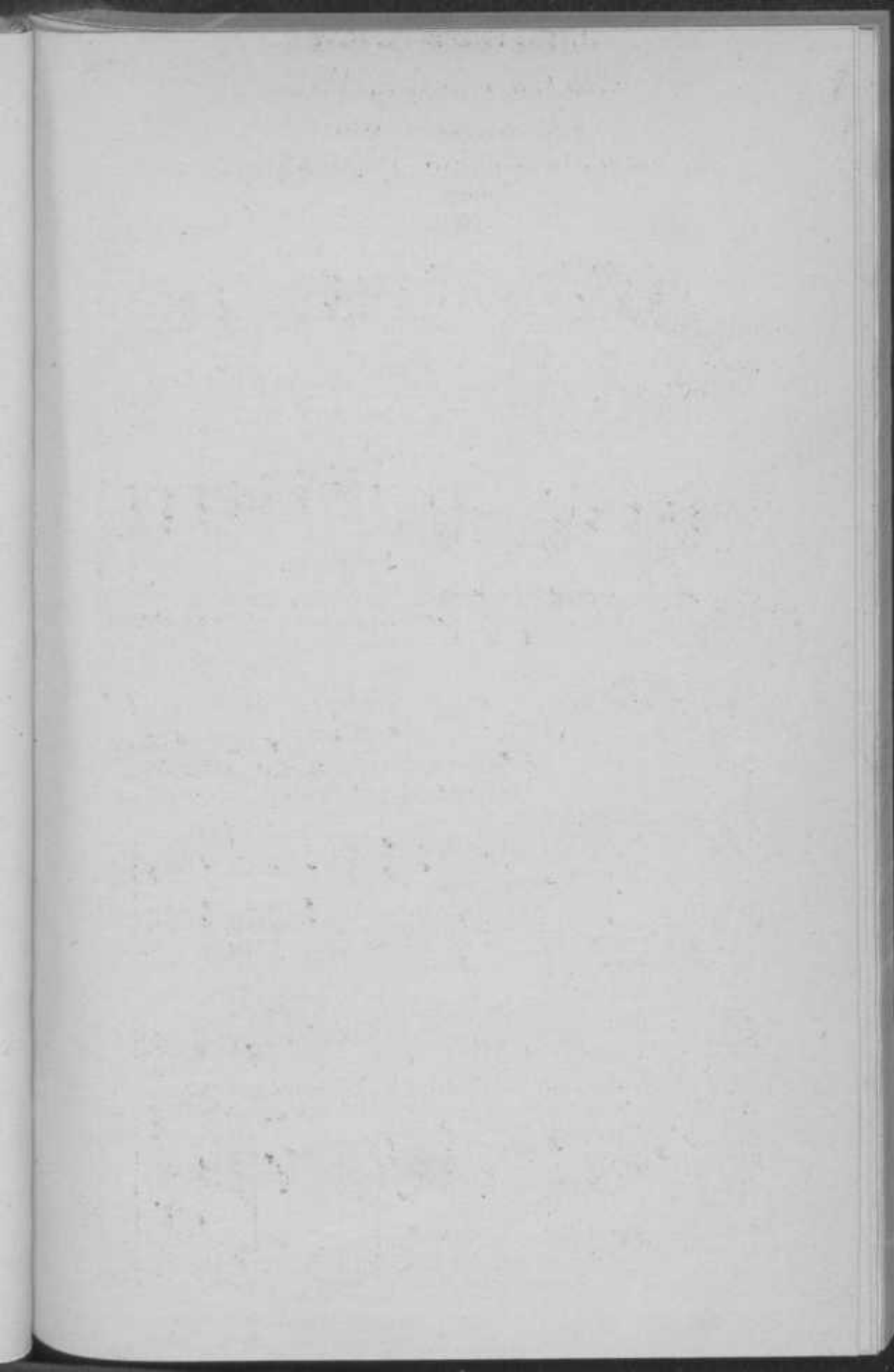
VAN ALPHEN.

Proclamatie.

En het zal geschieden, als ge geëindigd zult hebben dit te lezen, dan zult gij een steen daaraan binden, en werpen het midden in de wateren van den Eufcrath.

Jeremia LI : 63.

ICH LIEBE DICH.

Woorden van Joëg Slira
op muziek gebracht
en aan iemand opgedragen
door
Flip.

Langzaam

PIANO
FORTE

P

Langzaam

Ein Wörtchen giebt 's gar wun-der-
O sprich das Wort, fein's Liebchen,

p

-lich; Weit schöner klingt 's als Säu-ten-klang
sprich! Nur sag' es nicht dein hol-der Mund-

pp

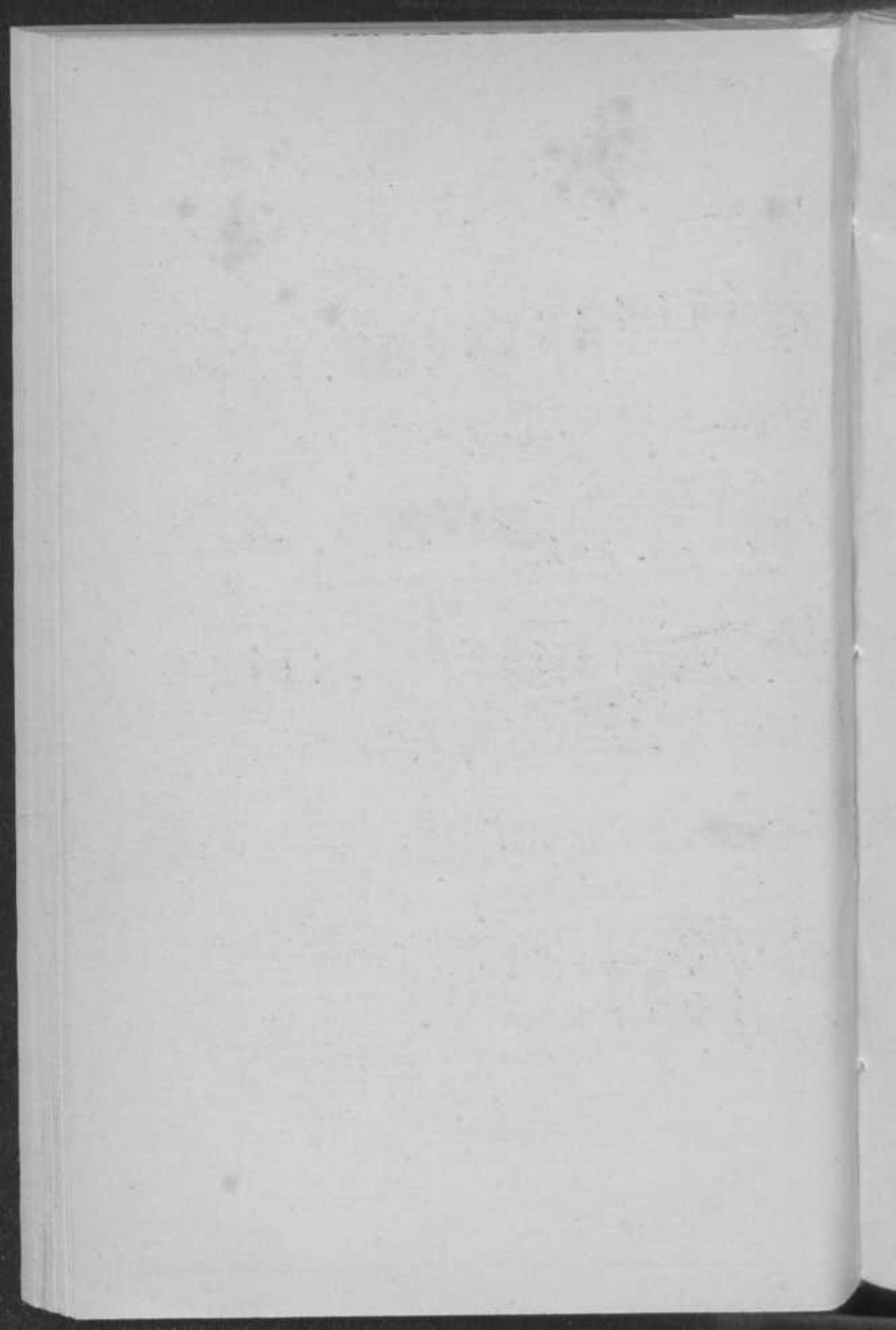
p Wird mir so
 Auf dei - ner

crasso
 wohl, Wird mir so bangillörich das Wort: ich lie - be
 Au - gen tief stem gründ lass losen mir: ich lie - be

crasso *fx* *F*

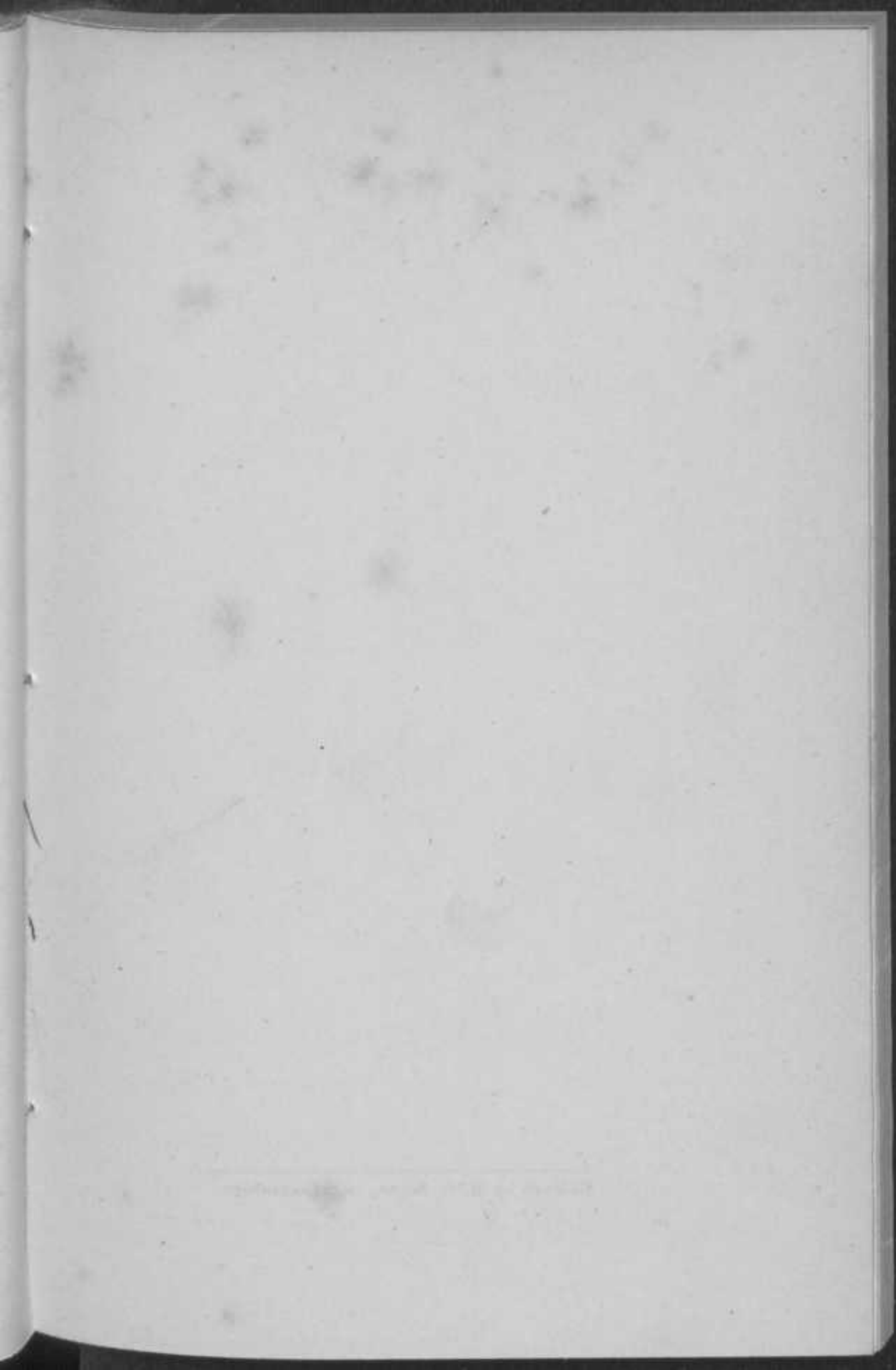
dich!
 dich! *pp* Ich lie - be dich!

p *pp* *p* *pp*

DELFTSCHE

STUDENTEN-ALMANAK.

's Hage, C.M.J. HERMELINK, PHOT.

C. H. C. Ginnis.

DELFTSCHÉ
TIGENTEN ALMANAK.

INSPICE ET CAUTUS ERIS.

St. Hugo, C. M. J. HERBERT, 1888

C. H. C. Grinnell

DELFTSCHE

STUDENTEN ALMANAK.

Paul Tatar van Elven. del.

W. Steelink. sculp.

DELL 12113

ST. GEORGE'S ALMA MATER

1884-1885

ST. GEORGE'S ALMA MATER

1884-1885